Ref. Ares(2023)7414952 - 31/10/2023

Report on Good Practices in creating and implementing sustainable models of non-formal Education that promote Gender Equality in Sport

Co-funded by
the European Union

August 2023

Contents

Introduction 3
The Significance of Sport and Gender Equality 4
Why is Gender Mainstreaming important in Football? 6
An Overview of Gender Equality in Sports and Football 8
What is Non-Formal Education 15
Advantages of Non-Formal Education 16
Challenges of Non-Formal Education 17
Non-Formal Education in the Context of Sports 18
Principles of Creating and Implementing Sustainable Models of Non-Formal Education 18
Non-Formal Education Best Practices that Promote Gender Equality in Sports 29
EU High Level Group on Gender Equality in Sport Report Recommendations 29
UEFA Best Practices in Gender Promotion by Non-Formal Education 32
Council of Europe Best Practices in Gender Promotion by Non-Formal Education 33
Non-Formal Education Best Practices that Promote Gender Equality in Sports 35
Best Practice 1: Mentoring 35
Best Practice 2: Men and Boys as Allies 42
Best Practice 3: Creating a Safe Space 43
The Increase of Popularity of Women in Football 46

Introduction

Throughout human history, sport has been an integral part of human life and culture. Now, sport has grown into a mechanism of social change that has the potential to promote social inclusion and gender equality. Non-formal education in sports has been recognized as an effective means to promote gender equality and empower women and girls. Non-formal education offers a more flexible and accessible approach to learning, which can complement and support formal education. By using non-formal education methods, we can create sustainable models that promote gender equality in sports and empower girls and women to participate in sports and leadership roles.

This report aims inform on the possibilities and provide an overview of good practices in creating and implementing sustainable models of non-formal education that promote gender equality in sports. Although the report focuses on football, it has been written in such a way so that it is applicable for any of sports, as it is intended for sports organizations, and stakeholders interested in promoting gender equality through non-formal education in sport.

The first section of the report discusses **the importance of sport, gender equality in sport and the role of non-formal education in promoting gender equality** in sports. It highlights the benefits of non-formal education and how it can complement and support gender promotion that is being implemented in other areas, such as through policy development and implementation, awareness raising campaigns, formal education etc.

The second section of the report focuses on the **key principles of creating and implementing sustainable models of non-formal education.** It discusses the importance of creating an inclusive and safe environment, developing gender-sensitive content, using innovative and participatory teaching methods, and building partnerships and networks to sustain the initiatives.

The third section of the report presents **best practices of used non-formal education to promote gender equality in sports**. These are successful initiatives that have used non-formal education to promote gender equality in sport.

The Significance of Sport and Gender Equality

Sport, in its various forms, has played a role throughout human history. The origins of modern sport can be traced back to ancient civilizations, where physical contests were often intertwined with religious rituals and celebrations. During the 19th century, with industrialization and urbanization changing the way people lived, and the desire for leisure activities was instilled, the concept of organized sports took shape. Slowly, with the establishment of formal rules, regulations, and competitions, modern sports, as we know them today, were created. During the late 19th and early 20th centuries, sport began to transcend national boundaries. The formation of international sporting organizations, like the International Olympic Committee (IOC) in 1894 and FIFA (*Fédération Internationale de Football Association*) in 1904, laid the foundation for global athletic events, fostering unity and peaceful competition among nations. The Olympic Games, revived in 1896, became a symbol of international camaraderie, emphasizing the ideals of sportsmanship, fair play, and mutual respect. Now major international tournaments, such as the Olympics and the World Cup, are celebrations of human achievement and collaboration, showcasing the power of sport to foster a sense of global community.

Today the significance of sports extends far beyond the confines of stadiums and playing fields.

The United Nations state that, by its very nature sport is about participation. It is about inclusion and citizenship. Sport brings individuals and communities together, highlighting commonalities and bridging cultural or ethnic divides. Sport provides a forum to learn skills such as discipline, confidence, and leadership and teaches core principles such as tolerance, cooperation, and respect. Sport teaches the value of effort and how to manage victory as well as defeat. When these positive aspects of sport are emphasized, sport becomes a powerful vehicle through which the United Nations can work towards achieving its goals.[1]

Sport serves as a common language that transcends linguistic, cultural, and geographical barriers. It has evolved into a platform that bridges cultures, empowers individuals, and fosters social change. Sporting events bring together individuals from diverse backgrounds, creating shared experiences and promoting mutual understanding.

Sports have also played a pivotal role in advocating for social change and raising awareness about important issues. Athletes have championed causes ranging from civil rights to gender equality and environmental sustainability. Sporting events provide a global stage for shedding light on societal challenges, sparking conversations, and driving positive transformation.

Importantly, sport possesses a unique ability to empower individuals, particularly marginalized groups. It offers opportunities for personal growth, self-discipline, and skill development. Through sports, people of all ages and backgrounds can cultivate qualities such as leadership,

[1] United Nations Inter-Agency,Hartmann, D.; Kwauk, C. (2011). Sport and Development: An Overview, Critique, and Reconstruction. Journal of Sport and Social Issues, 35(3) 284-305

teamwork, and perseverance that extend beyond the playing field. Moreover, sport serves as a vehicle for inclusion, breaking down societal barriers and creating spaces where diversity is celebrated.

In recent years, gender has become an increasingly prominent topic in the world of sports. The concept of gender refers to the socially and culturally constructed roles, behaviors, and expectations associated with being male or female. In the context of sport, gender is often associated with issues related to equality, fairness, and opportunity. Historically, sport, and football in particular, has been viewed as a male-dominated activity, with women and girls facing numerous barriers to participation and facing discriminatory attitudes and practices.

One of the key issues related to gender in sports is the underrepresentation of women and girls. This has been attributed to a range of factors, including social norms and stereotypes, lack of access to resources and opportunities, and discriminatory attitudes and practices. In many countries, sports and in particular football, has been viewed as a male-dominated part of life.

The need to engage women and especially girls in more active lifestyles has never been more urgent. This applies especially to these new generations of teenage girls are experiencing worrying mental health issues and report being less happy, more anxious and increasingly dissatisfied with their appearance. The recent pandemic has, in many instances, simply amplified these issues for many girls[2]. Also, women and girls often face harassment and unwanted attention when actively participating in sport[3], including the heightened attention to body image, lack of femininity or increased masculinity, makes taking part a burden, instead of bringing happiness and freedom.

Sport has been one of the most important socio-cultural learning experiences for boys and men for many years. Those same benefits should be afforded to girls and women. Research has also shown that [4]:

- High school girls who play sports are less likely to be involved in an unintended pregnancy; more likely to get better grades in school and more likely to graduate than girls who do not play sports.

[2] https://theconversation.com/girls-mental-health-has-been-affected-more-than-boys-during-the-pandemic-new-research-184628

[3] On problems girls face when engaging in sports and how to tackle teenage disengagement https://womeninsport.org/research-and-advice/our-publications/reframing-sport-for-teenage-girls-tackling-teenage-disengagement/

[4] https://www.womenssportsfoundation.org/advocacy/benefits-sports-participation-girls-women/#:~:text=Girls%20and%20women%20who%20play,who%20do%20not%20play%20sports.

- As little as four hours of exercise a week may reduce a teenage girl's risk of breast cancer by up to 60%; breast cancer is a disease that afflicts one out of every eight American women. (Journal of the National Cancer Institute, 1994)
- Forty percent of women over the age of 50 suffer from osteoporosis, but by participating in sports and utilizing weight-bearing exercises bone mass is enhanced.
- Girls and women who play sports have higher levels of confidence and self-esteem and lower levels of depression.
- Girls and women who play sports have a more positive body image and experience higher states of psychological well-being than girls and women who do not play sports.

According to research[5], women and girls' participation in sports is an important social and economic empowerment tool: 1) Women and girls acquire new professional networks, develop a sense of identity and access new opportunities to become more engaged in school and community life; 2) Sports serve as a vehicle to improve women's and girls' leadership roles and participation in decision-making; 3) Sports convene people across borders, cultures and belief systems, and can promote greater tolerance and understanding among individuals and communities; 4) Girls' participation in sports can challenge gender stereotypes and discriminatory attitudes; and 5) Studies show a direct correlation between girls' participation in sports and higher education and employment.

Increased awareness of the importance of addressing gender issues in sport, and a growing recognition of the potential benefits of promoting gender equality has been a focus in the past two decades. Gender mainstreaming is one approach that has been adopted in many countries and organizations to promote gender equality in sports, including football. Gender mainstreaming is a process that involves the integration of gender perspectives and considerations into all aspects of policies, programs, and practices.

The importance of promoting gender equality in sport is growing, and numerous initiatives and programs have been developed to address this issue. These initiatives focus on a range of areas, including increasing access to opportunities for women and girls, addressing discriminatory attitudes and practices, as well as developing, implementing and promoting gender-sensitive policies and practices.

Why is Gender Mainstreaming important in Football?

Throughout its evolution, football has left an undeniable mark on society. Beyond its role as a source of entertainment, the sport has contributed to fostering national pride, promoting unity, and creating a sense of identity among communities. It has acted as a platform for social change,

[5] Information from https://globalsportsmentoring.org/global-sports-mentoring-program/2022/

where players and fans alike have used their influence to address issues ranging from racism to gender inequality.

Gender equality within football and football clubs is not merely a symbolic gesture but a transformative step that holds the potential to redefine the landscape of the sport. Gender and diversity are becoming not only ethical but strategic imperatives for clubs aiming to achieve excellence on and off the pitch. The modern football landscape is evolving, with a growing emphasis on equity, diversity, and representation. Football clubs are no longer just athletic entities; they are powerful platforms with significant societal influence. Embracing gender inclusion aligns clubs with these changing dynamics, while also reaping a multitude of benefits that extend beyond the confines of the game itself.

By prioritizing gender diversity within their ranks, clubs send a powerful message of social responsibility, reflecting the broader commitment to equality and fairness. This not only resonates with fans and stakeholders but also serves as a magnet for talent—both on and off the field. When female players, coaches, administrators, and supporters see a club that values and supports their involvement, it enhances the club's reputation as an ethical and forward-thinking organization.

Moreover, gender equality within football clubs nurtures a culture of innovation and fresh perspectives. Diverse teams have been shown to generate more creative solutions, better problem-solving, and a wider range of ideas. This translates to the football pitch as well. Inclusion of women in coaching and leadership roles introduces new strategies, tactics, and playing styles that can infuse dynamism into the club's approach. Gender diversity enhances the intellectual and strategic bandwidth of the club, resulting in better decision-making and a competitive edge.

Developing career pathways for female players, coaches, and administrators within the club not only encourages talent development but also fosters a nurturing ecosystem where women can thrive.

Importantly, football clubs are community entities that have a deep-rooted impact on the lives of their supporters. Athletes and clubs are looked up to as role models. Women and girls, who have historically been underrepresented, with gender mainstreaming in initiatives and promotion of women football now better identify with the club's journey and athletes, inspiring a new generation of players and fans.

Embracing diversity and promoting gender equality aligns clubs with the progressive values of today's world while offering tangible benefits that span beyond wins and losses. Football is a reflection of society, and clubs have a unique opportunity to drive positive change by

championing gender inclusion. By valuing the contributions of all, regardless of gender, football clubs pave the way for a more inclusive, innovative, and successful future—both within the sport and in the broader global community.

An Overview of Gender Equality in Sports and Football

The International Olympic Committee (IOC), established in 1894, initial years were characterized by a limited recognition of women's participation in the Games. The inaugural modern Olympic Games in 1896 featured only a small number of female athletes, reflecting the prevailing societal norms of the time.

With the XX Century, the IOC began to acknowledge the importance of gender equity and started taking steps to promote the inclusion of women in sports. The 1928 Amsterdam Olympics marked a significant milestone when women were allowed to participate in track and field events, signifying a departure from the restricted scope of women's involvement. Despite this breakthrough, gender disparities persisted in various Olympic sports for decades.

In 1981 IOC Congress a major decision was taken to promote gender equality more comprehensively within the Olympic movement. The Congress mandated that every Olympic sport must offer both men's and women's events, reflecting a commitment to ensuring equal opportunities for athletes of all genders. This decision marked a turning point and demonstrated the IOC's dedication to addressing gender imbalances in sports.

As the years progressed, the IOC recognized the need for women to assume leadership roles within the Olympic movement. In 1990, Pirjo Häggman became the first woman to be elected to the IOC Executive Board, marking a historic moment and symbolizing a shift toward greater gender representation in decision-making bodies.

In the 21st century, the IOC launched strategic initiatives to further accelerate gender promotion. The "Olympic Agenda 2020"[6] outlined the organization's commitments to enhancing gender balance in sports governance and decision-making processes. This comprehensive roadmap aimed to ensure that women had a more prominent role in shaping the direction of the Olympic movement.

The Tokyo 2020 Olympics represented a landmark event in the IOC's efforts to promote gender equality. The Games set a record for the highest-ever proportion of female athletes, a testament to the progress that had been made toward achieving gender balance in Olympic competition. The inclusion of events such as the "Mixed Gender Relay" underscored the IOC's commitment to showcasing the accomplishments of women in sports.

[6] More information on the Agenda is available at https://olympics.com/ioc/olympic-agenda-2020

The IOC continues to promote gender equality, and in May 2023, it partnered with UN Women and launched the Gender Equality Through Sport Bridging Project[7], a new joint initiative that will use sport as a tool to advance gender equality and prevent gender-based violence.

The European Union (EU) has demonstrated a longstanding commitment to advancing gender equality in the realm of sports. One of the most important steps taken by the EU in order to promote gender equality, which spilled over into the sphere of sports, is the establishment of the **European Institute for Gender Equality (EIGE)**[8] **in 2006** as an autonomous EU agency. With a mandate to strengthen gender equality and fight against gender-based discrimination in all spheres of life, including sports, the EIGE plays a key role as it provides EU institutions and member states with data, research, and expertise, to develop data-driven quality policies and initiatives for strengthening gender equality. One of the comparative policy papers developed is Mainstreaming gender into the policies and the programs of the institutions of the European Union and EU Member States[9].

Furthermore, the EU has continually emphasized the importance of addressing gender disparities in sports through policy frameworks and dialogues.[10]

The European Union's Gender Equality Strategy 2020-2025 [11], unveiled in March 2020, recognizes the significance of sport as a catalyst for change. It emphasizes the importance of fostering women's and girls' engagement in sport and physical activities, as well as promoting gender equilibrium in leadership roles within sports organizations. This acknowledgement of sport's role in advancing gender equality was reinforced through coordinated advocacy endeavors led by the EOC EU Office in collaboration with the IOC. An additional Article, Article 102, was integrated, highlighting the potent role of sport in dismantling gender stereotypes, bolstering confidence, and honing leadership capabilities for women and girls. It underscores the need for effective platforms to showcase international, national, and local female role models and leaders, while urging Member States and the Commission to address gender pay gaps, violence against women and girls in sports, media representation, and decision-making positions. Notably, the Commission is urged to integrate sport into its planned campaign against

[7] More information on the project is available at https://olympics.com/ioc/news/ioc-and-un-women-launch-new-gender-equality-through-sport-initiative-in-new-york

[8] To learn more about the European Institute for Gender Equality's role in promoting gender equality in sports, you can visit their official webpage: https://eige.europa.eu/ .

[9] The document can be downloaded at https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Good-Practices-in-Gender-Mainstreaming.pdf .

[10] Policy papers may be found on the EU Commissions website, and they include Gender Equality in Sport Proposal for Strategic Actions 2014 – 2020 Approved by the Group of Experts 'Gender Equality in Sport' at its meeting in Brussels on 18 February 2014 https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/events/2013/documents/20131203-gender/final-proposal-1802_en.pdf

[11] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0152&from=EN

stereotypes, further solidifying the EU's commitment to harnessing sport as a tool for fostering gender equality and women's empowerment.

The EU's commitment extends to encouraging intersectionality, recognizing that gender equality intersects with various dimensions of identity and inequality.

The commitment is also reflected in the recent report by the **European Commission High-Level Group (HLG) on Gender Equality**[12]. The HLG's Report offers recommendations in six thematic areas identified as crucial for enhancing gender equality in sports. These areas encompass participation, coaching and officiating, leadership, social and economic aspects of sport, media coverage, and gender-based violence. Additionally, the report underlines eight transversal topics that should be considered when developing actions related to the themes, including gender mainstreaming, intersectionality, gender budgeting, policy monitoring and evaluation, education, communication, coordinators for gender equality, and engaging men as allies for change[13].

The EU recognized the transformative potential of sport as a platform for strengthening social inclusion, empowerment and equity, which resulted in various policy changes and funding mechanisms, including **Erasmus+ program**[14], which supports initiatives that strengthen gender equality in sport, encourage cooperation, exchange and knowledge sharing that empower women and girls to achieve what they want in sport.

FIFA, the Fédération Internationale de Football Association, was founded in 1904 to oversee international football competitions and establish a unified set of rules. For much of its history, the organization's focus was primarily on men's football, with little attention given to gender diversity and women's participation. However, over the years, FIFA's approach has evolved to prioritize gender promotion and inclusivity within the sport[15].

The journey toward gender equality within FIFA gained significant momentum in the late 20th century. In 1991, FIFA organized the first-ever Women's World Cup, marking a pivotal moment for women's football. This groundbreaking event showcased the growing talent and interest in women's soccer, prompting FIFA to gradually expand its efforts in promoting gender equity. Despite these positive strides, the disparity between men's and women's football remained prominent, with unequal funding, limited opportunities, and a lack of representation for women within the organization.

---

[12] More infomrmation on the report is available on p. 29. of this report.

[13] The full Report can be downloaded here https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/684ab3af-9f57-11ec-83e1-01aa75ed71a1 .

[14] For more on the Erasmus + programme initiatives in promoting gender equality in sports, you can visit the official Erasmus+ Sports webpage: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/actions/sport_en /

[15] For a comprehensive overview of FIFA's evolving approach to gender promotion, you can refer to FIFA's official webpage dedicated to women's football: https://www.fifa.com/womens-football.

In recent decades, FIFA has taken concrete steps to address these disparities and foster gender inclusion. In 2013, under the leadership of Sepp Blatter, FIFA established its first-ever Women's Football Division. This division was tasked with developing strategies to enhance women's football at all levels, from grassroots to elite competitions. The creation of this division demonstrated FIFA's commitment to bridging the gender gap and elevating the status of women's football.

A significant turning point came in 2016 when Gianni Infantino was elected as FIFA's president. He pledged to prioritize gender equality and unveiled the FIFA 2.0 vision, which emphasized the organization's commitment to promoting women's football and ensuring equal opportunities for all. FIFA introduced initiatives to increase investment in women's football, enhance the visibility of the women's game, and encourage more women to take up leadership roles within football administration.

One of the most notable milestones in FIFA's journey towards gender promotion was the announcement in 2019 of a groundbreaking increase in prize money for the Women's World Cup. This decision marked a substantial step towards addressing the long-standing disparity in financial support between men's and women's tournaments.

The 2019 FIFA Women's World Cup[16] was a landmark event that showcased the remarkable growth and significance of women's football on a global stage. Hosted by France, the tournament drew widespread attention and left a lasting impact. It featured 24 teams from different continents, competing in a total of 52 matches. The United States emerged as champions, securing their fourth Women's World Cup title. The competition featured high-scoring matches and incredible individual performances, enhancing the entertainment value of women's football.

The tournament captured the attention of an estimated 1.12 billion viewers worldwide, highlighting the substantial global interest in women's football. Media played a crucial role in covering and promoting the event. News outlets worldwide covered the matches extensively, helping raise awareness about the event. Additionally, social media platforms became vibrant spaces for fans and players to engage, fostering a sense of community and amplifying the tournament's impact.

The 2019 Women's World Cup played a crucial role in further elevating the status of women's football. It served as a platform to celebrate the exceptional athleticism and skill of female players, while also highlighting the need for greater gender equality within the sport. The

[16] For more detailed insights and information about the 2019 FIFA Women's World Cup, you can visit the official FIFA Women's World Cup webpage: https://www.fifa.com/womensworldcup/.

increased visibility and media coverage helped challenge stereotypes and promote the notion that women's football is equally exciting and competitive as men's.

Despite its successes, the 2019 Women's World Cup also exposed some challenges faced by the women's game. Disparities in prize money and investment between the men's and women's tournaments came into focus, sparking conversations about gender equity in sports. Additionally, issues like unequal playing conditions and limited resources in some teams drew attention to the ongoing struggle for equal treatment and opportunities.

Founded in 1954, **The Union of European Football Associations** (**UEFA**) also initially focused on men's football, but over time, it recognized the need to foster gender balance and empower women in the sport. UEFA's big step towards gender promotion came with the establishment of the Women's Football Committee in 1985. This marked a conscious effort to address the disparities and challenges faced by women in football. The committee was tasked with overseeing women's football development and ensuring that it received the attention it deserved within UEFA's structure. Over time, UEFA has dedicated more resources to women's football, providing financial support, improved infrastructure, and professional training opportunities. Furthermore, UEFA recognized the power of media in driving the popularity of the women's game, leading to increased broadcasting of women's matches and tournaments[17]. UEFA's involvement in the qualification process for the FIFA Women's World Cup has been instrumental in fostering international competition and raising the standards of women's football across Europe. The intense matches and growing talent have contributed to the overall advancement of the game on the continent.

Under the slogan #TimeForAction, the umbrella European football organization UEFA presented its first strategy for the development of women's football. UEFA thus launched for the first time a clearly oriented strategy for women's football only, with the aim of doubling the number of female players in Europe by 2024. With this initiative, UEFA commits to a five-year strategic framework with the aim of supporting, directing and raising both women's football and the position of women in football throughout Europe.

The UEFA Women's Football Strategy [18] is part of UEFA's overall strategy "Together for the Future of Football" covering the period 2019-2024, which was adopted at the UEFA Congress in February 2019[19].

---

[17] For a comprehensive overview of UEFA's journey in gender promotion including previous and ongoing gender promotion efforts, visit UEFA's official webpage dedicated to women's football: https://www.uefa.com/womens-football/ .

[18] Time for Action is available on UEFA's website https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/Womensfootball/02/60/51/38/2605138_DOWNLOAD.pdf

[19] More information on the Strategy is available on UEFA's website https://www.uefa.com/insideuefa/news/01e1-0f85d7a12b2d-eac10470dab8-1000--uefa-strategy-together-for-the-future-of-football/

UEFA President Aleksandar Čeferin in the introduction of the strategy points out that "women's football is not the football of tomorrow, but the football of today." As the umbrella football organization in Europe, UEFA has a responsibility to work to strengthen women's football. In this regard, UEFA will invest significant financial resources in women's football, which shows how UEFA is aiming high and doing everything to make European football even better. The policies and actions we propose in 2019 will lead to a better, more professional and successful game by 2024. It's time for action!”

UEFA Women's Football Strategy 2019–24, focuses on building the foundations within UEFA and its members to give European women's football the best possible platform to move forward. UEFA will invest in programs and initiatives to support the balance of this plan from grassroots to elite level.

The UEFA strategy for women's football aims to achieve the following goals by 2024:

- Double the number of women and girls playing football in UEFA member associations from 1.3 million to 2.5 million
- Changing public opinion on women's football throughout Europe
- Double the viewership and value of the European Women's Championship and the Women's Champions League
- To improve the standards for all soccer players and representatives in all 55 member associations
- Double representation of women in all UEFA bodies

UEFA also separated the venue for the UEFA Women's Champions League final from the men's competition to give the women's final its own platform.

Nadine Kessler, UEFA's director of women's football, said that "this strategy will promote women's football and accelerate its development so that every girl can develop a love for the game - whether as a player, coach, referee, member of the administration or cheerleader." Every girl deserves the opportunity to play soccer."

One of the most important steps for the popularization and development of women's football was the redesign of the Champions League from the 2021/22 season. The new model will bring even 24 million euros to women's football through the Champions League. That's four times the amount of current earnings, and the significant increase is the result of a redesign of the UEFA Women's Champions League, which includes the centralization of sponsorship and media rights from the competition's group stage right from the start.

UEFA also committed to distributing 23 percent of this €24 million, available through "solidarity payments", to clubs that did not qualify for the Champions League, coming from the top national championships represented in the elite women's club competition. That profit, of course, must be reinvested in the development of women's club football.

This announcement represents a huge step forward for football. The new financial allocation model in the Women's Champions League will significantly strengthen women's professional football across Europe. This is also a confirmation that the European sports model is crucial for the long-term development of football. The development of women's football should not rely on short-term gain but on a long-term vision.

Thanks to the solidarity payments that are the core of this project, but also to the increased prize pool, every euro generated by the Champions League will return even more to women's football.

Also, UEFA has approved the launch of a new national women's competition that will lead to both the European and World Cups. Female soccer players will get their own League of Nations. When the new format is introduced, it will represent the path to qualification for the European Championship 2025. It will start in the autumn of 2023, and the competition will be a combination of the League of Nations and European qualifiers, will include promotion and relegation, and additional play-offs. of matches to qualify for the European Championship.

The national teams will be divided into three divisions, the divisions will be divided into groups of four or three national teams and will be played according to the League of Nations system - two matches each against each, as a host and as a guest.

At the end of the Nations League, the group winners from the first division will play a final to decide the winner. Every fourth year, three teams from Europe will qualify for the Olympics in this way. The final placement in the League of Nations will also be the starting positions of the teams for the qualifications.

At the end of the European qualifiers, the final schedule will decide who directly qualified for the European Championship and the World Cup, and which teams will be able to do so through the playoffs.

What is Non-Formal Education

Non-formal education is a learning process that takes place outside the formal education system and can complement or supplement it. The European Union defines non-formal education as an organized educational activity that takes place outside formal systems to cater for a wide range of learners.[20] This can include, but is not limited to, personal and social development, informal skills acquisition, and civic engagement. Non-formal education is often facilitated by community organizations, NGOs, or other institutions that offer structured programs with educational objectives.

Key characteristics of non-formal education include[21]:

- **Voluntary**: Non-formal education is typically voluntary, meaning that individuals choose to participate in learning experiences that interest them. This allows for self-directed learning, where individuals take ownership of their learning and pursue their interests and passions on their own terms.
- **Accessible to everyone**: Non-formal education should be accessible to everyone, regardless of their socioeconomic background, age, gender, or ability. This key quality is important in promoting equal opportunities and promoting social cohesion.
- **Organized process with educational objectives**: Non-formal education is an organized process with educational objectives that are clearly defined and structured. This means that there is a clear objective, a clear plan for what participants will learn and how they will achieve their learning outcomes.
- **Participatory**: Non-formal education is a participatory process that encourages active engagement from all participants. It is inclusive and welcoming; it inspires participation and contribution of all. This can include group discussions, problem-solving activities, and other interactive learning methods.
- **Learner-centered**: Non-formal education is learner-centered, meaning that the needs and interests of the individual learners are at the center of the learning process. This

[20] European Union's definition of non-formal education, which can be found in the "Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning": "Non-formal education means learning which takes place through planned activities (in terms of learning objectives, learning time or learning support) but which does not necessarily lead to the acquisition of formally recognized qualifications." Source: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:248604cb-9598-48a7-adad-8ff00e061a05.0001.02/DOC_1&format=PDF

[21] Characteristics may be found at the following link https://www.coe.int/en/web/european-youth-foundation/definitions

allows for a more personalized and flexible approach to learning, catering to the needs of the individual and ensuring that participants, through engagement, learn.

- **Life skills for active citizenship**: Non-formal education is focused on developing life skills and preparing individuals for active citizenship. This includes developing critical thinking, problem-solving, communication, and leadership skills.
- **Individual and group learning with a collective approach**: Non-formal education is based on both individual and group learning, with a collective approach. This means that participants learn from each other and work together towards common goals.
- **Holistic and process-oriented**: Non-formal education is holistic and process-oriented, meaning that it considers the whole person and their development over time. This allows for a more comprehensive approach to learning that considers both personal and social development.
- **Experience and action based**: Non-formal education is based on experience and action, meaning that participants learn through doing and reflecting on their experiences. This allows for a more practical approach to learning.
- **Participant needs first**: Non-formal education is organized based on the needs of the participants, which allows for a more tailored approach to learning. This means that programs are designed to meet the specific needs and interests of the participants, rather than a one-size-fits-all approach.

These are planned, structured programs and processes of personal and social education for people designed to improve a range of skills and competences, outside the formal educational curriculum. Although non-formal education is usually linked to civil society organizations, youth organizations, sports clubs and community groups, its use is now transcending to more formal learning areas.

Advantages of Non-Formal Education

Non-formal education offers a dynamic and flexible approach to learning that complements traditional formal education systems. One of its key advantages is its inclusivity, as it caters to diverse learners of all ages, backgrounds, and abilities. Unlike rigid classroom settings, non-formal education fosters interactive and experiential learning environments, enabling participants to actively engage with real-world scenarios and practical skills. This approach enhances problem-solving capabilities and encourages critical thinking.

Moreover, non-formal education encourages self-directed learning, promoting autonomy and motivation among learners, as they have the freedom to explore topics of personal interest.

This type of education often bridges the gap between theoretical knowledge and its application, equipping individuals with relevant skills that can lead to increased employability and

entrepreneurial opportunities. It also adapts swiftly to changing societal needs and emerging industries, enabling learners to acquire up-to-date knowledge. Notably, non-formal education can be particularly impactful for marginalized communities or those with limited access to formal schooling. It promotes lifelong learning, instilling a continuous quest for knowledge and personal growth.[22]

Challenges of Non-Formal Education

While non-formal education offers numerous benefits, it's important to acknowledge that there are also certain challenges associated with this approach. These drawbacks, though not insurmountable, highlight the need for careful planning and effective implementation to maximize the positive impact of non-formal education initiatives.

Below is an overview of potential disadvantages and how to overcome these drawbacks to ensure that the initiative is successful.

Challenge	Mitigation measures
Unsteady attendance of participants	Provide a flexible schedule that accommodates participants' availability. Communicate the importance of consistent attendance and the consequences of missing sessions. Offer incentives or rewards for consistent attendance.
Training sessions are not mandatory, or no degree/diploma is awarded	Clearly communicate the goals and objectives of the training sessions to participants. Emphasize the practical benefits of the training sessions for participants' personal and professional development. Provide participants with a certificate of completion to recognize their efforts and accomplishments.

[22] For a comprehensive understanding of the benefits of non-formal education, you can explore this UNESCO resource: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245653.

Lack of professional and trained teachers	Hire experienced and qualified instructors who have the necessary skills and expertise to effectively teach the material. Provide training and support to instructors to ensure they are equipped to teach the material effectively. Consider partnering with external organizations or individuals who specialize in teaching the subject matter.
Participants may not enjoy full confidence.	Create a supportive and inclusive learning environment that encourages participants to ask questions and share their thoughts and ideas. Provide regular feedback and encouragement to participants to help build their confidence. Foster a culture of respect and appreciation for diversity within the training program.

Non-Formal Education in the Context of Sports

Non-formal education in the context of sports, and particularly football, can be a powerful tool for promoting gender equality. Its inclusivity and adaptability enable messages that are disbursed through non-formal education methods to reach wide diverse audiences, which are the essence of sports.

Gender mainstreaming in football involves recognizing the different needs and experiences of women and men in the sport, and taking action to ensure that both genders have equal opportunities to participate and excel. Non-formal education can help to achieve this by providing training and education opportunities that are tailored to the specific needs of women and girls in football, as well as provide opportunity for boys and men to learn of the importance of gender equality and how to champion it. For example, coaching programs that are designed to support the development of female coaches can help to increase the number of women in leadership positions in the sport. Similarly, workshops and training sessions that focus on gender-sensitive communication and leadership can help to promote a culture of respect and equality in football.

Principles of Creating and Implementing Sustainable Models of Non-Formal Education

Creating and implementing successful models of nonformal education that promote gender equality in sport requires a combination of key components that work together in a sustainable way. These key components include identifying target groups, creating a safe environment, using innovative and participatory teaching methods, building partnerships, sustainable funding, and monitoring and evaluation.

1. Identifying Target Groups

Promoting gender equality in football clubs is crucial for creating an inclusive and diverse sports culture. To effectively implement gender mainstreaming in football clubs, it is important to carefully select target groups for the initiative. Target groups can include players, coaches, administrators, and supporters. Identifying target groups is a key step towards achieving this goal. To do so, clubs need to conduct a target group analysis.

This is done through the following steps:

- **Define the scope and purpose of the activity you will be implementing**: Identify what you would like to do, which specific areas of operations within the football club that you would like to address in terms of gender mainstreaming. Match the analysis you will be performing to the activity you will be conducting.
- **Gather and analyze relevant data**: Collect relevant data on the demographics of the group you want to engage, be they students, players, club's members, stakeholders, or employees. This includes gender, age and other factors. Use the data to identify the main characteristics of your target group as well as underrepresented or marginalized groups.
- **Assess the current situation**: Analyze he overall situation, this includes analyzing the club's current policies, programs, and practices to identify areas where gender bias is prevalent. Review recruitment, retention, promotion, and leadership practices to identify areas that may require improvement. Also, an analysis of the overall social environment is on women in sports: how the community views and reacts to gender promotion, girls and women in sports, who are the champions, how do families react, what unsaid rules exits, etc.
- **Identify specific target groups**: Based on your analysis, identify specific target groups that you will target with your activities, as they differ according to the differently identified groups.

It is important to identify two target groups.

- **End target group** – the one you are trying to reach with the activity you are planning to implement, these can be girls/women and boys/men (potentially) involved in the sports world – youth, community members, players, referees, coaches, management.
- **Intermediary target group** - stakeholders you want to work with to reach the desired outcome that is beneficial to the end target group (decision makers, coaches, sports federations, sports clubs, media, sponsors, etc.).

By conducting a target group analysis, football clubs can identify areas where gender bias and discrimination exist and develop targeted initiatives to address these issues by working with a specific group.

2. Creating an Inclusive and Safe Environment

An inclusive and safe environment is an important cornerstone for gender promotion through non-formal education in football, as the environment will enable participants in the education to fully open and engage the topic. It fosters a sense of belonging and equality, encouraging individuals of all genders to actively engage. An inclusive space ensures that everyone's perspectives are valued and heard, cultivating an atmosphere of respect and mutual understanding, creating the ideal foundation for effective gender promotion through non-formal education in football clubs.

Inclusive and safe environments are created by developing gender-sensitive policies and guidelines, and facilitating their implementation. They are key to fostering an environment of inclusivity, understanding, and empowerment. These policies and guidelines offer clear directions on instilling a gender equal environment, as well as how to approach discussions and activities around gender. By considering the diverse perspectives and experiences of all genders, the policies and guidelines ensure that the environment and all created content is respectful, sensitive, and free from harmful stereotypes or biases. When these policies and guidelines are integrated into non-formal education programs, they provide content and a structured framework for meaningful conversations, allowing participants to critically examine societal norms, challenge discriminatory attitudes, and envision a more equitable future.

Some recent good practices of policy to promote gender equality include:

- **Creating a Charter in New Zealand to promote gender equality** [23] - In July 2023 in New Zealand, eight clubs partnered with Northern Region Football to launch the NRF Gender Equity Charter, a public commitment to growing inclusiveness in football clubs. These clubs have already performed facility upgrades and legacy requirements through FIFA Women's World Cup 2023. The Charter further lays the groundwork for safe spaces by benchmarking where clubs are now, where they want to get to and the steps needed, with a focus on:
    - **Leadership**- Leadership and governance that reflects and supports gender equity.

[23] https://www.friendsoffootballnz.com/2023/07/31/clubs-and-federation-launch-new-charter-to-promote-gender-equity/

- **Participation**- Equitable participation and development opportunities, including juniors and youth girls-only football.
- **Visibility** - Make girls and women visible, showing their value in clubs.
- **Resources** - Equitable resources and opportunities for girls and women.
- **Facilities** - Fit for purpose facilities that meet the specific needs of girls and women.

- **Laying the groundwork in Australia for gender promotion**, Football Australia designed the Women's Football Development Guide[24] and highlighted the importance of all roles to be occupied by a healthy percentage of females, whilst also emphasizing the responsibility of creating a strong platform for the long-term stability of women's football. This resource will provide community football clubs with practical strategies and 'how to guides' on the recruitment and continued involvement of female players, coaches, administrators and referees. This guide will help create the ideal environment for females to contribute and prosper in varied roles within the football community.

3. Using Innovative and Participatory Teaching Methods

Employing innovative and participatory teaching methods in gender mainstreaming through non-formal education within football is needed, as these methods transcend conventional modes of engagement into the learning process. By embracing a creative approach, football clubs can cultivate an environment that captivates learners, sparks their curiosity, and builds enthusiasm. Innovative approaches transcend language and literacy, making knowledge accessible to all participants, regardless of their background. This enables reaching wider audiences with carefully selected activities and innovative approaches.

Participatory approaches, dominant in non-formal education, dismantle the traditional hierarchy of teacher and learner, encouraging participants engage, take ownership of their learning and become active contributors in their educational journey. Interactive sessions stimulate critical thinking and enable participants to unpack complex gender-related issues, challenging preconceptions. In the context of football, this approach encourages reflection on the existing gender disparities within the sport and paves the way for collaborative identifying actionable solutions.

These engaging methods have a lasting impact beyond the educational setting, as participants are more likely to internalize the knowledge gained and apply it in their daily lives. The experiential nature of these methods fosters a sense of empathy and connection, which can lead

[24] https://www.playfootball.com.au/ncdp/toolkits/female-participation/promotion

to attitudinal changes and behavior shifts that contribute to gender equality both on and off the field.

Some formats of innovative and participatory teaching methods include.

- Role-Playing and Simulations: Participants engage in scenarios that replicate real-life situations related to gender dynamics in football. This method encourages empathy, critical thinking, and the exploration of different perspectives.
- Interactive Workshops: Conducting workshops that involve group discussions, brainstorming sessions, and hands-on activities encourages active participation and collaborative problem-solving.
- Storytelling and Case Studies: Sharing real-life stories and case studies of individuals who have challenged gender norms in sports can inspire participants and provide relatable examples for discussions.
- Experiential Learning: Organizing field trips, visits to sports events, or bringing in guest speakers provides participants with firsthand experiences, fostering a deeper understanding of gender-related issues.
- Visual Aids and Multimedia: Incorporating visuals such as videos, infographics, and multimedia presentations enhances engagement and simplifies complex concepts for diverse audiences.
- Debates and Discussions: Structured debates and discussions encourage critical thinking and the exploration of different viewpoints on gender equality in football.
- Problem-Based Learning: Presenting participants with real-world challenges related to gender disparities in football prompts them to work collaboratively to devise innovative solutions.
- Gamification: Introducing elements of game design, such as quizzes, interactive activities, and challenges, can make learning more engaging and competitive, while reinforcing key concepts.
- Peer Learning and Mentoring: Pairing participants to share experiences and insights promotes a supportive learning environment, allowing individuals to learn from each other's perspectives.
- Arts and Creative Expression: Encouraging participants to express their thoughts through art, music, writing, or other creative mediums provides alternative channels for discussing gender issues.
- Reflective Journals: Assigning participants to maintain reflective journals helps them process and internalize their learning, fostering deeper engagement with the subject matter.
- Socratic Dialogue: Employing a method of guided questioning encourages participants to critically analyze gender-related concepts and arrive at their own conclusions.

- Scenario-Based Learning: Creating hypothetical scenarios that participants need to navigate helps them understand the complexities of gender equality in football and strategize for change.
- Technology Integration: Utilizing digital tools, online platforms, and social media encourages interactive learning and facilitates discussions among participants from diverse locations.
- Problem-Solving Challenges: Presenting participants with specific gender-related challenges in football and tasking them with proposing actionable solutions enhances their problem-solving skills.

Some recent good practices of innovative ways to promote gender equality include:

- Women in Football, a UK based network of football professionals that strive to increase the numbers of women in football, hold interactive workshops for women, which run alongside their Leadership Course. These workshops are designed to empower individuals, irrespective of gender, within the football industry by equipping them with essential skills and knowledge to thrive in their careers. Drawing from their experience in fostering diversity and inclusivity in football, they have a monthly program that covers a wide spectrum of carefully curated topics. These workshops are designed as self-contained units, spanning from two-hour sessions to full-day events and focus on topic such as gender equality, inclusiveness, leadership etc.[25]

- The Women's Sports Foundation and NBC Sports[26] have collaborated to establish a commendable best practice in gender promotion within the realm of sports—the Student-Athlete Mentoring Program. This initiative addresses the challenge that many collegiate female athletes face in translating their sports-related skills into successful careers due to demanding academic and training commitments. Launched in partnership with NBC Sports in 2019, this program strives to bridge the gap by providing valuable mentorship and career preparation tools. The Student-Athlete Mentoring Program focuses on empowering student-athletes to explore various career paths and equipping them with essential skills for the workplace. What sets this initiative apart is the one-to-one mentorship aspect. Each student-athlete is paired with an NBC Sports employee who serves as their dedicated mentor. These mentors share their own professional insights,

[25] More on the network and their services https://www.womeninfootball.co.uk/
[26] More information on the peer to peer innovative mentorship method https://www.womenssportsfoundation.org/wsf_programs/student-athlete-mentoring-program/

experiences, and advice, guiding the athletes in navigating the complexities of the work environment.

- In March 2022, Nike announced the launch of Athlete Think Tank[27], the brand's new initiative to invest and champion the next generation of girls in sports. The campaign was created to help tackle some of the barriers female athletes face. The Think Tank includes an elite, diverse roster of sports superstars and global catalysts, including tennis legend Serena Williams, basketball star Sabrina Ionescu, and Paralympic runner Scout Bassett, among others, to share their valuable insights on the realities that every woman faces in her journey as an athlete. Bringing together this group of impactful changemakers allowed them to share their passion for supporting gender equality, equal pay and access in sport. Each member of the Think Tank will choose an organization to support. For example, Williams chose to support the Brown Girls Dream in Los Angeles. The successful running of the Think Tank in 2022 and 2023 has resulted in NIKE will form a third Athlete Think Tank later this year. Together with some of the greatest women athletes of our time, Nike says it aims to redefine the model of athlete partnership — one that speaks to a broader commitment to listen deeply, serve athletes holistically, and collaborate in creating positive change through sport.

A catalogue of innovative non-formal education methods has been assembled by the e "DROP'IN" project. It focuses on innovative methods that can be applied in the classroom and offers many adaptable non-formal education methods.[28]

4. Partnerships and Networks for Sustainable Initiatives

Building partnerships and networks is another key element in ensuring the sustainability and effectiveness of gender mainstreaming initiatives in football through non-formal education. Collaboration with various stakeholders, including administration, local self-governments, educational institutions, civil society organizations, and other sports entities, amplifies the impact of these initiatives. Partnerships provide access to diverse expertise, resources, and perspectives that enrich the learning experience and enhance the reach of gender promotion efforts.

These partnerships diversify resources for implementing these initiatives. They open access to the knowledge and insights of various experts, including educational and gender equality experts,

[27] More on the Athlete Think Tank can be found on Nike.com

[28] The catalogue from the "DROP'IN" project, implemented under ERASMUS+ PROGRAMME, Key Action 2 – Cooperation of innovation and the exchange of good practices, can be found at https://drop-in.eu/media/drop-in-io2-en.pdf

gender equality advocates, community leaders etc., who can shape the program design and content selection, making it more relevant and impactful.

Collaborating with local communities make the programs more locally relevant and may engage the local population better. Partnerships with educational institutions enable wider direct contact with youth, as well as the integration of gender equality topics into broader educational frameworks, extending the influence of non-formal education initiatives beyond the realm of sports.

Networks are support systems for ensured sustainability as they offer a space for sharing information, best practices, lessons learned, finding new partners, and generating new ideas and approaches to tackling gender disparities. They foster a sense of belonging and shared purpose among individuals and organizations committed to advancing gender equality in football. By coming together, stakeholders can collectively address challenges, refine strategies, and develop comprehensive solutions that contribute to meaningful and sustained change.

Both partnerships and networks create opportunities for joint funding and joint fundraising efforts. These new opportunities can ensure the availability of funding to support program implementation, curriculum development, training, and capacity building.

The importance of building partnerships and networks extends beyond the operational aspect. It sends a powerful message to the broader community that gender equality in football is a collective effort involving a diverse range of stakeholders. This collaborative approach enhances the credibility and legitimacy of the initiatives, garnering support and recognition from fans, sponsors, and the public.

- Educational Institution Partnerships: Establishing partnerships with schools, colleges, and universities to integrate gender equality content into their curricula and educational programs, ensuring that young learners are exposed to these concepts from an early age.
- Workshops and Conferences: Organizing workshops, seminars, and conferences that bring together stakeholders from various sectors, including education, sports, and civil society, to share insights, best practices, and strategies for promoting gender equality in football.
- Civil Society Engagement: Collaborating with local civil society organizations to ensure that gender mainstreaming initiatives are contextually relevant and responsive to the needs of the community.
- Government and Municipal Partnerships: Partnering with government agencies and municipal authorities to align gender promotion initiatives with broader policy frameworks and leverage available resources for impactful programs.

- Corporate Sponsorships: Partnering with corporate sponsors who share the commitment to gender equality, thus securing sustainable funding and support for the initiatives.
- Online Forums and Networks: Creating online platforms, forums, and networks where stakeholders can connect, exchange ideas, share resources, and collaborate on gender equality initiatives in football.
- Alumni Engagement: Engaging with former participants of gender mainstreaming programs to create a network of advocates who can promote gender equality within their communities and spheres of influence.
- Youth Engagement: Involving young athletes, both male and female, in the development and implementation of gender equality initiatives to ensure that their perspectives are represented and valued.
- Regional and International Alliances: Forming alliances with other football clubs, sports organizations, and gender equality initiatives at regional and international levels to share resources, experiences, and lessons learned.
- Government Grant Applications: Applying for government grants and funding opportunities dedicated to gender equality and non-formal education initiatives in sports.
- By strategically leveraging these methods, football clubs can cultivate a dynamic network of partners and stakeholders committed to advancing gender equality through non-formal education. These collaborations not only enhance the impact and sustainability of the initiatives but also contribute to creating a more inclusive and equitable football community.

Some examples of building partnerships

- Women Win was founded in 2006. by Astrid Aafjes and Maria Bobenrieth to address the huge lack of girl-centered sports programming, which would also address gender inequalities and stereotypes. They both understood that the barriers stopping girls from playing sports were preventing them from going to school, from developing skills to advance. They have a long-standing partnership with Puma. In 2020, PUMA donated 100,000 euros to the organization as part of its “Forever Tied Together” campaign to support Women Win’s efforts in advancing gender equity from the bottom up. Since 2021, projects supported directly by PUMA will reach 5000 girls and women annually, but Puma is also the organization’s core funding partner, contributing towards Women Win reaching another 1 million girls and women by the end of 2023.

- In April 2023, Nike has announced a three-year partnership with Liga BBVA MX Femenil[29] to become the league’s exclusive sports partner, reinforcing its commitment to grow women’s football worldwide. Nike will help provide Liga BBVA MX Femenil with the necessary tools and resources for female footballers to reach their full potential on and off the field, including technology and product innovation, development programs for the next generations who dream of being football players, and the official match ball to be used in the tournament.

[29] More information on the Partnership available on https://about.nike.com/en/newsroom/releases/nike-liga-bbva-mx-femenil

5. Sustainable Finances

Funding is another key component for successful models of nonformal education. Sustainable funding sources ensure sustainable programs. Many gender promotion efforts have a limited life span, as their funding has not been made sustainable.

Sustainable funding stems from adequate planning, relevant program development and effective results which are evaluated through information gathering monitoring and reporting. Funding sources, such as government grants or private donations, can help to ensure the long-term viability of nonformal education programs. Additionally, partnerships with funding agencies or corporate sponsors can provide the necessary financial support to sustain and expand nonformal education initiatives.[30]

Recognizing historical disparities, many international donors and governments have taken proactive steps to empower women in sports and challenge traditional norms. Both allocate resources to support gender equality in sports not only to empower girls and women to take part in sports through scholarships, training facilities and tournaments, but they also have a wide range of open calls for project financing, backing innovative ways to instill gender equality and mainstreaming in sports.

The European Union has been a driving force in advancing gender equality in sport and football through its Erasmus+ program[31].Through various funding programs the EU supports initiatives that promote women's involvement in sports leadership, coaching, and participation. Erasmus+ funds projects that empower women in sport, encourage gender balance, and enhance education and training opportunities. These initiatives align with the EU's broader commitment to gender equality and social inclusion.

Erasmus+ is an EU-funded initiative that supports various projects and initiatives aimed at promoting education, training, youth, and sports across Europe. Within the sports sector, Erasmus+ plays a crucial role in providing financial support to initiatives that contribute to gender promotion in sport and football. It has three areas that focus on gender and sports:

- **Erasmus+ and Gender Promotion**: Erasmus+ offers funding opportunities for projects that focus on women's empowerment, leadership development, and gender balance in sports. These projects encompass a wide range of activities, including training courses,

[30] UNESCO webpage that discusses financing strategies for non-formal education: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245653 . This source offers insights into various financing models and approaches that contribute to the success of non-formal education initiatives.

[31] To learn more about Erasmus+ initiatives in promoting gender equality in sports, you can visit the official Erasmus+ Sports webpage: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/actions/sport_en.

workshops, exchange programs, research initiatives, and capacity-building activities, all designed to address gender disparities and enhance opportunities for women and girls in sports.

- **Empowering Women in Sport**: Erasmus+ supports projects that empower women to take on leadership roles within sports organizations, encourage women's participation in coaching and refereeing, and promote gender equality in decision-making processes. These initiatives aim to break down barriers and create a more inclusive and equitable sports environment.
- **Youth and Women's Participation**: Erasmus+ also emphasizes engaging youth, especially young women, in sports and physical activities. The program funds projects that encourage active participation, raise awareness about gender issues, and promote the benefits of a healthy and active lifestyle among young girls.

The Council of Europe plays a significant role in promoting gender equality in sport through its initiatives and advocacy efforts. It emphasizes the importance of eliminating gender-based discrimination and enhancing opportunities for women and girls in sports. The Council of Europe's various programs and resources provide a platform for discussions, policy development, and awareness campaigns that address gender imbalances within sports and football[32].

FIFA has made strides in promoting gender equality through its Women's Football Strategy. FIFA's initiatives focus on increasing female participation, supporting women's leadership roles, and advocating for equal opportunities. FIFA supports various programs and tournaments that highlight women's achievements in football, fostering an environment of inclusivity and empowerment.[33]

UEFA has made significant strides in advancing gender equality in football. Through its Women's Football Development Programme, UEFA aims to increase the participation of women and girls in football, enhance leadership opportunities, and create a more inclusive environment. UEFA also supports grassroots initiatives, coaching programs, and competitions that prioritize gender promotion within the sport[34].

6. Monitoring and Evaluation

[32] To explore the Council of Europe's initiatives in gender equality in sport, you can visit their official webpage: https://www.coe.int/en/web/sport/gender-equality

[33] Information on FIFA's initiatives in gender promotion within football, is available on the official webpage at https://www.fifa.com/womens-football/development/

[34] More about UEFA's initiatives in gender promotion within football is available on the official webpage dedicated to women's football development: https://www.uefa.com/womens-football/development/ .

Monitoring and Evaluation is the final key component of successful models of nonformal education.

Monitoring allows football clubs to track the implementation of their non-formal education programs targeted at gender promotion. It provides insights into whether the initiatives are resulting in increased participation of women and girls in the sport, greater leadership opportunities for women within the football community, and heightened awareness of gender-related issues.

Evaluation helps to measure the impact of nonformal education programs on gender equality outcomes, such as increased participation of women and girls in sport, improved leadership opportunities for women, and increased awareness of gender issues within the sports community. Evaluation can also help to identify areas for improvement and inform the development of future programs.

Monitoring and evaluation furnish clubs with concrete data to make informed decisions. By systematically collecting information on activity outcomes, clubs can tailor their strategies and activities to better align with the needs of their participants. Participants feedback shows whether the initiatives are resonating with participants, if they are addressing the desired outcomes, and whether any adjustments are needed. Also, participant feedback ensures that non-formal education programs remain dynamic and responsive. As the needs and preferences of participants evolve, clubs can adapt their programs to stay relevant and effective.

Non-Formal Education Best Practices that Promote Gender Equality in Sports

EU High Level Group on Gender Equality in Sport Report Recommendations

As mentioned above, the High-Level Group on Gender Equality in Sport[35], established by Commissioner Gabriel, has put forward an action plan and recommendations[36] for the European Commission, EU Member States, national and international sports bodies and grassroots organizations achieve a more equitable gender balance in sport. To ensure a long-term impact, measures should have a strong focus on the local level.

Transversal Topics

There are eight transversal topics to consider when developing actions.

- Gender mainstreaming: all stakeholders must integrate a gender perspective into their actions.
- Intersectionality: overlaps between causes of inequality make an intersectional approach essential.
- Gender budgeting/funding: sports organizations must dedicate budgets to gender equality.
- Policy monitoring and evaluation, research: to make sure that policy remains up to date and fit for purpose.
- Education: educational tools are vital to explain the importance of gender equality policies and should be addressed to all strategic stakeholders.
- Communication: crucial to ensure the report's use as a reference document for policy implementation.
- Coordinators for gender equality: will ensure that equality strategies are duly implemented and monitored.
- Men as allies: men in decision-making positions must be engaged to create change.

Thematic Areas and Related Recommendations

There are six key thematic areas of engagement.

Participation: women are less likely than men to take part in sport.

- Create gender equality action plans highlighting the wider benefits of sport.
- Set up mechanisms to encourage the practice of sport by all girls and women.
- Promote a balance between work/ study, family life and sport.
- Secure equal access to resources including venues, equipment and clothing.

---

[35] More on the HLG is available at https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/who-we-work-gender-equality/high-level-group-gender-mainstreaming-and-advisory-committee-equal-opportunities-women-and-men_en

[36] Full report is available at https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/684ab3af-9f57-11ec-83e1-01aa75ed71a1 while the factsheet is available for download at https://sport.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-03/Factsheet%20Gender%20Equality%20in%20Sport%202022.pdf

- Monitor and evaluate progress towards and barriers to gender equality.

Coaching and officiating: women are less likely than men to become coaches.

- Support development of coaching and officiating opportunities for women at all levels.
- Set gender-equal participation targets for educational programmes for coaches and officials, and develop initiatives to give women national and international experience.
- Develop mentoring initiatives at all levels.
- Launch campaigns to make coaching and officiating attractive to women, and incentivise their recruitment.
- Implement data collection tools and processes and promote exchange of information.

Leadership: women are underrepresented in leadership positions.

- Commit to measures to ensure gender equality in leadership.
- Raise awareness of the value of diverse gender representation on executive committees.
- Set a 50% representation quota for women in all decision-making bodies and fix term limits.
- Set up programmes to raise awareness of biases keeping women out of leadership roles.
- Work with groups specialising in evaluating and implementing leadership and gender policy.

Social and economic aspects of sport: labour market gender inequalities are more prominent in sport.

- Promote equal contract conditions and ensure that labour laws are applied.
- Secure equal opportunities for female athletes and transparent recruitment processes.
- Establish processes to reduce economic inequality, promote social dialogue and provide legal and administrative support.
- Publicise the issue of labour discrimination in sport and set up related monitoring systems.
- Support and protect whistleblowers.

Media coverage: women's sport is not widely covered by the media and what coverage there is often reinforces negative gender stereotypes.

- Encourage the development of initiatives to increase coverage of women's sport and ensure that female athletes are portrayed fairly.
- Encourage media organisations to hire gender editors and improve their gender balance.

- Raise sports journalists' awareness of biases in coverage of women's sport.
- Implement data collection and research tools and promote exchange of information.

Gender-based violence: can be physical, sexual or psychological. More females than males experience it.

- Implement educational and prevention programmes at all levels.
- Get sports leaders and organisations to commit to ending sexual harassment and violence.
- Collect data to measure the extent of the problem and the efficacy of prevention initiatives.
- Set up whistleblowing mechanisms and appoint safeguarding officers to handle complaints.
- Promote exchange of practice to prevent violence in sport and build partnerships across sectors.

UEFA Best Practices in Gender Promotion by Non-Formal Education

The UEFA Women's Football Development Programme [37] serves as a dynamic platform for advancing gender equality and inclusivity within the realm of football. Within this comprehensive framework, a collection of best practices in non-formal education has emerged, representing a culmination of innovative strategies aimed at promoting gender equality within the sport. These practices encapsulate a diverse array of approaches, all tailored to fostering an environment where women and girls can thrive in football. By leveraging the power of non-formal education, these practices exemplify UEFA's commitment to driving positive change, breaking down barriers, and creating a more equitable and vibrant landscape for women's involvement in football.

Here are the five easily implementable examples of non-formal education that can empower women and girls in sports, as listed the UEFA Women's Football Development Programme:

- **Training and education for coaches and officials**: Providing training and education for coaches and officials can help to ensure that they have the knowledge and skills necessary to create inclusive and supportive environments for female athletes. This could include workshops on gender sensitivity, leadership and communication skills, and how to address and prevent discrimination and harassment.

- **Mentorship and role models**: Providing opportunities for female athletes to connect with female role models in sports can be a powerful tool for empowerment. This could include mentorship programs, where established athletes or coaches provide guidance and

[37] UFEA Best Practices in Gender Promotion by Non-Formal Education are available at https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/OfficialDocument/uefaorg/WFprogramme/02/41/42/32/2414232_DOWNLOAD.pdf

support to younger athletes, or creating opportunities for female athletes to meet and learn from successful women in the sports industry.

- **Life skills training**: Providing non-formal education that focuses on developing life skills can be a valuable tool for empowering female athletes both on and off the field. This could include workshops on time management, goal setting, financial planning, and communication skills, which can help female athletes to develop self-confidence, resilience, and leadership skills.
- **Outreach and community engagement:** Engaging with the wider community can help to create awareness and support for women's sports, and provide opportunities for female athletes to develop their skills and networks. This could include outreach programs to schools or community centers, creating opportunities for female athletes to volunteer and give back to their communities, or hosting events that celebrate women's sports and achievements.
- **Awareness-raising and advocacy**: Educating the public about the benefits of gender equality in sports and advocating for policy change can help to create a more supportive and inclusive environment for female athletes. This could include creating awareness-raising campaigns, using social media to promote women's sports and achievements, or advocating for policy changes that promote gender equality in sports at local, national, and international levels.

The Council of Europe has developed an Online Library on Gender Equality in Sport[38], which features a compilation of 25 best practices related to gender promotion through non-formal education. These practices highlight innovative strategies and approaches aimed at fostering gender equality within sports and beyond. Covering a diverse range of themes, from leadership development to empowerment initiatives, these best practices provide valuable insights into how non-formal education can play a pivotal role in promoting inclusivity and breaking down gender barriers in the sporting realm. The themes include

- **Leadership and Empowerment Programs**: Initiatives that offer leadership training and empowerment opportunities for women and girls in sports, enabling them to take on influential roles within the sports community.
- **Skill Development Workshops**: Workshops that focus on honing specific skills, such as coaching, refereeing, and administrative tasks, equipping women with expertise and increasing their involvement in various aspects of sports.
- **Gender Sensitivity Training**: Training programs that increase awareness about gender-related issues, challenging stereotypes, and fostering a more inclusive environment for all participants.
- **Mentorship and Networking**: Establishing mentorship programs and networking platforms that connect women with experienced individuals in the sports field, fostering guidance, support, and knowledge-sharing.
- **Female-Focused Sport Initiatives**: Creating sport initiatives designed specifically for women and girls, providing tailored opportunities for participation and skill development in a comfortable and supportive setting.
- **Advocacy and Awareness Campaigns**: Launching campaigns that raise awareness about gender inequalities in sports and advocate for policy changes and greater resources to address these imbalances.
- **Inclusive Language and Communication**: Promoting the use of inclusive language and communication in sports environments to ensure that all individuals, regardless of gender, feel valued and respected.
- **Promotion of Women's Sporting Achievements**: Highlighting and celebrating women's achievements in sports through media coverage, events, and recognition ceremonies, inspiring the next generation.
- **Gender-Equal Sports Curriculum**: Developing educational curricula that integrate discussions about gender equality, challenging biases, and promoting diverse representation in sports history and education.
- **Community Engagement**: Engaging with local communities to foster a supportive ecosystem for women and girls in sports, encouraging participation, and creating a sense of belonging.

[38] The Online lIbrary on Gender Equality in Sports is available at https://pjp-eu.coe.int/en/web/gender-equality-in-sport/online-library-25-best-practices

These themes reflect a comprehensive array of best practices that underscore the potential of non-formal education to drive gender promotion in sports, creating an environment that is more inclusive, empowering, and diverse.

By harnessing the power of education, these practices contribute to creating more equitable opportunities and environments for women and girls in sports, driving positive change and cultivating a more diverse sports community.

Non-Formal Education Best Practices that Promote Gender Equality in Sports

Best Practice 1: Mentoring

Mentoring as a teaching tool dates to ancient times. Homer refers to it in his "Odyssey," the character Mentor served as a guide and advisor to Odysseus's son, Telemachus, shaping his growth. This narrative laid the foundation for mentoring's role as a guiding force in human development. In the context of sports, mentoring has played a pivotal role in fostering skills, leadership, and personal growth among athletes.

Over the centuries, mentorship has become key in personal growth and successful professional evolution. In sports has taken various forms. In traditional settings, experienced athletes would pass down their knowledge and wisdom to the next generation, ensuring the continuation of athletic legacies. With the formalization of sports and the rise of professional leagues, coaches assumed a mentorship role, offering guidance, tactical insights, and motivational support to their players. This dynamic has transcended the realm of competition, extending to personal and professional aspects of athletes' lives.

In recent decades, sports organizations have recognized the invaluable impact of structured mentorship programs. These initiatives pair athletes with experienced mentors who offer advice on skill development, mental resilience, and life beyond sports. Female athletes, in particular, have

benefited from the guidance of mentors who have navigated the challenges of gender bias and inequality in the sporting world. As more women have risen to leadership positions within sports, their mentorship has become a catalyst for breaking barriers and promoting diversity.

Mentoring has demonstrated its capacity to facilitate the progression of women in various fields, making it a viable avenue for women in sports[39]. This research delved into the firsthand experiences of female coaches. Specifically, the study involved interviews with eight head coaches, five assistant coaches, and two administrators affiliated with a single institution. These individuals shared their journeys into the realm of athletics and recounted their evolving experiences. Employing the constant comparative method, four overarching themes surfaced: the trajectory of development, gender-based disparities, achieving equilibrium, and the supportive network. The findings of this investigation underscore the significance of mentoring as a catalyst for the advancement of women in sports. Moreover, the research expands the existing literature by shifting the focus from identifying factors causing women to depart from sports to exploring the strategies employed to cultivate a fulfilling and enduring career in athletics.

In 2018 University of Kansas researchers Margaret Kelley and Kathryn Vaggalis, explored the impact of mentorship on female athletes[40]. They found strong mentor relationships helped address sexism and challenges. Athletes with mentors reported support against discrimination and bullying, aiding their participation in sports. Mentorship boosted self-esteem, leadership, and sustained involvement. The study, based on 42 interviews with former high school athletes, showed mentors provided emotional backing, reduced delinquency, and cultivated work ethics. However, mixed results emerged; while mentors empowered female athletes, they sometimes reinforced gendered sports norms. Male mentees cited less support, and male mentors upheld traditional masculinity. The research highlights the value of natural mentorship, emphasizing mattering for adolescent development and urging awareness of gender dynamics for coaches and teachers.

Research[41] strategically designed to explore the lived experiences of university women basketball athletes through peer group mentoring showed that commitment to the peer group mentoring experience and to one another proved to be enriching and developmental. They (a) nurtured synergistic relationships; (b) cultivated resilience; and (c) activated self-efficacy. Based upon previous studies of peer group mentoring, this unique research population (i.e., university basketball athletes) has led to new insights on the powerful developmental outcomes of participation in peer mentoring groups. Moreso, these outcomes particularly are powerful due to the context of the student-athletes' collective poor basketball performance and losing season as well as a contentious relationship with their Head Coach.

---

[39] Tharenou, P. (2005). Does mentor support increase women's career advancement more than men's? The differential effects of career and psychosocial support. Australian Journal of Management, 30(1), 77-109..

[40] What Does It Mean to Matter? Natural Mentors in the Sporting Life Margaret S. Kelley, University of Kansas 2018

[41] The success of peermentoring Developmental Outcomes of University Female Basketball Athletes As Participants in Peer Mentoring Groups , https://scholarworks.bgsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1092&context=jade

In the modern sports landscape, mentorship has evolved beyond one-on-one relationships. Peer mentoring, group mentoring, and online platforms have expanded the reach of guidance and advice. Mentorship programs are no longer limited to elite athletes; they extend to grassroots levels, empowering young talents and encouraging them to reach their full potential. These initiatives not only foster skill development but also instill values of teamwork, sportsmanship, and character.

As sports continue to embrace mentorship, the practice remains integral to cultivating well-rounded athletes who excel not only in their chosen disciplines but also in their personal and professional lives. The legacy of mentoring in sports exemplifies the profound impact that guidance, support, and empowerment can have on individuals as they navigate their athletic journeys and beyond.

The importance and effectiveness of mentoring can be seen in the fact that not only has mentoring become a commercial practice, governments have started to develop a systemic approach, with programs such as the Global Sports Mentoring Program, an international leadership development program that was launched in 2012 by the U.S. Department of State.[42] Also, many sport professional and development networks offer mentoring as a paid service to their members.

The International Women's Forum (IWF) [43] **and EY** [44] have collaboratively established a groundbreaking mentoring initiative, known as the Women Athletes Business Network Mentoring Programme. This pioneering endeavor aims to unleash the untapped leadership potential of retired female athletes and Olympians by pairing them with accomplished female business leaders. The program seeks to facilitate successful transitions from sports to business careers by opening doors and generating fresh opportunities for women aiming to make the shift. The selected athletes are paired with top female executives from the IWF's extensive network, spanning 33 countries and six continents. Through this mentorship, mentors share insights, expertise, and lessons to facilitate a smooth transition and empower mentees. The program's definition of elite athletes encompasses those who have engaged in professional, semi-professional, or national/international-level competition.

---

[42] https://globalsportsmentoring.org/global-sports-mentoring-program/

[43] Information on the mentoring program is available on the EY website https://www.ey.com/en_gl/athlete-programs and the World Olympians Association website https://olympians.org/news/88/female-olympians-to-benefit-from-business-mentoring-programme/?langid=1 and https://olympians.org/news/582/female-olympians-benefit-from-elite-mentor-program/

[44] The EY perspective on the mentoring program is available at https://www.ey.com/en_jp/entrepreneurial-winning-women/how-can-we-empower-women-athletes-to-generate-long-term-value-for-the-world

Guides how to train mentors and to start a mentoring program are available online and can be reshaped to fit the type of mentoring, the characteristics of the mentors and of the mentees.[45]

The mentoring relationship aims to provide tailored support to athletes in the process of retirement or transition into other professional domains, ensuring that their exceptional leadership capabilities continue to flourish. The success of this endeavor hinges on the unique strengths of female athletes, including confidence, resilience, determination, teamwork, and inspirational leadership qualities. With a commitment to bridging the gap between sports and business, EY's Women Athletes Business Network endeavors to enrich the numbers of women in corporate leadership while creating new avenues for elite female athletes in the business realm.

The table below shows the different types of mentoring in sport, which offer different approaches to strengthening gender equality, encouraging skill development and empowering individuals to progress in sport. Each type addresses specific challenges and considerations, enabling organizations to create an inclusive and supportive environment for athletes, coaches, administrators and stakeholders of both genders.

[45] Some available guides include
For peer mentoring programs
https://www.sportsengine.com/article/how-start-peer-mentoring-program-your-student-athletes
https://truesport.org/leadership/peer-mentoring-program-for-student-athletes/
New Zealand Coach Mentoring Programme https://sportnz.org.nz/media/3022/sport-nz-coach-mentor-programme.pdf
Australia Mentor traing guide
https://www.sportaus.gov.au/__data/assets/pdf_file/0007/684970/FINAL_Mentor_Training_Deliverers_Guide.pdf

Type of Mentoring	Explanation	Benefits	Challenges	Mitigation measures
One-on-one	One-on-one mentoring involves a seasoned professional, often with significant experience in the sport, providing personalized guidance, advice, and support to an individual athlete, coach, or administrator. This type of mentoring fosters a close, confidential relationship where the mentor tailors their guidance to address the specific needs and aspirations of the mentee.	The mentee gains direct access to the mentor's expertise, experiences, and insights, leading to enhanced skill development, confidence building, and career advancement. The personalized nature of this mentoring type promotes a deep understanding of the mentee's challenges and aspirations.	The availability of suitable mentors can be limited, potentially leading to unequal access to mentoring opportunities. Additionally, the one-on-one format might not accommodate large-scale mentoring efforts.	Organizations can establish structured mentorship programs that match mentees with mentors based on specific criteria. Training and capacity-building programs for mentors can also help ensure consistency and quality in mentorship.
Reverse Mentoring	Reverse mentoring involves younger or less experienced individuals mentoring more seasoned professionals, often in areas where the mentees lack familiarity, such as emerging technologies or trends. This approach challenges traditional hierarchies and empowers mentees to learn	Reverse mentoring introduces mentors to new ideas, technologies, and perspectives that they might not encounter otherwise. It breaks down hierarchical barriers and encourages a culture of continuous learning within organizations.	Some professionals might initially resist the idea of learning from those they perceive as junior. Bridging generational gaps and overcoming any discomfort associated with role reversal can be obstacles.	Promote the value of mutual learning, emphasizing that both mentors and mentees have unique insights to offer. Create a supportive environment that celebrates diverse perspectives.

	from the unique perspectives of their junior counterparts.			
Online/Virtual Mentoring	Online or virtual mentoring involves mentoring interactions conducted through digital platforms, enabling mentors and mentees to connect remotely. It leverages technology to facilitate mentoring relationships regardless of geographical distances.	Online mentoring overcomes geographical barriers, making it possible for mentors and mentees to engage regardless of their physical locations. The format offers flexibility in scheduling and accommodates various time zones.	Lack of face-to-face interaction might lead to miscommunication or challenges in building a personal connection. Technical issues can also hinder effective communication.	Provide clear guidelines for virtual mentorship, encourage regular communication through video calls, and establish protocols for resolving technical issues. Emphasize the importance of building a strong online rapport.
Peer Mentoring	Peer mentoring involves individuals at similar experience levels mentoring each other. Peers with shared challenges and goals collaborate to exchange insights, strategies, and support to navigate their journeys in sports.	Peer mentoring creates an informal and relatable learning environment where mentees feel comfortable discussing challenges and seeking advice from those who have experienced similar situations. The format encourages knowledge-sharing and camaraderie.	Peers might lack specialized expertise, leading to potential misinformation. Ensuring that peer mentoring complements expert guidance is crucial.	Combine peer mentoring with structured expert guidance to provide a well-rounded mentorship experience. Establish guidelines for sharing experiences and advice and emphasize the value of learning from peers.
Cross-Gender Mentoring	Cross-gender mentoring involves mentoring relationships between individuals of different genders, with the aim of promoting inclusivity, breaking down gender-related barriers, and fostering understanding.	Cross-gender mentoring encourages diverse perspectives and challenges gender stereotypes. It plays a pivotal role in addressing gender disparities within sports and cultivating an environment where	Gender biases and stereotypes can influence mentorship dynamics, potentially hindering the mentee's progress. Unconscious biases might affect the mentor-mentee relationship.	Raise awareness of gender biases and stereotypes through training and education. cus on shared goals and emphasize that mentorship is about fostering growth and equality for all genders.

		everyone's contributions are valued.		
Structured Mentoring Programs	Structured mentoring programs are formal initiatives that follow predefined guidelines, objectives, and evaluation mechanisms. These programs are designed to ensure consistency, accountability, and measurable outcomes in mentorship relationships.	Structured programs provide clear expectations for both mentors and mentees, leading to more effective and purposeful mentorship interactions. They facilitate goal-setting, skill development, and career progression.	Establishing and maintaining structured programs can be resource-intensive. A rigid approach might not cater to individual needs.	Design programs that are adaptable to various needs and circumstances. Allocate resources strategically to ensure program sustainability. Continuously evaluate and refine the program based on feedback and outcomes.

Best Practice 2: Men and Boys as Allies

The involvement of men and boys as allies in gender promotion within the realm of sports has gradually gained recognition and significance. Historically, discussions around gender promotion predominantly focused on empowering women and girls. However, a more holistic approach has emerged, recognizing that men and boys also play a pivotal role in advancing gender equality and dismantling harmful stereotypes.

In recent years, there has been a growing realization that engaging men and boys as allies is essential for promoting an inclusive and equitable sports environment. Various organizations, including sports clubs, have initiated training programs and initiatives aimed at fostering awareness and understanding of gender issues among men and boys. These programs often emphasize the significance of challenging toxic masculinity, addressing stereotypes, and encouraging respectful behavior both on and off the field.

The United Nations Population Fund (UNFPA) champions the fundamental rights of every individual. It is a leading partner in the MenEngage Alliance[46], a global collaborative initiative spanning across more than 30 countries. This alliance has a shared mission to actively involve men and boys in effective strategies that dismantle gender inequalities, enhance the health and wellbeing of women, men, and children, and address pressing issues such as ending gender-based violence (GBV).

Sports clubs, as influential hubs within the sports community, have a unique platform to engage men and boys in gender promotion efforts. They conduct workshops, seminars, and training sessions that aim to educate participants about the importance of gender equality, the impacts of discrimination, and the ways they can contribute to positive change. These training programs encourage open dialogues, enabling participants to reflect on their behaviors and attitudes while developing empathy and understanding.

One notable approach employed by sports clubs is incorporating gender awareness and sensitivity training into coaching and leadership development. This not only equips coaches and mentors with the knowledge to promote respectful behavior among athletes but also empowers them to be role models for young players. These trainings emphasize the role of sports in breaking down gender norms and fostering teamwork and camaraderie regardless of gender.

[46] More on the MenGage alliance https://menengage.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/Advocacy-Brief-Sports-and-the-making-of-men-transforming-gender-norms-on-the-playing-field.pdf

An example of such engagement can be observed in the initiatives led by organizations like "MenCare,"[47] which aims to mobilize men and boys as allies for promoting gender equality across various domains, including sports. Moreover, sports clubs affiliated with prominent football associations often incorporate gender equality principles into their programs and policies, reinforcing the idea that sports can serve as a catalyst for social change.

In Sweden, **the Locker Room Talk initiative**[48] is fostering a pivotal shift in attitudes and behaviors among young boys, aged 10 to 14, by engaging them in meaningful conversations about gender equality and challenging harmful stereotypes. This innovative approach recognizes the significance of addressing gender biases at a young age to shape positive values and perceptions of masculinity. With the objective of preventing gender-based violence, the programme directly connects with sports teams across the country, including locker room discussions to dismantle traditional norms and advocate for inclusive masculinity.

Locker Room Talk has curated an impactful curriculum consisting of eight 30-minute sessions, aiming to sensitize boys to the diverse pathways that masculinity can take. This multi-session approach not only encourages awareness but also equips them with the tools to be respectful and gender-sensitive individuals. Beyond sports teams, the programme extends its reach to schools, engaging secondary and high school pupils in gender equality conversations.

An impressive collective effort involving 27 individuals, including well-known ambassadors, trainers, and experts, drives the programme's success. Initially met with resistance from sports teams fearing a perceived 'softening' of young athletes, the initiative strategically collaborated with sports federations and icons such as Zlatan Ibrahimovic and Jimmy Durmaz to shift perceptions and garner acceptance. By 2018, Locker Room Talk reached an impressive 15,600 individuals, including 2,128 boys aged 10 to 14, setting a solid foundation for a change in perspective.

Challenges emerged, primarily stemming from preconceived notions surrounding masculinity and gender roles. Overcoming this required not only addressing young participants but also focusing on parents, coaches, and adults to promote a holistic change in attitudes. The initiative's future plans encompass extending their methodology to adults, ensuring a comprehensive transformation throughout the sports community. Locker Room Talk embodies a powerful strategy that embraces candid dialogue to reshape gender norms and nurture an inclusive sporting environment.

Best Practice 3: Creating a Safe Space

[47] MenCare. (n.d.). Engaging Men and Boys in Gender Equality. Retrieved from https://men-care.org/
[48] The website of the initiative is https://lockerroomtalk.se/

Safe spaces are essential for women and girls in sports as they provide environments free from discrimination, harassment, and violence. These spaces foster a sense of belonging, enabling them to participate fully without fear of judgment or intimidation. By offering a supportive atmosphere, safe spaces empower women and girls to develop their skills, confidence, and leadership abilities. These environments play a pivotal role in breaking down gender barriers, encouraging diverse participation, and promoting gender equality in sports.

As mentioned above, these inclusive and safe environments are created by developing gender-sensitive policies and guidelines and facilitating their implementation. Sport acts as a powerful tool to empower women and girls, promoting self-confidence, leadership, and physical well-being. Participation in sports enables women and girls to shatter stereotypes, breaking down barriers that confine them to traditional roles. As they thrive in various sporting disciplines, they gain a platform to demand equal representation, pay, and opportunities.

Moreover, the positive impact of engaging women and girls in sports transcends the athletic arena. Communities benefit from reduced gender-based violence, enhanced education for girls, and increased female workforce participation. Empowered women and girls are better equipped to face social challenges, contributing to poverty reduction, they are healthier and economically empowered. This comprehensive transformation leads to breaking down broader social barriers for women and girls, fostering tolerance, acceptance, and mutual respect.

The Widening Access through Sport (WATS) programme [49] based at the University of Loughborough in the United Kingdom [50], stands as a remarkable example of community engagement to promote gender equality in sports, especially football. Launched in 2003, WATS aims to empower girls from ethnic minorities in Loughborough, encouraging them to pursue higher education and fostering their integration into society. With local partners including educational and gender-oriented organizations, the initiative creates a bridge between sports and education to address ethnic minority integration.

Its success is attributed to the fact that it caters to its target group, as the program is tailored to cultural sensitivities, offering exclusive spaces and time slots for women's engagement in sport.

Over the years, the initiative has garnered significant success. Girls enthusiastically participate in both sports and educational activities, deriving immense joy and satisfaction. Their engagement extends beyond their personal involvement, as they become advocates who encourage others within their community to join. The programme's positive influence is profound; participants acquire sports skills, and some have even chosen to become sports trainers themselves.

---

[49] More information on the programme is available at https://www.icsspe.org/system/files/CoE%20-%20Gender%20Equality%20in%20Sports%20-%20Handbook%20on%20Good%20Practices.pdf as well as on the Universitz of University of Loughborough web site https://www.lboro.ac.uk/.

[50] University of Loughborough. (n.d.). Widening Access through Sport. Retrieved from https://www.lboro.ac.uk/

The effectiveness of the WATS programme hinges on several critical elements:

- Collaborating closely with the ethnic community to ensure relevance and acceptance.
- Entrusting the development officer with project planning to tailor activities to girls' needs.
- Extending attention and resources to engage families in the process.
- Offering a comprehensive range of activities aligned with participants' interests.
- Providing access to sports opportunities that align with community preferences.
- Acknowledging and addressing specific demands, such as gender-segregated spaces and timings, for maximum inclusivity and comfort.

WATS serves as a prime illustration of how community engagement, combined with tailored programming and cultural understanding, can effectively promote gender equality and empowerment in sports.

West Ham United Football Club has a wide range of community engagement activities[51], noted on its web site and in the press. The Club has also been continually engaged in equality, diversity and inclusion, and has been awarded the Premier League's Equality Standard Advanced level recognising its commitment.

On International Women's Day[52], the Club always has a campaign to engages the community in different ways. In 2019, promoted how their women players react to sexist tweets[53] . In 2020 it hosted a live virtual event with an audience of staff teams, University of East London (UEL) students, and Academy participants to highlight and reinforce the West Ham United Board's commitment to attracting and retaining female employees, especially in areas where women are under-represented. The event aimed to help challenge barriers and to raise and support the aspirations of internal teams, students, and players. The event shone a light on successful women in the sports industry to highlight and celebrate their success and achievements. In 2023, it highlighted its **Premier League Kicks** programme[54], which uses the power of sport to work with young people aged between 8-18-years-old in the most high-need areas. One of the key focus points for the PL Kicks programme is to ensure that more young females, who may not usually feel confident enough to join a football session, are able to access and engage in these fun sporting activities. During the periods where sessions cannot go ahead, the Foundation staff have continued their engagement with young people through regular check-ins, newsletters including fun activities and quizzes, as well as games, skills and exercises set on Twitter through #KicksCorner. The 'PL Kicks Virtual Meet' sessions launched in January and are focused on providing female participants a safe and welcoming space to engage in a range of

[51] On the Club's community engagement from the official web site https://www.whufc.com/club/community/players-project/community-engagement

[52] Information on the International Women's Day event https://www.internationalwomensday.com/Activity/16555/West-Ham-United-Football-Club-chooses-to-challenge-marking-IWD-with-an-engaged-community#:~:text=Also%20on%20International%20Women's%20Day,in%20areas%20where%20women%20are

[53] On West Hams official YouTube channel https://youtu.be/jjFTYfZUfIA

[54] From West Hams website on the projects the Foundation is https://www.whufc.com/node/456645

interactive provisions such as challenges, discussions and competitions, whilst making new friends, building social skills and develop in confidence.

The Increase of Popularity of Women in Football

Is women's football becoming more and more popular, the answer is - yes! Women's football continues to grow year on year and boasts world-class talent. This has made the game itself even more popular, with girls from all over the world wanting to emulate their favorite players.

The rise in popularity of women's football at the international level has been greatly aided by the fact that the players have been given a well-deserved place in the media on a global level and that matches and matches are now available to everyone. In 2019, when France hosted the World Cup, interest was at an all-time high, with more than 82 million viewers watching the final between the USA and the Netherlands.

Spectators all over the planet began to associate themselves with the names of soccer players, which was one of the main prerequisites for more and more talk about women's soccer. Nadija Nadim is one of the most famous soccer players. Born in Afghanistan, she fled to Scandinavia as a child during the war. She admits that Denmark educated her and continued to represent her "adopted country" internationally as an athlete.

She is now a UNESCO ambassador for girls' and women's education and believes that sport can play a key role in the right to education for women around the world.

- I think that education and football are almost the same thing, because both are tools to achieve their goals. I don't like the fact that there are so many girls around the world who don't have that opportunity to have access to school or sports fields. It's heartbreaking. I will try to do everything in my power to somehow change it - said Nadija Nadim.

In January 2023, Arsenal made a world record bid for Manchester United star Alessia Russo. United were firm and preferred to keep their star and refused the money.

Kiera Walsh moved from Manchester City to Barcelona in 2022 for a world record €400,000. By way of comparison, the first million-pound transfer for a footballer was way back in 1979. We are a long way from that amount at the moment in women's football, but as we get better quality players with each new generation and as they become more and more household names, the values associated with transfers in the future will only grow.

In August 2023, the World Cup was held in Australia and New Zealand, which broke all previous records in terms of viewership. Also, it became clear that the popularity of women's football increases during major tournaments. International tournaments are intense and exciting. Instead of lasting most of the year, as is done in leagues, the matches are grouped and last for a period of 3 to 4 weeks. The fans are given the opportunity to choose which national teams to watch,

with the best players in the world and it gives them a sense of involvement in the organization of a big event like the World Cup.

Also, free streaming of matches and online channels have helped to increase the viewership of women's football. Watching matches regularly brings soccer players and teams into your home and creates a bond with fans. Players become household names. Even those who don't watch or aren't fans of women's football, will count on a few of the most famous players.

Through all media channels, women's football is more accessible to everyone. More often we talk about players, teams, leagues, tournaments and upcoming matches. This means that the dialogue about women's football is always present and becomes a normal topic in our everyday conversation.

The 2023 FIFA Women's World Cup in Australia and New Zealand has been a huge success, thanks to record attendance - with more than 1.77 million tickets sold. As the tournament captured the hearts and minds of both home and away fans, FIFA President Gianni Infantino thanked the two host nations for their efforts to raise the profile of women's football to an unprecedented level globally.

The World Cup was broadcast to 200 territories and 64 matches were watched by more than two billion fans from every part of our planet. On average, each of the matches was watched by 7,000 spectators more than four years ago at the global championship held in France. FIFA announced that the 2023 World Cup brought in nearly $570 million in revenue.

- Equal pay for footballers and footballers at world championships? We are already heading in that direction! But that wouldn't solve anything. Maybe it's a symbol, but it wouldn't solve anything, because it's one month in every four years and it's only a few players out of thousands and thousands of female soccer players around the world. We have to keep the momentum going! This is what I say to all women – and you know I have four daughters at home – that you have the power to change. Choose the right battles. Choose the right fights. You have the power to convince us men what we must do and what we must not do. You do it. Just do it - said FIFA President Gianni Infantino at the World Cup in Australia and New Zealand.

As the Spanish team won the WWC in August 2023, the awareness on women in football and gender equality in sport has risen globally. FIFA estimates that the WWC 2023 has reached more than 2 billion people. The momentum is there, it is up to us to use it.

Co-funded by the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Izveštaj o dobrim praksama u kreiranju i primeni održivih modela neformalnog obrazovanja koji jačaju rodnu ravnopravnost u sportu

avgust 2023

Sadržaj

Uvod 51

Značaj sporta i rodne ravnopravnosti 51

Zašto je rodna ravnopravnost važna u fudbalu? 54

Pregled rodne ravnopravnosti u sportu i u fudbalu 55

Šta je neformalno obrazovanje 61

- Prednosti neformalnog obrazovanja 63
- Izazovi neformalnog obrazovanja 63
- Neformalno obrazovanje u kontekstu sporta 64
- Principi ključni za stvaranje i sprovođenje održivih modela neformalnog obrazovanja 65

Najbolje prakse u promociji rodne ravnopravnosti u sportu putem neformalnog obrazovanja 75

- Preporuke iz Izveštaja EU Grupe na visokom nivou za rodnu ravnopravnost u sportu 75
- Najbolje prakse UEFA-e u promociji rodne ravnopravnosti putem neformalnog obrazovanja u sportu 77
- Najbolje prakse u promociji rodne ravnopravnosti u sportu putem neformalnog obrazovanja Saveta Evrope 78

Izbor dobre prakse u promociji rodne ravnopravnosti u sportu putem neformalnog obrazovanja 79

- Dobra praksa 1: Mentoring 79
- Najbolja praksa 2: Muškarci i dečaci kao saveznici 1
- Najbolja praksa 3: Stvaranje bezbednog okruženja 2

Porast popularnosti ženskog fudbala 4

Uvod

Sport je kroz istoriju bio sastavni deo ljudskog života i kulture. Sada je sport prerastao u mehanizam društvenih promena koji je ima potencijal da promoviše socijalnu inkluziju i rodnu ravnopravnost. Neformalno obrazovanje u sportu je prepoznato kao efikasno sredstvo za promociju rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena i devojaka. Ovaj oblik edukacije nudi fleksibilniji i pristupačniji pristup učenju, koji može dopuniti i podržati formalno obrazovanje. Koristeći metode neformalnog obrazovanja, možemo stvoriti održive modele koji jačaju rodnu ravnopravnost u sportu i osnažuju devojke i žene da učestvuju i preuzmu vodeće uloge u sportu.

Izveštaj ima za cilj da informise o mogućnostima i pruži pregled dobrih praksi u kreiranju i primeni održivih modela neformalnog obrazovanja koji jačaju rodnu ravnopravnost u sportu. Iako izveštaj u fokusu ima fudbal, on je pisan tako da je u osnovi primenjiv u svim sportovima, i namenjen je sportskim organizacijama i zainteresovanim stranama za unapređenje rodne ravnopravnosti u sportu kroz neformalno obrazovanje.

Prvi deo izveštaja govori o **značaju sporta, rodnoj ravnopravnosti u sportu i ulozi neformalnog obrazovanja** u jačanju rodne ravnopravnosti u sportu. Ovaj deo ističe prednosti neformalnog obrazovanja i objašnjava načine kojima se može dopuniti i podržati promocija rodne ravnopravnosti koja se sprovodi u drugim oblastima npr. kroz razvoj i implementaciju politika, kampanje za podizanje svesti, formalno obrazovanje itd.

Drugi deo izveštaja fokusira se na **ključne principe kreiranja i implementacije održivih modela neformalnog obrazovanja**. U njemu se govori o važnosti stvaranja inkluzivnog i bezbednog okruženja, razvoja rodno osetljivog sadržaja, korišćenja inovativnih i participativnih nastavnih metoda i izgradnje partnerstava i mreža za održavanje inicijativa.

Treći deo izveštaja **sadrži setove najboljih praksi** za jačanje rodne ravnopravnosti u sportu/fudbalu kroz neformalno obrazovanje. To su uspešne inicijative koje su koristile neformalno obrazovanje u cilju promocije rodne ravnopravnosti u sportu.

Značaj sporta i rodne ravnopravnosti

Kroz istoriju čovečanstva, sport je u različitim pojavnim oblicima uvek imao neku ulogu. Poreklo modernog sporta može se pratiti do drevnih civilizacija, gde su fizička takmičenja često bila isprepletena sa verskim ritualima i proslavama. Tokom 19. veka, sa industrijalizacijom i

urbanizacijom koje su promenile način života ljudi i pojavom potrebe i želje za slobodnim aktivnostima, uobličio se koncept organizovanog sporta. Polako, sa uspostavljanjem formalnih pravila, propisa i takmičenja; nastajali su savremeni sportovi, kakve danas poznajemo. Tokom kasnog 19. i početka 20. veka, sport je počeo da prevazilazi nacionalne granice. Formiranje međunarodnih sportskih organizacija, poput Međunarodnog olimpijskog komiteta (MOK) 1894. i Međunarodnog udruženja fudbalskih saveza (Federation Internationale de Football Association - FIFA) 1904. godine, postavilo je osnovu za globalne sportske događaje, podstičući jedinstvo i mirno takmičenje među nacijama. Olimpijske igre, obnovljene 1896. godine, postale su simbol međunarodnog prijateljstva, naglašavajući ideale sportskog duha, fer-pleja i međusobnog poštovanja. Veliki međunarodni turniri, kao što su Olimpijske igre i svetska prvenstva, slave ljudska dostignuća i saradnju, pokazujući moć sporta da pokrene osećaj pripadanja globanom društvu.

Danas se značaj sporta proteže daleko izvan okvira stadiona i igrališta.

Ujedinjene nacije navode da je „sport po svojoj prirodi učešće. Reč je o inkluziji i građanstvu. Sport okuplja pojedince i zajednice, ističući zajedništva i premošćujući kulturne ili etničke podele. Sport pruža forum za učenje veština kao što su disciplina, samopouzdanje i liderstvo i podučava osnovne principe kao što su tolerancija, saradnja i poštovanje. Sport uči vrednosti truda i kako upravljati pobedom i porazom. Kada se naglase ovi pozitivni aspekti sporta, sport postaje moćno sredstvo kroz koje Ujedinjene nacije mogu raditi na postizanju svojih ciljeva.“ [55]

XXI vek je vreme u kom se život odvija u sedećem položaju i sve je veća zabrinutosti za zdravlje ljudi. Sport nudi put ka fizičkoj aktivnosti, promoviše aktivan stil života, zdravlje i smanjujući rizik od hroničnih bolesti. Promocija aktivnog načina života kroz sport ne samo da koristi pojedincima, već i doprinosi ciljevima javnog zdravlja, smanjujući teret zdravstvene zaštite i poboljšavajući ukupni kvalitet života.

Sport služi kao zajednički jezik svih, koji prevazilazi jezičke, kulturne i geografske barijere. On se razvio u platformu koja povezuje kulture, osnažuje pojedince i podstiče društvene promene. Sportski događaji okupljaju pojedince iz različitih sredina, stvarajući zajednička iskustva i promovišući međusobno razumevanje.

Sport je takođe odigrao ključnu ulogu u zagovaranju društvenih promena i podizanju svesti o važnim pitanjima u društvu. Sportisti su se zalagali za ciljeve koji se kreću od građanskih prava do rodne ravnopravnosti i održivosti životne sredine. Sportski događaji pružaju globalnu pozornicu za rasvetljavanje društvenih izazova, podsticanje razgovora i pokretanje pozitivne transformacije.

Važno je da sport poseduje jedinstvenu sposobnost da osnaži pojedince, posebno marginalizovane grupe. Bavljenje sportom nudi mogućnosti za lični rast, samodisciplinu i razvoj

[55] United Nations Inter-Agency,Hartmann, D.; Kwauk, C. (2011). Sport and Development: An Overview, Critique, and
Reconstruction. Journal of Sport and Social Issues, 35(3) 284-305

veština. Kroz sport, ljudi svih uzrasta i porekla mogu da jačaju veštine kao što su vođstvo, timski rad i istrajnost koje su bitne i izvan terena. Štaviše, sport služi kao sredstvo za inkluziju, rušenje društvenih granica i stvaranje prostora u kojima se podržava različitost.

Poslednjih godina rod postaje sve istaknutija tema u svetu sporta. Koncept roda se odnosi na društveno i kulturno konstruisane uloge, ponašanja i očekivanja povezana sa tim da ste muškarac ili žena. U kontekstu sporta, rod se često povezuje sa pitanjima koja se odnose na jednakost, pravičnost i mogućnosti. Istorijski gledano, sport je bio posmatran kao aktivnost kojom dominiraju muškarci, dok su se žene i devojke suočavale sa brojnim preprekama za učešće, kao i diskriminatornim stavovima i praksama.

Jedno od ključnih pitanja vezanih za rod u sportu je nedovoljna zastupljenost žena i devojaka. Kao razlog tome se navodi niz faktora, uključujući društvene norme i stereotipe, nejednak pristup resursima i mogućnostima, kao i diskriminatorske stavove i prakse u društvu. U mnogim zemljama se na sport, a pogotovo na fudbal, gleda kao na oblast života u kojoj su dominantni muškarci.

Potreba da se žene, a posebno devojke uključe u aktivniji način života, nikada nije bila hitnija. Ovo se posebno odnosi na ove nove generacije devojaka koje imaju zabrinjavajuće probleme sa mentalnim zdravljem i prijavljuju da su manje srećne, i više zabrinute i nezadovoljnije svojim izgledom. Nedavna pandemija je u mnogim slučajevima jednostavno pojačala ove probleme za mnoge devojke. Takođe, žene i devojke se često suočavaju sa uznemiravanjem i neželjenom pažnjom kada se aktivno bave sportom, uključujući povećanu pažnju na izgled tela, nedostatak ženstvenosti ili povećanu muškost, što njihovo učešće čini teretom, umesto da donosi sreću i slobodu. Sport je već dugi niz godina za dečake i muškarce jedno od najvažnijih socio-kulturoloških iskustava za učenje. Te iste beneficije treba da budu priuštene devojkama i ženama. Istraživanja su pokazala da [56]:

- Srednjoškolke koje se bave sportom imaju manje šanse da budu upletene u neželjenu trudnoću; veća je verovatnoća da će dobiti bolje ocene u školi i veća je verovatnoća da će diplomirati nego devojčice koje se ne bave sportom.
- Samo četiri sata vežbanja nedeljno može smanjiti rizik od raka dojke tinejdžerke do 60%; rak dojke je bolest koja pogađa svaku osmu Amerikanku. (Časopis Nacionalnog instituta za rak, 1994.)
- Četrdeset procenata žena starijih od 50 godina pati od osteoporoze, ali se bavljenjem sportom i korišćenjem vežbi sa opterećenjem povećava koštana masa.
- Devojke i žene koje se bave sportom imaju veći nivo samopouzdanja i samopoštovanja, i kod njih je registrovani niži nivo depresije.

[56] Više informacija je potražite na https://www.womenssportsfoundation.org/advocacy/benefits-sports-participation-girls-women/#:~:text=Girls%20and%20women%20who%20play,who%20do%20not%20play%20sports.

Istraživanja pokazuju[57] da učešće žena i devojčica u sportu je važno sredstvo društvenog i ekonomskog osnaživanja: 1) Žene i devojke stiču nove profesionalne mreže, razvijaju osećaj identiteta i pristupaju novim mogućnostima da se više angažuju u životu škole i zajednice; 2) Sport služi kao sredstvo za poboljšanje liderskih uloga žena i devojaka i učešća u donošenju odluka; 3) Sport okuplja ljude preko granica, kultura i sistema verovanja i može promovisati veću toleranciju i razumevanje među pojedincima i zajednicama; 4) Učešće devojčica u sportu može da izazove rodne stereotipe i diskriminatorne stavove; i 5) Studije pokazuju direktnu povezanost između učešća devojčica u sportu i visokog obrazovanja i zapošljavanja.

Povećana svest o važnosti rešavanja rodnih pitanja u sportu i sve veće prepoznavanje potencijalnih koristi od promovisanja rodne ravnopravnosti su bili fokus u poslednje dve decenije. Rodna ravnopravnost je jedan pristup koji je usvojen u mnogim zemljama i organizacijama za promociju rodne ravnopravnosti u sportu, uključujući fudbal. Jačanje rodne ravnopravnosti u fudbalu je proces koji uključuje integraciju rodnih perspektiva i razmatranja u sve aspekte politika, programa i praksi.

Značaj jačanja rodne ravnopravnosti u sportu raste, a razvijene su brojne inicijative i programi za rešavanje problema nejednake zastupljenosti žena u sportu. Ove inicijative se fokusiraju na niz oblasti, uključujući povećanje pristupa mogućnostima za žene i devojke, rešavanje diskriminatornih stavova i praksi, i kao kreiranje, sprovođenje i promocija rodno osetljivih politika i praksi.

Zašto je rodna ravnopravnost važna u fudbalu?

Tokom svoje evolucije, fudbal je ostavio neosporan trag u društvu. Pored uloge izvora zabave, sport je doprineo negovanju nacionalnog ponosa, jačanju jedinstva i stvaranja osećaja lokalnog i nacionalnog identiteta. Delovao je kao platforma za društvene promene, gde su igrači i navijači podjednako koristili svoj uticaj za rešavanje pitanja u rasponu od rasizma do rodne nejednakosti.

Rodna ravnopravnost u fudbalu i fudbalskim klubovima nije samo simboličan gest već transformativni korak koji ima potencijal da redefiniše pejzaž sporta. Rod i različitost postaju ne samo etički već i strateški imperativi za klubove koji imaju za cilj da postignu izvrsnost i na terenu ali i van njega. Savremeni fudbalski pejzaž se razvija, sa sve većim naglaskom na jednakosti, raznolikosti i zastupljenosti. Fudbalski klubovi više nisu samo atletski subjekti; one su moćne platforme sa značajnim društvenim uticajem. Prihvatanje rodne inkluzije usklađuje klubove sa ovom promenljivom dinamikom, istovremeno ubirući mnoštvo prednosti koje se protežu van granica same igre.

[57] Podaci preuzeti sa https://globalsportsmentoring.org/global-sports-mentoring-program/2022/

Dajući prioritet rodnoj raznolikosti u svojim redovima, klubovi šalju snažnu poruku društvene odgovornosti, odražavajući širu posvećenost jednakosti i pravičnosti. Ovo ne samo da odjekuje navijačima i zainteresovanim stranama, već i privlači za talente – kako na terenu tako i van njega. Kada žene sportisti, treneri i navijači vide klub koji ceni i podržava njihovo učešće, to povećava reputaciju kluba kao etičke i napredne organizacije.

Štaviše, rodna ravnopravnost u fudbalskim klubovima doprinosi razvoju kulture inovacija i novih perspektiva. Pokazalo se da diverzifikoviani timovi stvaraju kreativnija rešenja, bolje rešavaju probleme i imaju širi spektar ideja. Ovo se prevodi i na fudbalski teren. Uključivanje žena u trenerske i rukovodeće uloge uvodi nove strategije, taktike i stilove igre koji mogu da unesu dinamiku u pristup kluba. Rodna raznolikost povećava intelektualni i strateški opseg kluba, što rezultira boljim donošenjem odluka i konkurentnoj prednosti u odnosu na druge.

Karijerni razvoj za sportistkinje, žene trenere i zaposlene u upravi kluba ne samo da podstiče razvoj talenata, već i neguje sportski ekosistem u kojem ima prostora da žene napreduju.

Fudbalski klubovi imaju važnu društvenu ulogu i duboko ukorenjen uticaj na živote svojih navijača. Na sportiste i klubove se gleda kao na uzore. Žene i devojke, koje su kroz istoriju bile nedovoljno zastupljene, se sada sa jačanjem rodne ravnopravnosti i promocijom ženskog fudbala lakše identifikuju sa klubom i sportistima, insirišući nove generacije ženskih sportista i navijača.

Prihvatanje različitosti i jačanje rodne ravnopravnosti unosi a progresivne vrednosti u klubove. Fudbal je odraz društva, a klubovi imaju jedinstvenu priliku da pokrenu pozitivne promene zagovarajući rodnu inkluziju. Vrednovanjem doprinosa svih, bez obzira na pol, fudbalski klubovi utiru put ka inkluzivnijoj, inovativnijoj i uspešnijoj budućnosti – kako unutar sporta tako i u široj globalnoj zajednici.

Pregled rodne ravnopravnosti u sportu i u fudbalu

Međunarodni olimpijski komitet (MOK), osnovan 1894. godine, prve godine karakteriše ograničeno priznanje učešća žena na Igrama. Na inauguracionim modernim Olimpijskim igrama 1896. godine učestvovao je samo mali broj sportistkinja, odražavajući preovlađujuće društvene norme tog vremena.

U XX veku, MOK je počeo da priznaje važnost rodne ravnopravnosti i počeo je da preduzima korake da promoviše uključivanje žena u sport. Olimpijske igre u Amsterdamu 1928. označile su značajnu prekretnicu kada je ženama bilo dozvoljeno da učestvuju u atletici, što je značilo odstupanje od ograničenog obima učešća žena. Uprkos ovom napretku, rodni dispariteti su decenijama opstajali u raznim olimpijskim sportovima.

Na Kongresu MOK-a 1981. godine doneta je velika odluka o sveobuhvatnijem jačanju rodne ravnopravnosti u okviru olimpijskog pokreta. Kongres je odredio da svaki olimpijski sport mora da nudi i muške i ženske događaje, odražavajući posvećenost obezbeđivanju jednakih mogućnosti

za sportiste svih polova. Ova odluka je označila prekretnicu i pokazala posvećenost MOK-a rešavanju rodne neravnoteže u sportu.

Kako su godine napredovale, MOK je prepoznao potrebu da žene preuzmu vodeću ulogu u olimpijskom pokretu. Pirjo Haggman je 1990. godine postala prva žena koja je izabrana u Izvršni odbor MOK-a, što je označilo istorijski trenutak i simboliziralo pomak ka većoj zastupljenosti polova u telima koja donose odluke.

U XXI veku, MOK je pokrenuo strateške inicijative za dalje ubrzanje rodne promocije. „Olimpijska agenda 2020“[58] istakla je posvećenost organizacije poboljšanju rodne ravnoteže u upravljanju sportom i procesima donošenja odluka. Ova sveobuhvatna mapa puta je imala za cilj da osigura da žene imaju istaknutiju ulogu u oblikovanju pravca olimpijskog pokreta.

Olimpijske igre u Tokiju 2020. predstavljale su značajan događaj u naporima MOK-a da promoviše rodnu ravnopravnost. Igre su postavile rekord za najveći udeo sportistkinja ikada, što je svedočanstvo napretka koji je postignut ka postizanju rodne ravnoteže na olimpijskim takmičenjima. Uključivanje događaja kao što je „Štafeta mešovitih polova“ podvukla je posvećenost MOK-a da prikaže dostignuća žena u sportu.

MOK nastavlja da promoviše rodnu ravnopravnost, a u maju 2023. udružio se sa UN Vomen i pokrenuo Projekat rodne ravnopravnosti kroz sport[59], novu zajedničku inicijativu koja će koristiti sport kao sredstvo za unapređenje rodne ravnopravnosti i sprečavanje rodno zasnovanog nasilja.

Evropska unija (EU) je pokazala dugogodišnju posvećenost unapređenju rodne ravnopravnosti u oblasti sporta. Jedan od važnijih koraka koje je EU preuzela u cilju promocije rodne ravnopravnosti, a koji se prelio i u sferu sporta, je osnivanje **Evropskog instituta za rodnu ravnopravnost (EIGE)** 2006. godine kao autonomne agencije EU. Sa mandatom da jača rodnu ravnopravnosti i bori se protiv rodno-zasnovane diskriminacije, u svim životnim sferama, uključujući tu i sport. EIGE igra ključnu ulogu jer pruža institucijama EU i državama članicama podatke, rezultate istraživanja, i ekspertize, kako bi na osnovu podataka razvili kvalitetne politike i inicijative za jačanje rodne ravnopravnosti. Jedan od dokumenata koji je EIGE kreirao, a koji upoređuje politike unapređenja rodne ravnopravnosti je ***Integrisanje rodnih pitanja u politike i programe institucija Evropske unije i država članica EU*** [60].

[58] Više infomacija o Olimpijskoj agendi 2020 se mogu naći na https://olympics.com/ioc/olympic-agenda-2020
[59] Informacija o programu se može naći na https://olympics.com/ioc/news/ioc-and-un-women-launch-new-gender-equality-through-sport-initiative-in-new-york
[60] Dokument možete preuzeti sa https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Good-Practices-in-Gender-Mainstreaming.pdf .

Strategija rodne ravnopravnosti Evropske unije 2020-2025[61], predstavljena u martu 2020., prepoznaje značaj sporta kao katalizatora za promene. Naglašava važnost negovanja angažovanja žena i devojčica u sportu i fizičkim aktivnostima, kao i promovisanja rodne ravnoteže u liderskim ulogama u sportskim organizacijama. Ovo priznanje uloge sporta u unapređenju rodne ravnopravnosti je ojačano kroz koordinisane zalaganje koje je predvodila Kancelarija EOC EU u saradnji sa MOK-om. Dodatni član, član 102, je integrisan, naglašavajući moćnu ulogu sporta u razbijanju rodnih stereotipa, jačanju samopouzdanja i usavršavanju liderskih sposobnosti za žene i devojke. Podvlači potrebu za efikasnim platformama za prikazivanje međunarodnih, nacionalnih i lokalnih ženskih uzora i lidera, istovremeno pozivajući države članice i Komisiju da se pozabave razlikama u platama polova, nasiljem nad ženama i devojkama u sportu, predstavljanjem u medijima i pozicijama na kojima se donose odluke. . Konkretno, Komisija se poziva da integriše sport u svoju planiranu kampanju protiv stereotipa, dodatno učvršćujući posvećenost EU da iskoristi sport kao sredstvo za podsticanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena.

EU kontinuriano naglašava važnost rešavanja rodnih dispariteta u sportu kroz okvire politika i dijaloga[62]. Posvećenost EU se proteže na podsticanje intersekcionalnosti, priznajući da se rodna ravnopravnost ukršta sa različitim dimenzijama identiteta i nejednakosti.

Grupa na visokom nivou za jačanje rodne ravnopravnosti je neformalna grupa koju čine predstavnici odgovorni za jačanje rodne ravnopravnosti na nacionalnom nivou. Njime predsedava Evropska komisija i održava redovne sastanke. Grupa podržava trio-predsedništva u identifikaciji tema koje bi trebalo da budu obrađene. Grupa je takođe glavni forum za planiranje strateškog praćenja Pekinške platforme za akciju, uključujući razvoj indikatora. Od 2003. godine grupa takođe pomaže Evropskoj komisiji da pripremi izveštaj o ravnopravnosti žena i muškaraca za Evropski savet. U nedavnom izveštaju **Grupe na visokom nivou Evropske komisije o rodnoj ravnopravnosti**. Izveštaj HLG nudi preporuke u šest tematskih oblasti koje su identifikovane kao ključne za unapređenje rodne ravnopravnosti u sportu[63].

EU je prepoznala transformativni potencijal sporta kao platforme za jačanje društvenog uključivanja, osnaživanja i pravičnosti, što je rezultiralo **različitim promenama politika i kreiranja programima finansiranja**[64], pre **svega Erazmus+ programom**, koji podržavaj inicijative koje jačaju rodnu ravnopravnost u sportu, podstiču saradnju, razmenu i deljenje znanja koje osnažuju žene i devojke da ostvare ono što žele u sportu.

---

[61] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0152&from=EN

[62] Dokumenti o politikama mogu se naći na veb stranici Komisije EU, a uključuju i Predlog strateških akcija o rodnoj ravnopravnosti u sportu 2014 – 2020 koji je odobrila Grupa eksperata „Rodna ravnopravnost u sportu“ na svom sastanku u Briselu 18. februara 2014. https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/events/2013/documents/20131203-gender/final-proposal-1802_en.pdf

[63] Više o preporukama možerte pročitati na str. 27

[64] Više o politikama i izvorima firnansiranje EU za jačanje rodne ravnopravnosti u sportu na https://sport.ec.europa.eu/policies/gender-equality_en

FIFA, Međunarodno udruženje fudbalskih saveza (Federation Internationale de Football Association), osnovana je 1904. godine da vrši nadzor nad međunarodnim fudbalskim takmičenjima i uspostavi jedinstven skup pravila igre. Tokom većeg dela svoje istorije, fokus organizacije bio je prvenstveno na muškom fudbalu, i malo pažnje posvećene rodnoj raznolikosti i učešću žena. Međutim, tokom godina, FIFA-in pristup je evoluirao da daje prioritet promociji roda i inkluzivnosti u sportu[65].

Put ka rodnoj ravnopravnosti unutar FIFA-e dobio je značajan zamah krajem 20. veka. 1991. godine FIFA je organizovala prvo Svetsko prvenstvo za žene, što je označilo ključni trenutak za ženski fudbal. Ovaj revolucionarni događaj pokazao je rastući talenat i interesovanje za ženski fudbal, što je navelo FIFA da postepeno proširi svoje napore u promovisanju rodne ravnopravnosti. Uprkos ovim pozitivnim koracima, disparitet između muškog i ženskog fudbala je ostao izražen, sa nejednakim finansiranjem, ograničenim mogućnostima i nedostatkom zastupljenosti žena u organizaciji.

Poslednjih decenija, FIFA je preduzela konkretne korake za rešavanje ovih dispariteta i podsticanje rodne inkluzije. FIFA je 2013. godine, pod vođstvom Sepa Blatera, osnovala prvu žensku fudbalsku diviziju. Ovo odeljenje je imalo zadatak da razvije strategije za unapređenje ženskog fudbala na svim nivoima, od osnovnih do elitnih takmičenja. Stvaranje ove divizije pokazalo je posvećenost FIFA-e premošćivanju rodnog jaza i podizanju statusa ženskog fudbala.

Značajna prekretnica nastupila je 2016. godine kada je Đani Infantino izabran za predsednika FIFA. On je obećao da će dati prioritet rodnoj ravnopravnosti i predstavio viziju FIFA 2.0, koja je naglasila posvećenost organizacije jačanju ženskog fudbala i obezbeđivanju jednakih mogućnosti za sve. FIFA je uvela inicijative za povećanje ulaganja u ženski fudbal, povećanje vidljivosti ženske igre i podsticanje većeg broja žena da preuzmu vodeće uloge u fudbalskoj administraciji.

Jedna od najznačajnijih prekretnica na FIFA-inom putu ka promociji roda bila je najava u 2019. godini revolucionarnog povećanja novčane nagrade za Svetsko prvenstvo za žene. Ova odluka je označila značajan korak ka rešavanju dugotrajnog dispariteta u finansijskoj podršci između muških i ženskih turnira.

Svetsko prvenstvo u fudbalu za žene 2019. godine [66] je bio događaj koji je pokazao izuzetan rast i značaj ženskog fudbala na globalnoj sceni. Igran u Francuskoj, turnir je privukao široku pažnju i ostavio trajan uticaj. Učestvovalo je 24 tima sa različitih kontinenata, koji su se takmičili u ukupno 52 utakmice. Sjedinjene Države su postale šampionke, obezbedivši svoju četvrtu titulu na Svetskom prvenstvu za žene. Takmičenje je obuhvatilo mečeve sa visokim rezultatima i neverovatne pojedinačne nastupe, što je povećalo vrednost ženskog fudbala kao izvora zabave.

---

[65] Za sveobuhvatan pregled FIFA-inog evoluirajućeg pristupa promociji rodne ravnopravnosti, možete pogledati zvaničnu veb stranicu FIFA-e posvećenu ženskom fudbalu : https://www.fifa.com/womens-football.

[66] Za detaljnije uvide i informacije o FIFA Svetskom prvenstvu za žene 2019, možete posetiti zvaničnu veb stranicu FIFA Svetskog prvenstva za žene: https://www.fifa.com/womensworldcup/ .

Turnir je privukao pažnju oko 1,12 milijardi gledalaca širom sveta, sa naglašenim velikim globalim interesovanjem za ženski fudbal. Mediji su odigrali ključnu ulogu u pokrivanju i promociji događaja. Novinske kuće širom sveta su opširno izveštavale o mečevima, doprinoseći podizanju svesti o događaju. Pored toga, društveni mediji su postali prostori koji su uživo pratili učešće navijača i igrača, podstičući osećaj zajednice i pojačavajući uticaj ovog turnira.

Svetsko prvenstvo za žene 2019. odigralo je ključnu ulogu u daljem podizanju statusa ženskog fudbala. Služio je kao platforma za proslavu izuzetnog sportskog duha i veštine ženskih sportista, istovremeno naglašavajući potrebu za većom rodnom ravnopravnosti u sportu. Povećana vidljivost i medijska pokrivenost pomogli su da se izazovu stereotipi i promoviše ideja da je ženski fudbal podjednako uzbudljiv i konkurentan kao i muški.

Uprkos svojim uspesima, Svetsko prvenstvo za žene 2019. je otkrilo i izazove sa kojima se suočava ženski fudbal. Dispariteti u novcu nagrada i investicijama između muških i ženskih turnira dospeli su u fokus, što je izazvalo razgovore o rodnoj ravnopravnosti u sportu. Pored toga, problemi kao što su nejednaki uslovi igranja i ograničeni resursi u nekim timovima skrenuli su pažnju na tekuću borbu za jednak tretman i mogućnosti.

Osnovana 1954. godine, **Unija evropskih fudbalskih asocijacija (UEFA)** se u početku fokusirala na muški fudbal, ali je vremenom prepoznala potrebu za negovanjem rodne ravnoteže i osnaživanjem žena u sportu. UEFA-in veliki korak ka promociji rodne ravnopravnosti došao je osnivanjem Ženskog fudbalskog komiteta 1985. Ovo je označilo svesni napor da se odgovori na disparitete i izazove sa kojima se suočavaju žene u fudbalu. Komitet je imao zadatak da nadgleda razvoj ženskog fudbala i da obezbedi da dobije pažnju koju zaslužuje u okviru strukture UEFA. Vremenom, UEFA je posvetila više resursa ženskom fudbalu, pružajući finansijsku podršku, poboljšanu infrastrukturu i mogućnosti za profesionalnu obuku. Štaviše, UEFA je prepoznala moć medija u pokretanju popularnosti ženske igre, što je dovelo do povećanog prenosa ženskih utakmica i turnira.[67] Učešće UEFA u procesu kvalifikacija za FIFA Svetsko prvenstvo za žene bilo je ključno za podsticanje međunarodnog takmičenja i podizanje standarda ženskog fudbala širom Evrope. Intenzivne utakmice i rastući talenat doprineli su ukupnom napretku igre na kontinentu

Pod krilaticom #TimeForAction, krovna europska fudbalska organizacija UEFA predstavila je svoju prvu strategiju za razvoj ženskog fudbala. UEFA je tako prvi put pokrenula jasno oreijentisanu strategiju samo za ženski fudbal, sa ciljem da udvostruči broj igračica u Evropi do 2024. godine. Ovom inacijativom se UEFA obavezuje na petogodišnji strateški okvir sa ciljem podrške, usmeravanja i podizanja kako ženskog fudbala, tako i položaja žena u fudbalu širom Evrope[68].

---

[67] Za sveobuhvatan pregled UEFA-inog puta u promociji rodne ravnopravnosti, uključujući prethodne i tekuće napore za promociju roda, posetite zvaničnu veb stranicu UEFA posvećenu ženskom fudbalu: https://www.uefa.com/womens-football/ .

[68] Vreme je za Akciju je dostupno na UEFA sajtu https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/Womensfootball/02/60/51/38/2605138_DOWNLOAD.pdf

UEFA strategija za ženski fudbal deo je UEFA opšte strategije „Zajedno za budućnost fudbala“ za period od 2019. do 2024. godine, koja je usvojena na Kongresu UEFA u februaru 2019. godine[69].

Predsednik UEFA Aleksandar Čeferin u uvodu strategije ističe da „ženski fudbal nije fudbal sutrašnjice, već fudbal današnjice. Kao krovna fudbalska organizacija u Europi, UEFA ima odgovornost da radi na jačanju ženskog fudbala. S tim u vezi UEFA će uložiti značajna finansijska sredstva u ženski fudbal, što pokazuje kako UEFA cilja visoko i čini sve da evropski fudbal bude još bolji. Smernice i akcije koje predlažemo u 2019. godini će dovesti do bolje, profesionalnije i uspešnije igre do 2024. godine. Vreme je za akciju!“

Strategija UEFA za ženski fudbal 2019–24. godine, se fokusira na izgradnju temelja unutar UEFA i njenih članica kako bi se evropskom ženskom fudbalu dala najbolja moguća platforma za napredovanje. UEFA će ulagati u programe i inicijative kako bi podržala uravnoteženost ovog plana od osnovnog do elitnog nivoa.

Strategija UEFA za ženski fudbal ima za cilj postizanje sledećih ciljeva do 2024. godine:

- Udvostručiti broj žena i devojaka koje igraju fudbal u asocijacijama članicama UEFA na sa 1,3 miliona na 2,5 miliona
- Promena javnog mnjenja o ženskom fudbalu širom Evrope
- Udvostručiti gledanost i vrednost Evropskog prvenstva za fudalerke i ženske Lige šampiona
- Poboljšanje standarda za sve fudbalerke i reprezentavike u u svih 55 saveza članica
- Dvostruko veća zastupljenost žena u svim organima UEFA

UEFA je takođe odvojila mesto održavanja finala UEFA Lige šampiona za žene od takmičenja za muškarce kako bi ženskom finalu dala sopstvenu platformu.

Nadine Kessler, UEFA direktorka za ženski fudbal je poručila da „ova strategija će promovisati ženski fudbal i ubrzati njegov razvoj kako bi se kod svake devojke razvila ljubav prema ovoj igri - bilo kao igračica, trenerica, sudija, član administracije ili navijačica. Svaka devojka zaslužuje priliku da igra fudbal.“

Jedan od najvažnijih koraka za popularizaciju i razvoj ženskog fudbala bilo je redizajniranje Lige šampiona od sezone 2021/22. Novi model, doneće ženskom fudbalu kroz Ligu šampiona čak 24 miliona evra. Reč o četiri puta većem iznosu od sadašnje zarade, a značajno povećanje rezultat je redizajna UEFA Lige šampiona za žene, koji uključuje centralizaciju sponzorstava i medijskih prava od grupne faze takmičenja sve od zaršnice.

UEFA se takođe obavezala da će 23 posto od ovih 24 miliona evra, dostupnih putem „solidarnih plaćanja”, raspodeliti klubovima koji se nisu plasirali u Ligu šampiona, a dolaze iz najboljih

[69] Strategija je dostupna na UEFA sajtu https://www.uefa.com/insideuefa/news/01e1-0f85d7a12b2d-eac10470dab8-1000--uefa-strategy-together-for-the-future-of-football/

nacionalnih prvenstava zastupljenih u elitnom ženskom klupskom takmičenju. Ta zarada, naravno, mora ponovo da se uloži u razvoj ženskog klupskog fudbala

Ova objava predstavlja ogroman korak napred za fudbal. Novi model finansijske raspodele u ženskoj Ligi šampiona značajno će ojačati ženski profesionalni fudbal širom Evrope. Ovo je takođe potvrda da je evropski sportski model presudan za dugoročni razvoj fudbala. Razvoj ženskog fudbala ne bi trebalo da se oslanja na kratkoročni dobitak već na dugoročnu viziju.

Zahvaljujući solidarnim uplatama koje su srž ovog projekta, ali i povećanom nagradnom fondu, svaki evro koji generiše Liga šampiona još će se više vratiti ženskom fudbalu.

Takođe, UEFA je odobrila pokretanje novog reprezentativnog takmičenja za žene koje će voditi i na Evropsko i na Svetsko prvenstvo. Fudbalerke će dobiti svoju Ligu nacija. Kada se počne sa novim formatom, on će predstavljati put za plasman na Evropsko prvenstvo 2025. Počeće u jesen 2023. godine, a takmičenje će biti kombinacija Lige nacija i evropskih kvalifikacija, uključivaće plasman u viši rang i ispadanje u niži, i dodatne plej-of mečeve za plasman na Evropsko prvenstvo.

Reprezentacije će biti podeljene u tri divizije, divizije će biti podeljene na grupe od po četiri ili tri reprezentacije i igraće se po sistemu Lige nacija – po dva meča svako sa svakim, kao domaćin i kao gost.

Na kraju Lige nacija, pobednici grupa iz prve divizije igraće finale koje će odlučiti pobednika. Svake četvrte godine, tri tima iz Evrope na ovaj način će se kvalifikovati za Olimpijske igre. Konačan plasman u Ligi nacija biće takođe i startne pozicije timovima za kvalifikacije.

Na kraju evropskih kvalifikacija, konačan raspored će odlučivati o tome ko se direktno plasirao na Evropsko prvenstvo i Svetsko prvenstvo, a koji timovi će to moći da učine kroz plej-of.

Šta je neformalno obrazovanje

Neformalno obrazovanje je proces učenja koji se odvija van sistema formalnog obrazovanja i može ga dopuniti ili dopuniti. Evropska unija definiše neformalno obrazovanje kao organizovanu obrazovnu aktivnost koja se odvija izvan formalnih sistema kako bi se zadovoljila široka lepeza učenika. [70] Ovo može uključivati, ali nije ograničeno na, lični i društveni razvoj, neformalno sticanje veština i građansko angažovanje. Neformalno obrazovanje često sprovode institucije,

[70] Definicija neformalnog obrazovanja Evropske unije, se može naći u „Preporuci Evropskog parlamenta i Saveta od 18. decembra 2006. o ključnim kompetencijama za celoživotno učenje": „Neformalno obrazovanje znači učenje koje se odvija kroz planirane aktivnosti. (u smislu ciljeva učenja, vremena učenja ili podrške učenju), ali što ne vodi nužno sticanju formalno priznatih kvalifikacija." Izvor: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:248604cb-9598-48a7-adad-8ff00e061a05.0001.02/DOC_1&format=PDF

nevladine organizacije ili druge organizacije koje nude strukturirane programe sa obrazovnim ciljevima.

Ključne karakteristike neformalnog obrazovanja uključuju[71]:

- **Dobrovoljno**: Neformalno obrazovanje je najčešće dobrovoljno. Pojedinci sami odlučuju da učestvuju u obrazovnim iskustvima koja ih zanimaju. Ovo omogućava samousmereno obrazovanje, gde pojedinci preuzimaju vlasništvo nad svojim obrazovanjem i slede svoja interesovanja pod sopstvenim uslovima.
- **Dostupno svima**: Neformalno obrazovanje treba da bude dostupno svima, bez obzira na njihovo socioekonomsko poreklo, godine, pol ili sposobnosti. Ovaj ključni kvalitet je važan u promovisanju jednakih mogućnosti i promovisanju društvene kohezije.
- **Organizovani proces sa obrazovnim ciljevima**: Neformalno obrazovanje je organizovan proces sa obrazovnim ciljevima koji su jasno definisani i strukturirani. To znači da postoji jasan cilj, jasan plan šta će učesnici naučiti i kako će postići svoje ishode učenja.
- **Participativno:** Neformalno obrazovanje je participativni proces koji podstiče aktivno angažovanje svih učesnika. Inkluzivno je i inspiriše učešće i doprinos svih. Sprovodi se kroz oblike kao što sui grupne diskusije, aktivnosti kojima se rešavanju problema i druge interaktivne metode učenja.
- **Usredsređeno na pojedinca**: Neformalno obrazovanje je usmereno na pojedinca koji želi da stiče znanja, što znači da su potrebe i interesi pojedinačnih učesnika u centru procesa učenja. Ovo omogućava personalizovaniji i fleksibilniji pristup učenju, koji zadovoljava potrebe pojedinca i obezbeđuje da učesnici, uzimanjem učešća u aktivnostnima, uče.
- **Životne veštine za aktivnu društvenu ulogu**: Neformalno obrazovanje je usmereno na razvoj životnih veština i pripremu pojedinaca kako bi aktivno učestvovali u društvu. To podrazumeva obuke koje razvijaju kritičko mišljenje, jačaju sposobnosi rešavanja problema, poboljšavaju komunikacione i liderske veštine.
- **Individualno i grupno učenje sa kolektivnim pristupom**: Neformalno obrazovanje se zasniva i na individualnom i na grupnom učenju, uz kolektivni pristup. To znači da učesnici uče jedni od drugih i zajedno rade na ostvarivanju zajedničkih ciljeva.
- **Holističko i procesno orijentisano**: Neformalno obrazovanje je holističko i procesno orijentisano, što znači da razmatra celu osobu i njen razvoj tokom vremena. Ovo omogućava sveobuhvatniji pristup učenju koji uzima u obzir i lični i društveni razvoj.
- **Zasnovano na iskustvu i delanju**: Neformalno obrazovanje je zasnovano na iskustvu i delanju, što znači da učesnici uče kroz rad i razmišljanje o svojim iskustvima. Ovo omogućava praktičniji pristup učenju.
- **Prvo potrebe učesnika**: Neformalno obrazovanje se organizuje na osnovu potreba učesnika, što omogućava prilagođeniji pristup učenju. To znači da su programi stvoreni da zadovolje različite specifične potrebe i interese učesnika, uz pristup koji odgovara svima.

[71] Puna informacija se može naći na sledećem linku https://www.coe.int/en/web/european-youth-foundation/definitions

Ovo su planirani, strukturirani programi i procesi ličnog i društvenog obrazovanja za ljude koji su dizajnirani da unaprede niz veština i kompetencija, van formalnog obrazovnog programa. Iako je neformalno obrazovanje obično povezano sa organizacijama civilnog društva, omladinskim organizacijama, sportskim klubovima i grupama u zajednici, njegova upotreba sada prelazi u formalnije oblasti učenja.

Prednosti neformalnog obrazovanja

Neformalno obrazovanje nudi dinamičan i fleksibilan pristup učenju koji dopunjuje tradicionalne sisteme formalnog obrazovanja. Jedna od njegovih ključnih prednosti je njegova inkluzivnost, jer se brine za sve učenike: svih uzrasta, porekla i sposobnosti. Za razliku od krutih postavki učionice, neformalno obrazovanje podstiče interaktivno i iskustveno okruženje za učenje, omogućavajući učesnicima da se aktivno uključe u scenarije iz stvarnog sveta i jačaju praktične veštine. Ovaj pristup jača sposobnosi rešavanja problema i podstiče kritičko razmišljanje.

Štaviše, neformalno obrazovanje podstiče samo-usmereno obrazovanje, zasnovanu na autonomiji volje i motivaciji pojedinca, jer učesnicnici ove vrste obuke imaju slobodu da istražuju teme od ličnog interesa.

Ova vrsta obrazovanja često premošćuje jaz između teorijskog znanja i njegove primene, opremajući pojedince relevantnim veštinama koje mogu dovesti do veće zapošljivosti i preduzetničkih mogućnosti. Takođe se brzo prilagođava promenljivim društvenim potrebama i industrijama u nastajanju, omogućavajući učenicima da steknu najnovije znanje. Naročito, neformalno obrazovanje može biti posebno uticajno na marginalizovane zajednice ili one sa ograničenim pristupom formalnom školovanju. Promoviše cjeloživotno učenje, usađujući kontinuiranu potragu za znanjem i ličnim rastom.[72]

Izazovi neformalnog obrazovanja

Iako neformalno obrazovanje nudi brojne prednosti, važno je priznati da postoje i određeni nedostaci koji su povezani sa ovim pristupom. Ovi nedostaci, iako nisu nepremostivi, ističu potrebu za pažljivim planiranjem i efikasnom implementacijom kako bi se maksimizirao pozitivan uticaj inicijativa neformalnog obrazovanja.

[72] Za sveobuhvatno razumevanje prednosti neformalnog obrazovanja, možete istražiti ovaj UNESCO resurs: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245653.

U nastavku je dat pregled potencijalnih nedostataka i kako prevazići ove nedostatke da biste osigurali da je inicijativa uspešna.

Izazov	Mere ublažavanja
Neredovno prisustvo učesnika	Obezbedite fleksibilan raspored koji odgovara dostupnosti učesnika. Komunicirajte o važnosti doslednog prisustva i posledicama propuštanja sesija. Ponudite podsticaje ili nagrade za dosledno prisustvo.
Obuka nije obavezna, ili se ne dodeljuje diploma/diploma	Jasno saopštite učesnicima ciljeve i ciljeve treninga. Naglasite praktične prednosti treninga za lični i profesionalni razvoj učesnika. Obezbedite učesnicima sertifikat o završenom kursu kako biste prepoznali njihov trud i dostignuća.
Nedostatak stručnih i obučenih predavača	Unajmite iskusne i kvalifikovane predavače koji imaju neophodne veštine i stručnost da efikasno predaju materijal. Obezbedite obuku i podršku predavačima kako biste bili sigurni da su opremljeni da efikasno predaju materijal. Razmislite o partnerstvu sa spoljnim organizacijama ili pojedincima koji su specijalizovani treneri.
Učesnici nemaju puno poverenje.	Stvorite podsticajno i inkluzivno okruženje za učenje koje podstiče učesnike da postavljaju pitanja i dele svoje misli i ideje. Pružajte redovne povratne informacije i ohrabrujte učesnike da pomognu u izgradnji njihovog samopouzdanja. Negujte kulturu poštovanja i uvažavanja različitosti u okviru programa obuke.

Neformalno obrazovanje u kontekstu sporta

Neformalno obrazovanje u kontekstu sporta, a posebno fudbala, može biti moćno sredstvo za jačanje rodne ravnopravnosti. Inkluzivnost i prilagodljivost koju ovaj vid edukacije pruža, omogućavaju da poruke koje se prenose kroz metode neformalnog obrazovanja dopru do široke raznovrsne publike, što je i suština sporta.

Rodna ravnopravnost u fudbalu uključuje prepoznavanje različitih potreba i iskustava žena i muškaraca u sportu, i sprovođenje inicijativa u cilju stvaranja jednakih mogućnosti za učestvovanje i napredovanje za. Neformalno obrazovanje to čini kroz obuku koja je prilagođena specifičnim potrebama žena i devojčica u fudbalu, a ujedno pružajući dečacima i muškarcima priliku da se edukuju o značaju rodne ravnopravnosti i kako da se zalažu za to. Na primer, programi trenera koji su osmišljeni da podrže razvoj ženskih trenera mogu pomoći da se poveća broj žena na rukovodećim pozicijama u sportu. Slično tome, radionice i treninzi koji se fokusiraju na rodno osetljivu komunikaciju i liderstvo mogu pomoći u jačanju kulture poštovanja i jednakosti u fudbalu.

Principi ključni za stvaranje i sprovođenje održivih modela neformalnog obrazovanja

Stvaranje i sprovođenje uspešnih modela neformalnog obrazovanja koji jačaju rodnu ravnopravnost u sportu zahteva kombinaciju ključnih komponenti koje rade zajedno na održiv način. Ove ključne komponente uključuju identifikaciju ciljnih grupa, stvaranje bezbednog okruženja, korišćenje inovativnih i participativnih nastavnih metoda, izgradnju partnerstava, održivo finansiranje i evaluaciju.

7. Identifikovanje ciljnih grupa

Efektivno jačanje rodne ravnopravnosti u fudbalu zahteva pažan odabir ciljne grupe za određenu inicijativu. Ciljne grupe mogu uključivati igrače, trenere, zaposlene u klubu, zainteresocane strane ili navijače. Identifikovanje ciljne grupe omogućava da se program oblikuje prema učesnicima, pa je neophodno da se oni adekvatno identifikuju. Ovo se radi kroz sledeće korake:

- **Definisanje obima i svrhe aktivnosti koja se sprovodi** (šta će se raditi, u kojim specifičnim oblastima delovanja fudbalskog kluba, koji je krajnji cilj).
- **Prikupljanje i analiza relevantih podataka** (demografski podaci o ciljnoj grupi, uključujući pol, starost, fizičke i druge sposobnosti, mesto stanovanja, dr) u cilju identifikovanja osnovnih karakteristika ciljne grupe, kao i da li su u pitanju nedovoljno zastupljene ili marginalizovane grupe.
- **Procena trenutne situacije** (kakve politike već postoje u klubu i koje su postojeće prakse, u svim sferam delovanja kluba, i analiza ukupnog društvenog okruženja se odnosi na žene u sportu: kako zajednica gleda i reaguje na rodnu ravnopravnost, devojke i žene u sportu, ko su šampioni, kako porodice reaguju, koji stereotip i pravila postoje itd.)
- **Identifikacija specifične ciljne grupe** zasnovana na analizi, a prema kojoj će aktivnosti biti prilagođene.

Idealno, potrebno je identifikovati dve ciljne grupe.

- **Krajnja ciljna grupa** – ona koju pokušavate da dosegnete aktivnošću koju planirate da sprovedete, to mogu biti devojke/žene i dečaci/muškarci (potencijalno) uključeni u svet sporta – mladi, članovi zajednice, igrači, sudije, treneri , menadžment.
- **Posredna ciljna grupa** – sve zainteresovane strane sa kojima želite da radite da biste postigli željeni rezultat koji je koristan za krajnju ciljnu grupu (donosioci odluka, treneri, sportski savezi, sportski klubovi, mediji, sponzori, itd.).

Pravilnom identifikacijom ciljnih grupa fudbalski klubovi mogu prepoznati oblasti u kojima postoji rodna pristrasnost i diskriminacija i razviti ciljane inicijative za rešavanje ovih pitanja kroz rad sa određenom grupom.

8. Stvaranje inkluzivnog i bezbednog prostora

Inkluzivno i bezbedno okruženje je važan preduslov za jačanje rodne ravnopravnosti putem neformalno obrazovanje u fudbalu, jer će okruženje omogućiti učesnicima da se potpunosti otvore i upuste u temu. Ovakvo okruženje neguje osećaj pripadnosti i jednakosti, podstičući pojedince svih polova da se aktivno uključe u edukativne procese. Inkluzivni prostor omogućuje da se sve perspektive vrednuju i čuju, uz atmosferu poštovanja i međusobnog razumevanja, stvarajući idealnu osnovu za efektivnu promociju roda kroz neformalno obrazovanje u fudbalskim klubovima.

Inkluzivno i bezbedno okruženje se stvara razvijanjem rodno osetljivih politika i smernica i olakšavanjem njihove primene. Oni su ključni za negovanje okruženja inkluzivnosti, razumevanja i osnaživanja. Ove politike i smernice nude jasna uputstva za uspostavljanje rodno ravnopravnog okruženja, kao i kako pristupiti diskusijama i aktivnostima oko roda. Uzimajući u obzir različite perspektive i iskustva svih polova, politike i smernice obezbeđuju da okruženje i svi kreirani sadržaji budu poštovani, osetljivi i oslobođeni štetnih stereotipa ili predrasuda. Kada se ove politike i smernice integrišu u programe neformalnog obrazovanja, one pružaju sadržaj i strukturirani okvir za smislene razgovore, omogućavajući učesnicima da kritički ispitaju društvene norme, izazovu diskriminatorne stavove i zamišljaju pravedniju budućnost.

Nedavne dobre prakse politike za jačanje rodne ravnopravnosti uključuju:

- **Stvaranje Povelje za promociju rodne ravnopravnosti na Novom Zelandu** [73] - U julu 2023. na Novom Zelandu, osam klubova se udružilo sa Fudbalskim udruženjem Severne regije (Northern Region Football) kako bi pokrenuli Povelju o rodnoj jednakosti NRF-a, kao odraz javne posvećenosi rastućoj inkluzivnosti u fudbalskim klubovima. Ovi klubovi su već prilagodili objekte i politike pre početka FIFA Svetskog prvenstva za žene 2023. Povelja dalje postavlja temelje za stvaranje bezbedne prostore tako što utvrđuje gde se klubovi sada nalaze, gde žele da dostignu i potrebne korake, sa fokusom na:

[73] https://www.friendsoffootballnz.com/2023/07/31/clubs-and-federation-launch-new-charter-to-promote-gender-equity/

- Liderstvo - Vođstvo i uprava klubova koji su odraz stanja u klubu i podržavaju rodnu ravnopravnost.
- Učešće – Pravo učešća i mogućnosti za razvoj za sve, uključujući fudbal za juniore i mlade za devojčice.
- Vidljivost – Aktivnosti koje devojke i žene u fudbalu čine vidljivim, pokazujući njihovu vrednost u klubovima.
- Resursi – Jednaki resursi i jednake mogućnosti za devojke i žene.
- Objekti – Sportski objekti treba da odgovaraju svrsi i da zadovoljavaju specifične potrebe devojaka i žena.

- **Postavljajući temelje u Australiji za jačanje rodne ravnopravnosti**, Football Australia je osmislio Vodič za razvoj ženskog fudbala[74] i istakao važnost svih uloga koje treba da zauzima zdrav procenat žena, istovremeno naglašavajući odgovornost stvaranja jake platforme za dugoročnu stabilnost ženskog fudbala. Ovaj resurs će fudbalskim klubovima u zajednici pružiti praktične strategije i „uputstva" za regrutovanje i kontinuirano učešće ženskih igračica, trenera, administratora i sudija. Ovaj vodič će pomoći da se stvori idealno okruženje za žene da doprinesu i napreduju u različitim ulogama u fudbalskoj zajednici.

9. Inovativne i participatorne nastavne metode

Primena inovativnih i participativnih nastavnih metoda tokom sesija neformalnog obrazovanja u cilju jačanja rodne ravnopravnosti u fudbalu je neophodna, pošto ove metode prevazilaze konvencionalne načine uključivanja u proces učenja. Prihvatajući kreativan pristup, fudbalski klubovi mogu negovati okruženje koje osvaja pažnju učenika, izaziva njihovu radoznalost i gradi entuzijazam. Inovativni pristupi prevazilaze jezik i pismenost, čineći znanje dostupnim svim učesnicima, bez obzira na njihova znanja i poreklo. Ovo omogućava dopiranje do šire publike pažljivo odabranim aktivnostima i inovativnim pristupima.

Participativnim pristupom koji je dominantan u neformalnom obrazovanju, gubi se tradicionalna hijerarhija između predavača i učenika, jer učesnici se podstiču da se uključe, preuzmu vlasništvo nad svojim učenjem i postanu aktivni saradnici na obrazovnom putu. Interaktivne sesije podstiču kritičko razmišljanje i omogućavaju učesnicima da raspakuju složena pitanja vezana za rod, izazivajući predrasude. U kontekstu fudbala, ovaj pristup podstiče na razmišljanje o postojećim polnim disparitetima u sportu i otvara put za zajedničko pronalaženje rešenja koja se mogu primeniti.

Ove angažovane metode imaju trajan uticaj izvan obrazovnog okruženja, jer je veća verovatnoća da će učesnici internalizovati stečeno znanje i primeniti ga u svom svakodnevnom životu. Iskustvena priroda ovih metoda podstiče osećaj empatije i povezanosti, što može dovesti do promena u stavovima i ponašanja koje doprinose jačanju rodne ravnopravnosti na terenu i van njega.

[74] https://www.playfootball.com.au/ncdp/toolkits/female-participation/promotion

Neki formati inovativnih i participativnih nastavnih metoda uključuju:

- **Igranje uloga i simulacije**: Učesnici učestvuju u scenarijima koji repliciraju situacije iz stvarnog života u vezi sa rodnom dinamikom u fudbalu. Ovaj metod podstiče empatiju, kritičko razmišljanje i istraživanje različitih perspektiva.
- **Interaktivne radionice**: Sprovođenje radionica koje uključuju grupne diskusije, sesije razmišljanja i praktične aktivnosti podstiču aktivno učešće i zajedničko rešavanje problema.
- **Pripovedanje priča i studije slučaja**: Deljenje priča iz stvarnog života i studija slučaja pojedinaca koji su doveli u pitanje rodne norme u sportu može inspirisati učesnike i pružiti relevantne primere za diskusiju.
- **Iskustveno učenje**: Organizovanje izleta, poseta sportskim događajima ili dovođenje gostujućih govornika pruža učesnicima iskustva iz prve ruke, podstičući dublje razumevanje pitanja vezanih za rod. https://childrenchangecolombia.org/gender-equality-in-colombia-through-womens-football/
- **Vizuelna pomagala i multimedija**: Uključivanje vizuelnih materijala kao što su video snimci, infografike i multimedijalne prezentacije povećavaju angažovanje i pojednostavljuju složene koncepte za raznovrsnu publiku.
- **Debate i diskusije**: Strukturisane debate i diskusije podstiču kritičko razmišljanje i istraživanje različitih gledišta o rodnoj ravnopravnosti u fudbalu.
- **Učenje zasnovano na problemima**: Predstavljanje učesnicima izazova iz stvarnog sveta u vezi sa rodnim disparitetima u fudbalu ih podstiče da rade zajedno na osmišljavanju inovativnih rešenja.
- **Gamifikacija**: Uvođenje elemenata dizajna igara, kao što su kvizovi, interaktivne aktivnosti i izazovi, može učiniti učenje zanimljivijim i konkurentnijim, uz jačanje ključnih koncepata.
- **Vršnjačko učenje i mentorstvo**: Uparivanje učesnika radi razmene iskustava i uvida promoviše podsticajno okruženje za učenje, omogućavajući pojedincima da uče iz perspektive jedni drugih.
- **Umetnost i kreativno izražavanje**: Podsticanje učesnika da izraze svoje misli kroz umetnost, muziku, pisanje ili druge kreativne medije pruža alternativne kanale za diskusiju o rodnim pitanjima.
- **Reflektivni dnevnic**i: Dodeljivanje učesnicima da vode reflektivne dnevnike pomaže im da procesuiraju i internalizuju svoje učenje, podstičući dublje angažovanje u predmetu.
- **Sokratov dijalog**: Upotreba metode vođenog ispitivanja podstiče učesnike da kritički analiziraju rodno povezane koncepte i dođu do sopstvenih zaključaka.
- **Učenje zasnovano na scenariju**: Kreiranje hipotetičkih scenarija u kojima učesnici treba da se kreću pomaže im da razumeju složenost rodne ravnopravnosti u fudbalu i da izrade strategiju za promene.
- **Integracija tehnologije**: Korišćenje digitalnih alata, onlajn platformi i društvenih medija podstiče interaktivno učenje i olakšava diskusije među učesnicima sa različitih lokacija.

- **Izazovi rešavanja problema**: Predstavljanje učesnicima specifičnih rodnih izazova u fudbalu i zadavanje im da predlože rešenja koja mogu da se sprovedu poboljšavaju njihove veštine rešavanja problema.

Primeri inovativnih

- Women in football, mreža fudbalskih profesionalaca sa sedištem u Velikoj Britaniji koja nastoji da poveća broj žena u fudbalu, održava interaktivne radionice za žene, koje se odvijaju uporedo sa njihovim kursom za liderstvo. Ove radionice su osmišljene da osnaže pojedince, bez obzira na pol, u fudbalskoj industriji tako što će ih opremiti osnovnim veštinama i znanjem za napredovanje u karijeri. Na osnovu svog iskustva u negovanju različitosti i inkluzivnosti u fudbalu, oni imaju mesečni program koji pokriva širok spektar pažljivo odabranih tema. Ove radionice su dizajnirane kao samostalne jedinice, koje se protežu od dvočasovnih sesija do celodnevnih događaja i fokusiraju se na teme kao što su rodna ravnopravnost, inkluzivnost, liderstvo itd.[75]

- Fondacija za ženski sport i NBC Sports [76] su uspostavili saradnju kako bi sproveli jednu od dobrih u promociji rodne ravnopravnosti u oblasti sporta — Mentorski program učenika i sportista. Ova inicijativa se bavi izazovom sa kojim se suočavaju mnoge univerzitetske sportistkinje u prevođenju svojih sportskih veština u uspešne karijere zbog zahtevnih akademskih obaveza i obaveza na treningu. Pokrenut u partnerstvu sa NBC Sports-om 2019. godine, ovaj program nastoji da premosti jaz pružanjem vrednih alata za mentorstvo i pripremu za karijeru. Mentorski program studenata-sportista se fokusira na osnaživanje studenata-sportista da istraže različite puteve karijere i opremanje njima osnovnim veštinama za radno mesto. Ono što izdvaja ovu inicijativu je aspekt mentorstva jedan na jedan. Svaki student sportista je uparen sa zaposlenim NBC Sports koji služi kao njihov posvećeni mentor. Ovi mentori dele sopstvene profesionalne uvide, iskustva i savete, usmeravajući sportiste u navigaciji kroz složenost radnog okruženja.

- U martu 2022. Nike je najavio pokretanje Athlete Think Tank-a[77], nove inicijative brenda za ulaganje i šampionat sledeće generacije devojčica u sportu. Kampanja je kreirana da pomogne u rešavanju nekih prepreka sa kojima se suočavaju sportistkinje. Think Tank uključuje elitni, raznolik spisak sportskih superzvezda i globalnih katalizatora, uključujući tenisku legendu Serenu Vilijams i košarkašku zvezdu Sabrinu Jonesku, između ostalih, da podele svoje vredne uvide o stvarnosti sa kojima se svaka žena suočava u sebi. put kao sportista. Okupljanje ove grupe uticajnih kreatora promena omogućilo im je da podele svoju strast prema podršci rodnoj ravnopravnosti, jednakim plaćama i pristupu sportu. Svaki član Think Tank-a će izabrati organizaciju za podršku. Na primer, Vilijamsova je odlučila da podrži *Brown Girls Dream* u Los Anđelesu. Uspešno vođenje Think Tank-a 2022.

[75] Više o mreži I njihovim uslugama https://www.womeninfootball.co.uk/
[76] Višpe informacija o ovoj mentorskoj metodi na https://www.womenssportsfoundation.org/wsf_programs/student-athlete-mentoring-program/
[77] Više o Athlete Think Tank projektu možete pronaći na https://about.nike.com/en/newsroom/releases/nike-athlete-think-tank-second-cohort

i 2023. rezultiralo je time da će NIKE kasnije ove godine formirati treći Athlete Think Tank. Zajedno sa nekim od najvećih sportistkinja našeg vremena, Nike kaže da ima za cilj da redefiniše model partnerstva sportista - onaj koji govori o široj posvećenosti da se duboko sluša, holistički služi sportistima i sarađuje u stvaranju pozitivnih promena kroz sport.

Katalog inovativnih metoda neformalnog obrazovanja sastavio je projekat e „DROP'IN", koji se fokusira na inovativne metode koje se mogu primeniti u učionici i nudi mnoge prilagodljive metode neformalnog obrazovanja.[78]

10. Partnerstva i umrežavanje za održive inicijative

Izgradnja partnerstava i mreža je još jedan ključni element u obezbeđivanju održivosti i delotvornosti inicijativa za uvođenje rodne ravnopravnosti u fudbal kroz neformalno obrazovanje. Saradnja sa različitim zainteresovanim stranama, uključujući administraciju, lokalne samouprave, obrazovne institucije, organizacije civilnog društva i druge sportske subjekte, pojačava uticaj ovih inicijativa. Partnerstva obezbeđuju pristup raznovrsnoj stručnosti, resursima i perspektivama koje obogaćuju iskustvo učenja i povećavaju domet napora za promociju roda.

Ova partnerstva diverzifikuju resurse za sprovođenje ovih inicijativa. Oni otvaraju pristup znanju i uvidima različitih stručnjaka, uključujući stručnjake za obrazovanje i rodnu ravnopravnost, zagovornike rodne ravnopravnosti, lidere zajednice itd., koji mogu oblikovati dizajn programa i odabir sadržaja, čineći ga relevantnijim i uticajnijim.

Saradnja sa članovimah zajednica čini programe lokalno relevantnim i stvaraju uslove za bolje angažovanje lokalnog stanovništva. Partnerstva sa obrazovnim institucijama omogućavaju širi direktan kontakt sa mladima, kao i integraciju tema o rodnoj ravnopravnosti u šire obrazovne okvire, šireći uticaj inicijativa neformalnog obrazovanja van sfere sporta.

Mreže su sistemi podrške koje obezbeđu održivost inicijativa jer nude prostor za razmenu informacija, najboljih praksi, naučenih lekcija, pronalaženje novih partnera i generisanje novih ideja i pristupa za rešavanje rodnih dispariteta. Mreže stvaraju osećaj pripadnosti i zajedničke svrhe među pojedincima i organizacijama posvećenim unapređenju rodne ravnopravnosti u fudbalu. Udruživanjem, zainteresovane strane mogu kolektivno da se pozabave izazovima,

[78] Katalog "DROP'IN" projekte, koji je implementiran pod ERASMUS+ Programom, Ključna akcija 2 – Saradnja inovacija i razmena dobrih praksi, se može naći na https://drop-in.eu/media/drop-in-io2-en.pdf

poboljšaju strategije i razviju sveobuhvatna rešenja koja doprinose smislenim i održivim promenama.

I partnerstva i mreže stvaraju mogućnosti za zajedničko finansiranje i zajedničko aktivno amgažovanje u cilju prikupljanju sredstava.

Važnost izgradnje partnerstava i mreža prevazilazi operativni aspekt i šalje snažnu poruku široj zajednici da je rodna ravnopravnost u fudbalu kolektivni napor koji uključuje različite aktere. Ovaj pristup saradnje povećava kredibilitet i legitimitet inicijativa, dobijajući podršku i priznanje od fanova, sponzora i javnosti.

- **Partnerstva sa obrazovnim institucijama**: Uspostavljanje partnerstava sa školama, fakultetima i univerzitetima kako bi se integrisali sadržaji o rodnoj ravnopravnosti u njihove nastavne planove i programe i obrazovne programe, osiguravajući da mladi učenici budu izloženi ovim konceptima od najranijeg uzrasta.
- **Radionice i konferencije**: Organizovanje radionica, seminara i konferencija koje okupljaju zainteresovane strane iz različitih sektora, uključujući obrazovanje, sport i civilno društvo, kako bi podelili uvide, najbolje prakse i strategije za jačanje rodne ravnopravnosti u fudbalu.
- **Angažovanje civilnog društva**: Saradnja sa lokalnim organizacijama civilnog društva kako bi se osiguralo da inicijative za gender “mainstreaming” budu kontekstualno relevantne i da odgovaraju potrebama zajednice.
- **Partnerstva sa državnom upravom i lokalnim samoupravam**: Partnerstvo sa vladinim agencijama i opštinskim vlastima radi usklađivanja inicijativa za promociju rodne ravnopravnosti sa širim okvirima politike i iskorišćenja raspoloživih resursa za efektne programe.
- **Korporativna sponzorstva**: Partnerstvo sa korporativnim sponzorima koji dele posvećenost rodnoj ravnopravnosti, čime se obezbeđuje održivo finansiranje i podrška inicijativama.
- **Online forumi i mreže**: Stvaranje onlajn platformi, foruma i mreža gde se zainteresovane strane mogu povezati, razmeniti ideje, dele resurse i sarađivati na inicijativama za rodnu ravnopravnost u fudbalu.
- **Angažovanje mladih**: Uključivanje mladih sportista, i muškaraca i žena, u razvoj i implementaciju inicijativa za rodnu ravnopravnost kako bi se osiguralo da njihove perspektive budu zastupljene i vrednovane.
- **Regionalne i međunarodne alijanse**: Formiranje saveza sa drugim fudbalskim klubovima, sportskim organizacijama i inicijativama za rodnu ravnopravnost na regionalnom i međunarodnom nivou radi razmene resursa, iskustava i naučenih lekcija.
- **Prijave za bespovratnu finansijsku pomoć**: Podnošenje zahteva za vladine grantove i mogućnosti finansiranja posvećene rodnoj ravnopravnosti i inicijativama za neformalno obrazovanje u sportu.

Neki primeri izgradnje partnerstva

- Vomen Vin (Women Win)[79] su 2006. osnovale Astrid Aafjes i Maria Bobenrieth da bi se pozabavile ogromnim nedostatkom sportskih programa usredsređenih na devojke, koji bi se takođe bavili rodnim nejednakostima i stereotipima. Oboje su shvatili da barijere koje sprečavaju devojčice da se bave sportom sprečavaju ih da idu u školu, da razviju veštine za napredovanje. Imaju dugogodišnje partnerstvo sa Pumom. U 2020. godini, PUMA je donirala 100.000 evra organizaciji u okviru kampanje „Zauvek vezane zajedno" da podrži napore Žene pobede u unapređenju rodne ravnopravnosti odozdo prema gore. Od 2021. godine, projekti koje direktno podržava PUMA dostići će 5000 devojaka i žena godišnje, ali Puma je takođe glavni finansijski partner organizacije, doprinoseći tome da žene pobede dođu do još milion devojaka i žena do kraja 2023[80].

- U aprilu 2023. Nike je najavio trogodišnje partnerstvo sa Liga BBVA MX Femenil[81] kako bi postao ekskluzivni sportski partner lige, pojačavajući svoju posvećenost rastu ženskog fudbala širom sveta. Nike će pomoći da Liga BBVA MKS Femenil obezbedi neophodne alate i resurse za fudbalerke da dostignu svoj puni potencijal na terenu i van njega, uključujući tehnologiju i inovacije proizvoda, razvojne programe za sledeće generacije koje sanjaju da budu fudbalerke, kao i zvanične meč lopte koja će se koristiti na turniru.

11. Održivo finansiranje

Finansiranje je još jedna ključna komponenta za uspešne modele neformalnog obrazovanja. Održivi izvori finansiranja osiguravaju održive programe. Mnogi napori za unapređenje rodne ravnopravnosti imaju ograničen životni vek, jer njihovo finansiranje nije održivo.

Održivo finansiranje proizilazi iz adekvatnog planiranja, razvoja relevantnog programa i efektivnih rezultata koji se vrednuju kroz praćenje prikupljanja informacija i izveštavanje. Izvori finansiranja, kao što su grantovi državnih institucija ili privatne donacije, mogu pomoći da se osigura dugoročna održivost programa neformalnog obrazovanja. Pored toga, partnerstva sa finansijskim agencijama ili korporativnim sponzorima mogu pružiti neophodnu finansijsku podršku za održavanje i širenje inicijativa neformalnog obrazovanja.

Prepoznajući istorijske razlike, mnogi međunarodni donatori su preduzeli proaktivne korake da osnaže žene u sportu i izazovu tradicionalne norme. I jedni i drugi dodeljuju resurse za podršku

[79] Više o ovoj organizaciji na https://www.womenwin.org/
[80] Informacija na zvaničnij prezentaciji Pume https://www.puma-catchup.com/puma-partners-with-women-win-to-promote-gender-equality-in-sports/
[81] More information on the Partnership available on https://about.nike.com/en/newsroom/releases/nike-liga-bbva-mx-femenil

rodnoj ravnopravnosti u sportu ne samo da osnaže devojke i žene da učestvuju u sportu kroz stipendije, objekte za obuku i turnire, već imaju i širok spektar otvorenih poziva za finansiranje projekata, podržavajući inovativne načine za uspostavljanje rodne ravnopravnosti. i uključivanje u sport.

Evropska unija je bila pokretačka snaga u unapređenju rodne ravnopravnosti u sportu i fudbalu kroz svoj Erazmus+ program[82]. Kroz različite programe finansiranja EU podržava inicijative koje promovišu učešće žena u sportskom liderstvu, treniranju i učešću. Erazmus+ finansira projekte koji osnažuju žene u sportu, podstiču ravnotežu polova i poboljšavaju mogućnosti za obrazovanje i obuku. Ove inicijative su u skladu sa širom posvećenošću EU rodnoj ravnopravnosti i socijalnoj inkluziji.

Erazmus+ je inicijativa koju finansira EU i koja podržava različite projekte i inicijative koje imaju za cilj promociju obrazovanja, obuke, mladih i sporta širom Evrope. U okviru sportskog sektora, Erazmus+ igra ključnu ulogu u pružanju finansijske podrške inicijativama koje doprinose rodnoj promociji u sportu i fudbalu. Ima tri oblasti koje se fokusiraju na pol i sport:

- **Erazmus+ i jačanje rodne ravnopravnosti**: Erazmus+ nudi mogućnosti finansiranja za projekte koji se fokusiraju na osnaživanje žena, razvoj liderstva i rodnu ravnotežu u sportu. Ovi projekti obuhvataju širok spektar aktivnosti, uključujući kurseve obuke, radionice, programe razmene, istraživačke inicijative i aktivnosti izgradnje kapaciteta, a svi su dizajnirani da se pozabave rodnim disparitetima i poboljšaju mogućnosti za žene i devojčice u sportu
- **Osnaživanje žena u sportu**: Erazmus+ podržava projekte koji osnažuju žene da preuzmu liderske uloge u sportskim organizacijama, podstiču učešće žena u treniranju i suđenju i jačaju rodnu ravnopravnost u procesima donošenja odluka. Ove inicijative imaju za cilj rušenje barijera i stvaranje inkluzivnijeg i pravednijeg sportskog okruženja.
- **Učešće mladih i žena**: Erazmus+ takođe naglašava angažovanje mladih, posebno mladih žena, u sportu i fizičkim aktivnostima. Program finansira projekte koji podstiču aktivno učešće, podižu svest o rodnim pitanjima i promovišu prednosti zdravog i aktivnog načina života među mladim devojkama.

Savet Evrope igra značajnu ulogu u jačanju rodne ravnopravnosti u sportu kroz svoje inicijative i zalaganje. Inicijative naglašavaju važnost eliminacije diskriminacije na osnovu pola i povećanja mogućnosti za žene i devojke u sportu. Različiti programi i resursi Saveta Evrope pružaju platformu za diskusije, razvoj politike i kampanje podizanja svesti koje se bave rodnim neravnotežama u sportu i fudbalu.[83]

FIFA je napravila korake u promovisanju rodne ravnopravnosti kroz svoju Strategiju za ženski fudbal. Inicijative FIFA se fokusiraju na povećanje učešća žena, osnaživanje ženskih liderskih uloga

[82] Više o Erazmus+ inicijativama u promovisanju rodne ravnopravnosti u sportu, je dostupno na zvaničnoj Erazmus+ sportsku web stranici: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/actions/sport_en.

[83] Da biste istražili inicijative Saveta Evrope za rodnu ravnopravnost u sportu, možete posetiti njihovu zvaničnu veb stranicu: https://www.coe.int/en/web/sport/gender-equality .

i zalaganje za jednake mogućnosti. FIFA podržava različite programe i turnire koji ističu dostignuća žena u fudbalu, podstičući okruženje inkluzivnosti i osnaživanja. [84]

UEFA je napravila značajan napredak u unapređenju rodne ravnopravnosti u fudbalu. Kroz svoj Program za razvoj ženskog fudbala, UEFA ima za cilj da poveća učešće žena i devojaka u fudbalu, poboljša mogućnosti za liderstvo i stvori inkluzivnije okruženje. UEFA takođe podržava inicijative na lokalnom nivou, programe trenera i takmičenja kojima je prioritet promocija roda u sportu.[85]

12. Monitoring i evaluacija

Monitoring i evaluacija su poslednja ključna komponenta uspešnih modela neformalnog obrazovanja.

Monitoring omogućava fudbalskim klubovima da prate implementaciju svojih programa neformalnog obrazovanja koji su usmereni na promociju roda. On pruža uvid u to da li inicijative rezultiraju povećanim učešćem žena i devojaka u sportu, većim mogućnostima za liderstvo za žene u fudbalskoj zajednici i povećanom svešću o rodnim pitanjima.

Evaluacija pomaže da se izmeri uticaj programa neformalnog obrazovanja na ishode rodne ravnopravnosti, kao što je povećano učešće žena i devojčica u sportu, poboljšane mogućnosti liderstva za žene i povećana svest o rodnim pitanjima u sportskoj zajednici. Evaluacija takođe može pomoći da se identifikuju oblasti za poboljšanje i informiše razvoj budućih programa.

Praćenje i evaluacija daju klubovima konkretne podatke za donošenje odluka. Sistematskim prikupljanjem informacija o rezultatima aktivnosti, klubovi mogu prilagoditi svoje strategije i aktivnosti kako bi se bolje uskladili sa potrebama svojih učesnika. Povratne informacije učesnika pokazuju da li inicijative imaju odjek kod učesnika, da li se bave željenim ishodima i da li su potrebna bilo kakva prilagođavanja. Takođe, povratne informacije učesnika osiguravaju da programi neformalnog obrazovanja ostanu dinamični i prilagodljivi. Kako se potrebe i preferencije učesnika razvijaju, klubovi mogu prilagoditi svoje programe kako bi ostali relevantni i efikasni.

[84] Informacije o FIFA-inim inicijativama u promociji rodne ravnopravnosti u fudbalu dostupne su na zvaničnoj veb stranici na https://www.fifa.com/womens-football/development/ .
[85] Više o UEFA-inim inicijativama u promociji roda u fudbalu dostupno je na zvaničnoj veb stranici posvećenoj razvoju ženskog fudbala: https://www.uefa.com/womens-football/development/ .

Najbolje prakse u promociji rodne ravnopravnosti u sportu putem neformalnog obrazovanja

Preporuke iz Izveštaja EU Grupe na visokom nivou za rodnu ravnopravnost u sportu

Kao što je već pomenuto, Grupa na visokom nivou za rodnu ravnopravnost u sportu[86], koju je osnovao komesar Gabrijel, iznela je akcioni plan i preporuke[87] za Evropsku komisiju, države članice EU, nacionalna i međunarodna sportska tela i lokalne organizacije u cilju većeg rodnog balansa u sportu. Da bi se osigurao dugoročni uticaj, mere bi trebalo da imaju snažan fokus na lokalnom nivou.

TEMATSKA OBLASTI I SRODNE PREPORUKE

Postoji šest ključnih tematskih oblasti angažovanja.

Učešće: žene se manje bave sportom nego muškarci.

- Kreirati akcione planove za rodnu ravnopravnost naglašavajući šire prednosti sporta.
- Uspostaviti mehanizme kako bi se žene i devojke podstake da se bave sportom.
- Promovisati ravnotežu između posla/učenja, porodičnog života i sporta.
- Obezbediti jednak pristup resursima, uključujući prostor za trening, opremu i odeću.
- Praćenje i procena napretka ka i prepreka u jačanju rodnoj ravnopravnosti.

Treniranje i suđenje: manje je verovatno da će žene postati treneri nego muškarci.

- Podrška razvoju mogućnosti za obuku i suđenje za žene na svim nivoima.
- Postaviti ciljeve rodno ravnopravnog učešća za obrazovne programe za trenere i zaposlene i razviti inicijative da se ženama pruži nacionalno i međunarodno iskustvo.
- Razviti mentorske inicijative na svim nivoima.
- Pokrenuti kampanje kako bi treniranje i suđenje učinili privlačnim ženama i podstakli njihovo zapošljavanje.
- Implementirati alate i procese za prikupljanje podataka i podsticati razmenu informacija.

---

[86] Više informacija o Grupi možete naći na https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/who-we-work-gender-equality/high-level-group-gender-mainstreaming-and-advisory-committee-equal-opportunities-women-and-men_en

[87] Kompletan izveštaj je dostupan na https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/684ab3af-9f57-11ec-83e1-01aa75ed71a1 dok je informativni liflet dostupan za preuzimanje na https://sport.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-03/Factsheet%20Gender%20Equality%20in%20Sport%202022.pdf

Rukovođenje: žene su nedovoljno zastupljene na rukovodećim pozicijama.

- Posvećenost merama za obezbeđivanje rodne ravnopravnosti u rukovodstvu.
- Podići svest o vrednosti raznovrsne rodne zastupljenosti u izvršnim odborima.
- Odrediti kvotu od 50% zastupljenosti žena u svim telima za donošenje odluka i odredite ograničenja mandata.
- Uspostaviti programe za podizanje svesti o predrasudama koje žene drže podalje od rukovodećih uloga.
- Rad sa grupama specijalizovanim za evaluaciju i implementaciju rukovođenja i rodne politike.

Društveni i ekonomski aspekti sporta: rodne nejednakosti na tržištu rada su izraženije u sportu.

- Promovisati jednake uslove ugovora i osigurati da se zakoni o radu primenjuju.
- Osigurati jednake mogućnosti za sportistkinje i transparentan proces zapošljavanja.
- Uspostaviti procese za smanjenje ekonomske nejednakosti, promovisati socijalni dijalog i pružiti pravnu i administrativnu podršku.
- Objaviti pitanje radne diskriminacije u sportu i uspostaviti prateće sisteme praćenja.
- Podrška i zaštita uzbunjivača.

Medijska pokrivenost: ženski sport nije široko pokriven u medijima i ono što postoji često pojačava negativne rodne stereotipe.

- Podsticati razvoj inicijativa za povećanje pokrivenosti ženskog sporta i osigurati da su sportistkinje prikazane pošteno.
- Podsticati medijske organizacije da angažuju urednike oba pola i poboljšaju rodnu ravnotežu u redakcijama.
- Podići svest sportskih novinara o predrasudama u izveštavanju o ženskom sportu.
- Implementirati alate za prikupljanje podataka i istraživanje i promovisati razmenu informacija.

Rodno zasnovano nasilje: može biti fizičko, seksualno ili psihičko.
Više žena nego muškaraca to doživljava.

- Sprovoditi edukativne i preventivne programe na svim nivoima.
- Naterajte sportske lidere i organizacije da se posvete okončanju seksualnog uznemiravanja i nasilja.
- Prikupiti podatke za merenje obima problema i efikasnosti preventivnih inicijativa.
- Uspostaviti mehanizme za uzbunjivanje i imenovati službenike za zaštitu koji će se baviti pritužbama.
- Promovisati razmenu prakse u cilju sprečavanja nasilja u sportu i izgraditi partnerstva među sektorima.

Najbolje prakse UEFA-e u promociji rodne ravnopravnosti putem neformalnog obrazovanja u sportu

Program UEFA za razvoj ženskog fudbala[88] služi kao dinamična platforma za unapređenje rodne ravnopravnosti i inkluzivnosti u oblasti fudbala. U okviru ovog sveobuhvatnog okvira nastala je zbirka najboljih praksi u neformalnom obrazovanju, koja predstavlja kulminaciju inovativnih strategija koje imaju za cilj jačanje rodne ravnopravnosti u sportu. Ove prakse obuhvataju raznovrstan niz pristupa, a svi su prilagođeni negovanju okruženja u kojem žene i devojke mogu napredovati u fudbalu. Koristeći moć neformalnog obrazovanja, ove prakse predstavljaju primer UEFA-ine posvećenosti pokretanju pozitivnih promena, rušenju barijera i stvaranju ravnopravnijeg i živahnijeg pejzaža za učešće žena u fudbalu.

Dole su date pet primera najbolje prakse neformalnog obrazovanja koje može da osnaži žene i devojčice u sportu iz Programa razvoja ženskog fudbala UEFA:

- **Obuka i obrazovanje za trenere i zvaničnike**: Pružanje obuke i obrazovanja za trenere i zvaničnike može pomoći da se osigura da oni poseduju znanje i veštine neophodne za stvaranje inkluzivnog i podržavajućeg okruženja za sportistkinje. Ovo bi moglo da uključi radionice o rodnoj osetljivosti, veštinama liderstva i komunikacije, kao io tome kako se baviti i sprečiti diskriminaciju i uznemiravanje.
- **Mentorstvo i uzori**: Pružanje mogućnosti za sportistkinje da se povežu sa ženskim uzorima u sportu može biti moćno sredstvo za osnaživanje. Ovo bi moglo uključivati programe mentorstva, gde etablirani sportisti ili treneri pružaju smernice i podršku mlađim sportistima, ili stvaranje mogućnosti da se sportistkinje upoznaju i uče od uspešnih žena u sportskoj industriji.
- **Obuka životnih veština**: Pružanje neformalnog obrazovanja koje se fokusira na razvoj životnih veština može biti dragoceno sredstvo za osnaživanje sportistkinja na terenu i van njega. Ovo bi moglo da uključi radionice o upravljanju vremenom, postavljanju ciljeva, finansijskom planiranju i komunikacijskim veštinama, koje mogu pomoći sportistkinjama da razviju samopouzdanje, otpornost i liderske veštine.
- **Doseg i angažovanje zajednice**: Angažovanje sa širom zajednicom može pomoći u stvaranju svesti i podrške za ženski sport, i pružiti mogućnosti za sportistkinje da razviju svoje veštine i mreže. Ovo bi moglo uključivati programe pružanja pomoći školama ili društvenim centrima, stvaranje mogućnosti za sportistkinje da volontiraju i daju doprinos svojim zajednicama, ili održavanje događaja koji slave ženski sport i dostignuća.

[88] Najbolje prakse UFEA -e za promociju rodne ravnopravnosti putem neformalnog obrazovanja dostupne su na https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/OfficialDocument/uefaorg/WFprogramme/02/41/42/32/2414232_DOWNLOAD.pdf

- **Podizanje svesti i zagovaranje**: Obrazovanje javnosti o prednostima rodne ravnopravnosti u sportu i zalaganje za promenu politike može pomoći u stvaranju okruženja sa više podrške i inkluzije za sportistkinje. Ovo bi moglo uključivati kreiranje kampanja za podizanje svesti, korišćenje društvenih medija za promociju ženskog sporta i dostignuća, ili zalaganje za promene politike koje promovišu rodnu ravnopravnost u sportu na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou.

Najbolje prakse u promociji rodne ravnopravnosti u sportu putem neformalnog obrazovanja Saveta Evrope

Savet Evrope je razvio onlajn biblioteku o rodnoj ravnopravnosti u sportu[89], koja sadrži kompilaciju od 25 najboljih praksi u vezi sa promocijom roda kroz neformalno obrazovanje. Ove prakse ističu inovativne strategije i pristupe koji imaju za cilj negovanje rodne ravnopravnosti u sportu i šire. Pokrivajući širok spektar tema, od razvoja liderstva do inicijativa za osnaživanje, ove najbolje prakse pružaju vredan uvid u to kako neformalno obrazovanje može da igra ključnu ulogu u promovisanju inkluzivnosti i rušenju rodnih barijera u oblasti sporta. Teme uključuju:

- **Programi za liderstvo i osnaživanje**: Inicijative koje nude obuku za liderstvo i mogućnosti za osnaživanje žena i devojaka u sportu, omogućavajući im da preuzmu uticajne uloge u sportskoj zajednici.
- R**adionice za razvoj veština**: Radionice koje se fokusiraju na usavršavanje specifičnih veština, kao što su trenerski, sudijski i administrativni zadaci, opremanje žena stručnošću i povećanje njihovog učešća u različitim aspektima sporta.
- **Obuka o rodnoj osetljivosti**: Programi obuke koji povećavaju svest o pitanjima vezanim za rod, izazivaju stereotipe i neguju inkluzivnije okruženje za sve učesnike.
- **Mentorstvo i umrežavanje**: Uspostavljanje mentorskih programa i platformi za umrežavanje koje povezuju žene sa iskusnim pojedincima u sportskom polju, podstičući usmeravanje, podršku i razmenu znanja.
- **Sportske inicijative usmerene na žene**: Kreiranje sportskih inicijativa dizajniranih posebno za žene i devojčice, pružajući prilagođene mogućnosti za učešće i razvoj veština u udobnom okruženju sa podrškom.
- **Kampanje zagovaranja i podizanja svesti**: Pokretanje kampanja koje podižu svest o rodnoj nejednakosti u sportu i zalažu se za promene politike i veće resurse za rešavanje ovih neravnoteža.

[89] Onlajn biblioteka o rodnoj ravnopravnosti u sportu dostupna je na adresi https://pjp-eu.coe.int/en/web/gender-equality-in-sport/online-library-25-best-practices

- **Inkluzivni jezik i komunikacija**: Promocija upotrebe inkluzivnog jezika i komunikacije u sportskim sredinama kako bi se osiguralo da se svi pojedinci, bez obzira na pol, osećaju cenjenima i poštovanim.
- **Promocija ženskih sportskih dostignuća**: Isticanje i proslavljanje dostignuća žena u sportu kroz medijsko praćenje, događaje i ceremonije priznanja, inspirišući sledeću generaciju.
- **Nastavni plan i program o rodno ravnopravnim sportovima**: Izrada obrazovnih programa koji integrišu diskusije o rodnoj ravnopravnosti, izazivanju predrasuda i promovisanju raznovrsne zastupljenosti u istoriji i obrazovanju sporta.
- **Angažovanje zajednice:** Angažovanje sa lokalnim zajednicama radi negovanja ekosistema podrške za žene i devojčice u sportu, podsticanje učešća i stvaranje osećaja pripadnosti.

Ove teme odražavaju sveobuhvatan niz najboljih praksi koje naglašavaju potencijal neformalnog obrazovanja da podstakne promociju roda u sportu, stvarajući okruženje koje je inkluzivnije, osnažujuće i raznovrsnije.

Koristeći moć obrazovanja, ove prakse doprinose stvaranju pravičnijih prilika i okruženja za žene i devojke u sportu, podstičući pozitivne promene i negovanju raznovrsnije sportske zajednice.

Izbor dobre prakse u promociji rodne ravnopravnosti u sportu putem neformalnog obrazovanja

Dobra praksa 1: Mentoring

Mentorstvo kao nastavno sredstvo datira iz antičkih vremena. Homer o tome govori u "Odiseji", u kojoj lik Mentor je služio kao vodič i savetnik Odisejevom sinu, Telemahu, oblikujući njegov rast. Ovaj narativ je postavio osnovu za ulogu mentora kao vodeće sile u ljudskom razvoju. U kontekstu sporta, mentorstvo je odigralo ključnu ulogu u negovanju veština, liderstva i ličnog rasta među sportistima.

Kroz vekove, mentorstvo je postalo ključ za lični rast i uspešnu profesionalnu evoluciju. U sportu je poprimio različite oblike. U tradicionalnom okruženju, iskusni sportisti bi svoje znanje i mudrost prenosili na sledeću generaciju, obezbeđujući nastavak atletskog nasleđa. Sa formalizacijom sporta i usponom profesionalnih liga, treneri su preuzeli ulogu mentora, nudeći smernice, taktičke uvide i motivacionu podršku svojim igračima. Ova dinamika je prevazišla oblast takmičenja, proširivši se na lične i profesionalne aspekte života sportista.

Poslednjih decenija, sportske organizacije su prepoznale neprocenjiv uticaj strukturisanih mentorskih programa. Ove inicijative spajaju sportiste sa iskusnim mentorima koji nude savete o razvoju veština, mentalnoj otpornosti i životu izvan sporta. Konkretno, sportistkinje su imale koristi od savetovanja mentora koji su se bavili izazovima rodne pristrasnosti i nejednakosti u svetu sporta. Kako je sve više žena došlo do rukovodećih pozicija u sportu, njihovo mentorstvo je postalo katalizator za razbijanje granica i promociju različitosti.

Mentorstvo je pokazalo svoj kapacitet da olakša napredak žena u različitim oblastima, čineći ga održivim putem za žene u sportu [90]. Ovo istraživanje se bavilo iskustvima ženskih trenera iz prve ruke. Konkretno, studija je uključivala intervjue sa osam glavnih trenera, pet pomoćnih trenera i dva administratora povezana sa jednom institucijom. Ovi pojedinci su podelili svoja putovanja u carstvo atletike i ispričali svoja iskustva u razvoju. Koristeći metod konstantne komparacije, pojavile su se četiri sveobuhvatne teme: putanja razvoja, rodno zasnovani dispariteti, postizanje ravnoteže i mreža podrške. Nalazi ovog istraživanja naglašavaju značaj mentorstva kao katalizatora za napredak žena u sportu. Štaviše, istraživanje proširuje postojeću literaturu pomeranjem fokusa sa identifikovanja faktora koji dovode do odlaska žena iz sporta na istraživanje strategija koje se koriste za kultivisanje ispunjene i trajne karijere u atletici.

Istraživačice sa Univerziteta u Kanzasu Margaret Keli i Ketrin Vagalis su 2018 godine istražile su uticaj mentorstva na sportistkinje [91]. Otkrile su da su jaki mentorski odnosi pomogli u rešavanju seksizma i izazova. Sportisti sa mentorima su prijavili podršku protiv diskriminacije i maltretiranja, pomažući im da se bave sportom. Mentorstvo je podstaklo samopoštovanje, liderstvo i trajno učešće. Studija, zasnovana na 42 intervjua sa bivšim srednjoškolskim sportistima, pokazala je da su mentori pružili emocionalnu podršku, smanjenu delinkvenciju i negovali radnu etiku. Međutim, pojavili su se različiti rezultati; dok su mentori osnaživali sportistkinje, ponekad su pojačavali rodno zasnovane sportske norme. Mentije su naveli manju podršku, a muški mentori su podržavali tradicionalnu muškost. Istraživanje naglašava vrednost prirodnog mentorstva, naglašavajući važnost za razvoj adolescenata i podstičući svest o rodnoj dinamici kod trenera i nastavnika.

Strateški osmišljeno istraživanje [92] o iskustvima univerzitetskih košarkašica kroz mentorstvo vršnjačkih grupe pokazalo je da se posvećenost učesnica mentorskom iskustvu vršnjačke grupe i jedna drugoj pokazala obogaćujućom i razvojnom. Oni su (a) negovali sinergijske odnose; (b) kultivisana je otpornost; i (c) aktivirana samoefikasnost. Na osnovu prethodnih studija mentorstva vršnjačke grupe, ova jedinstvena istraživačka populacija (tj. Univerzitetske košarkašce i sportistkinje) dovela je do novih uvida o moćnim razvojnim ishodima učešća u vršnjačkim mentorskim grupama. Štaviše, ovi rezultati su posebno snažni zbog konteksta

[90] Tharenou, P. (2005). Does mentor support increase women's career advancement more than men's? The differential effects of career and psychosocial support. Australian Journal of Management, 30(1), 77-109..

[91] What Does It Mean to Matter? Natural Mentors in the Sporting Life Margaret S. Kelley, University of Kansas 2018

[92] O uspehu vršnjačkog mentorstva u tekstu Razvojni ishodi univerzitetskih košarkašica kao učesnica vršnjačkih mentorskih grupa možete naći na https://scholarworks.bgsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1092&context=jade

kolektivnih loših košarkaških performansi učenika-sportista i izgubljene sezone, kao i spornog odnosa sa njihovim glavnim trenerom.

U savremenom sportskom pejzažu, mentorstvo je evoluiralo izvan odnosa jedan na jedan. Vršnjačko mentorstvo, grupno mentorstvo i onlajn platforme su proširile domet vođenja i saveta. Mentorski programi više nisu ograničeni na elitne sportiste; proširuju se na osnovne nivoe, osnažujući mlade talente i podstičući ih da dostignu svoj puni potencijal. Ove inicijative ne samo da podstiču razvoj veština već i usađuju vrednosti timskog rada, sportskog duha i karaktera.

Kako sport nastavlja da prihvata mentorstvo, praksa ostaje sastavni deo kultivisanja dobro zaokruženih sportista koji se ističu ne samo u odabranim disciplinama već iu ličnom i profesionalnom životu. Nasleđe mentorstva u sportu ilustruje dubok uticaj koji vođenje, podrška i osnaživanje mogu imati na pojedince dok se kreću kroz svoja sportska putovanja i dalje.

Značaj i efikasnost mentorstva može se videti u činjenici da ne samo da je mentorstvo postalo komercijalna praksa, već su vlade počele da razvijaju sistemski pristup, sa programima kao što je Globalni program mentorstva u sportu, međunarodni program za razvoj liderstva koji je pokrenut godine. 2012. od strane Stejt departmenta SAD.[93] Takođe, mnoge sportske profesionalne i razvojne mreže nude mentorstvo kao plaćenu uslugu svojim članovima.

Međunarodni ženski forum (International Women's Forum (IWF)[94]i EY[95] su zajedno uspostavili revolucionarnu mentorsku inicijativu, poznatu kao Mentorski program poslovne mreže žena sportista. Ova incicjativa ima za cilj da oslobodi neiskorišćeni liderski potencijal penzionisanih sportistkinja i olimpijaca tako što će ih upariti sa uspešnim poslovnim liderima. Program nastoji da olakša uspešnu tranziciju sa sportske na poslovnu karijeru otvaranjem vrata i generisanjem novih mogućnosti za žene koje žele da naprave promenu. Odabrane sportistkinje su uparene sa vrhunskim ženama iz široke mreže IVF-a, koja obuhvata 33 zemlje. Kroz ovo mentorstvo, mentori dele znanja, stručnost i lekcije kako bi olakšali nesmetanu tranziciju i osnažili mentije. Programska definicija elitnih sportista obuhvata one koji su učestvovali u profesionalnim, poluprofesionalnim ili nacionalnim/međunarodnim takmičenjima.

Vodiči kako obučiti mentore i započeti mentorski program su dostupni na mreži i mogu se preoblikovati tako da odgovaraju tipu mentorstva, karakteristikama mentora i mentija.[96]

---

[93] https://globalsportsmentoring.org/global-sports-mentoring-program/

[94] Information on the mentoring program is available on the EY website https://www.ey.com/en_gl/athlete-programs and the World Olympians Association website https://olympians.org/news/88/female-olympians-to-benefit-from-business-mentoring-programme/?langid=1 and https://olympians.org/news/582/female-olympians-benefit-from-elite-mentor-program/

[95] Informacije o mentoring programu iz perspektive EY na https://www.ey.com/en_jp/entrepreneurial-winning-women/how-can-we-empower-women-athletes-to-generate-long-term-value-for-the-world

[96] Some available guides include
For peer mentoring programs https://www.sportsengine.com/article/how-start-peer-mentoring-program-your-student-athletes

U tabeli su prikazane različite vrste mentorstva u sportu, koje nude različite pristupe za jačanje rodne ravnopravnosti, podsticanje razvoja veština i osnaživanje pojedinaca da napreduju u sportu. Svaka vrtsa se bavi specifičnim izazovima i razmatranjima, omogućavajući organizacijama da stvore inkluzivno i podržavajuće okruženje za sportiste, trenere, administratore i zainteresovane strane oba pola.

New Zealand Coach Mentoring Programme https://sportnz.org.nz/media/3022/sport-nz-coach-mentor-programme.pdf
Australia Mentor traing guide
https://www.sportaus.gov.au/__data/assets/pdf_file/0007/684970/FINAL_Mentor_Training_Deliverers_Guide.pdf

Vrste mentorstva	Objašnjenje	Pogodnosti	Izazovi	Mitigacione mere
Jedan na jedan	Mentorstvo jedan na jedan uključuje iskusnog profesionalca, često sa značajnim iskustvom u sportu, pružajući personalizovana uputstva, savete i podršku pojedinačnom sportisti, treneru ili administratoru. Ova vrsta mentorstva neguje blizak, poverljiv odnos.	Menti dobija direktan pristup stručnosti, iskustvima i uvidima mentora, što dovodi do poboljšanog razvoja veština, izgradnje samopouzdanja i napredovanja u karijeri. Personalizovana priroda ovog tipa mentorstva promoviše duboko razumevanje izazova i težnji mentija.	Dostupnost odgovarajućih mentora može biti ograničena, što može dovesti do nejednakog pristupa mogućnostima mentorstva. Pored toga, format jedan na jedan možda neće prihvatiti velike napore mentorstva.	Organizacije mogu uspostaviti strukturirane mentorske programe koji odgovaraju mentorima i mentorima na osnovu specifičnih kriterijuma. Programi obuke i izgradnje kapaciteta za mentore takođe mogu pomoći da se obezbedi doslednost i kvalitet u mentorstvu.
Grupno mentorstvo	Grupno mentorstvo uključuje kolektiv mentora koji vodi malu grupu mentija sa zajedničkim ciljevima i izazovima. Ovaj format podstiče saradničko učenje, jer više mentora donosi različite perspektive i iskustva grupi. Grupne mentorske sesije često uključuju diskusije, radionice i aktivnosti koje podstiču međusobnu podršku i razmenu znanja.	Koristi kombinovanu stručnost mentora, omogućavajući mentorima da uče iz različitih perspektiva. To stvara zajednicu podrške u kojoj mentori mogu da dele iskustva, rešenja i najbolje prakse. Format je efikasan, jer mentori mogu istovremeno da se angažuju sa više mentija.	Balansiranje individualnih potreba unutar grupnog okruženja može biti izazovno. Može doći do izazova u grupnoj dinamici i potencijalnih odstupanja u mentorskim doprinosima.	Jasno definisanje ciljeva grupe i donošenje smernice za interakciju između mentora i mentija. Podsticanje otvorene komunikacije i redovne provere da bi se utvrdilo da su potrebe svakog mentija adresirane.
Obrnuto mentorstvo	Obrnuto mentorstvo uključuje mlađe ili manje iskusne pojedince koji mentorišu iskusnije profesionalce, često u oblastima u kojima mentijati nisu upoznati, kao što su nove tehnologije ili trendovi. Ovaj	Obrnuto mentorstvo upoznaje mentore sa novim idejama, tehnologijama i perspektivama sa kojima se inače ne bi susreli. Ona ruši hijerarhijske barijere	Neki profesionalci bi se u početku mogli odupreti ideji da uče od onih koje smatraju mlađima. Premošćivanje generacijskih jazova i prevazilaženje bilo kakve nelagode povezane sa	Promovišite vrednost uzajamnog učenja, naglašavajući da i mentori i mentori imaju jedinstvene uvide da ponude. Stvorite

	pristup dovodi u pitanje tradicionalne hijerarhije i osnažuje mentije da uče iz jedinstvenih perspektiva svojih mlađih kolega.	i podstiče kulturu kontinuiranog učenja unutar organizacija.	zaokretom uloga mogu biti prepreke.	okruženje podrške koje slavi različite perspektive.
Online/virtuelno mentorstvo	Online ili virtuelno mentorstvo uključuje mentorske interakcije koje se sprovode preko digitalnih platformi, omogućavajući mentorima i mentorima da se povežu na daljinu. Koristi tehnologiju za olakšavanje mentorskih odnosa bez obzira na geografske udaljenosti.	Online mentorstvo prevazilazi geografske barijere, omogućavajući mentorima i mentorima da se angažuju bez obzira na njihovu fizičku lokaciju. Format nudi fleksibilnost u zakazivanju i prilagođava različite vremenske zone.	Nedostatak interakcije licem u lice može dovesti do pogrešne komunikacije ili izazova u izgradnji lične veze. Tehnički problemi takođe mogu ometati efikasnu komunikaciju.	Obezbedite jasne smernice za virtuelno mentorstvo, podstaknite redovnu komunikaciju putem video poziva i uspostavite protokole za rešavanje tehničkih problema. Naglasite važnost izgradnje snažnog onlajn odnosa.
Vršnjačko mentorstvo	Vršnjačko mentorstvo uključuje pojedince sa sličnim nivoima iskustva koji mentorišu jedni druge. Vršnjaci sa zajedničkim izazovima i ciljevima sarađuju kako bi razmenili uvide, strategije i podršku za navigaciju na svojim putovanjima u sportu.	Vršnjačko mentorstvo stvara neformalno i povezano okruženje za učenje u kojem se mentori osećaju prijatno da razgovaraju o izazovima i traže savet od onih koji su iskusili slične situacije. Format podstiče razmenu znanja i druženja.	Vršnjacima možda nedostaje specijalizovana stručnost, što dovodi do potencijalnih dezinformacija. Osigurati da vršnjačko mentorstvo dopunjuje stručno vođenje je ključno.	Kombinujte vršnjačko mentorstvo sa strukturiranim stručnim vođenjem da biste pružili dobro zaokruženo mentorsko iskustvo. Uspostavite smernice za razmenu iskustava i saveta i naglasite vrednost učenja od vršnjaka.
Međupolno mentorstvo	Međurodno mentorstvo podrazumeva mentorstvo odnosa između pojedinaca različitog pola, sa ciljem promovisanja inkluzivnosti, rušenja rodnih barijera i podsticanja razumevanja.	Međurodno mentorstvo podstiče različite perspektive i dovodi u pitanje rodne stereotipe. Ona igra ključnu ulogu u rešavanju rodnih dispariteta u sportu i negovanju okruženja u kome se vrednuje svačiji doprinos.	Rodne predrasude i stereotipi mogu uticati na dinamiku mentorstva, potencijalno ometajući napredovanje mentija. Nesvesne pristrasnosti mogu uticati na odnos mentor-mentij.	Podići svest o rodnim predrasudama i stereotipima kroz obuku i obrazovanje. Fokusirajte se na zajedničke ciljeve i naglasite da je mentorstvo podsticanje rasta i jednakosti za oba pola.

Strukturirani mentorski programi	Strukturirani mentorski programi su formalne inicijative koje prate unapred definisane smernice, ciljeve i mehanizme evaluacije. Ovi programi su dizajnirani da obezbede doslednost, odgovornost i merljive rezultate u mentorskim odnosima.	Strukturirani programi pružaju jasna očekivanja i za mentore i za mentore, što dovodi do efikasnijih i svrsishodnijih interakcija mentora. Oni olakšavaju postavljanje ciljeva, razvoj veština i napredovanje u karijeri.	Uspostavljanje i održavanje strukturiranih programa može zahtevati intenzivne resurse. Rigidan pristup možda neće zadovoljiti individualne potrebe.	Dizajnirajte programe koji su prilagodljivi različitim potrebama i okolnostima. Strateški dodijelite resurse kako biste osigurali održivost programa. Kontinuirano procenjujte i usavršavajte program na osnovu povratnih informacija i rezultata.

Najbolja praksa 2: Muškarci i dečaci kao saveznici

Uključivanje muškaraca i dečaka kao saveznike u inicijative kojima se jača rodna ravnoparvnost u sportu je vremenom dobilo na značaju. Istorijski gledano, diskusije o jačanju rodne ravnopravnosti su se pretežno fokusirale na osnaživanje žena i devojaka. Međutim, vremnom se pojavio obuhvatiniji pristup, koji prepoznaje da i muškarci i dečaci takođe igraju važnu ulogu u unapređenju rodne ravnopravnosti i razbijanju štetnih stereotipa.

Poslednjih godina raste svest o tome da je angažovanje muškaraca i dečaka kao saveznika neophodno za jačanje inkluzivnog i pravičnog sportskog okruženja. Različite organizacije, uključujući sportske klubove, pokrenule su programe obuke i inicijative koje imaju za cilj da podstaknu svest i razumevanje rodnih pitanja među muškarcima i dečacima. Ovi programi često naglašavaju značaj izazivanja toksične muškosti, suočavanja sa stereotipima i podsticanja poštovanja na terenu i van njega.

Sportski klubovi, kao uticajna središta unutar sportske zajednice, imaju jedinstvenu platformu za angažovanje muškaraca i dečaka u naporima za promociju roda. Oni sprovode radionice, seminare i treninge koji imaju za cilj da edukuju učesnike o važnosti rodne ravnopravnosti, uticajima diskriminacije i načinima na koje mogu doprineti pozitivnim promenama. Ovi programi obuke podstiču otvorene dijaloge, omogućavajući učesnicima da razmisle o svom ponašanju i stavovima uz razvijanje empatije i razumevanja.

Jedan značajan pristup koji koriste sportski klubovi je uključivanje rodne svesti i obuke o osetljivosti u treniranje i razvoj liderstva. Ovo ne samo da obučava trenere i mentore znanjem da promovišu poštovanje među sportistima, već ih takođe osnažuje da budu uzori mladim igračima. Ovi treninzi naglašavaju ulogu sporta u rušenju rodnih normi i negovanju timskog rada i drugarstva bez obzira na pol.

Primer takvog angažovanja može se uočiti u inicijativama koje vode organizacije poput „MenCare“, [97] čiji je cilj da mobiliše muškarce i dečake kao saveznike za jačanje rodne ravnopravnosti u različitim domenima, uključujući sport. Štaviše, sportski klubovi povezani sa

[97] MenCare. (n.d.). Engaging Men and Boys in Gender Equality. Podaci sa https://men-care.org/

istaknutim fudbalskim udruženjima često uključuju principe rodne ravnopravnosti u svoje programe i politike, jačajući ideju da sport može poslužiti kao katalizator društvenih promena.

U kontekstu UEFA-ine podrške, uvedeni su programi obuke i kampanje podizanja svesti kako bi se podstaklo poštovanje prema ponašanju i osporile štetne norme među muškarcima i dečacima. Ove inicijative se često fokusiraju na jačanju rodne ravnopravnosti ne samo na terenu već iu različitim aspektima života. UEFA-ino priznanje fudbala kao moćnog oruđa za društvene promene dovelo je do uključivanja principa rodne ravnopravnosti u njene programe i politike. UEFA je pokrenula različite inicijative koje imaju za cilj negovanje inkluzivnijeg i pravednijeg okruženja u fudbalu. Organizacija je priznala da rešavanje rodne diskriminacije i stereotipa zahteva aktivno učešće svih polova. Fudbalski klubovi pod UEFA-om su bili sastavni deo unapređenja ovih napora. Redovno sprovode radionice, seminare i treninge kako bi senzibilizirali muške igrače, trenere i navijače o važnosti rodne ravnopravnosti. Promocijom dijaloga i introspekcije, ovi programi imaju za cilj da preoblikuju stavove, ponašanja i percepcije u vezi sa rodnim ulogama.

Najbolja praksa 3: Stvaranje bezbednog okruženja

Bezbedni prostori su od suštinskog značaja za žene i devojčice u sportu jer obezbeđuju okruženje bez diskriminacije, uznemiravanja i nasilja. Ovi prostori neguju osećaj pripadnosti, omogućavajući im da u potpunosti učestvuju bez straha od osude ili zastrašivanja. Nudeći atmosferu podrške, sigurni prostori osnažuju žene i devojke da razviju svoje veštine, samopouzdanje i liderske sposobnosti. Ova okruženja igraju ključnu ulogu u rušenju rodnih barijera, podsticanju raznovrsnog učešća i promovisanju rodne ravnopravnosti u sportu.

Kao što je gore pomenuto, ova inkluzivna i bezbedna okruženja se stvaraju razvojem rodno osetljivih politika i smernica i olakšavanjem njihove primene. Sport deluje kao moćno sredstvo za osnaživanje žena i devojaka, promovišući samopouzdanje, liderstvo i fizičko blagostanje. Učešće u sportu omogućava ženama i devojkama da razbiju stereotipe, rušeći barijere koje ih ograničavaju na tradicionalne uloge. Kako napreduju u raznim sportskim disciplinama, oni dobijaju platformu da zahtevaju jednaku zastupljenost, platu i mogućnosti.

Štaviše, pozitivan uticaj angažovanja žena i devojaka u sportu prevazilazi atletsku arenu. Zajednice imaju koristi od smanjenja rodno zasnovanog nasilja, boljeg obrazovanja za devojčice i većeg učešća žena u radnoj snazi. Osnažene žene i devojke su bolje opremljene da se suoče sa društvenim izazovima, doprinoseći smanjenju siromaštva, zdravije su i ekonomski osnažene. Ova sveobuhvatna transformacija dovodi do rušenja širih društvenih prepreka za žene i devojčice, negovanje tolerancije, prihvatanja i međusobnog poštovanja.

Program Proširivanje pristupa kroz sport (WATS) [98] baziran na Univerzitetu Laughborough u Ujedinjenom Kraljevstvu [99], predstavlja izuzetan primer angažovanja zajednice u promovisanju rodne ravnopravnosti u sportu, posebno fudbalu. Pokrenut 2003. godine, VATS ima za cilj da osnaži devojke iz etničkih manjina u Lafborou, ohrabrujući ih da nastave sa visokim obrazovanjem i podstičući njihovu integraciju u društvo. Sa lokalnim partnerima, uključujući obrazovne i rodno orijentisane organizacije, inicijativa stvara most između sporta i obrazovanja radi rešavanja integracije etničkih manjina.

Uspeh ovog programa se pripisuje činjenici da se bavi svojom ciljnom grupom, jer je program prilagođen kulturološkim osetljivostima, nudeći ekskluzivne prostore i vremenske termine za bavljenje ženama u sportu.

Tokom godina, inicijativa je postigla značajan uspeh. Devojke sa entuzijazmom učestvuju u sportskim i obrazovnim aktivnostima, donoseći im neizmernu radost i zadovoljstvo. Njihov angažman seže dalje od njihovog ličnog angažmana, jer postaju zastupnici koji podstiču druge u svojoj zajednici da se pridruže. Pozitivan uticaj programa je dubok; učesnici stiču sportske veštine, a neki su i sami izabrali da postanu sportski treneri.

Efikasnost WATS programa zavisi od nekoliko kritičnih elemenata:

- Bliska saradnja sa etničkom zajednicom kako bi se osigurala relevantnost i prihvatanje.
- Planiranje je povereno osobi zaduženoj za razvoj projekta, koja je blisko povezana sa zajednicom i lako se identifikuje sa kranjim korisnicama programa, te prepoznaje načine kako bi se aktivnosti prilagodile potrebama devojčica.
- Proširivanje pažnje i resursa kako bi se porodice uključile u proces.
- Nuđenje sveobuhvatnog spektra aktivnosti usklađenih sa interesima učesnica.
- Omogućavanje pristupa sportskim mogućnostima koje su u skladu sa preferencijama zajednice.
- Priznavanje i adresiranje specifičnih zahteva, kao što su posebni prostori i termini za različite po polu, za maksimalnu inkluzivnost i udobnost.

VATS služi kao glavna ilustracija kako angažovanje zajednice, u kombinaciji sa prilagođenim programima i kulturnim razumevanjem, može efikasno promovisati rodnu ravnopravnost i osnaživanje u sportu.

[98] Više informacija o programu dostupno je na https://www.icsspe.org/system/files/CoE%20-%20Gender%20Equality%20in%20Sports%20-%20Handbook%20on%20Good%20Practices.pdf kao i na sajtu Univerziteta u Lauborou e https://www.lboro.ac.uk/.

[99] Univerzitet u Lauborou (n.d.). Širenje pristupa kroz sport. Sa sajta univerziteta https://www.lboro.ac.uk/

Fudbalski klub Vest Hem Junajted[100], ima širok spektar aktivnosti angažovanja zajednice, što je navedeno na njegovoj veb stranici iu štampi. Klub je takođe kontinuirano angažovan na jednakosti, raznolikosti i inkluziji, i dobio je napredni nivo standarda jednakosti Premier lige, prepoznajući njegovu posvećenost.

Svake godine na međunarodni dan žena[101], klub ima kampanju kojom vrši promociju i uključuje zajednicu na različite načine. U 2019.godini, pomovisali su kako žene, fudbalerke reaguju na titove sa seksističkim sadržajem[102] . U 2020, klub je bio je domaćin virtuelnog događaja uživo sa publikom timova osoblja, studenata Univerziteta u Istočnom Londonu (UEL) i učesnika Akademije kako bi se istakla i ojačala posvećenost odbora Vest Ham United-a privlačenju i zadržavanju zaposlenih žena, posebno u oblastima u kojima su žene nedovoljno zastupljeni. Događaj je imao za cilj da pomogne u suočavanju sa preprekama i da podigne i podrži aspiracije internih timova, učenika i igrača. Događaj je osvetlio uspešne žene u sportskoj industriji kako bi istakli i proslavili njihov uspeh i dostignuća. 2023. godine istakla je svoj program **Premier League Kicks** programme[103], koji koristi moć sporta za rad sa mladim ljudima od 8 do 18 godina u oblastima koje su najpotrebnije. Jedna od ključnih tačaka fokusa za PL Kicks program je da se osigura da više mladih žena, koje se obično ne osećaju dovoljno samopouzdano da se pridruže fudbalskoj sesiji, može da pristupi ovim zabavnim sportskim aktivnostima i da se u njih uključi. Tokom perioda kada sesije ne mogu da se održe, osoblje Fondacije nastavilo je da se bavi mladima kroz redovne prijave, biltene uključujući zabavne aktivnosti i kvizove, kao i igre, veštine i vežbe postavljene na Tviteru preko #KicksCorner. Sesije 'PL Kicks Virtual Meet' pokrenute su u januaru i fokusirane su na to da učesnicima obezbede siguran i prijatan prostor za angažovanje u nizu interaktivnih aktivnosti kao što su izazovi, diskusije i takmičenja, dok steknu nove prijatelje, izgrade društvene veštine i razvijaju se u samopouzdanje.

Porast popularnosti ženskog fudbala

Da li ženski fudbal postaje sve popularniji, Odgovor je - da! Ženski fudbal nastavlja da raste iz godine u godinu i može da se pohvaliti talentima svetske klase. Ovo je učinilo samu igru još popularnijom, sa devojkama iz celog sveta koji žele da oponašaju svoje omiljene igračice.

Rastu popularnosti ženskog fudbala na međunarodnom nivou u velikoj meri je pomoglo to što su igračice dobile zasluženo mesto u medijima na globalnom nivou i što su tamičenja i mečevi sada

[100] On the Club's community engagement from the official web site https://www.whufc.com/club/community/players-project/community-engagement
[101] Informacija o događaju kojim su obeležili Međunarodni dan žena https://www.internationalwomensday.com/Activity/16555/West-Ham-United-Football-Club-chooses-to-challenge-marking-IWD-with-an-engaged-community#:~:text=Also%20on%20International%20Women's%20Day,in%20areas%20where%20women%20are
[102] Zvanični Jutjub kanal Vest Hem https://youtu.be/jjFTYfZUfIA
[103] O projektima koje finansira Fondacija kluba https://www.whufc.com/node/456645

dostupni svima. U 2019, kada je Francuska bila domaćin Svetskog prvenstva, interesovanje je bilo na istorijskom vrhuncu, a više od 82 milion gledalaca je pratilo finale između SAD i Holandije.

Gledaoci širom planete su počeli da se vezuju uz imena fudbalerki, što je bio jedan od glavnih preduslova da se sve više priča o ženskom fudbali. Nadija Nadim je jedna od najpoznatijih fudbalerki. Rođena u Avganistanu, pobegla je u Skandinaviju kao dete tokom rata. Ona priznaje da ju je Danska obrazovala i nastavila je da kao sportistkinja predstavlja svoju "usvojenu zemlju" na međunarodnom nivou.

Ona je sada ambasador za obrazovanje devojčica i žena UNESCO-a i veruje da sport može da igra ključnu ulogu u pravu na školovanje za žene širom sveta.

- Mislim da su obrazovanje i fudbal skoro iste stvari, jer su obe alatke za postizanje svojih ciljeva. Ne sviđa mi se činjenicu da ima toliko devojaka širom sveta koje nemaju tu priliku da imaju pristup školi ili sportski terenima. Srceparajuće je. Pokušaću da učinim sve što je u mojoj moći da se to nekako promeni - poručila je Nadija Nadim.

U januaru 2023. Arsenal je ponudio svetski rekord za transfer zvezde Mančester junajteda Alesi Ruso. Junajted je bio čvrst i više je voleo da zadrži svoju zvezdu i odbio je novac.

Kira Volš je 2022. prešla iz Mančester sitija u Barselonu za svetski rekord od 400.000 evra. Poređenja radi, prvi transfer od milion funti za fudbalere bio je daleke 1979. Mi smo daleko od tog iznosa u ovom trenutku u ženskom fudbalu, ali kako sa svakom novom generacijom dobijamo kvalitetnije igračie i kako one postaju sve poznatija imena, vrednosti vezane za transfere u budućnost će samo rasti.

U avgustu 2023. održano je Svetsko prvenstvo u Australiji i Novom Zelandu koje je potuklo sve dosadašnje rekorde po gledanosti. Takođe, postalo je i jasno da rast popularnosti ženskog fudbala raste tokom velikih turnira. Međunarodni turniri su intenzivni i uzbudljivi. Umesto da traju veći deo godine, kao što se to radi u ligama, mečevi su grupisani i traju u periodu od 3 do 4 nedelje. Navijačima se daje mogućnost da biraju koje reprezentacije će da gledaju, sa najboljim igračicama na svetu i to im daje osećaj uključenosti u organizaciju velikog događaja kao što je Svetsko prvenstvo.

Takođe, besplatni striming utakmica i onlajn kanali su pomogli da se podigne gledanost ženskog fudbala. Gledanje utakmica redovno dovodi fudbalerke i timove u vaš dom i stvara vezu sa navijačima. Igrači postaju poznata imena. Čak i oni koji ne gledaju ili nisi fanovi ženskog fudbala, najbrojaće vam nekoliko najpoznatijih igračica.

Preko svih medijskih kanala, ženski fudbal je svima dostupniji. Češće razgovaramo o igračima, timovima, ligama, turnirima i predstojećim utakmicama. Ovo znači da je dijalog oko ženskog fudbala uvek prisutan i postaje nam normalna tema u svakodnevnom razgovoru.

FIFA Svetsko prvenstvo za žene u Australiji i Novom Zelandu 2023. je postiglo veliki uspeh, zahvaljujući rekordnoj poseti - prodato je više od 1,77 miliona ulaznica. Pošto je turnir zauzeo srca i umove kako domaćih tako i gostujućih navijača, predsednik FIFA Đani Infantino zahvalio je dvema nacijama domaćinima na njihovim naporima da podignu profil ženskog fudbala na nivo bez presedana na globalnom nivou.

Svetsko prvenstvo je prenošeno na 200 teritorija i 64 mečeva gledalo je više od dve milijarde navijača iz svakog dela naše planete. U proseku, svaki od mečeva je pratilo 7.000 gledalaca više nego pre četiri godine na planetarnom šampionatu održanom u Francuskoj. FIFA je objavila da je SP 2023. donelo zaradu od gotovo 570 miliona dolara.

- Jednaka plata za fudbalere i fudbalerke na svetskim prvenstvima? Već idemo u tom pravcu! Ali to ne bi rešilo ništa. Možda je to simbolka, ali ništa ne bi rešilo, jer je to jedan mesec u svake četiri godine i to je samo nekoliko igrača od hiljada i hiljada fudbalerki širom sveta. Moramo da zadržimo zamah! Ovo kažem svim ženama – a znate da imam četiri ćerke kod kuće – da imate moć da se promenite. Izaberite prave bitke. Izaberite prave borbe. Imate moć da ubedite nas muškarce šta moramo da radimo, a šta ne moramo. Vi to uradite. Samo uradite to - rekao je predsednik FIFA, Đani Infantino, na Svetskom prvenstu u Australiji i Novom Zelandu.

Pošto je španski tim osvojio Svetsko prvenstvo za žene u fudbalu u avgustu 2023. godine, svest o značaju žena u fudbalu i rodnoj ravnopravnosti u sportu je porasla na globalnom nivou. FIFA procenjuje da je Svetsko prvenstvo za žene u fubalu 2023. pratilo više od 2 milijarde ljudi. Zamah je tu, na nama je da ga iskoristimo.

Co-funded by the European Union

Finansira Evropska unija. Izneti stavovi i mišljenja su, međutim, samo autora(a) i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili Evropske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu biti odgovorne za njih.

Извештај за добри практики во креирање и имплементирање одржливи модели на неформално образование кои промовираат родова еднаквост во спортот

Август 2023

Содржина

Вовед 3
Значењето на спортот и родовата еднаквост 4
Зошто е важно вклучувањето на родовите аспекти во фудбалот? 7
Преглед на родовата еднаквост во спортот и фудбалот 8
Што е неформално образование 16
Придобивки од неформалното образование 17
Неформалното образование во спортски контекст 19
Принципи на создавање и спроведување на одржливи модели на неформално образование 20
Најдобри практики за неформално образование кои промовираат родова еднаквост во спортот . 33
Најдобри практики за неформално образование кои промовираат родова еднаквост во спортот . 39
Најдобра практика 1: Менторство 39
Најдобра пракса 2: Мажите и момчињата како сојузници 47
Најдобра практика 3: Создавање безбеден простор 49
Зголемување на популарноста на жените во фудбалот 52

Вовед

Низ историјата спортот секогаш бил составен дел од човечкиот живот и култура. Сега, спортот прерасна во механизам на општествени промени кој има потенцијал да промовира социјална инклузија и родова еднаквост. Неформалното образование во спортот е препознаено како ефективно средство за промовирање на родовата еднаквост и зајакнување на жените и девојките. Неформалното образование нуди пофлексибилен и попристапен пристап кон учењето, што може да го надополни и поддржи формалното образование. Со користење на методи на неформално образование, можеме да создадеме одржливи модели кои промовираат родова еднаквост во спортот и ги поттикнуваат девојките и жените да учествуваат во спортски и лидерски улоги.

Овој извештај има за цел да информира за можностите и да даде преглед на добрите практики во креирањето и спроведувањето одржливи модели на неформално образование кои промовираат родова еднаквост во спортот. Иако извештајот се фокусира на фудбалот, тој е напишан на таков начин што е применлив за кој било спорт, бидејќи е наменет за спортските организации и заинтересираните страни за промовирање на родовата еднаквост преку неформално образование во спортот.

Во првиот дел од извештајот се дискутира за **важноста на спортот, родовата еднаквост во спортот и улогата на неформалното образование во промовирањето на родовата еднаквост во спортот.** Ги истакнува придобивките од неформалното образование и како тоа може да ја надополни и поддржи родовата промоција што се спроведува во други области, како на пример преку развој и имплементација на политики, кампањи за подигање на свеста, формално образование итн.

Вториот дел од извештајот се фокусира на **клучните принципи за создавање и имплементација на одржливи модели на неформално образование.** Се дискутира за важноста од создавање инклузивна и безбедна средина, развивање родово-сензитивни содржини, користење на иновативни и партиципативни наставни методи и градење партнерства и мрежи за одржување на иницијативите.

Третиот дел од извештајот ги прикажува **најдобрите неформални практики за промовирање на родовата еднаквост во спортот.** Ова се успешни иницијативи што го искористија неформалното образование за промовирање на родовата еднаквост во спортот.

Значењето на спортот и родовата еднаквост

Низ историјата на човештвото, спортот, во неговите различни форми, секогаш имал некоја улога. Потеклото на модерниот спорт може да се пронајде уште во античките цивилизации, каде што физичките натпревари честопати биле испреплетени со религиозни ритуали и прослави. Во текот на 19 век, со индустријализацијата и урбанизацијата кои го променија начинот на живеење на луѓето и се всади желбата за слободни активности, се оформи концептот на организиран спорт. Полека, со воспоставување на формални правила, прописи и натпревари, се создадоа модерни спортови, какви што ги знаеме денес. Во текот на доцниот 19-ти и почетокот на 20-тиот век, спортот почна да ги надминува националните граници. Формирањето на меѓународни спортски организации, како Меѓународниот олимписки комитет (ИОК) во 1894 година и ФИФА (Меѓународна федерација на фудбалските асоцијации) во 1904 година, ги поставија темелите за глобалните атлетски настани, поттикнувајќи единство и мирен натпревар меѓу нациите. Олимписките игри, оживеани во 1896 година, станаа симбол на меѓународното другарство, нагласувајќи ги идеалите за спортски дух, фер игра и меѓусебно почитување. Сега големите меѓународни турнири, како што се Олимпијадата и Светскиот куп, се прослави на човечки достигнувања и соработка, покажувајќи ја моќта на спортот да го поттикне чувството за глобална заедница.

Денес значењето на спортот се протега многу подалеку од границите на стадионите и терените за играње.

Обединетите нации наведуваат дека спортот по својата природа е поврзан со учество. Се работи за инклузија и државјанство. Спортот ги зближува поединците и заедниците, истакнувајќи ги заедничките и премостувајќи ги културните или етничките поделби. Спортот обезбедува простор за учење на вештини како што се дисциплина, самодоверба и лидерство и ги учи основните принципи како што се толеранција, соработка и почит. Спортот ја учи вредноста на трудот и како да се управува со победата, како и со поразот. Кога ќе се нагласат овие позитивни аспекти на спортот, спортот станува моќно средство преку кое Обединетите нации можат да работат кон постигнување на своите цели.[104]

Спортот е заеднички јазик кој ги надминува лингвистичките, културните и географските бариери. Тој еволуираше во платформа која ги премостува културите, ги поттикнува

[104] United Nations Inter-Agency,Hartmann, D.; Kwauk, C. (2011). Sport and Development: An Overview, Critique, and
Reconstruction. Journal of Sport and Social Issues, 35(3) 284-305

поединците и општествените промени. Спортските настани обединуваат поединци од различно потекло, создавајќи заеднички искуства и промовирајќи меѓусебно разбирање.

Спортот исто така има клучна улога во застапувањето за општествени промени и подигање на свеста за важни прашања. Спортистите се залагаат за каузи што опфаќаат прашања од граѓански права до родова еднаквост и одржливост на животната средина. Спортските настани обезбедуваат глобална сцена за расветлување на општествените предизвици, поттикнување разговори и поттикнување позитивна трансформација.

Уште поважно е тоа што спортот поседува единствена способност да ги зајакне поединците, особено маргинализираните групи. Тој нуди можности за личен раст, самодисциплина и развој на вештини. Преку спортот, луѓето од сите возрасти и потекло можат да негуваат квалитети како што се лидерство, тимска работа и упорност што се важни и надвор од теренот. Освен тоа, спортот служи како средство за инклузија, рушејќи ги општествените бариери и создавајќи простори каде што се слави различноста.

Во последниве години, родот станува сè поистакната тема во светот на спортот. Концептот на род се однесува на општествено и културно изградените улоги, однесувања и очекувања поврзани со тоа да се биде машко или женско. Во контекст на спортот, родот често се поврзува со прашања поврзани со еднаквоста, правичноста и можностите. Историски гледано, спортот, а особено фудбалот, се гледа како активност во која доминираат мажи, при што жените и девојките се соочуваат со бројни бариери за учество и со дискриминаторски ставови и практики.

Едно од клучните прашања поврзани со родот во спортот е недоволната застапеност на жените и девојките. Ова се препишува на низа фактори, вклучувајќи ги општествените норми и стереотипи, недостигот на пристап до ресурси и можности и дискриминаторски ставови и практики. Во многу земји, спортот, а особено фудбалот, се смета за област во која доминираат мажи.

Потребата да се вклучат жените, а особено девојчињата во активниот живот никогаш не била поитна. Ова особено се однесува на овие нови генерации тинејџерки кои се соочуваат со загрижувачки проблеми со менталното здравје и велат дека се помалку среќни, поанксиозни и сè понезадоволни од својот изглед. Неодамнешната пандемија, во многу случаи, едноставно ги засили овие проблематики кај многу девојки.[105]. Исто така, жените и девојчињата често се соочуваат со вознемирување и несакано внимание кога активно учествуваат во спортот[106], што вклучува зголемено внимание на нивниот изглед на телото,

[105] https://theconversation.com/girls-mental-health-has-been-affected-more-than-boys-during-the-pandemic-new-research-184628

[106] За проблемите со кои се соочуваат девојчињата кога ќе се вклучат во спортот и како да се справиме со тинејџерските недоразбирањаhttps://womeninsport.org/research-and-advice/our-publications/reframing-sport-for-teenage-girls-tackling-teenage-disengagement/

недостатокот на женственост или зголемената машкост, ги оптоварува, наместо да им донесе среќа и слобода.

Веќе многу години наназад спортот е едно од најважните социо-културолошки искуства за учење за момчињата и мажите. Истите бенефиции треба да им се дозволат на девојчињата и жените. Истражувањето исто така покажа дека: [107]:

- Средношколките кои спортуваат имаат помала веројатност да доживеат несакана бременост; поголема веројатност да добијат подобри оценки во училиште и поголема веројатност да дипломираат од девојчињата кои не спортуваат.
- Само четири часа вежбање неделно може да го намали ризикот од рак на дојка кај тинејџерката до 60%; Ракот на дојка е болест од која заболува една на секои осум Американки. (Весник на Националниот институт за рак, 1994)
- Четириесет проценти од жените на возраст над 50 години страдаат од остеопороза, но со учество во спорт и користење на вежби со тежина, коскената маса се зголемува.
- Девојките и жените кои спортуваат имаат повисоки нивоа на самодоверба и самопочит и пониски нивоа на депресија.
- Девојките и жените кои спортуваат имаат попозитивна слика за своето тело и се психички постабилни од девојчињата и жените кои не се занимаваат со спорт.

Според истражувањата[108], учеството на жените и девојчињата во спортот е важна алатка за социјално и економско зајакнување: 1) Жените и девојките создаваат нови, професионални мрежи, развиваат чувство за идентитет и имаат поголем пристап до нови можности за повеќе ангажирање во училиштето и во заедницата; 2) Спортот служи како средство за подобрување на лидерските улоги и учество на жените и девојките во одлучувањето; 3) Спортот ги обединува луѓето без разлика земјата од која доаѓаат, културата што ја негуваат или религијата во која веруваат, и промовира поголема толеранција и разбирање помеѓу поединците и зедниците; 4) Учеството на девојките во спортот може да ги доведе до прашање родовите стереотипи и дискриминаторските ставови; и 5) Студиите покажуваат директна корелација помеѓу учеството на девојките во спортот и високото образование и вработувањето.

Зголемената свест за важноста на решавањето на родовите прашања во спортот и растечкото признавање на потенцијалните придобивки од промовирањето на родовата

[107] https://www.womenssportsfoundation.org/advocacy/benefits-sports-participation-girls-women/#:~:text=Girls%20and%20women%20who%20play,who%20do%20not%20play%20sports.
[108] Информации земени од https://globalsportsmentoring.org/global-sports-mentoring-program/2022/

еднаквост беше фокус во изминатите две децении. Вклучувањето на родовите аспекти во главните политики е еден пристап што е усвоен во многу земји и организации за промовирање на родовата еднаквост во спортот, вклучително и фудбалот. Вклучувањето на родовите аспекти во главните политики е процес кој вклучува интеграција на родовите перспективи и размислувања во сите аспекти на политиките, програмите и практиките.

Значењето на промовирањето на родовата еднаквост во спортот расте, а развиени се и бројни иницијативи и програми за решавање на ова прашање. Овие иницијативи се фокусираат на низа области, вклучително и зголемување на пристапот до можности за жените и девојките, справување со дискриминаторските ставови и практики, како и развивање, спроведување и промовирање на родово чувствителни политики и практики.

Зошто е важно вклучувањето на родовите аспекти во фудбалот?

Во текот на својата еволуција, фудбалот остави непобитен белег во општеството. Покрај неговата улога како извор на забава, спортот придонесе за поттикнување на националната гордост, промовирање единство и создавање чувство на идентитет меѓу заедниците. Дејствуваше како платформа за општествени промени, каде што играчите и навивачите го користеа своето влијание за решавање на прашања кои се движат од расизам до родова нееднаквост.

Родовата еднаквост во фудбалот и фудбалските клубови не е само симболичен гест, туку трансформативен чекор кој има потенцијал за редефинирање на спортот. Родот и различноста стануваат не само етички, туку и стратешки императиви за клубовите кои имаат за цел да постигнат извонредност на и надвор од теренот. Модерниот фудбалски пејзаж се развива, со сè поголем акцент на правичноста, различноста и застапеноста. Фудбалските клубови повеќе не се само атлетски ентитети; тие се моќни платформи со значително општествено влијание. Прифаќањето на родовата вклученост ги усогласува клубовите со оваа променлива динамика, а исто така добива мноштво придобивки кои се протегаат надвор од границите на самата игра.

Приоритизирајќи ја родовата различност во нивните редови, клубовите испраќаат моќна порака за општествена одговорност, одразувајќи ја поширокатa посветеност на еднаквост и правичност. Ова не само што одекнува кај навивачите и засегнатите страни, туку служи и како магнет за таленти - и на теренот и надвор од него. Кога женските играчи, тренери, администратори и поддржувачи гледаат клуб кој го цени и поддржува нивното учество, тоа ја подобрува репутацијата на клубот како етичка и напредна организација.

Покрај тоа, родовата еднаквост во фудбалските клубови негува култура на иновации и свежи перспективи. Се покажа дека различните тимови генерираат покреативни решенија, подобро решавање на проблеми и поширок опсег на идеи. Ова се пренесува и на

фудбалскиот терен. Со вклучувањето на жените во тренерските и лидерските улоги се воведуваат нови стратегии, тактики и стилови на игра кои можат да внесат динамика во пристапот на клубот. Родовата разновидност го подобрува интелектуалниот и стратешкиот пропусен опсег на клубот, што резултира со подобро одлучување и конкурентна предност.

Развивањето на кариерни патеки за женските играчи, тренери и администратори во клубот не само што го поттикнува развојот на таленти, туку и поттикнува негувачки екосистем каде жените можат да напредуваат.

Уште поважно, фудбалските клубови се ентитети на заедницата кои имаат длабоко вкоренети влијание врз животите на нивните поддржувачи. Спортистите и клубовите се земаат за примери. Жените и девојките, кои историски биле недоволно застапени, со вклучување на родовите аспекти во иницијативите и промоција на женскиот фудбал, сега подобро се идентификуваат со развивањето на клубот и спортистите, инспирирајќи нова генерација играчи и навивачи.

Прифаќањето на различностите и промовирањето на родовата еднаквост ги усогласува клубовите со прогресивните вредности на денешниот свет, истовремено нудејќи опипливи придобивки кои се протегаат надвор од победите и поразите. Фудбалот е одраз на општеството, а клубовите имаат единствена можност да поттикнат позитивни промени преку залагање за родова вклученост. Со вреднување на придонесите на сите, без разлика на полот, фудбалските клубови го отвораат патот за поинклузивна, иновативна и успешна иднина - како во спортот, така и во поширокатa глобална заедница.

Преглед на родовата еднаквост во спортот и фудбалот

Меѓународниот олимписки комитет (МОК), основан во 1894 година, во првите години се карактеризира со ограничено признавање на учеството на жените во игрите. На инаугуративните модерни Олимписки игри во 1896 година учествуваа само мал број спортистки, како одраз на преовладувачките општествени норми од тоа време.

Со XX век, МОК почна да ја признава важноста на родовата еднаквост и да презема чекори за промовирање на вклучувањето на жените во спортот. Моментот кога на жените им беше дозволено да учествуваат во атлетските натпревари на Олимпијадата во Амстердам во 1928 година беше значајна пресвртница, го означува отстапувањето од ограниченият опсег на

учество на жените. И покрај овој пробив, родовите разлики опстојуваа во различни олимписки спортови со децении.

Во 1981 година, на конгресот на МОК се донесе голема одлука за посеопфатна промоција на родовата еднаквост во рамките на олимписките движење. Конгресот наложи дека секој олимписки спорт мора да понуди и машки и женски настани, како одраз на посветеноста за обезбедување еднакви можности за спортистите од сите полови. Оваа одлука означи пресвртница и ја покажа посветеноста на МОК за справување со родовата нерамнотежа во спортот.

Како што поминуваа годините, МОК ја препозна потребата жените да заземат лидерску улоги во рамки на олимписките движење. Во 1990 Пирјо Хагман стана првата жена што ја избраа за Извршниот Борд на МОК, со што се означи еден историски момент симболизирајки ја промената кон поголема родова застапеност во одлучувачките тела.

Во 21 век, МОК започна стратешки иницијативи за дополнително забрзување на родовата промоција. „Олимписката агенда 2020“ [109] ги истакна заложбите на организацијата за подобрување на родовата рамнотежа во спортските управување и процесите на донесување одлуки. Овој сеопфатен патоказ имаше за цел да обезбеди жените да имаат поистакната улога во обликувањето на насоката на олимписките движење.

Олимпијадата во Токио 2020 година претставува значаен настан во напорите на МОК за промовирање на родовата еднаквост. Игрите поставија рекорд за досега највисок процент на спортистки, што е доказ за напредокот што беше постигнат кон постигнување рамнотежа меѓу половите во олимписките натпреварувања. Вклучувањето на настани како што е „Штафетата со мешан пол“ ја нагласи посветеноста на МОК да ги прикаже достигнувањата на жените во спортот.

МОК продолжува да ја промовира родовата еднаквост, а во мај 2023 година, соработуваше со UN Women и го започна проектот за постигнување родова еднаквост преку спортот[110], нова заедничка иницијатива која ќе го користи спортот како алатка за унапредување на родовата еднаквост и спречување на родово засновано насилство.

Европската унија (ЕУ) покажа долгогодишна посветеност за унапредување на родовата еднаквост во областа на спортот. Еден од најважните чекори преземени од страна на ЕУ за промовирање на родовата еднаквост, кој се прелеа во сферата на спортот, е формирањето на **Европскиот институт за родова еднаквост (EIGE)** [111] **во 2006 година** како автономна агенција на ЕУ. Со цел да ја зајакне родовата еднаквост и да се бори против родовата дискриминација во сите сфери на животот, вклучително и спортот, EIGE игра клучна улога

[109] Повеќе информации за Агендата 2020 ќе најдете на https://olympics.com/ioc/olympic-agenda-2020

[110] Повеќе информации за проектот ќе најдете на https://olympics.com/ioc/news/ioc-and-un-women-launch-new-gender-equality-through-sport-initiative-in-new-york

[111] За да научите повеќе за улогата на Европскиот Институт за родова еднаквост во промоцијата на родовата еднаквост во спортот, можете да го посетите нивната официјална страна https://eige.europa.eu/ .

бидејќи им обезбедува на институциите на ЕУ и земјите-членки податоци истражување и експертиза за да развијат квалитетни политики што ќе се засноваат на податоци и иницијативи за зајакнување на родовата еднаквост. Еден од развиените компаративни документи за политики е Вклучување на родовата перспектива во политиките и програмите на институциите на Европската унија и земјите-членки на ЕУ.[112].

Дополнително, во ЕУ постојано се нагласува потребата од адресирање на родовиот диспаритет во спортот преку политичките рамки и дијалози[113]

Стратегијата на Европската унија за родова еднаквост 2020-2025 година[114], објавена во март 2020 година, го препознава значењето на спортот како катализатор за промени. Ја нагласува важноста од поттикнување на ангажирањето на жените и девојките во спорт и физички активности, како и промовирање на родова рамнотежа во лидерските улоги во спортските организации. Ова признание за улогата на спортот во унапредувањето на родовата еднаквост беше засилено преку координирани напори за застапување предводени од Канцеларијата на ЕУ на ЕОК во соработка со МОК. Беше интегриран и дополнителен член, член 102, нагласувајќи ја моќната улога на спортот во уривањето на родовите стереотипи, зајакнувањето на довербата и усовршувањето на лидерските способности за жените и девојките. Ја нагласува потребата од ефективни платформи за прикажување на меѓународни, национални и локални женски модели и лидери, а истовремено ги повикува земјите-членки и Комисијата да ги решат разликите во платите меѓу половите, насилството врз жените и девојките во спортот, медиумското претставување и позициите за одлучување. Имено, Комисијата е повикана да го интегрира спортот во својата планирана кампања против стереотипите, дополнително зацврстувајќи ја посветеноста на ЕУ за искористување на спортот како алатка за поттикнување на родовата еднаквост и зајакнување на жените.

Посветеноста на ЕУ се протега до поттикнување на меѓусекционалноста, признавајќи дека родовата еднаквост се вкрстува со различни димензии на идентитет и нееднаквост.

---

[112] Документот можете да го најдете на https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Good-Practices-in-Gender-Mainstreaming.pdf .

[113] Документот можете да го најдете на веб страницата на Европската Комисија каде што се вклучени и Предлогот за стратешки акции за родовата инклузија во спортот 2014-2020, одобрен од групата експерти за „Родовата еднаквост во спортот“ на состанокот во Брисел на 18 февруари https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/events/2013/documents/20131203-gender/final-proposal-1802_en.pdf

[114] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0152&from=EN

Заложбата се рефлектира и во неодамнешниот извештај на **Групата на високо ниво за зајакнување на родовата еднаквост на Европската комисија (HLG)**[115]. Извештајот на HLG нуди препораки во шест тематски области идентификувани како клучни за подобрување на родовата еднаквост во спортот. Овие области опфаќаат учество, тренирање и судење, лидерство, социјални и економски аспекти на спортот, медиумско покривање и родово засновано насилство. Дополнително, во извештајот се подвлекуваат осум трансверзални теми кои треба да се земат предвид при развивање на активности поврзани со темите, вклучително и вклучување на родовите аспекти во главните политики, интерсекционалност, родово буџетирање, следење и евалуација на политиките, образование, комуникација, координатори за родова еднаквост и ангажирање на мажите како сојузници за промени.[116].

ЕУ го препозна трансформативниот потенцијал на спортот како платформа за зајакнување на социјалната вклученост, зајакнување и правичност, што резултираше со различни промени во политиките и механизми за финансирање, вклучувајќи ја и програмата **Еразмус +** [117] , која поддржува иницијативи кои ја зајакнуваат родовата еднаквост во спортот, поттикнуваат соработка, размена и споделување на знаења што им дава моќ на жените и девојките да го постигнат она што го сакаат во спортот.

ФИФА, Меѓународната федерација на фудбалските асоцијации, е основана во 1904 година за да ги надгледува меѓународните фудбалски натпревари и да воспостави унифициран збир на правила. Во поголемиот дел од својата историја, фокусот на организацијата беше првенствено на машкиот фудбал, со мало внимание посветено на родовата различност и учеството на жените. Сепак, со текот на годините, пристапот на ФИФА еволуираше за да се даде приоритет на родовата промоција и инклузивноста во спортот.[118].

Патувањето кон родовата еднаквост во рамките на ФИФА доби значителен замав кон крајот на 20 век. Во 1991 година, ФИФА го организираше првото Светско првенство за жени, означувајќи клучен момент за женскиот фудбал. Овој револуционерен настан го покажа растечкиот талент и интересот за женскиот фудбал, што ја поттикна ФИФА постепено да ги прошири своите напори во промовирањето на родовата еднаквост. И покрај овие позитивни чекори, разликата меѓу машкиот и женскиот фудбал е сè уште нагласена, со нееднаквото финансирање, ограничените можности и недостатокот на застапеност на жените во организацијата.

---

[115] Повеќе информации за извештајот ќе најдете на страна 29 од овој извештај

[116] Целиот извештај ќе го најдете на следниов линк https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/684ab3af-9f57-11ec-83e1-01aa75ed71a1 .

[117] За повеќе информации за иницијативите на Еразмус + програмата за промовирање на родовата еднаквост во спортот, можете да ја посетите нивната веб страна https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/actions/sport_en /

[118] За сеопфатен преглед на развојот на пристапот на ФИФа кон родовата промоција, можете да ја посетите официјалната страна на ФИФА посветена на женскиот фудбал https://www.fifa.com/womens-football.

Во последните децении, ФИФА презеде конкретни чекори за справување со овие разлики и поттикнување на родовата вклученост. Во 2013 година, под водство на Сеп Блатер, ФИФА ја основа својата прва женска фудбалска дивизија. Оваа дивизија имаше задача да развие стратегии за подобрување на женскиот фудбал на сите нивоа, од натпреварите меѓу најниските до елитните лиги. Создавањето на оваа поделба ја покажа посветеноста на ФИФА за премостување на родовиот јаз и подигање на статусот на женскиот фудбал.

Во 2016 година избирањето на Џани Инфантино за претседател на ФИФА беше значаен пресврт. Тој вети дека ја приоритизира родовата еднаквост и ја откри визијата на ФИФА 2.0, која ја нагласи посветеноста на организацијата за промовирање на женскиот фудбал и обезбедување еднакви можности за сите. ФИФА воведе иницијативи за зголемување на инвестициите во женскиот фудбал, подобрување на видливоста на женската игра и охрабрување на повеќе жени да преземат лидерски улоги во фудбалската администрација.

Една од најзабележителните пресвртници во развојот на ФИФА кон промоцијата на родовата еднаквост беше најавата во 2019 година за револуционерно зголемување на паричните награди за Светското првенство за жени. Оваа одлука беше значајна за решавање на долгогодишниот диспаритет во финансиската поддршка помеѓу турнирите за мажи и жени.

Светскиот куп на ФИФА за жени во 2019 година[119] беше значаен настан што го покажа извонредниот раст и значењето на женскиот фудбал на глобалната сцена. Турнирот на кој домаќин беше Франција, привлече големо внимание и остави трајно влијание. На него учествуваа 24 екипи од различни континенти, кои се натпреваруваа во вкупно 52 натпревари. Соединетите Американски Држави излегоа како шампиони, обезбедувајќи ја својата четврта титула на Светскиот куп за жени. Натпреварот се одликуваше со натпревари со високи оценки и неверојатни индивидуални перформанси, зголемувајќи ја забавната вредност на женскиот фудбал.

Турнирот го привлече вниманието на околу 1,12 милијарди гледачи ширум светот, истакнувајќи го значителниот глобален интерес за женскиот фудбал. Медиумите одиграа клучна улога во покривањето и промовирањето на настанот. Новинските медиуми ширум светот опширно ги покриваа натпреварите, помагајќи да се подигне свеста за настанот. Дополнително, платформите за социјалните медиуми станаа енергични простори за

[119] За повеќе детали и информации за Светскиот женски куп на ФИФА, можете да ја посетите официјалната веб страна на Светскиот женски куп на ФИФА: https://www.fifa.com/womensworldcup/ .

ангажирање на навивачите и играчите, поттикнувајќи чувство на заедница и засилувајќи го влијанието на турнирот.

Светското првенство за жени во 2019 година одигра клучна улога во понатамошното издигнување на статусот на женскиот фудбал. Послужи како платформа за славење на исклучителниот атлетизам и вештина на женските играчи, истовремено нагласувајќи ја потребата за поголема родова еднаквост во спортот. Зголемената видливост и медиумско покривање помогнаа да се оспорат стереотипите и да се промовира идејата дека женскиот фудбал е подеднакво возбудлив и конкурентен како и машкиот.

Светското првенство за жени во 2019 година одигра клучна улога во понатамошното издигнување на статусот на женскиот фудбал. Послужи како платформа за славење на исклучителниот атлетизам и вештина на женските играчи, истовремено нагласувајќи ја потребата за поголема родова еднаквост во спортот. Зголемената видливост и медиумско покривање помогнаа да се оспорат стереотипите и да се промовира идејата дека женскиот фудбал е подеднакво возбудлив и конкурентен како и машкиот.

Основана во 1954 година, **Унијата на европските фудбалски асоцијации (УЕФА)**, исто така првично се фокусираше на машкиот фудбал, но со текот на времето, ја препозна потребата да се поттикне рамнотежа меѓу родовите и да се зајакнат жените во спортот. Големиот чекор на УЕФА кон промоција на родовите дојде со формирањето на Женскиот фудбалски комитет во 1985 година. Ова означи свесен напор за решавање на разликите и предизвиците со кои се соочуваат жените во фудбалот. Комитетот имаше задача да го надгледува развојот на женскиот фудбал и да се погрижи да го добие вниманието што го заслужува во структурата на УЕФА. Со текот на времето, УЕФА посвети повеќе ресурси на женскиот фудбал, обезбедувајќи финансиска поддршка, подобрена инфраструктура и можности за професионална обука. Понатаму, УЕФА ја препозна моќта на медиумите во поттикнувањето на популарноста на женската игра, што доведе до зголемено емитување на женски натпревари и турнири[120]. Вклучувањето на УЕФА во квалификацискиот процес за Светското првенство за жени на ФИФА беше клучно за поттикнување на меѓународното натпреварување и подигање на стандардите на женскиот фудбал низ Европа. Интензивните натпревари и растечкиот талент придонесоа за целокупниот напредок на играта на континентот.

Под слоганот #TimeForAction, Европската фудбалска чадор организација УЕФА ја претстави својата прва стратегија за развој на женскиот фудбал. Така, УЕФА за прв пат започна јасно ориентирана стратегија само за женскиот фудбал, со цел да се удвои бројот на женски играчи во Европа до 2024 година. Со оваа иницијатива, УЕФА се обврзува на петгодишна

[120] За подобро да го разберете патувањето на ФИФА за родовата промоција, вклучувајќи ги минатите и тековните напори за родовата промоција, посетете ја официјалната веб страница на ФИФА посветена на женскиот фудбал: https://www.uefa.com/womens-football/ .

стратешка рамка со цел да го поддржи, насочи и издигне женскиот фудбал како и позицијата на жената во фудбалот низ Европа.

Стратегијата за женски фудбал[121] на УЕФА е дел од нејзината целокупна стратегија „Заедно за иднината на фудбалот“ која го опфаќа периодот 2019-2024 година, што беше усвоена на Конгресот на УЕФА во февруари 2019 година.[122].

Претседателот на УЕФА, Александар Чеферин во воведот посочува дека „женскиот фудбал не е фудбал на иднината, туку фудбал на денешницата“. Како чадор фудбалска организација во Европа, УЕФА има одговорност да работи на зајакнување на женскиот фудбал. Во таа насока, УЕФА ќе инвестира значителни финансиски средства во женскиот фудбал, што покажува дека УЕФА цели високо и прави сè за да го направи европскиот фудбал уште подобар. Политиките и активностите што ги предлагаме во 2019 година ќе доведат до подобра, попрофесионална и успешна игра до 2024 година. Време е за акција!“

Стратегијата на УЕФА за женски фудбал 2019–24, се фокусира на градење на темелите во рамките на УЕФА и нејзините членки за да му се даде на европскиот женски фудбал најдобрата можна платформа за да напредува. УЕФА ќе инвестира во програми и иницијативи за поддршка на рамнотежата на овој план од грасрут до елитно ниво.

Стратегијата на УЕФА за женскиот фудбал има за цел да ги постигне следните цели до 2024 година:

- Да зголеми бројот на жени и девојки кои играат фудбал во здружениjата членки на УЕФА од 1,3 на 2,5 милиони
- Да го промени јавното мислење за женскиот фудбал низ Европа
- Да донесе двојна гледаност и вредност на Европското првенство за жени и женската Лига на шампиони
- Да се подобрат стандардите за сите фудбалери и претставници во сите 55 здруженија членки
- Да има двојна застапеност на жените во сите тела на УЕФА

[121] Време за акција е достапен на веб страната н УЕФА https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/Womensfootball/02/60/51/38/2605138_DOWNLOAD.pdf

[122] Повеќе информации за стратегијата можете да најдете на: https://www.uefa.com/insideuefa/news/01e1-0f85d7a12b2d-eac10470dab8-1000--uefa-strategy-together-for-the-future-of-football/

Исто така УЕФА го одвои местото за одржување на финалето женската Лига на шампиони за жени од она за машката конкуренција за да му даде сопствена платформа на женското финале.

Надин Кеслер, директорката за женски фудбал на УЕФА, рече дека „оваа стратегија ќе го промовира женскиот фудбал и ќе го забрза неговиот развој, така што секоја девојка може да развие љубов кон играта - без разлика дали е играч, тренер, судија, член на администрацијата или навивачка. " Секоја девојка заслужува можност да игра фудбал“.

Еден од најважните чекори за популаризација и развој на женскиот фудбал беше редизајнот на Лигата на шампионите од сезоната 2021/22. Новиот модел ќе му донесе дури 24 милиони евра на женскиот фудбал преку Лигата на шампионите. Тоа е четири пати повеќе од износот на тековната заработка, а значителното зголемување е резултат на редизајнот на женската Лига на шампиони на УЕФА, кој вклучува централизација на спонзорските и медиумските права од групната фаза на натпреварувањето уште од самиот почеток.

УЕФА, исто така, се обврза да им додели 23 отсто од овие 24 милиони евра, собрани преку „солидарни плаќања“, на клубовите кои не се квалификуваа за Лигата на шампионите, кои доаѓаат од врвните национални првенства претставени во елитното женско клупско натпреварување. Тој профит, секако, мора да се реинвестира во развојот на женскиот клупски фудбал.

Ова известување претставува огромен чекор напред за фудбалот. Новиот модел на финансиска распределба во женската Лига на шампиони значително ќе го зајакне женскиот професионален фудбал ширум Европа. Ова е и потврда дека европскиот спортски модел е клучен за долгорочниот развој на фудбалот. Развојот на женскиот фудбал не треба да се потпира на краткорочна добивка туку на долгорочна визија.

Благодарение на солидарните исплати кои се срж на овој проект, но и на зголемениот награден фонд, секое евро од Лигата на шампионите ќе се врати уште повеќе во женскиот фудбал.

Исто така, УЕФА го одобри започнувањето на новото национално женско натпреварување кое ќе води и на Европското и на Светското првенство. Фудбалерките ќе добијат своја национална лига. Кога ќе се воведе новиот формат, тој ќе го претставува патот до квалификациите за ЕП 2025. Ќе започне есента 2023 година, а натпреварувањето ќе биде комбинација од националните лиги и европските квалификации, ќе вклучува промоција и испаѓање , и дополнителни плеј-оф. на натпреварите за пласман на Европското првенство.

Репрезентациите ќе бидат поделени во три дивизии, дивизиите ќе бидат поделени во групи по четири или три репрезентации и ќе се играат по системот на националните лиги - по два натпревари против секој, како домаќин и како гостин.

На крајот од националната лига, победниците на групите од првата лига ќе играат финале кое ќе го одреди победникот. Секоја четврта година по три селекции од Европа на овој начин ќе се пласираат на Олимпијадата. Конечниот пласман во Лигата на нации ќе бидат и стартните позиции на селекциите за квалификациите.

На крајот од европските квалификации, конечниот распоред ќе одлучи кој директно ќе се пласира на ЕП и СП, а кои селекции ќе можат тоа да го сторат преку плеј-офот.

Што е неформално образование

Неформалното образование е процес на учење кој се одвива надвор од формалниот образовен систем и може истиот да го надополни или дополни. Европската унија го дефинира неформалното образование како организирана образовна активност што се одвива надвор од формалните системи за да се грижи за широк опсег на ученици.[123] Ова може да вклучува, но не е ограничено на, личен и социјален развој, стекнување неформални вештини и граѓански ангажман. Неформалното образование е често пати водено од организации на заедницата, невладини организации или други институции кои нудат структурирани програми со образовни цели.

Клучните карактеристики на неформалното образование вклучуваат[124]:

- **Доброволност:** Неформалното образование е доброволно, што значи дека поединците избираат да учествуваат во искуствата за учење што ги интересираат. Ова овозможува самостојно учење, каде што поединците ја преземаат одговорност за нивното учење и ги следат своите интереси по свои услови.
- **Достапно за секого:** Неформалното образование треба да биде достапно за секого, без оглед на нивното социо-економско потекло, возраст, род или способност. Ова карактеристика е важна за промовирање на еднаквите можности и промовирањето на социјалната кохезија.
- **Организиран процес со образовни цели:** Неформалното образование е организиран процес со образовни цели што се јасно дефинирани и структурирани. Тоа значи дека постои јасна цел, јасен план за тоа што учесниците ќе учат и како ќе ги постигнат своите резултати од учењето.
- **Партиципативно:** Неформалното образование е партиципативен процес кој поттикнува активно ангажирање од сите учесници. Тоа е инклузивно и поттикнува учество и придонес од сите. Ова може да вклучува групни дискусии, активности за решавање проблеми и други интерактивни методи на учење.
- **Насочено кон ученикот:** Неформалното образование е насочено кон ученикот, што значи дека потребите и интересите на поединечните ученици се во центарот на процесот на учење. Ова овозможува поперсонализиран и пофлексибилен пристап

[123] Дефиницијата на Европската Унија за неформалното образование, што можете да ја најдете во "Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning": „Неформално образование значи учење кое се стекнува преку планирани активности (во рамки на целите на учење, време или поддршка за учење), но кои не мора да водат до стекнување со формално признаени квалификации“. Извор: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:248604cb-9598-48a7-adad-8ff00e061a05.0001.02/DOC_1&format=PDF

[124] Карактеристиките може да ги најдете на следниов линк https://www.coe.int/en/web/european-youth-foundation/definitions

кон учењето, задоволувајќи ги потребите на поединецот и осигурувајќи дека учесниците, преку ангажман, учат.

- **Животни вештини за активно граѓанство:** Неформалното образование е насочено кон развивање на животните вештини и подготовката на поединци за активно граѓанство. Ова вклучува развој на критичко размислување, решавање проблеми, комуникација и лидерски вештини.
- **Индивидуално и групно учење со колективен пристап:** Неформалното образование се заснова и на индивидуално и на групно учење, со колективен пристап. Ова значи дека учесниците учат едни од други и работат заедно кон заеднички цели.
- **Холистичко и процесно ориентирано:** Неформалното образование е холистичко и процесно ориентирано, што значи дека ја зема предвид целата личност и нејзиниот развој со текот на времето. Ова овозможува посеопфатен пристап кон учењето кој го зема предвид и личниот и социјалниот развој.
- **Засновано на искуство и акција:** Неформалното образование се заснова на искуство и акција, што значи дека учесниците учат преку правење и размислување за нивните искуства. Ова овозможува попрактичен пристап кон учењето.
- **На прво место се потребите на учесниците:** Неформалното образование се организира врз основа на потребите на учесниците, што овозможува поприлагоден пристап кон учењето. Ова значи дека програмите се дизајнирани да ги задоволат специфичните потреби и интереси на учесниците, наместо да се користат единствен пристап за сите.

Тоа се планирани, структурирани програми и процеси на лично и социјално образование на луѓе, дизајнирани да подобрат низа вештини и компетенции, надвор од формалната образовна програма. Иако неформалното образование обично се поврзува со граѓански организации, младински организации, спортски клубови и групи во заедницата, неговата употреба сега преминува во поформални области за учење.

Придобивки од неформалното образование

Неформалното образование нуди динамичен и флексибилен пристап кон учењето кој ги надополнува традиционалните формални образовни системи. Една од неговите клучни предности е неговата инклузивност, бидејќи се грижи за учениците од сите возрасти, потекло и способности. За разлика од ригидните поставки во училницата, неформалното

образование поттикнува интерактивни и искуствени средини за учење, овозможувајќи им на учесниците активно да се вклучат со сценарија од реалниот свет и практични вештини. Овој пристап ги подобрува способностите за решавање проблеми и поттикнува критичко размислување.

Освен тоа, неформалното образование поттикнува самостојно учење, промовирајќи автономија и мотивација кај учениците, бидејќи тие имаат слобода да истражуваат теми од личен интерес.

Овој тип на образование често го премостува јазот помеѓу теоретското знаење и неговата примена, опремувајќи ги поединците со релевантни вештини што можат да доведат до зголемена вработливост и претприемачки можности. Исто така, брзо се прилагодува на променливите општествени потреби и на новите индустрии, овозможувајќи им на учениците да стекнат ажурирано знаење. Имено, неформалното образование може да има особено влијание за маргинализираните заедници или оние со ограничен пристап до формално образование. Промовира доживотно учење, всадувајќи континуирана потрага по знаење и личен раст.[125]

Предизвици на неформалното образование

Иако неформалното образование нуди бројни придобивки, важно е да се признае дека постојат и одредени предизвици поврзани со овој пристап. Овие недостатоци, иако не се непремостливи, ја нагласуваат потребата од внимателно планирање и ефективна имплементација за да се максимизира позитивното влијание на иницијативите за неформално образование.

Подолу има преглед на потенцијалните недостатоци и како да се надминат овие недостатоци за да се осигура дека иницијативата е успешна.

Предизвици	Мерки за ублажување
Нестабилна посетеност на учесниците	Обезбедете флексибилен распоред кој одговара на достапноста на учесниците. Пренесете ја важноста на постојаното присуство и последиците од пропуштените сесии. Понудете стимуланси или награди за постојано присуство.

[125] За подобро да ги разберете бенефитите од неформалното образование можете да го погледнете овој линк од УНЕСКО: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245653.

Сесиите за обука не се задолжителни или не се доделуваат дипломи/дипломи	Јасно комуницирајте ги целите и задачите на сесиите за обука на учесниците. Нагласете ги практичните придобивки од сесиите за обука за личниот и професионалниот развој на учесниците. Обезбедете им на учесниците сертификат за завршување за да ги препознаете нивните напори и достигнувања.
Недостаток на професионални и обучени наставници	Ангажирајте искусни и квалификувани инструктори кои ги имаат потребните вештини и експертиза за ефективно да го подучуваат материјалот. Обезбедете обука и поддршка на инструкторите за да се осигурате дека тие се опремени за ефективно да го подучуваат материјалот. Размислете за соработка со надворешни организации или поединци кои се специјализирани за предавање на предметот.
Учесниците можеби нема целосно да веруваат.	Создадете поддржувачка и инклузивна средина за учење што ги поттикнува учесниците да поставуваат прашања и да ги споделат своите мисли и идеи. Обезбедете редовни повратни информации и охрабрување на учесниците за да помогнете во градењето на нивната доверба. Негувајте култура на почит и благодарност за различноста во рамките на програмата за обука.

Неформалното образование во спортски контекст

Неформалното образование во спортски контекст, а особено фудбалот, може да биде моќна алатка за промовирање на родовата еднаквост. Неговата инклузивност и приспособливост овозможуваат пораките што се распределуваат преку методите на неформално образование да допрат до широка и разновидна публика, што впрочем е и суштината на спортот.

Вклучувањето на родовата перспектива во фудбалот опфаќа препознавање на различните потреби и искуства на жените и мажите во спортот и преземање активности за да се осигура дека двата рода имаат еднакви можности да учествуваат и да се истакнат. Неформалното образование може да помогне да се постигне ова преку обезбедување можности за обука и образование што се приспособени на специфичните потреби на жените и девојките во фудбалот, како и да им обезбеди можност на момчињата и на мажите да научат за важноста на родовата еднаквост и како да се залагаат. тоа. На пример, програмите за обука што се дизајнирани да го поддржат развојот на женски тренери може да помогнат да се зголеми бројот на жени на лидерски позиции во спортот. Слично на тоа, работилниците и сесиите за обука кои се фокусираат на родово сензитивната комуникација и лидерство може да помогнат да се промовира културата на почит и еднаквост во фудбалот.

Принципи на создавање и спроведување на одржливи модели на неформално образование

При создавањето и спроведувањето успешни модели на неформалното образование кои промовираат родова еднаквост се јавува од поврзување на клучни компоненти на одржлив начин. Овие клучни компоненти вклучуваат идентификување целни групи, создавање безбедна средина, користење на иновативни и партиципативни методи на учење, градење партнерства, одржливо финансирање и следење и евалуација.

1. Идентификување таргет групи

Промовирањето на родовата еднаквост во фудбалските клубови е од клучно значење за создавање инклузивна и разновидна спортска култура. За ефикасно спроведување на родовата еднаквост во фудбалските клубови, важно е внимателно да се изберат целните групи за иницијативата. Целните групи може да вклучуваат играчи, тренери, администратори и поддржувачи. Идентификувањето на целните групи е клучен чекор кон постигнување на оваа цел. За да го направат тоа, клубовите треба да спроведат анализа на целните групи.

Ова се прави преку следниве чекори:

- **Дефинирајте го опсегот и целта на активноста што ќе ја спроведувате:** Идентификувајте што би сакале да правите, кои специфични области на работење во фудбалскиот клуб би сакале да ги разгледате во однос на вклучувањето на родовите аспекти во главните политики. Поврзете ја анализата што ќе ја вршите со активноста што ќе ја спроведувате.
- **Соберете и анализирајте релевантни податоци:** собирајте релевантни податоци за демографијата на групата во која сакате да се вклучите, било да се тоа студенти, играчи, членови на клубот, засегнати страни или вработени. Ова вклучува род, возраст и други фактори. Користете ги податоците за да ги идентификувате главните карактеристики на вашата целна група, како и недоволно застапените или маргинализираните групи.
- **Проценете ја моменталната ситуација:** Анализирајте ја целокупната ситуација, ова вклучува анализа на тековните политики, програми и практики на клубот за да се идентификуваат областите каде што е распространета родовата пристрасност. Прегледајте ги практиките за регрутирање, задржување, унапредување и лидерство за да ги идентификувате областите каде има потреба од подобрување. Исто така, анализа која се однесува целокупното социјално опкружување е наменета за жените во спортот: како заедницата гледа и реагира на промоцијата на девојките и жените во спортот, кои се шампиони, како реагираат семејствата, кои се произлезените непишани правила итн.
- **Идентификувајте специфични целни групи:** Врз основа на вашата анализа, идентификувајте специфични целни групи што ќе ги таргетирате со вашите активности, бидејќи тие се разликуваат според различно идентификуваните групи.

Важно е да се идентификуваат две целни групи.

- **Крајна целна група** – онаа што се обидувате да ја достигнете со активноста што планирате да ја спроведете, тоа може да бидат девојки/жени и момчиња/мажи (потенцијално) вклучени во спортскиот свет – млади, членови на заедницата, играчи, судии, тренери, управување.

- **Посредна целна група** - засегнати страни со кои сакате да работите за да го постигнете посакуваниот исход кој е корисен за крајната целна група (носители на одлуки, тренери, спортски федерации, спортски клубови, медиуми, спонзори итн.).

Со спроведување на анализа на целните групи, фудбалските клубови можат да ги идентификуваат областите каде што постојат родова пристрасност и дискриминација и да развијат насочени иницијативи за решавање на овие прашања преку работа со одредена група.

2. Создавање инклузивна и безбедна средина

Камен-темелник за родовата промоција преку неформалното образование во спортот е инклузивното и безбедното, бидејќи околината ќе им овозможи на учесниците при процесот на едукација целосно да ја отворат и да се вклучат во темата. Негува чувство на припадност и еднаквост, охрабрувајќи ги поединците од сите родови активно да се вклучат. Инклузивниот простор осигурува дека сечии перспективи се вреднуваат и слушаат, негувајќи атмосфера на почит и меѓусебно разбирање, создавајќи идеална основа за ефективна родова промоција преку неформално образование во фудбалските клубови.

Инклузивни и безбедни средини се создаваат со развивање на родово сензитивни политики и упатства за олеснување на нивното спроведување. Тие се клучни за поттикнување средина на инклузивност, разбирање и зајакнување. Овие политики и упатства нудат јасни насоки за креирање на родово еднаква средина, како и начинот на кој треба да се пристапи кон дискусиите и активностите околу родот. Со разгледување на различните перспективи и искуства на сите родови, политиките и упатствата гарантираат дека околината и целата создадена содржина се почитувани, чувствителни и ослободени од стереотипи или предрасуди. Кога овие политики и насоки се интегрираат во програмите на неформалното образование, тие обезбедуваат содржина и структурирана рамка за значајни разговори, овозможувајќи им на учесниците критички да ги испитаат општествените норми, да ги оспорат дискриминаторските ставови и да замислат поправедна иднина.

Некои неодамнешни добри практики на политика за промовирање на родовата еднаквост вклучуваат:

- **Создавање повелба во Нов Зеланд за промовирање на родовата еднаквост** [126] - Во јули 2023 година во Нов Зеланд, осум клубови соработуваа со Фудбалското здружение на северниот регион (Northern Region Football) за да ја лансираат Повелбата за родова еднаквост на NRF, со која се даде јавна заложба за растечка инклузивност во фудбалските клубови. Овие клубови веќе извршија надградба на објектите и барања за наследство преку Светското првенство за жени на ФИФА 2023 година. Повелбата

[126] https://www.friendsoffootballnz.com/2023/07/31/clubs-and-federation-launch-new-charter-to-promote-gender-equity/

дополнително ги поставува основите за безбедни простори со споредување каде се сега клубовите, каде сакаат да стигнат и чекорите што се потребни, со фокус на:

- **Лидерство -** Лидерство и управување што ја одразуваат и поддржуваат родовата еднаквост.
- **Учество -** Рамноправно учество и можности за развој, вклучувајќи фудбал само за јуниори и млади девојки.
- **Видливост** - Направете ги девојките и жените видливи, покажувајќи ја нивната вредност во клубовите.
- **Ресурси** - Еднакви ресурси и можности за девојките и жените.
- - Погодни за наменски објекти кои ги задоволуваат специфичните потреби на девојките и жените.

- Со поставувањето на основата во Австралија за родова промоција, Фудбал Австралија го дизајнираше Водичот за развој на женскиот фудбал[127] со што се истакна и важноста од тоа сите улоги да бидат опфатени со соодветен процент на жени, истовремено нагласувајќи ја одговорноста за создавање силна платформа за долгорочна стабилност на женскиот фудбал. Овој ресурс ќе им обезбеди на фудбалските клубови во заедницата практични стратегии за „како да го водат“ процесот на регрутација и како континуирано да ги вклучуваат женските играчи, тренери, администратори и судии. Овој водич ќе помогне да се создаде идеална средина за жените да придонесуваат и да напредуваат во различни улоги во фудбалската заедница.

3. Користење на иновативни и партиципативни методи на настава

Потребно е да се користат иновативни и партиципативни наставни методи во процесот на вклучување на родовите аспекти преку неформалното образование во фудбалот, бидејќи овие методи ги надминуваат конвенционалните начини на вклучување во процесот на учење. Со прифаќање на креативен пристап, фудбалските клубови можат да негуваат средина што ги плени учениците, ја поттикнува нивната љубопитност и гради ентузијазам. Иновативните пристапи ги надминуваат јазикот и писменоста, правејќи го знаењето достапно за сите учесници, без оглед на нивното потекло. Ова овозможува да се допре до поширокатa публика со внимателно избрани активности и иновативни пристапи.

[127] https://www.playfootball.com.au/ncdp/toolkits/female-participation/promotion

Партиципативните пристапи, кои доминираат во неформалното образование, ја демонтираат традиционалната хиерархија помеѓу наставникот и ученикот, охрабрувајќи ги учесниците да се ангажираат, да преземаат одговорност за нивното учење и да станат активни придонесувачи во нивното образовно патување. Интерактивните сесии го стимулираат критичкото размислување и им овозможуваат на учесниците да поттикнат сложени прашања поврзани со полот, предизвикувајќи ги предрасудите. Во контекст на фудбалот, овој пристап поттикнува размислување за постојните родови разлики во спортот и го отвора патот за заедничко идентификување акциони решенија.

Овие методи имаат трајно влијание надвор од образовната средина, бидејќи учесниците имаат поголема веројатност да го интернализираат стекнатото знаење и да го применат во нивниот секојдневен живот. Искуствената природа на овие методи поттикнува чувство на емпатија и поврзаност, што може да доведе до промени во ставовите и промени во однесувањето што придонесуваат за родова еднаквост и на теренот и надвор од него.

Некои формати на иновативни и партиципативни наставни методи вклучуваат.

Играње улоги и симулации: Учесниците се вклучуваат во сценарија кои реплицираат ситуации од реалниот живот поврзани со родовата динамика во фудбалот. Овој метод поттикнува емпатија, критичко размислување и истражување на различни перспективи.

Интерактивни работилници: Спроведувањето работилници кои вклучуваат групни дискусии, сесии за бура на идеи и практични активности поттикнува активно учество и заедничко решавање на проблеми.

Раскажување приказни и студии на случај: Споделувањето приказни од реалниот живот и студии на случај на поединци кои ги оспориле родовите норми во спортот може да ги инспирира учесниците и да обезбеди релативни примери за дискусии.

Искуствено учење: Организирањето на теренски патувања, посети на спортски настани или доведување гости говорници им овозможува на учесниците искуства од прва рака, поттикнувајќи подлабоко разбирање на прашањата поврзани со полот.

Визуелни помагала и мултимедија: Вградувањето на визуелни елементи како што се видеа, инфографици и мултимедијални презентации го подобрува ангажманот и ги поедноставува сложените концепти за разновидна публика.

Дебати и дискусии: Структурните дебати и дискусии поттикнуваат критичко размислување и истражување на различни гледишта за родовата еднаквост во фудбалот.

Учење базирано на проблем: Презентирањето на учесниците со предизвиците од реалниот свет поврзани со родовите разлики во фудбалот ги поттикнува да работат заеднички за да осмислат иновативни решенија.

Гамификација: Воведувањето елементи на дизајнот на играта, како што се квизови, интерактивни активности и предизвици, може да го направи учењето попривлечно и конкурентно, истовремено засилувајќи ги клучните концепти.

Врсничко учење и менторство: Спарувањето на учесниците за споделување искуства и увиди промовира средина за учење со поддршка, дозволувајќи им на поединците да учат едни од други перспективи.

Уметност и креативно изразување: Поттикнувањето на учесниците да ги изразат своите мисли преку уметност, музика, пишување или други креативни медиуми обезбедува алтернативни канали за дискусија за родовите прашања.

Рефлексивни дневници: Назначувањето на учесниците да одржуваат рефлектирачки дневници им помага да го обработат и интернализираат своето учење, поттикнувајќи подлабок ангажман со предметот.

Сократски дијалог: Употребата на метод на водено испрашување ги охрабрува учесниците критички да ги анализираат концептите поврзани со родот и да дојдат до свои заклучоци.

Учење засновано на сценарија: Создавањето хипотетички сценарија по кои учесниците треба да се движат им помага да ги разберат сложеноста на родовата еднаквост во фудбалот и да направат стратегии за промени.

Технолошка интеграција: Користењето на дигитални алатки, онлајн платформи и социјални медиуми поттикнува интерактивно учење и ги олеснува дискусиите меѓу учесниците од различни локации.

Предизвици за решавање проблеми: Презентирањето на учесниците со специфични предизвици поврзани со родот во фудбалот и давање задача да предложат акциони решенија ги подобрува нивните вештини за решавање проблеми.

Некои неодамнешни добри практики на иновативни начини за промовирање на родовата еднаквост вклучуваат:

- Жените во фудбалот, мрежа на фудбалски професионалци со седиште во Обединетото Кралство, кои се трудат да го зголемат бројот на жени во фудбалот, одржуваат интерактивни работилници за жени, кои се одвиваат заедно со нивниот Курс за лидерство. Овие работилници се дизајнирани да ги зајакнат поединците, без разлика на полот, во фудбалската индустрија, опремувајќи ги со основни вештини и знаења за да напредуваат во нивните кариери. Тргнувајќи од нивното искуство во поттикнувањето на различноста и инклузивноста во фудбалот, тие имаат месечна програма која опфаќа широк спектар на внимателно курирани теми. Овие работилници се дизајнирани како самостојни единици, кои опфаќаат од двочасовни

сесии до целодневни настани и се фокусираат на теми како што се родова еднаквост, инклузивност, лидерство итн.[128]

- Фондацијата за женски спорт and NBC Sports[129] соработуваа за да воспостават најдобра практика за пофалба на родовата промоција во областа на спортот - Програмата за менторство на студенти и спортисти. Оваа иницијатива се однесува на предизвикот со кој се соочуваат многу студентски спортистки при преточувањето на нивните спортски вештини во успешни кариери поради напорните академски и тренинг обврски. Лансирана со партнерството со NBC Sports во 2019 година, оваа програма се стреми да го премости јазот преку обезбедување вредни алатки за менторство и подготовка за кариера. Програмата за менторство на студенти-спортисти се фокусира на зајакнување на студентите-спортистите да истражуваат различни кариерни патеки и да ги опремуваат со основни вештини за работното место. Она што ја издвојува оваа иницијатива е аспектот на менторството еден-на-еден. Секој студент-спортист е поврзан со вработен во NBC Sports кој служи како нивен посветен ментор. Овие ментори споделуваат свои професионални сознанија, искуства и совети, водејќи ги спортистите во навигацијата низ сложеноста на работната средина.

- Во март 2022 година, Nike го објави лансирањето на Athlete Think Tank[6], новата иницијатива на брендот да инвестира и да ја застапува следната генерација девојки во спортот. Кампањата беше создадена за да помогне во справувањето со некои од бариерите со кои се соочуваат спортистките. Тинк-тенкот вклучува елитен, разновиден список на спортски суперѕвезди и глобални катализатори, вклучувајќи ги тениската легенда Серена Вилијамс, кошаркарската ѕвезда Сабрина Јонеску и параолимпискиот тркач Скаут Басет, меѓу другите, за да ги споделат своите вредни сознанија за реалноста со која се соочува секоја жена во неа при развојот како спортист. Соединувањето на оваа група на влијателни креатори на промени им овозможи да ја споделат нивната страст за поддршка на родовата еднаквост, еднаквите плати и пристапот во спортот. Секој член на Тинк Тенк ќе избере организација за поддршка. На пример, Вилијамс избра да го поддржи Brown Girls Dream во Лос Анџелес. Успешното функционирање на Think Tank во 2022 и 2023 година резултираше со тоа што NIKE ќе формира трет Athlete Think Tank подоцна оваа година. Заедно со некои од најголемите спортистки на нашето време, Најк вели дека има за цел да го редефинира моделот на партнерство со спортисти - оној што зборува за поширока посветеност да се слуша длабоко, да им служи на спортистите холистички и да соработува во создавањето позитивни промени преку спортот.

[128] Повеќе за мрежата и нивните услуги https://www.womeninfootball.co.uk/

[129] Повеќе информации за иновативниот метод на врсничкото менторство https://www.womenssportsfoundation.org/wsf_programs/student-athlete-mentoring-program/

Каталогот на иновативни методи на неформално образование е составен од проектот е „DROP'IN". Се фокусира на иновативни методи што можат да се применат во училницата и нуди многу прилагодливи методи на неформално образование.[130]

4. Партнерства и мрежи за одржливи иницијативи

Градењето партнерства и мрежи е уште еден клучен елемент во обезбедувањето одржливост и ефективност на иницијативите за вклучување на родовата перспектива во фудбалот преку неформалното образование. Соработката со различни засегнати страни, вклучително и администрацијата, локалните самоуправи, образовните институции, граѓанските организации и други спортски субјекти, го засилува влијанието на овие иницијативи. Партнерствата обезбедуваат пристап до разновидна експертиза, ресурси и перспективи кои го збогатуваат искуството за учење и го подобруваат досегот на напорите за родова промоција.

Овие партнерства ги диверзифицираат ресурсите за спроведување на овие иницијативи. Тие отвораат пристап до знаењата и увидите на различни експерти, вклучувајќи експерти за образование и родова еднаквост, застапници за родова еднаквост, водачи на заедницата итн., кои можат да го обликуваат дизајнот на програмата и изборот на содржина, правејќи ја порелевантна и повлијателна.

Соработката со локалните заедници ги прави програмите порелевантни на локално ниво и може подобро да го вклучи локалното население. Партнерствата со образовните институции овозможуваат поширок директен контакт со младите, како и интеграција на темите за родова еднаквост во поширoки образовни рамки, проширувајќи го влијанието на иницијативите за неформално образование надвор од областа на спортот.

Мрежите се системи за поддршка за обезбедена одржливост бидејќи нудат простор за споделување информации, најдобри практики, научени лекции, пронаоѓање нови партнери и генерирање нови идеи и пристапи за справување со родовите разлики. Тие негуваат чувство на припадност и заедничка цел меѓу поединци и организации посветени на унапредување на родовата еднаквост во фудбалот. Со здружување, засегнатите страни

[130] Каталогот од проектот "DROP'IN", имплементиран во рамки на ERASMUS+ PROGRAMME, Key Action 2 – Cooperation of innovation and the exchange of good practices, може да го најдете на https://drop-in.eu/media/drop-in-io2-en.pdf

можат колективно да се справат со предизвиците, да ги усовршат стратегиите и да развијат сеопфатни решенија кои придонесуваат за значајни и одржливи промени.

И партнерствата и мрежите создаваат можности за заедничко финансирање и заеднички напори за прибирање финансиски средства. Овие нови можности можат да обезбедат достапност на средства за поддршка на имплементацијата на програмата, развојот на наставната програма, обуката и градењето капацитети.

Важноста на градењето партнерства и мрежи се протега надвор од оперативниот аспект. Испраќа моќна порака до пошироката заедница дека родовата еднаквост во фудбалот е колективен напор кој вклучува различен опсег на засегнати страни. Овој заеднички пристап го подобрува кредибилитетот и легитимноста на иницијативите, добивајќи поддршка и признание од навивачите, спонзорите и јавноста.

- Партнерства со образовните институции: Воспоставување партнерства со училишта, колеџи и универзитети за интегрирање на содржината за родова еднаквост во нивните наставни програми и образовни програми, обезбедувајќи дека младите ученици се изложени на овие концепти уште од рана возраст.
- Работилници и конференции: Организирање работилници, семинари и конференции кои ги здружуваат засегнатите страни од различни сектори, вклучително образованието, спортот и граѓанското општество, за споделување сознанија, најдобри практики и стратегии за промовирање на родовата еднаквост во фудбалот.
- Ангажирање на граѓанското општество: Соработка со локалните граѓански организации за да се осигура дека иницијативите за вклучување на родовите аспекти во главните политики се контекстуално релевантни и одговараат на потребите на заедницата.
- Партнерства со владата и општините: Партнерство со владините агенции и општинските власти за усогласување на иницијативите за родова промоција со поширок рамки на политиките и искористување на достапните ресурси за влијателни програми.
- Корпоративни спонзорства: Партнерство со корпоративни спонзори кои ја споделуваат посветеноста на родовата еднаквост, со што се обезбедува одржливо финансирање и поддршка за иницијативите.
- Онлајн форуми и мрежи: Создавање онлајн платформи, форуми и мрежи каде што засегнатите страни можат да се поврзат, да разменуваат идеи, да споделуваат ресурси и да соработуваат на иницијативите за родова еднаквост во фудбалот.
- Соработка со алумни: Соработка со поранешни учесници во програмите за вклучување на родовите аспекти во главните политики за да се создаде мрежа на застапници кои можат да ја промовираат родовата еднаквост во нивните заедници и сфери на влијание.
- Младински ангажман: Вклучување на млади спортисти, машки и женски, во развојот и спроведувањето на иницијативи за родова еднаквост за да се осигура дека нивните перспективи се претставени и вреднуваат.
- Регионални и меѓународни сојузи: Формирање сојузи со други фудбалски клубови, спортски организации и иницијативи за родова еднаквост на регионално и меѓународно ниво за споделување ресурси, искуства и научени лекции.

- Апликации за владини грантови: Аплицирање за владини грантови и можности за финансирање посветени на иницијативи за родова еднаквост и неформално образование во спортот.
- Со стратешки искористување на овие методи, фудбалските клубови можат да негуваат динамична мрежа на партнери и чинители посветени на унапредување на родовата еднаквост преку неформално образование. Овие соработки не само што го подобруваат влијанието и одржливоста на иницијативите, туку придонесуваат и за создавање поинклузивна и правична фудбалска заедница.

Неколку примери за градење партнерства

- Women Win е основана во 2006 година од страна на Астрид Афјес и Мариа Бобенриет. И двете сфатија дека бариерите што ги спречуваат девојките да спортуваат ги спречуваат да одат на училиште, да развијат вештини за да напредуваат. Тие имаат долгогодишно партнерство со Пума. Во 2020 година, PUMA дониpаше 100.000 евра на организацијата како дел од нејзината кампања „Forever Tied Together“ за поддршка на напорите на Women Win за унапредување на родовата еднаквост од дното нагоре. Од 2021 година, проектите директно поддржани од PUMA ќе достигнат 5000 девојки и жени годишно, но Пума е исто така главен партнер за финансирање на организацијата, придонесувајќи за Women Win да достигне уште 1 милион девојки и жени до крајот на 2023 година.

- Во април 2023 година, Nike објави тригодишно партнерство со Liga BBVA MX Femenil[131] за да стане ексклузивен спортски партнер на лигата, зајакнувајќи ја нејзината посветеност за раст на женскиот фудбал ширум светот. Nike ќе помогне во обезбедувањето на Liga BBVA MX Femenil со потребните алатки и ресурси за фудбалерките да го достигнат својот целосен потенцијал на теренот но и надвор од него, вклучувајќи технологија и иновации на производи, развојни програми за следните генерации кои сонуваат да бидат фудбалери и официјалните меч топката што ќе се користи на турнирот.

[131] повеќе информации за партнерствата можете да најдете на: https://about.nike.com/en/newsroom/releases/nike-liga-bbva-mx-femenil

5. Одржливи финансии

Финансирањето е уште една клучна компонента за успешни модели на неформално образование. Одржливите извори на финансирање обезбедуваат одржливи програми. Многу напори за родова промоција имаат ограничен животен век, бидејќи нивното финансирање не е одржливо.

Одржливото финансирање произлегува од адекватно планирање, релевантен развој на програми и ефективни резултати кои се оценуваат преку следење и известување за собирање информации. Изворите на финансирање, како што се владините грантови или приватните донации, можат да помогнат да се обезбеди долгорочна одржливост на програмите за неформално образование. Дополнително, партнерствата со агенции за финансирање или корпоративни спонзори може да ја обезбедат потребната финансиска поддршка за одржување и проширување на иницијативите за неформално образование.[132]

Препознавајќи ги историските разлики, многу меѓународни донатори и влади презедоа проактивни чекори за зајакнување на жените во спортот и предизвикување на традиционалните норми. И двете распределуваат ресурси за поддршка на родовата еднаквост во спортот, не само за да ги поттикнат девојките и жените да учествуваат во спортот преку стипендии, капацитети за обука и турнири, туку имаат и широк спектар на отворени повици за финансирање проекти, поддржувајќи иновативни начини за всадување на родова еднаквост и вклучување во спортот.

Европската унија е движечка сила во унапредувањето на родовата еднаквост во спортот и фудбалот преку нејзината програма Еразмус +[133]. Еразмус+ финансира проекти кои ги зајакнуваат жените во спортот, поттикнуваат рамнотежа меѓу половите и ги подобруваат можностите за образование и обука. Овие иницијативи се усогласуваат со поширокатa посветеност на ЕУ за родова еднаквост и социјална вклученост.

Еразмус+ е иницијатива финансирана од ЕУ која поддржува различни проекти и иницијативи насочени кон промовирање на образованието, обуката, младите и спортот низ Европа. Во рамките на спортскиот сектор, Еразмус+ игра клучна улога во обезбедувањето финансиска поддршка на иницијативи кои придонесуваат за родова промоција во спортот и фудбалот. Има три области кои се фокусираат на родот и спортот:

---

[132] Веб страната на УНЕСКО нуди информации за финансиските стратегии за неформално образование: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245653 . Овој извор честопати нуди информации за различни финансиски модели и пристапи кои придонесуваат за успехот на иницијативите од неформалното образование

[133] За да научите повеќе за иницијативите на Еразмус+ во промоцијата на родовата еднаквост во спортот, можете да ја посетите веб страната на Erasmus+ Sport : https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/actions/sport_en.

- **Еразмус+ и родовата промоција:** Еразмус+ нуди можности за финансирање на проекти кои се фокусираат на зајакнување на жените, развој на лидерство и родова рамнотежа во спортот. Овие проекти опфаќаат широк опсег на активности, вклучувајќи курсеви за обука, работилници, програми за размена, истражувачки иницијативи и активности за градење капацитети, сите дизајнирани да ги решат родовите разлики и да ги подобрат можностите за жените и девојките во спортот.
- **Зајакнување на жените во спортот:** Еразмус+ поддржува проекти кои ги овластуваат жените да преземат лидерски улоги во спортските организации, го поттикнуваат учеството на жените во тренинг и судење и промовираат родова еднаквост во процесите на одлучување. Овие иницијативи имаат за цел да ги срушат бариерите и да создадат поинклузивна и правична спортска средина.
- **Учество на младите и жените:** Еразмус+ исто така го нагласува ангажирањето на младите, особено младите жени, во спорт и физички активности. Програмата финансира проекти кои поттикнуваат активно учество, ја подигаат свеста за родовите прашања и ги промовираат придобивките од здрав и активен животен стил кај младите девојки.

Советот на Европа игра значајна улога во промовирањето на родовата еднаквост во спортот преку своите иницијативи и напори за застапување. Ја нагласува важноста од елиминирање на родовата дискриминација и зголемување на можностите за жените и девојките во спортот. Различните програми и ресурси на Советот на Европа обезбедуваат платформа за дискусии, развој на политики и кампањи за подигање на свеста кои се однесуваат на родовата нерамнотежа во спортот и фудбалот.[134].

ФИФА направи чекори во промовирањето на родовата еднаквост преку својата Стратегија за женски фудбал. Иницијативите на ФИФА се фокусираат на зголемување на женското учество, поддршка на лидерските улоги на жените и застапување за еднакви можности. ФИФА поддржува различни програми и турнири кои ги истакнуваат достигнувањата на жените во фудбалот, поттикнувајќи средина на инклузивност и зајакнување.[135]

УЕФА направи значителен напредок во унапредувањето на родовата еднаквост во фудбалот. Преку својата програма за развој на женски фудбал, УЕФА има за цел да го зголеми учеството на жените и девојките во фудбалот, да ги подобри можностите за лидерство и да создаде поинклузивна средина. УЕФА, исто така, поддржува иницијативи,

[134] За да дознаете повеќе за иницијативите за родова еднаквост во спортот на Советот на Европа, посетете ја нивната веб страните: https://www.coe.int/en/web/sport/gender-equality

[135]Информациите за иницијативите на ФИФА за родовата промоција во фудбалот се достапни на нивната официјална страна https://www.fifa.com/womens-football/development/

програми за тренирање и натпревари кои даваат приоритет на родовата промоција во спортот.[136].

6. Мониторирање и евалуација

Мониторингот и евалуацијата се последната клучна компонента на успешните модели на неформално образование.

Мониторингот им овозможува на фудбалските клубови да го следат спроведувањето на нивните програми за неформално образование насочени кон родовата промоција. Тој дава увид во тоа дали иницијативите резултираат со зголемено учество на жените и девојките во спортот, поголеми можности за лидерство за жените во фудбалската заедница и зголемена свест за прашања поврзани со родовите.

Евалуацијата помага да се измери влијанието на програмите за неформално образование врз резултатите од родовата еднаквост, како што се зголеменото учество на жените и девојките во спортот, подобрените лидерски можности за жените и зголемената свест за родовите прашања во спортската заедница. Евалуацијата, исто така, може да помогне да се идентификуваат областите за подобрување и да се информира за развојот на идните програми.

Мониторингот и евалуацијата им даваат конкретни податоци на клубовите за да донесат информирани одлуки. Со систематско собирање информации за резултатите од активностите, клубовите можат да ги приспособат своите стратегии и активности за подобро усогласување со потребите на нивните учесници. Повратните информации од учесниците покажуваат дали иницијативите резонираат кај учесниците, дали се однесуваат на посакуваните резултати и дали се потребни какви било прилагодувања. Исто така, повратните информации од учесниците гарантираат дека програмите за неформално образование остануваат динамични и одговорни. Како што се развиваат потребите и преференциите на учесниците, клубовите можат да ги приспособат своите програми за да останат релевантни и ефективни.

[136] Повеќе за иницијативите на ФИФА за родовата промоција во фудбалот можете да надете на нивната веб страна посветена на развојот на женскиот фудбал: https://www.uefa.com/womens-football/development/ .

Најдобри практики за неформално образование кои промовираат родова еднаквост во спортот

Препораки од извештајот од ЕУ групите на високо ниво за родовата рамноправност во спортот

Како што споменавме погоре, Групата на високо ниво (HLG) за родова еднаквост во спортот[137], формирана од комесарот Габриел, изнесе акционен план и препораки[138] за Европската комисија, земјите-членки на ЕУ, националните и меѓународните спортски тела и локалните организации за постигнување поголема рамноправност и рамнотежа во спортот. За да се обезбеди долгорочно влијание, мерките треба да имаат силен фокус на локално ниво.

Трансверзални теми

Има осум трансверзални теми што треба да се земат предвид при развивање на дејства.

- Вклучување на родовата перспектива: сите засегнати страни мора да ја интегрираат родовата перспектива во нивните активности.
- Интерсекционалност: преклопувањата помеѓу причините за нееднаквоста го прават интерсекцискиот пристап од суштинско значење.
- Родово буџетирање/финансирање: спортските организации мора да посветат буџети за родова еднаквост.
- Мониторинг и евалуација на политиките, истражување: да се осигураме дека политиката останува ажурирана и погодна за целта.
- Образование: образовните алатки се од витално значење за да се објасни важноста на политиките за родова еднаквост и треба да се однесуваат на сите стратешки засегнати страни.

[137] повеќе за HLG на: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/who-we-work-gender-equality/high-level-group-gender-mainstreaming-and-advisory-committee-equal-opportunities-women-and-men_en

[138] Целосниот извештај е достапен на: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/684ab3af-9f57-11ec-83e1-01aa75ed71a1 додека пак листата со факти е достапна на: https://sport.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-03/Factsheet%20Gender%20Equality%20in%20Sport%202022.pdf

- Комуникација: од клучно значење за да се обезбеди користење на извештајот како референтен документ за спроведување на политиката.
- Координатори за родова еднаквост: ќе се погрижат стратегиите за еднаквост да бидат соодветно имплементирани и следени.
- Мажите како сојузници: мажите на позиции за одлучување мора да бидат ангажирани да создадат промени.

Тематски области и соодветни препораки

Има 6 клучни тематски области во кои е потребен ангажман

Учество: жените помалку се занимаваат со спорт

- Креирајте акциони планови за родова еднаквост, нагласувајќи ги пошироките придобивки од спортот.
- Поставете механизми за поттикнување на практикување спорт од страна на сите девојки и жени.
- Промовирајте рамнотежа помеѓу работата/студирањето, семејниот живот и спортот.
- Обезбедете еднаков пристап до ресурсите, вклучувајќи ги местата, опремата и облеката.
- Следете го и оценувајте го напредокот кон и бариерите за родовата еднаквост.

Тренирање и судење: жените имаат помала веројатност од мажите да станат тренери.

- Поддржете го развојот на можностите за обука и судење за жените на сите нивоа.
- Поставете цели за еднакво родово учество во образовните програми за тренери и службеници и развијте иницијативи со кои ќе им овозможите национално и меѓународно искуство на жените.
- Развијте иницијативи за менторство на сите нивоа.
- Започнете кампањи за да ги направите тренерските и службените лица привлечни за жените и да го поттикнете нивното регрутирање.
- Спроведување алатки и процеси за собирање податоци и промовирање на размена на информации.

Лидерство: жените се недоволно застапени на лидерски позиции.

- Посветете се на мерки за обезбедување родова еднаквост во лидерството.
- Подигнување на свеста за вредноста на различното застапување на половите во извршните комитети.
- Поставете квота на застапеност од 50% за жените во сите тела за одлучување и поправете ги ограничувањата на мандатот.

- Поставете програми за подигање на свеста за предрасудите што ги држат жените надвор од лидерските улоги.
- Работете со групи специјализирани за оценување и спроведување на лидерската и родовата политика.

Социјални и економски аспекти на спортот: родовите нееднаквости на пазарот на трудот се поизразени во спортот.

- Промовирајте еднакви договорни услови и осигурајте се дека се применуваат законите за работни односи.
- Обезбедете еднакви можности за спортистките и транспарентни процеси на регрутирање.
- Воспоставување на процеси за намалување на економската нееднаквост, промовирање на социјалниот дијалог и обезбедување правна и административна поддршка.
- Објавување на прашањето за трудовата дискриминација во спортот и воспоставување поврзани системи за следење.
- Поддржете и заштитете ги свиркачите.

Медиумска покриеност: женскиот спорт не е широко покриен од медиумите, а она што го прикажуваат често ги зајакнува негативните родови стереотипи.

- Поттикнете го развојот на иницијативи за зголемување на опфатот на женскиот спорт и осигурајте се дека спортистките се прикажуваат праведно.
- Охрабрете ги медиумските организации да ангажираат родови уредници и да ја подобрат нивната родова рамнотежа.
- Подигнете ја свеста кај спортските новинари за пристрасност во покривањето на женскиот спорт.
- Имплементирајте алатки за собирање податоци и истражување и промовирајте размена на информации.

Родово насилство: може да биде физичко, сексуално или психичко. Тоа го доживуваат повеќе жени отколку мажи.

- Спроведување на едукативни и превентивни програми на сите нивоа.
- Натерајте ги спортските лидери и организации да се посветат на ставање крај на сексуалното вознемирување и насилство.

- Собирање податоци за да се измери степенот на проблемот и ефикасноста на превентивните иницијативи.
- Поставете механизми за дојавување и назначете заштитни службеници да постапуваат по жалбите.
- Промовирање на размена на практики за спречување на насилството во спортот и градење партнерства меѓу секторите.

Најдобрите практики на УЕФА во родовата промоција преку неформално образование

Програмата за развој на женски фудбал на УЕФА[139] служи како динамична платформа за унапредување на родовата еднаквост и инклузивност во областа на фудбалот. Во оваа сеопфатна рамка, се појави збирка на најдобри практики во неформалното образование, што претставува кулминација на иновативни стратегии насочени кон промовирање на родовата еднаквост во спортот. Овие практики опфаќаат разновидна низа пристапи, сите прилагодени на поттикнување средина каде жените и девојките можат да напредуваат во фудбалот. Со искористување на моќта на неформалното образование, овие практики ја прикажуваат посветеноста на УЕФА за поттикнување позитивни промени, рушење на бариерите и создавање поправеден и поживописен пејзаж за вклучување на жените во фудбалот.

Еве ги петте примери на неформално образование што лесно може да се спроведат и кои може да ги поттикне жените и девојките во спортот, како што е наведено во Програмата за развој на женски фудбал на УЕФА:

- **Обука и образование за тренери и службеници:** Обезбедувањето обука и образование за тренерите и официјалните лица може да помогне да се осигури дека тие ги имаат знаењата и вештините неопходни за создавање инклузивни и поддржувачки средини за спортистките. Ова може да вклучи работилници за родова чувствителност, лидерски и комуникациски вештини и како да се справиме и спречиме дискриминација и вознемирување.

- **Менторство и примери:** Обезбедувањето можности за спортистките да се поврзат со женските примери во спортот може да биде моќна алатка за зајакнување. Ова може да вклучува програми за менторство, каде што етаблираните спортисти или тренери обезбедуваат насоки и поддршка за помладите спортисти или создавање можности за спортистките да се запознаат и да учат од успешни жени во спортската индустрија.

[139] Најдобрите практики на УЕФА за родовата промоција преку неформалното образование се достапни на: https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/OfficialDocument/uefaorg/WFprogramme/02/41/42/32/2414232_DOWNLOAD.pdf

- **Обука за животни вештини:** Обезбедувањето неформално образование кое се фокусира на развивање на животни вештини може да биде вредна алатка за зајакнување на спортистките и на теренот и надвор од него. Ова може да вклучува работилници за управување со времето, поставување цели, финансиско планирање и комуникациски вештини, кои можат да им помогнат на спортистките да развијат самодоверба, издржливост и лидерски вештини.

- **Достапност и ангажман на заедницата:** Соработката со поширокаta заедница може да помогне да се создаде свест и поддршка за женскиот спорт и да се обезбедат можности за спортистките да ги развијат своите вештини и мрежи. Ова би можело да вклучи програми за информирање до училиштата или центрите на заедницата, создавање можности за спортистките да волонтираат и да им возвратат на нивните заедници или да организираат настани што го слават женскиот спорт и достигнувања.

- **Подигнување на свеста и застапување:** Едукацијата на јавноста за придобивките од родовата еднаквост во спортот и застапувањето за промена на политиките може да помогне да се создаде поподдржувачка и инклузивна средина за спортистките. Ова може да вклучи создавање кампањи за подигање на свеста, користење на социјалните медиуми за промовирање на женскиот спорт и достигнувања или застапување за промени во политиките кои промовираат родова еднаквост во спортот на локално, национално и меѓународно ниво.

Најдобрите практики на Советот на Европа за родовата промоција преку неформално образование

Советот на Европа разви онлајн библиотека за родова еднаквост во спортот[140], која содржи компилација од 25 најдобри практики поврзани со родова промоција преку неформално образование. Овие практики ги истакнуваат иновативните стратегии и пристапи насочени кон поттикнување на родовата еднаквост во спортот и пошироко. Покривајќи различен опсег на теми, од развој на лидерство до иницијативи за зајакнување, овие најдобри практики обезбедуваат вредни сознанија за тоа како неформалното образование може да игра клучна улога во промовирањето на инклузивноста и рушењето на родовите бариери во спортската област. Темите вклучуваат

[140] Онлајн библиотеката за родова еднаквост во спортот е достапна на: https://pjp-eu.coe.int/en/web/gender-equality-in-sport/online-library-25-best-practices

- **Програми за лидерство и зајакнување:** Иницијативи кои нудат обука за лидерство и можности за зајакнување на жените и девојките во спортот, овозможувајќи им да преземат влијателни улоги во спортската заедница.
- **Работилници за развој на вештини:** Работилници кои се фокусираат на усовршување на специфични вештини, како што се тренирање, судење и административни задачи, зголемување на женската експертиза и на нивната вклученост во различни аспекти на спортот.
- **Обука за родова сензитивност:** програми за обука кои ја зголемуваат свеста за прашања поврзани со родовите, предизвикувајќи стереотипи и поттикнуваат поинклузивна средина за сите учесници.
- **Менторство и вмрежување:** Воспоставување програми за менторство и мрежни платформи кои ги поврзуваат жените со искусни поединци во спортското поле, поттикнувајќи насоки, поддршка и споделување знаење.
- **Спортски иницијативи фокусирани на жени:** Создавање спортски иницијативи дизајнирани специјално за жени и девојки, обезбедувајќи приспособени можности за учество и развој на вештини во удобен и поддржувачки амбиент.
- **Кампањи за застапување и подигање на свеста:** Лансирање кампањи кои ја подигнуваат свеста за родовите нееднаквости во спортот и се залагаат за промени во политиките и поголеми ресурси за решавање на овие нерамнотежи.
- **Инклузивен јазик и комуникација:** Промовирање на употребата на инклузивен јазик и комуникација во спортски средини за да се осигури дека сите поединци, без разлика на родот, се чувствуваат ценети и почитувани.
- **Промоција на женски спортски достигнувања:** истакнување и славење на женските достигнувања во спортот преку медиумско покривање, настани и церемонии за признавање, инспирирајќи ја следната генерација.
- **Наставна програма за спорт за еднакви родови:** Развивање образовни програми во кои се интегрираат дискусии за родовата еднаквост, предизвикувачки предрасуди и промовирање разновидна застапеност во спортската историја и образование.
- **Ангажирање на заедницата:** Ангажирање со локалните заедници за да се поттикне екосистем за поддршка на жените и девојките во спортот, охрабрување на учеството и создавање чувство на припадност.

Овие теми одразуваат сеопфатен опсег на најдобри практики кои го нагласуваат потенцијалот на неформалното образование за поттикнување на родовата промоција во спортот, создавајќи средина која е поинклузивна, помоќна и разновидна.

Со искористување на моќта на образованието, овие практики придонесуваат за создавање на поправедни можности и средини за жените и девојките во спортот, поттикнувајќи позитивни промени и негувајќи поразновидна спортска заедница.

Non-Formal Education Best Practices that Promote Gender Equality in Sports

Најдобра практика 1: Менторство

Менторството како наставна алатка датира од античко време. Хомер се осврнува на тоа во неговата „Одисеја“, ликот Ментор служел како водич и советник на синот на Одисеј, Телемах, обликувајќи го неговиот раст. Овој наратив ја постави основата за менторската улога како водечка сила во човековиот развој. Во контекст на спортот, менторството игра клучна улога во поттикнувањето на вештините, лидерството и личниот раст кај спортистите.

Низ вековите, менторството станало клучно за личниот раст и успешната професионална еволуција. Во спортот менторството има различни форми. Во традиционалните услови, искусните спортисти би го пренеле своето знаење и мудрост на следната генерација, обезбедувајќи продолжување на атлетските наследства. Со формализирањето на спортот и подемот на професионалните лиги, тренерите презедоа менторска улога, нудејќи насоки, тактички увиди и мотивациска поддршка на своите играчи. Оваа динамика ја надмина областа на натпреварувањето, проширувајќи се на личните и професионалните аспекти од животот на спортистите.

Во последните децении, спортските организации го препознаа непроценливото влијание на структурираните програми за менторство. Овие иницијативи ги спојуваат спортистите со искусните ментори кои нудат совети за развој на вештини, ментална отпорност и живот надвор од спортот. Спортистките, особено, имаа корист од водството на менторите кои се справуваа со предизвиците на родовата пристрасност и нееднаквоста во спортскиот свет. Како што повеќе жени се искачуваа на лидерски позиции во спортот, нивното менторство стана катализатор за кршење на бариерите и промовирање на различноста.

Менторството го покажа својот капацитет да го олесни напредокот на жените во различни области, што го прави остварлив пат за жените во спортот[141]. Ова истражување навлегуваше во искуствата од прва рака на женските тренери. Поточно, студијата вклучуваше интервјуа со осум главни тренери, пет помошници тренери и двајца администратори поврзани со една институција. Овие поединци ги споделија своите патувања во областа на атлетиката и ги раскажаа своите искуства во развојот. Користејќи го постојаниот компаративен метод, се појавија четири сеопфатни теми: траекторијата на развој, родовите разлики, постигнувањето

[141] Tharenou, P. (2005). Does mentor support increase women’s career advancement more than men’s? The differential effects of career and psychosocial support. Australian Journal of Management, 30(1), 77-109..

рамнотежа и мрежата за поддршка. Наодите од оваа истрага го нагласуваат значењето на менторството како катализатор за напредокот на жените во спортот. Покрај тоа, истражувањето ја проширува постоечката литература со поместување на фокусот од идентификување на факторите што ги предизвикуваат жените да заминат од спортот кон истражување на стратегиите што се користат за негување исполнета и издржлива кариера во атлетиката.

Во 2018 година, истражувачите од Универзитетот во Канзас, Маргарет Кели и Кетрин Вагалис, го истражуваа влијанието на менторството врз спортистките[142] при што откриле дека силните менторски врски помагаат во справувањето со сексизмот и предизвиците. Спортистите со менторите дадоа поддршка против дискриминацијата и малтретирањето, помагајќи им да се занимаваат со спорт. Менторството ја зголеми самодовербата, лидерството и одржливото учество. Студијата, заснована на 42 интервјуа со поранешни средношколски спортисти, покажа дека менторите обезбедувале емоционална поддршка, намалена деликвенција и негувана работна етика. Сепак, се појавија мешани резултати; додека менторите ги овластуваа спортистките, тие понекогаш ги зајакнувале и родовите спортски норми. Мажите кои биле менторирани наведоа помала поддршка, а машките ментори се покажало дека ја поддржуваат традиционалната мажественост. Истражувањето ја нагласува вредноста на природното менторство, нагласувајќи ја важноста за развојот на адолесцентите и поттикнувајќи ја свеста за родовата динамика меѓу тренерите и наставниците.

Истражувањето [143] , стратешки дизајнирано да ги истражи доживеаните искуства на кошаркарките на универзитетот преку менторство со врснички групи, покажа дека посветеноста на групното и поединечното врсничкото менторско искуство е збогатувачко и развивачко. Тоа (а) негува синергистички односи; (б) култивирана отпорност; и (в) активирана самоефикасност. Врз основа на претходните студии за менторство на врснички групи, оваа единствена истражувачка популација (т.е. универзитетски кошаркарски спортисти) доведе до нови сознанија за моќните развојни резултати од учеството во менторските групи од врсници. Дополнително, овие исходи се особено моќни поради контекстот на колективните слаби кошаркарски перформанси на студентите-спортисти и изгубената сезона, како и спорниот однос со нивниот главен тренер.

Во современото спортско опкружување, менторството еволуираше надвор од односите еден на еден. Менторството со врсници, групното менторство и онлајн платформите го проширија опсегот на насоки и совети. Програмите за менторство повеќе не се ограничени само на елитните спортисти; тие се прошируваат и на почетните нивоа, поттикнувајќи ги младите таленти и охрабрувајќи ги да го достигнат својот целосен потенцијал. Овие иницијативи не само што поттикнуваат развој на вештини, туку и влеваат вредности на тимска работа, спортски дух и карактер.

---

[142] What Does It Mean to Matter? Natural Mentors in the Sporting Life Margaret S. Kelley, University of Kansas 2018

[143] The success of peermentoring Developmental Outcomes of University Female Basketball Athletes As Participants in Peer Mentoring Groups , https://scholarworks.bgsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1092&context=jade

Со оглед на тоа што спортот продолжува да го прифаќа менторството, практиката останува составен дел од негувањето на добро оформени спортисти кои се истакнуваат не само во избраните дисциплини, туку и во нивниот личен и професионален живот. Наследството на менторството во спортот е пример за длабокото влијание што насоките, поддршката и зајакнувањето може да го имаат врз поединците додека се движат на нивните атлетски патувања и пошироко.

Важноста и ефективноста на менторството може да се види во фактот дека не само што менторството стана комерцијална практика, туку владите почнаа да развиваат и системски пристап, со програми како што е Глобалната програма за менторство за спорт, меѓународна програма за развој на лидерство која беше лансирана во 2012 година од страна на Стејт департментот на САД[144] Исто така, многу спортски професионални и развојни мрежи нудат менторство како платена услуга за своите членови.

Меѓународниот женски форум (IWF) [145] **и EY** [146] заеднички воспоставија револуционерна иницијатива за менторство, позната како Програма за менторство за деловна мрежа на жени спортисти. Овој пионерски потфат има за цел да го ослободи неискористениот лидерски потенцијал на пензионираните спортистки и олимпијки со нивно спојување со деловните лидери. Програмата се стреми да го олесни успешниот премин од спорт во деловната кариера преку отворање врати и генерирање нови можности за жените кои имаат за цел да ја направат промената. Избраните спортистки се во комбинација со врвни менаџерки од широката мрежа на IWF, која опфаќа 33 земји и шест континенти. Преку ова менторство, менторите споделуваат увиди, експертиза и лекции за да се олесни непречената транзиција и да се зајакнат менторираните. Дефиницијата на програмата за елитни спортисти ги опфаќа оние кои се вклучиле во професионални, полупрофесионални или национално/меѓународно натпреварување.

[144] https://globalsportsmentoring.org/global-sports-mentoring-program/

[145] Информации за менторските програми ќе најдете на веб страницата на EY https://www.ey.com/en_gl/athlete-programs and the World Olympians Association website https://olympians.org/news/88/female-olympians-to-benefit-from-business-mentoring-programme/?langid=1 and https://olympians.org/news/582/female-olympians-benefit-from-elite-mentor-program/

[146] Перспективите на EY за менторските програми ќе најдете на https://www.ey.com/en_jp/entrepreneurial-winning-women/how-can-we-empower-women-athletes-to-generate-long-term-value-for-the-world

Насоки како да се обучуваат ментори и да се започне една менторска програма се достапни на интернет и може да се преобликуваат за да одговараат на типот на менторство, карактеристиките на менторите и менторираните.[147]

Менторскиот однос има за цел да обезбеди приспособена поддршка за спортистите во процесот на пензионирање или транзиција во други професионални домени, осигурувајќи дека нивните исклучителни лидерски способности продолжуваат да цветаат. Успехот на овој потфат зависи од уникатните сили на женските спортистки, вклучително самодоверба, издржливост, решителност, тимска работа и инспиративни лидерски квалитети. Со посветеност на премостување на јазот помеѓу спортот и бизнисот, деловната мрежа за жени спортисти на EY се труди да го збогати бројот на жени во корпоративното лидерство, истовремено создавајќи нови патишта за елитните спортистки во деловното поле.

Табелата подолу ги прикажува различните видови менторство во спортот, кои нудат различни пристапи за зајакнување на родовата еднаквост, поттикнување развој на вештини и зајакнување на поединците да напредуваат во спортот. Секој тип се однесува на специфични предизвици и размислувања, овозможувајќи им на организациите да создадат инклузивна и поддржувачка средина за спортистите, тренерите, администраторите и засегнатите страни од двата рода.

[147] Достапни водичи
За врснички менторски програми
https://www.sportsengine.com/article/how-start-peer-mentoring-program-your-student-athletes
https://truesport.org/leadership/peer-mentoring-program-for-student-athletes/
Менторските програми за тренери на Нов Зеланд https://sportnz.org.nz/media/3022/sport-nz-coach-mentor-programme.pdf
Водичот за менторство на тренери на Австралија
https://www.sportaus.gov.au/__data/assets/pdf_file/0007/684970/FINAL_Mentor_Training_Deliverers_Guide.pdf

Тип на менторство	Објаснување	Бенефити	Предизвици	Мерки за ублажување
Еден-на-еден	Менторството еден-на-еден вклучува искусен професионалец, често со значително искуство во спортот, обезбедувајќи персонализирано водство, совети и поддршка на индивидуален спортист, тренер или администратор. Овој тип на менторство поттикнува близок, доверлив однос каде што менторот ги приспособува нивните насоки за да одговори на специфичните потреби и аспирации на менторираниот.	Ментираната личност добива директен пристап до стручноста, искуствата и сознанијата на менторот, што доведува до зголемен развој на вештини, градење доверба и напредување во кариерата. Персонализираната природа на овој тип на менторство промовира длабоко разбирање на предизвиците и аспирациите на менторираниот.	Достапноста на соодветни ментори може да биде ограничена, што потенцијално ќе доведе до нееднаков пристап до можностите за менторство. Дополнително, форматот еден-на-еден можеби нема да одговара на напорите за менторство од големи размери.	Организациите можат да воспостават структурирани програми за менторство што ги поврзуваат менторираните со менторите врз основа на специфични критериуми. Програмите за обука и градење капацитети за ментори исто така може да помогнат да се обезбеди конзистентност и квалитет во менторството.
Групно менторство	Групното менторство вклучува колектив на ментори кои водат мала група за менторирање со заеднички цели и предизвици. Овој формат поттикнува колаборативно учење, бидејќи повеќе ментори носат различни перспективи и искуства во	Ја користи комбинираната експертиза на менторите, овозможувајќи им на менторите да учат од различни перспективи. Тоа создава заедница за поддршка каде што менторите можат да споделуваат искуства, решенија и најдобри	Балансирањето на индивидуалните потреби во групна средина може да биде предизвик. Може да има предизвици во групната динамика и потенцијални несовпаѓања во менторските придонеси.	Јасно дефинирање на целите на групата и воспоставување насоки за интеракцијата помеѓу менторите и менторираните. Поттикнување на отворена комуникација и редовни проверки за да се осигура

	групата. Групните менторски сесии често вклучуваат дискусии, работилници и активности кои поттикнуваат взаемна поддршка и споделување на знаењето.	практики. Форматот е ефикасен, бидејќи менторите можат да се вклучат со повеќе менторирани во исто време.		дека потребите на секој менториран се адресирани.
Обратно менторство	Обратно менторство вклучува помлади или помалку искусни поединци кои менторираат поискусни професионалци, често во области каде што менторираните немаат познавања, како што се новите технологии или трендови. Овој пристап ги предизвикува традиционалните хиерархии и ги овластува менторираните да учат од уникатните перспективи на нивните помлади колеги.	Обратно менторство ги воведува менторите со нови идеи, технологии и перспективи со кои инаку нема да се сретнат. Ги урива хиерархиските бариери и поттикнува култура на континуирано учење во рамките на организациите.	Некои професионалци првично би можеле да се спротивстават на идејата да учат од оние што ги доживуваат како помлади. Премостувањето на генерациските јазови и надминувањето на каква било непријатност поврзана со промената на улогите може да биде пречка.	Промовирајте ја вредноста на меѓусебното учење, нагласувајќи дека и менторите и менторираните имаат уникатни сознанија да понудат. Создадете средина за поддршка која слави различни перспективи.
Онлајн/виртуелно менторство	Онлајн или виртуелно менторство вклучува менторски интеракции	Онлајн менторството ги надминува географските бариери, што им	Недостатокот на директна интеракција може да доведе до погрешна	Обезбедете јасни насоки за виртуелно менторство, поттикнувајте редовна

	спроведени преку дигитални платформи, овозможувајќи им на менторите и менторираните да се поврзат од далечина. Ја користи технологијата за да ги олесни менторските односи без оглед на географските растојанија.	овозможува на менторите и менторираните да се вклучат без оглед на нивната физичка локација. Форматот нуди флексибилност во закажувањето и сместува различни временски зони.	комуникација или предизвици во градењето лична врска. Техничките проблеми исто така може да ја попречат ефективната комуникација.	комуникација преку видео повици и воспоставете протоколи за решавање технички проблеми. Нагласете ја важноста од градење силен онлајн однос.
Врсничко менторство	Врсничкото менторство вклучува поединци на слично ниво на искуство кои се менторираат едни со други. Врсниците со заеднички предизвици и цели соработуваат за да разменуваат увиди, стратегии и поддршка за да се движат на нивните патувања во спортот.	Врсничкото менторство создава неформална и поврзана средина за учење каде што менторираните се чувствуваат удобно да разговараат за предизвиците и да бараат совет од оние кои доживеале слични ситуации. Форматот поттикнува споделување на знаење и другарство.	На врсниците може да им недостасува специјализирана експертиза, што ќе доведе до потенцијални дезинформации. Обезбедувањето дека врсничкото менторство ги надополнува стручните насоки е од клучно значење.	Комбинирајте го врсничкото менторство со структурирано стручно водство за да обезбедите добро заокружено менторско искуство. Воспоставете насоки за споделување искуства и совети и нагласете ја вредноста на учењето од врсниците.
Меѓуродово менторство	Меѓуродовото менторство вклучува менторирање на односите меѓу поединци од различен род, со цел да се промовира инклузивноста, да се рушат бариерите поврзани со	Меѓуродовото менторство поттикнува различни перспективи и ги предизвикува родовите стереотипи. Тоа игра клучна улога во справувањето со родовите разлики во спортот и	Родовите предрасуди и стереотипи можат да влијаат на динамиката на менторството, потенцијално да го попречат напредокот на менторираниот. Несвесните предрасуди	Подигнете ја свеста за родовите предрасуди и стереотипи преку обука и едукација. Фокусирајте се на заедничките цели и нагласите дека менторството е за

	полот и да се поттикне разбирањето.	негувањето на средина каде што се вреднува сечиј придонес.	може да влијаат на односот ментор-менториран.	поттикнување на раст и еднаквост за сите полови.
Структурирани менторски програми	Структурните програми за менторство се формални иницијативи кои следат однапред дефинирани насоки, цели и механизми за евалуација. Овие програми се дизајнирани да обезбедат конзистентност, одговорност и мерливи резултати во односите со менторството.	Структурираните програми обезбедуваат јасни очекувања и за менторите и за менторираните, што доведува до поефективни и наменски интеракции со менторството. Тие го олеснуваат поставувањето цели, развојот на вештини и напредувањето во кариерата.	Воспоставувањето и одржувањето на структурирани програми може да биде интензивно за ресурси. Ригиден пристап можеби нема да ги задоволи индивидуалните потреби.	Дизајнирајте програми кои се прилагодливи на различни потреби и околности. Распределете ги ресурсите стратешки за да обезбедите одржливост на програмата. Континуирано оценувајте ја и усовршувајте ја програмата врз основа на повратни информации и исходи.

Најдобра пракса 2: Мажите и момчињата како сојузници

Вклучувањето на мажите и момчињата како сојузници во родовата промоција во областа на спортот постепено добива признание и значење. Историски гледано, дискусиите околу родовата промоција претежно се фокусирале на зајакнување на жените и девојките. Сепак, се појави похолистички пристап, признавајќи дека мажите и момчињата исто така играат клучна улога во унапредувањето на родовата еднаквост и укинување на штетните стереотипи.

Во последниве години, расте сознанието дека ангажирањето на мажите и момчињата како сојузници е од суштинско значење за промовирање на инклузивна и правична спортска средина. Различни организации, вклучително и спортски клубови, иницираа програми за обука и иницијативи насочени кон поттикнување на свеста и разбирањето за родовите прашања кај мажите и момчињата. Овие програми често го нагласуваат значењето на предизвикување на токсичната машкост, адресирање на стереотипите и охрабрување на однесување со почит и на теренот и надвор од него.

Фондот за население на Обединетите нации (УНФПА) ги брани основните права на секој поединец. Таа е водечки партнер во MenEngage Alliance[148], глобална иницијатива за соработка која опфаќа повеќе од 30 земји. Оваа алијанса има заедничка мисија активно да ги вклучи мажите и момчињата во ефективни стратегии кои ги уриваат родовите нееднаквости, го подобруваат здравјето и благосостојбата на жените, мажите и децата и се справуваат со итни прашања како што се ставање крај на родовото насилство (GBV).

Спортските клубови, како влијателни центри во спортската заедница, имаат единствена платформа за вклучување на мажите и момчињата во напорите за родова промоција. Тие спроведуваат работилници, семинари и обуки кои имаат за цел да ги едуцираат учесниците за важноста на родовата еднаквост, влијанијата на дискриминацијата и начините на кои тие можат да придонесат за позитивни промени. Овие програми за обука поттикнуваат отворени дијалози, овозможувајќи им на учесниците да размислуваат за нивното однесување и ставови додека развиваат емпатија и разбирање.

Еден значаен пристап што го користат спортските клубови е инкорпорирање на обуката за родова свест и чувствителност во обуката и развојот на лидерството. Ова не само што ги опремува тренерите и менторите со знаење да промовираат однесување со почит меѓу спортистите, туку и ги овластува да бидат пример за младите играчи. Овие обуки ја

[148] Повеќе за MenGage alliance https://menengage.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/Advocacy-Brief-Sports-and-the-making-of-men-transforming-gender-norms-on-the-playing-field.pdf

нагласуваат улогата на спортот во уривањето на родовите норми и негувањето на тимската работа и другарството без разлика на полот.

Пример за таков ангажман може да се забележи во иницијативите предводени од организации како "MenCare"[149] чија цел е да ги мобилизира мажите и момчињата како сојузници за промовирање на родовата еднаквост во различни домени, вклучително и спортот. Покрај тоа, спортските клубови поврзани со истакнати фудбалски асоцијации често ги инкорпорираат принципите за родова еднаквост во нивните програми и политики, зајакнувајќи ја идејата дека спортот може да послужи како катализатор за општествени промени.

Во Шведска, иницијативата **„Разговор во соблекувалната"**[150]поттикнува клучна промена во ставовите и однесувањата кај младите момчиња кои се на возраст од 10 до 14 години, преку нивно вклучување во значајни разговори за родовата еднаквост, доведувајќи ги до прашање штетните стереотипи. Овој иновативен пристап го препознава значењето на решавањето на родовите предрасуди уште од рана возраст за да се обликуваат позитивните вредности и перцепциите за машкоста. Со цел да се спречи родово засновано насилство, програмата директно се поврзува со спортските тимови низ целата земја, вклучително и дискусии во соблекувалната за да се уништат традиционалните норми и да се залага за инклузивна машкост.

Иницијативата „Разговор во соблекувалната" изработи влијателна наставна програма која се состои од осум сесии од 30 минути, чија цел е да ги сензибилизира момчињата за различните патеки што може да ги преземе машкоста. Овој пристап на повеќе сесии не само што ја поттикнува свеста, туку и ги опремува со алатки за да бидат почит и родово чувствителни поединци. Надвор од спортските тимови, програмата го проширува својот дофат и до училиштата, ангажирајќи ги средношколците и средношколците во разговори за родова еднаквост.

Импресивниот колективен напор кој вклучува 27 поединци, вклучително и познати амбасадори, обучувачи и експерти, го поттикнува успехот на програмата. На почетокот наиде на отпор од спортските тимови кои стравуваа од вооченото „омекнување" на младите спортисти, но сепак иницијативата стратешки соработуваше со спортските федерации и икони како Златан Ибрахимовиќ и Џими Дурмаз за да ги смени перцепциите и да добие прифаќање. До 2018 година, „разговорот во соблекувалната" опфати импресивни 15.600 поединци, вклучително и 2.128 момчиња на возраст од 10 до 14 години, поставувајќи цврста основа за промена на перспективата.

[149] MenCare. (n.d.). Engaging Men and Boys in Gender Equality. Retrieved from https://men-care.org/

[150] Веб страната на иницијативата https://lockerroomtalk.se/

Се појавија предизвици, првенствено произлезени од однапред смислените сфаќања околу мажественоста и родовите улоги. Надминувањето на ова бараше не само обраќање кон младите учесници, туку и фокусирање на родителите, тренерите и возрасните за промовирање на холистичка промена во ставовите. Идните планови на иницијативата опфаќаат проширување на нивната методологија на возрасните, обезбедувајќи сеопфатна трансформација низ спортската заедница. „Разговор во соблекувална“ отелотворува моќна стратегија која опфаќа искрен дијалог за да ги преобликува родовите норми и да негува инклузивна спортска средина.

Најдобра практика 3: Создавање безбеден простор

Безбедните простори се од суштинско значење за жените и девојките во спортот бидејќи обезбедуваат средини ослободени од дискриминација, вознемирување и насилство. Овие простори негуваат чувство на припадност, овозможувајќи им целосно да учествуваат без страв од осудување или заплашување. Нудејќи атмосфера за поддршка, безбедните простори ги поттикнуваат жените и девојките да ги развијат своите вештини, самодоверба и лидерски способности. Овие средини играат клучна улога во рушење на родовите бариери, поттикнување различно учество и промовирање на родовата еднаквост во спортот.

Како што беше споменато погоре, овие инклузивни и безбедни средини се создаваат со развивање на родово чувствителни политики и упатства и олеснување на нивното спроведување. Спортот делува како моќна алатка за зајакнување на жените и девојките, промовирајќи ја самодовербата, лидерството и физичката благосостојба. Учеството во спортот им овозможува на жените и девојките да ги урнат стереотипите, рушејќи ги бариерите што ги ограничуваат на традиционалните улоги. Како што напредуваат во различни спортски дисциплини, тие добиваат платформа да бараат еднаква застапеност, плата и можности.

Покрај тоа, позитивното влијание од ангажирањето на жените и девојките во спортот ја надминува атлетската арена. Заедниците имаат корист од намаленото родово засновано насилство, зголеменото образование за девојчињата и зголеменото учество на женската работна сила. Овластените жени и девојки се подобро опремени да се соочат со социјалните предизвици, придонесувајќи за намалување на сиромаштијата, тие се поздрави и економски овластени. Оваа сеопфатна трансформација води до рушење на пошироките социјални бариери за жените и девојките, поттикнување на толеранција, прифаќање и меѓусебно почитување.

Програмата за проширување на пристапот преку спорт (WATS) [151] со седиште на Универзитетот во Лафборо во Обединетото Кралство[152], претставува извонреден пример за ангажман на заедницата за промовирање на родовата еднаквост во спортот, особено фудбалот. Лансиран во 2003 година, WATS има за цел да го зајакне присуството на девојчињата од етничките малцинства во Лафборо, охрабрувајќи ги да продолжат со високото образование и поттикнувајќи ја нивната интеграција во општеството. Со локални партнери, вклучувајќи образовни и родово ориентирани организации, иницијативата создава мост помеѓу спортот и образованието за да се справи со интеграцијата на етничките малцинства.

Неговиот успех се припишува на фактот што се грижи за својата целна група,бидејќи програмата е прилагодена на културните чувствителности, нудејќи ексклузивни простори и временски слотови за ангажман на жените во спортот.

Со текот на годините, иницијативата постигна значителен успех. Девојките со ентузијазам учествуваат и во спортски и во едукативни активности, чувствувајќи огромна радост и задоволство. Нивниот ангажман се протега надвор од нивното лично вклучување, бидејќи тие стануваат застапници кои ги охрабруваат другите во нивната заедница да се приклучат. Позитивното влијание на програмата е длабоко; учесниците стекнуваат спортски вештини, а некои дури избраа и самите да станат спортски тренери.

Ефективноста на програмата WATS зависи од неколку критични елементи:

- Блиска соработка со етничката заедница за да се обезбеди релевантност и прифаќање.
- Планирањето е доверено на службеникот за развој на проектот со цел приспособување на активностите на потребите на девојчињата.
- Проширување на вниманието и ресурсите за вклучување на семејствата во процесот.
- Нуди сеопфатен опсег на активности усогласени со интересите на учесниците.
- Обезбедување пристап до спортски можности кои се усогласени со преференциите на заедницата.
- Признавање и справување со специфични барања, како што се родово-поделени простори и временски распореди, за максимална инклузивност и удобност.

WATS служи како главна илустрација за тоа како ангажманот на заедницата, комбиниран со приспособено програмирање и културно разбирање, може ефективно да промовира родова еднаквост и зајакнување во спортот.

[151] Повеќе информации за програмата https://www.icsspe.org/system/files/CoE%20-%20Gender%20Equality%20in%20Sports%20-%20Handbook%20on%20Good%20Practices.pdf , како и на веб странат на Универзитетот на Лафборо https://www.lboro.ac.uk/.
[152] University of Loughborough. (n.d.). Widening Access through Sport. Retrieved from https://www.lboro.ac.uk/

Фудбалскиот клуб Вест Хем Јунајтед има широк спектар на активности[153], за ангажман во заедницата, што се наведени на неговата веб-страница и во печатот. Клубот, исто така, континуирано се занимава со еднаквост, разновидност и вклучување, и му беше доделено напредно ниво на Стандард за еднаквост на Премиер лигата, признавајќи ја неговата посветеност.

На Меѓународниот ден на жената[154], Клубот секогаш има кампања за вклучување на заедницата на различни начини. Во 2019 година, промовираа како нивните женски играчи реагираат на сексистички твитови. Во 2020 година беше домаќин на виртуелен настан емитуван во живо со публика од тимови од персоналот, студенти од Универзитетот во Источен Лондон (UEL) и учесници на Академијата за да се нагласи и зајакне посветеноста на Одборот на Вест Хем Јунајтед за привлекување и задржување на женските вработени, особено во областите каде што жените се недоволно застапени. Настанот имаше за цел да помогне во предизвикот со поставените бариери и да ги подигне и поддржи аспирациите на внатрешните тимови, студентите и играчите. Настанот им фрли светлина на успешните жени во спортската индустрија за да ги истакне и слави нивниот успех и достигнувања. Во 2023 година, ја истакна својата **Premier League Kicks** programme[155], која ја користи моќта на спортот за да работи со млади луѓе на возраст меѓу 8-18 години на теми за кои има најголема потреба. Една од клучните точки за фокусирање на програмата PL Kicks е да се осигура дека повеќе млади жени, кои обично не се чувствуваат доволно самоуверени за да се приклучат на фудбалска сесија, имаат пристап и дека ќе се вклучат во овие забавни спортски активности. Во периодите кога сесиите не може да се одржат, персоналот на Фондацијата го продолжи својот ангажман со младите преку редовни проверки, билтени вклучувајќи забавни активности и квизови, како и игри, вештини и вежби поставени на Twitter преку #KicksCorner. Сесиите „PL Kicks Virtual Meet“ започнаа во јануари и се фокусирани на обезбедување безбеден и добредојден простор за женските учесници за да се вклучат во низа интерактивни одредби како што се предизвици, дискусии и натпревари, притоа стекнувајќи нови пријатели, градејќи социјални вештини и развивавајќи доверба.

Зголемување на популарноста на жените во фудбалот

Дали женскиот фудбал станува се попопуларен? Одговорот е – да! Женскиот фудбал продолжува да расте од година во година и може да се пофали со талент од светска класа. Ова ја направи самата игра уште попопуларна, а девојките од целиот свет сакаат да ги следат своите омилени играчи.

---

[153] За ангажманот на клубската заедница https://www.whufc.com/club/community/players-project/community-engagement

[154] Информации за настанот по повод Меѓународниот ден на жената https://www.internationalwomensday.com/Activity/16555/West-Ham-United-Football-Club-chooses-to-challenge-marking-IWD-with-an-engaged-community#:~:text=Also%20on%20International%20Women's%20Day,in%20areas%20where%20women%20are

[155] Од веб страната на Вест Хам за проектите на Фондацијата https://www.whufc.com/node/456645

На порастот на популарноста на женскиот фудбал на меѓународно ниво во голема мера влијаеше и фактот дека на играчите им беше дадено заслужено место во медиумите на глобално ниво и дека натпреварите сега се достапни за сите. Во 2019 година, кога Франција беше домаќин на Светското првенство, интересот беше на највисоко ниво, со повеќе од 82 милиони гледачи кои го следеа финалето меѓу САД и Холандија.

Гледачите ширум планетата почнаа да се поврзуваат со имињата на фудбалерите, што беше еден од главните предуслови за сè повеќе да се зборува за женскиот фудбал. Надија Надим е една од најпознатите фудбалерки. Таа е родена во Авганистан, а за време на војната како дете побегнала во Скандинавија. Таа признава дека Данска ја образувала и продолжила да ја претставува својата „посвоена земја“ на меѓународно ниво како спортист.

Таа сега е амбасадор на УНЕСКО за образование на девојчиња и жени и верува дека спортот може да игра клучна улога во правото на образование за жените ширум светот.

- Мислам дека образованието и фудбалот се речиси иста работа, бидејќи и двете се алатки за остварување на своите цели. Не ми се допаѓа тоа што има толку многу девојки ширум светот кои ја немаат таа можност да имаат пристап до училиште или спортски терени. Тоа е срцепарателно. Ќе се обидам да направам сè што е во моја моќ некако да го сменам - изјави Надија Надим.

Во јануари 2023 година, Арсенал даде светска рекордна понуда за трансфер на ѕвездата на Манчестер Јунајтед Алесија Русо. Јунајтед беше цврст и претпочиташе да ја задржи својата ѕвезда и ги одби парите.

Кира Волш се пресели од Манчестер Сити во Барселона во 2022 година за светски рекорд од 400.000 евра. Колку за споредба, првиот трансфер од милион фунти за фудбалер беше далечната 1979 година. Ние сме далеку од таа сума во моментов во женскиот фудбал, но како што добиваме поквалитетни играчи со секоја нова генерација и како што се градат сè повеќе и повеќе домашни имиња, вредностите поврзани со трансферите во иднина само ќе растат.

Во август 2023 година, Светското првенство се одржа во Австралија и Нов Зеланд, со што беа срушени сите досегашни рекорди по гледаност. Исто така, стана јасно дека популарноста на женскиот фудбал се зголемува за време на големите турнири. Меѓународните турнири се интензивни и возбудливи. Наместо да траат поголемиот дел од годината, како што се прави во лигите, натпреварите се групирани и траат во период од 3 до 4 недели. На навивачите им се дава можност да изберат кои репрезентации да ги гледаат, со најдобрите играчи во светот и тоа им дава чувство на вклученост во организација на голем настан како Светското првенство.

Исто така, бесплатниот пренос на натпревари и онлајн каналите помогнаа да се зголеми гледаноста на женскиот фудбал. Редовното гледање натпревари ги носи фудбалерите и тимовите во вашиот дом и создава врска со навивачите. Играчите стануваат познати имиња.

Дури и оние кои не гледаат или не се љубители на женскиот фудбал, ќе сметаат на неколку од најпознатите играчи.

Преку сите медиумски канали женскиот фудбал е попристапен за секого. Почесто зборуваме за играчи, тимови, лиги, турнири и претстојни натпревари. Тоа значи дека дијалогот за женскиот фудбал е секогаш присутен и станува нормална тема во нашиот секојдневен разговор.

Светскиот куп на ФИФА за жени во Австралија и Нов Зеланд во 2023 година беше огромен успех, благодарение на рекордната посетеност - со повеќе од 1,77 милиони продадени билети. Додека турнирот ги освои срцата и умовите на домашните и гостинските навивачи, претседателот на ФИФА, Џани Инфантино им се заблагодари на двете нации домаќини за нивните напори да го подигнат профилот на женскиот фудбал на невидено ниво на глобално ниво.

Светското првенство беше емитувано на 200 територии, а 64 натпревари ги следеа повеќе од две милијарди навивачи од секој дел на нашата планета. Секој од натпреварите во просек пред повеќе од четири години го следеле по 7.000 гледачи на глобалното првенство што се одржа во Франција. ФИФА објави дека Светското првенство во 2023 година донесе речиси 570 милиони долари приход.

- Еднаква плата за фудбалерите и фудбалерите на светските првенства? Веќе одиме во таа насока! Но, тоа ништо не би решило. Можеби е симбол, но ништо не би решило, бидејќи тоа е еден месец на секои четири години и тоа е само за неколку играчи од илјадници и илјадници фудбалерки ширум светот. Мора да го задржиме моментумот! Ова е она што им го велам на сите жени - и знаете дека имам четири ќерки дома - дека имате моќ да се промените. Изберете ги вистинските битки. Изберете ги вистинските борби. Ти имаш моќ да нè убедиш нас мажите што смееме, а што не смееме. Направете го тоа. Само направете го тоа - изјави претседателот на ФИФА, Џани Инфантино на Светското првенство во Австралија и Нов Зеланд.

Како што шпанскиот тим победи на WWC во август 2023 година, свеста за жените во фудбалот и родовата еднаквост во спортот се зголеми на глобално ниво. ФИФА проценува дека WWC 2023 достигна повеќе од 2 милијарди луѓе. Моментумот е таму, наше е да го искористиме.

Co-funded by the European Union

Финансиран од Европската Унија. Сепак, искажаните ставови и мислења се само на авторот(ите) и не мора да ги одразуваат ставовите на Европската унија или Европската извршна агенција за образование и култура (EACEA). Ниту Европската Унија, ниту EACEA не можат да бидат одговорни за нив.

Izvještaj o dobrim praksama u kreiranju i primjeni održivih modela neformalnog obrazovanja koji jačaju rodnu ravnopravnost u sportu

avgust 2023

Sadržaj

Uvod 51

Značaj sporta i rodne ravnopravnosti 51

Zašto je rodna ravnopravnost važna u fudbalu? 54

Pregled rodne ravnopravnosti u sportu i u fudbalu 55

Šta je neformalno obrazovanje 61

- Prednosti neformalnog obrazovanja 63
- Izazovi neformalnog obrazovanja 63
- Neformalno obrazovanje u kontekstu sporta 64
- Principi ključni za stvaranje i sprovođenje održivih modela neformalnog obrazovanja 65

Najbolje prakse u promociji rodne ravnopravnosti u sportu putem neformalnog obrazovanja 75

- Preporuke iz Izvještaja EU Grupe na visokom nivou za rodnu ravnopravnost u sportu 75
- Najbolje prakse UEFA-e u promociji rodne ravnopravnosti putem neformalnog obrazovanja u sportu 77
- Najbolje prakse u promociji rodne ravnopravnosti u sportu putem neformalnog obrazovanja Saveta Evrope 78

Izbor dobre prakse u promociji rodne ravnopravnosti u sportu putem neformalnog obrazovanja 79

- Dobra praksa 1: Mentoring 79
- Najbolja praksa 2: Muškarci i dečaci kao saveznici 1
- Najbolja praksa 3: Stvaranje bezbjednog okruženja 2

Porast popularnosti ženskog fudbala 4

Uvod

Sport je kroz istoriju bio sastavni dio ljudskog života i kulture. Sada je sport prerastao u mehanizam društvenih promjena koji je ima potencijal da promoviše socijalnu inkluziju i rodnu ravnopravnost. Neformalno obrazovanje u sportu je prepoznato kao efikasno sredstvo za promociju rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena i djevojaka. Ovaj oblik edukacije nudi fleksibilniji i pristupačniji pristup učenju, koji može dopuniti i podržati formalno obrazovanje. Koristeći metode neformalnog obrazovanja, možemo stvoriti održive modele koji jačaju rodnu ravnopravnost u sportu i osnažuju djevojke i žene da učestvuju i preuzmu vodeće uloge u sportu.

Izvještaj ima za cilj da informiše o mogućnostima i pruži pregled dobrih praksi u kreiranju i primjeni održivih modela neformalnog obrazovanja koji jačaju rodnu ravnopravnost u sportu. Iako izvještaj u fokusu ima fudbal, on je pisan tako da je u osnovi primjenjiv u svim sportovima, i namijenjen je sportskim organizacijama i zainteresovanim stranama za unaprijeđenje rodne ravnopravnosti u sportu kroz neformalno obrazovanje.

Prvi dio izvještaja govori o **značaju sporta, rodnoj ravnopravnosti u sportu i ulozi neformalnog obrazovanja** u jačanju rodne ravnopravnosti u sportu. Ovaj dio ističe prednosti neformalnog obrazovanja i objašnjava načine kojima se može dopuniti i podržati promocija rodne ravnopravnosti koja se sprovodi u drugim oblastima npr. kroz razvoj i implementaciju politika, kampanje za podizanje svijesti, formalno obrazovanje itd.

Drugi dio izvještaja fokusira se na **ključne principe kreiranja i implementacije održivih modela neformalnog obrazovanja**. U njemu se govori o važnosti stvaranja inkluzivnog i bezbjednog okruženja, razvoja rodno osjetljivog sadržaja, korišćenja inovativnih i participativnih nastavnih metoda i izgradnje partnerstava i mreža za održavanje inicijativa.

Treći dio izvještaja **sadrži setove najboljih praksi** za jačanje rodne ravnopravnosti u sportu/fudbalu kroz neformalno obrazovanje. To su uspješne inicijative koje su koristile neformalno obrazovanje u cilju promocije rodne ravnopravnosti u sportu.

Značaj sporta i rodne ravnopravnosti

Kroz istoriju čovječanstva, sport je u različitim pojavnim oblicima uvijek imao neku ulogu. Porijeklo modernog sporta može se pratiti do drevnih civilizacija, gdje su fizička takmičenja često bila isprepletena sa vjerskim ritualima i proslavama. Tokom 19. vijeka, sa industrijalizacijom i urbanizacijom koje su promijenile način života ljudi i pojavom potrebe i želje za slobodnim aktivnostima, uobličio se koncept organizovanog sporta. Polako, sa uspostavljanjem formalnih pravila, propisa i takmičenja; nastajali su savrijemeni sportovi, kakve danas poznajemo. Tokom

kasnog 19. i početka 20. vijeka, sport je počeo da prevazilazi nacionalne granice. Formiranje međunarodnih sportskih organizacija, poput Međunarodnog olimpijskog komiteta (MOK) 1894. i Međunarodnog udruženja fudbalskih saveza (Federation Internationale de Football Association - FIFA) 1904. godine, postavilo je osnovu za globalne sportske događaje, podstičući jedinstvo i mirno takmičenje među nacijama. Olimpijske igre, obnovljene 1896. godine, postale su simbol međunarodnog prijateljstva, naglašavajući ideale sportskog duha, fer-pleja i međusobnog poštovanja. Veliki međunarodni turniri, kao što su Olimpijske igre i svjetska prvenstva, slave ljudska dostignuća i saradnju, pokazujući moć sporta da pokrene osećaj pripadanja globanom društvu.

Danas se značaj sporta proteže daleko izvan okvira stadiona i igrališta.

Ujedinjene nacije navode da je „sport po svojoj prirodi učešće. Reč je o inkluziji i građanstvu. Sport okuplja pojedince i zajednice, ističući zajedništva i premošćujući kulturne ili etničke podjele. Sport pruža forum za učenje vještina kao što su disciplina, samopouzdanje i liderstvo i podučava osnovne principe kao što su tolerancija, saradnja i poštovanje. Sport uči vrijednosti truda i kako upravljati pobjedom i porazom. Kada se naglase ovi pozitivni aspekti sporta, sport postaje moćno sredstvo kroz koje Ujedinjene nacije mogu raditi na postizanju svojih ciljeva.“ [156]

XXI vijek je vrijeme u kom se život odvija u sjedećem položaju i sve je veća zabrinutosti za zdravlje ljudi. Sport nudi put ka fizičkoj aktivnosti, promoviše aktivan stil života, zdravlje i smanjujući rizik od hroničnih bolesti. Promocija aktivnog načina života kroz sport ne samo da koristi pojedincima, već i doprinosi ciljevima javnog zdravlja, smanjujući teret zdravstvene zaštite i poboljšavajući ukupni kvalitet života.

Sport služi kao zajednički jezik svih, koji prevazilazi jezičke, kulturne i geografske barijere. On se razvio u platformu koja povezuje kulture, osnažuje pojedince i podstiče društvene promjene. Sportski događaji okupljaju pojedince iz različitih sredina, stvarajući zajednička iskustva i promovišući međusobno razumijevanje.

Sport je takođe odigrao ključnu ulogu u zagovaranju društvenih promjena i podizanju svijesti o važnim pitanjima u društvu. Sportisti su se zalagali za ciljeve koji se kreću od građanskih prava do rodne ravnopravnosti i održivosti životne sredine. Sportski događaji pružaju globalnu pozornicu za rasvjetljavanje društvenih izazova, podsticanje razgovora i pokretanje pozitivne transformacije.

Važno je da sport poseduje jedinstvenu sposobnost da osnaži pojedince, posebno marginalizovane grupe. Bavljenje sportom nudi mogućnosti za lični rast, samodisciplinu i razvoj vještina. Kroz sport, ljudi svih uzrasta i porijekla mogu da jačaju veštine kao što su vođstvo, timski rad i istrajnost koje su bitne i izvan terena. Štaviše, sport služi kao sredstvo za inkluziju, rušenje društvenih granica i stvaranje prostora u kojima se podržava različitost.

[156] United Nations Inter-Agency,Hartmann, D.; Kwauk, C. (2011). Sport and Development: An Overview, Critique, and
Reconstruction. Journal of Sport and Social Issues, 35(3) 284-305

Posljednjih godina rod postaje sve istaknutija tema u svijetu sporta. Koncept roda se odnosi na društveno i kulturno konstruisane uloge, ponašanja i očekivanja povezana sa tim da ste muškarac ili žena. U kontekstu sporta, rod se često povezuje sa pitanjima koja se odnose na jednakost, pravičnost i mogućnosti. Istorijski gledano, sport je bio posmatran kao aktivnost kojom dominiraju muškarci, dok su se žene i djevojke suočavale sa brojnim preprekama za učešće, kao i diskriminatornim stavovima i praksama.

Jedno od ključnih pitanja vezanih za rod u sportu je nedovoljna zastupljenost žena i djevojaka. Kao razlog tome se navodi niz faktora, uključujući društvene norme i stereotipe, nejednak pristup resursima i mogućnostima, kao i diskriminatorske stavove i prakse u društvu. U mnogim zemljama se na sport, a pogotovo na fudbal, gleda kao na oblast života u kojoj su dominantni muškarci.

Potreba da se žene, a posebno djevojke uključe u aktivniji način života, nikada nije bila hitnija. Ovo se posebno odnosi na ove nove generacije djevojaka koje imaju zabrinjavajuće probleme sa mentalnim zdravljem i prijavljuju da su manje srećne, i više zabrinute i nezadovoljnije svojim izgledom. Nedavna pandemija je u mnogim slučajevima jednostavno pojačala ove probleme za mnoge djevojke. Takođe, žene i djevojke se često suočavaju sa uznemiravanjem i neželjenom pažnjom kada se aktivno bave sportom, uključujući povećanu pažnju na izgled tijela, nedostatak ženstvenosti ili povećanu muškost, što njihovo učešće čini teretom, umjesto da donosi sreću i slobodu. Sport je već dugi niz godina za dječake i muškarce jedno od najvažnijih socio-kulturoloških iskustava za učenje. Te iste beneficije treba da budu priuštene djevojkama i ženama. Istraživanja su pokazala da [157]:

- Srednjoškolke koje se bave sportom imaju manje šanse da budu upletene u neželjenu trudnoću; veća je vjerovatnoća da će dobiti bolje ocene u školi i veća je vjerovatnoća da će diplomirati nego djevojčice koje se ne bave sportom.
- Samo četiri sata vežbanja nedjeljno može smanjiti rizik od raka dojke tinejdžerke do 60%; rak dojke je bolest koja pogađa svaku osmu Amerikanku. (Časopis Nacionalnog instituta za rak, 1994.)
- Četrdeset procenata žena starijih od 50 godina pati od osteoporoze, ali se bavljenjem sportom i korišćenjem vežbi sa opterećenjem povećava koštana masa.
- Djevojke i žene koje se bave sportom imaju veći nivo samopouzdanja i samopoštovanja, i kod njih je registrovani niži nivo depresije.

Istraživanja pokazuju[158] da učešće žena i djevojčica u sportu je važno sredstvo društvenog i ekonomskog osnaživanja: 1) Žene i djevojke stiču nove profesionalne mreže, razvijaju osećaj identiteta i pristupaju novim mogućnostima da se više angažuju u životu škole i zajednice; 2) Sport

[157] Više informacija je potražite na https://www.womenssportsfoundation.org/advocacy/benefits-sports-participation-girls-women/#:~:text=Girls%20and%20women%20who%20play,who%20do%20not%20play%20sports.
[158] Podaci preuzeti sa https://globalsportsmentoring.org/global-sports-mentoring-program/2022/

služi kao sredstvo za poboljšanje liderskih uloga žena i djevojaka i učešća u donošenju odluka; 3) Sport okuplja ljude preko granica, kultura i sistema vjerovanja i može promovisati veću toleranciju i razumijevanje među pojedincima i zajednicama; 4) Učešće djevojčica u sportu može da izazove rodne stereotipe i diskriminatorne stavove; i 5) Studije pokazuju direktnu povezanost između učešća djevojčica u sportu i visokog obrazovanja i zapošljavanja.

Povećana svijest o važnosti rješavanja rodnih pitanja u sportu i sve veće prepoznavanje potencijalnih koristi od promovisanja rodne ravnopravnosti su bili fokus u posljednje dvije decenije. Rodna ravnopravnost je jedan pristup koji je usvojen u mnogim zemljama i organizacijama za promociju rodne ravnopravnosti u sportu, uključujući fudbal. Jačanje rodne ravnopravnosti u fudbalu je proces koji uključuje integraciju rodnih perspektiva i razmatranja u sve aspekte politika, programa i praksi.

Značaj jačanja rodne ravnopravnosti u sportu raste, a razvijene su brojne inicijative i programi za rješavanje problema nejednake zastupljenosti žena u sportu. Ove inicijative se fokusiraju na niz oblasti, uključujući povećanje pristupa mogućnostima za žene i djevojke, rješavanje diskriminatornih stavova i praksi, i kao kreiranje, sprovođenje i promocija rodno osetljivih politika i praksi.

Zašto je rodna ravnopravnost važna u fudbalu?

Tokom svoje evolucije, fudbal je ostavio neosporan trag u društvu. Pored uloge izvora zabave, sport je doprinio njegovanju nacionalnog ponosa, jačanju jedinstva i stvaranja osjećaja lokalnog i nacionalnog identiteta. Djelovao je kao platforma za društvene promjene, gdje su igrači i navijači podjednako koristili svoj uticaj za riješavanje pitanja u rasponu od rasizma do rodne nejednakosti.

Rodna ravnopravnost u fudbalu i fudbalskim klubovima nije samo simboličan gest već transformativni korak koji ima potencijal da redefiniše pejzaž sporta. Rod i različitost postaju ne samo etički već i strateški imperativi za klubove koji imaju za cilj da postignu izvrsnost i na terenu ali i van njega. Savremeni fudbalski pejzaž se razvija, sa sve većim naglaskom na jednakosti, raznolikosti i zastupljenosti. Fudbalski klubovi više nisu samo atletski subjekti; one su moćne platforme sa značajnim društvenim uticajem. Prihvatanje rodne inkluzije usklađuje klubove sa ovom promjenljivom dinamikom, istovremeno ubirući mnoštvo prednosti koje se protežu van granica same igre.

Dajući prioritet rodnoj raznolikosti u svojim redovima, klubovi šalju snažnu poruku društvene odgovornosti, odražavajući širu posvećenost jednakosti i pravičnosti. Ovo ne samo da odjekuje navijačima i zainteresovanim stranama, već i privlači za talente – kako na terenu tako i van njega. Kada žene sportisti, treneri i navijači vide klub koji cijeni i podržava njihovo učešće, to povećava reputaciju kluba kao etičke i napredne organizacije.

Štaviše, rodna ravnopravnost u fudbalskim klubovima doprinosi razvoju kulture inovacija i novih perspektiva. Pokazalo se da diverzifikoviani timovi stvaraju kreativnija riješenja, bolje rješavaju probleme i imaju širi spektar ideja. Ovo se prevodi i na fudbalski teren. Uključivanje žena u trenerske i rukovodeće uloge uvodi nove strategije, taktike i stilove igre koji mogu da unesu dinamiku u pristup kluba. Rodna raznolikost povećava intelektualni i strateški opseg kluba, što rezultira boljim donošenjem odluka i konkurentnoj prednosti u odnosu na druge.

Karijerni razvoj za sportistkinje, žene trenere i zaposlene u upravi kluba ne samo da podstiče razvoj talenata, već i njeguje sportski ekosistem u kojem ima prostora da žene napreduju.

Fudbalski klubovi imaju važnu društvenu ulogu i duboko ukorijenjen uticaj na živote svojih navijača. Na sportiste i klubove se gleda kao na uzore. Žene i djevojke, koje su kroz istoriju bile nedovoljno zastupljene, se sada sa jačanjem rodne ravnopravnosti i promocijom ženskog fudbala lakše identifikuju sa klubom i sportistima, inspirišući nove generacije ženskih sportista i navijača.

Prihvatanje različitosti i jačanje rodne ravnopravnosti unosi i progresivne vrijednosti u klubove. Fudbal je odraz društva, a klubovi imaju jedinstvenu priliku da pokrenu pozitivne promjene zagovarajući rodnu inkluziju. Vrijednovanjem doprinosa svih, bez obzira na pol, fudbalski klubovi utiru put ka inkluzivnijoj, inovativnijoj i uspješnijoj budućnosti – kako unutar sporta tako i u široj globalnoj zajednici.

Pregled rodne ravnopravnosti u sportu i u fudbalu

Međunarodni olimpijski komitet (MOK), osnovan 1894. godine, prve godine karakteriše ograničeno priznanje učešća žena na Igrama. Na inauguracionim modernim Olimpijskim igrama 1896. godine učestvovao je samo mali broj sportistkinja, odražavajući preovlađujuće društvene norme tog vremena.

U XX vijku, MOK je počeo da priznaje važnost rodne ravnopravnosti i počeo je da preduzima korake da promoviše uključivanje žena u sport. Olimpijske igre u Amsterdamu 1928. označile su značajnu prekretnicu kada je ženama bilo dozvoljeno da učestvuju u atletici, što je značilo odstupanje od ograničenog obima učešća žena. Uprkos ovom napretku, rodni dispariteti su decenijama opstajali u raznim olimpijskim sportovima.

Na Kongresu MOK-a 1981. godine donijeta je velika odluka o sveobuhvatnijem jačanju rodne ravnopravnosti u okviru olimpijskog pokreta. Kongres je odredio da svaki olimpijski sport mora da nudi i muške i ženske događaje, odražavajući posvećenost obezbjeđivanju jednakih mogućnosti za sportiste svih polova. Ova odluka je označila prekretnicu i pokazala posvećenost MOK-a riješavanju rodne neravnoteže u sportu.

Kako su godine napredovale, MOK je prepoznao potrebu da žene preuzmu vodeću ulogu u olimpijskom pokretu. Pirjo Haggman je 1990. godine postala prva žena koja je izabrana u Izvršni

odbor MOK-a, što je označilo istorijski trenutak i simbolizovalo pomak ka većoj zastupljenosti polova u tijelima koja donose odluke.

U XXI vijeku, MOK je pokrenuo strateške inicijative za dalje ubrzanje rodne promocije. „Olimpijska agenda 2020“[159] istakla je posvećenost organizacije poboljšanju rodne ravnoteže u upravljanju sportom i procesima donošenja odluka. Ova sveobuhvatna mapa puta je imala za cilj da osigura da žene imaju istaknutiju ulogu u oblikovanju pravca olimpijskog pokreta.

Olimpijske igre u Tokiju 2020. predstavljale su značajan događaj u naporima MOK-a da promoviše rodnu ravnopravnost. Igre su postavile rekord za najveći udio sportistkinja ikada, što je svjedočanstvo napretka koji je postignut ka postizanju rodne ravnoteže na olimpijskim takmičenjima. Uključivanje događaja kao što je „Štafeta mješovitih polova“ podvukla je posvećenost MOK-a da prikaže dostignuća žena u sportu.

MOK nastavlja da promoviše rodnu ravnopravnost, a u maju 2023. udružio se sa UN Vomen i pokrenuo Projekat rodne ravnopravnosti kroz sport[160], novu zajedničku inicijativu koja će koristiti sport kao sredstvo za unaprijeđenje rodne ravnopravnosti i spijrečavanje rodno zasnovanog nasilja.

Evropska unija (EU) je pokazala dugogodišnju posvećenost unaprijeđenju rodne ravnopravnosti u oblasti sporta. Jedan od važnijih koraka koje je EU preuzela u cilju promocije rodne ravnopravnosti, a koji se prelio i u sferu sporta, je osnivanje **Evropskog instituta za rodnu ravnopravnost (EIGE)** 2006. godine kao autonomne agencije EU. Sa mandatom da jača rodnu ravnopravnosti i bori se protiv rodno-zasnovane diskriminacije, u svim životnim sferama, uključujući tu i sport. EIGE igra ključnu ulogu jer pruža institucijama EU i državama članicama podatke, rezultate istraživanja, i ekspertize, kako bi na osnovu podataka razvili kvalitetne politike i inicijative za jačanje rodne ravnopravnosti. Jedan od dokumenata koji je EIGE kreirao, a koji upoređuje politike unaprijeđenja rodne ravnopravnosti je ***Integrisanje rodnih pitanja u politike i programe institucija Evropske unije i država članica EU*** [161].

Strategija rodne ravnopravnosti Evropske unije 2020-2025[162], predstavljena u martu 2020., prepoznaje značaj sporta kao katalizatora za promjene. Naglašava važnost njegovanja angažovanja žena i djevojčica u sportu i fizičkim aktivnostima, kao i promovisanja rodne ravnoteže u liderskim ulogama u sportskim organizacijama. Ovo priznanje uloge sporta u

[159] Više infomacija o Olimpijskoj agendi 2020 se mogu naći na https://olympics.com/ioc/olympic-agenda-2020
[160] Informacija o programu se može naći na https://olympics.com/ioc/news/ioc-and-un-women-launch-new-gender-equality-through-sport-initiative-in-new-york
[161] Dokument možete preuzeti sa https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Good-Practices-in-Gender-Mainstreaming.pdf .
[162] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0152&from=EN

unaprijeđenju rodne ravnopravnosti je ojačano kroz koordinisane zalaganje koje je predvodila Kancelarija EOC EU u saradnji sa MOK-om. Dodatni član, član 102, je integrisan, naglašavajući moćnu ulogu sporta u razbijanju rodnih stereotipa, jačanju samopouzdanja i usavršavanju liderskih sposobnosti za žene i djevojke. Podvlači potrebu za efikasnim platformama za prikazivanje međunarodnih, nacionalnih i lokalnih ženskih uzora i lidera, istovremeno pozivajući države članice i Komisiju da se pozabave razlikama u platama polova, nasiljem nad ženama i djevojkama u sportu, predstavljanjem u medijima i pozicijama na kojima se donose odluke. . Konkretno, Komisija se poziva da integriše sport u svoju planiranu kampanju protiv stereotipa, dodatno učvršćujući posvećenost EU da iskoristi sport kao sredstvo za podsticanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena.

EU kontinuriano naglašava važnost riješavanja rodnih dispariteta u sportu kroz okvire politika i dijaloga[163]. Posvećenost EU se proteže na podsticanje intersekcionalnosti, priznajući da se rodna ravnopravnost ukršta sa različitim dimenzijama identiteta i nejednakosti.

Grupa na visokom nivou za jačanje rodne ravnopravnosti je neformalna grupa koju čine predstavnici odgovorni za jačanje rodne ravnopravnosti na nacionalnom nivou. Njime predsjedava Evropska komisija i održava redovne sastanke. Grupa podržava trio-predsjedništva u identifikaciji tema koje bi trebalo da budu obrađene. Grupa je takođe glavni forum za planiranje strateškog praćenja Pekinške platforme za akciju, uključujući razvoj indikatora. Od 2003. godine grupa takođe pomaže Evropskoj komisiji da pripremi izvještaj o ravnopravnosti žena i muškaraca za Evropski savjet. U nedavnom izvještaju **Grupe na visokom nivou Evropske komisije o rodnoj ravnopravnosti**. Izvještaj HLG nudi preporuke u šest tematskih oblasti koje su identifikovane kao ključne za unaprijeđenje rodne ravnopravnosti u sportu[164].

EU je prepoznala transformativni potencijal sporta kao platforme za jačanje društvenog uključivanja, osnaživanja i pravičnosti, što je rezultiralo **različitim promjenama politika i kreiranja programima finansiranja**[165], prije **svega Erazmus+ programom**, koji podržavaj inicijative koje jačaju rodnu ravnopravnost u sportu, podstiču saradnju, razmjenu i dijeljenje znanja koje osnažuju žene i djevojke da ostvare ono što žele u sportu.

FIFA, Međunarodno udruženje fudbalskih saveza (Federation Internationale de Football Association), osnovana je 1904. godine da vrši nadzor nad međunarodnim fudbalskim takmičenjima i uspostavi jedinstven skup pravila igre. Tokom većeg dijela svoje istorije, fokus organizacije bio je prvenstveno na muškom fudbalu, i malo pažnje posvećene rodnoj raznolikosti

[163] Dokumenti o politikama mogu se naći na veb stranici Komisije EU, a uključuju i Predlog strateških akcija o rodnoj ravnopravnosti u sportu 2014 – 2020 koji je odobrila Grupa eksperata „Rodna ravnopravnost u sportu“ na svom sastanku u Briselu 18. februara 2014.
https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/events/2013/documents/20131203-gender/final-proposal-1802_en.pdf

[164] Više o preporukama možerte pročitati na str. 27

[165] Više o politikama i izvorima firnansiranje EU za jačanje rodne ravnopravnosti u sportu na https://sport.ec.europa.eu/policies/gender-equality_en

i učešću žena. Međutim, tokom godina, FIFA-in pristup je evoluirao da daje prioritet promociji roda i inkluzivnosti u sportu[166].

Put ka rodnoj ravnopravnosti unutar FIFA-e dobio je značajan zamah krajem 20. vijeka. 1991. godine FIFA je organizovala prvo Svjetsko prvenstvo za žene, što je označilo ključni trenutak za ženski fudbal. Ovaj revolucionarni događaj pokazao je rastući talenat i interesovanje za ženski fudbal, što je navelo FIFA da postepeno proširi svoje napore u promovisanju rodne ravnopravnosti. Uprkos ovim pozitivnim koracima, disparitet između muškog i ženskog fudbala je ostao izražen, sa nejednakim finansiranjem, ograničenim mogućnostima i nedostatkom zastupljenosti žena u organizaciji.

Posljednjih decenija, FIFA je preduzela konkretne korake za riješavanje ovih dispariteta i podsticanje rodne inkluzije. FIFA je 2013. godine, pod vođstvom Sepa Blatera, osnovala prvu žensku fudbalsku diviziju. Ovo odjeljenje je imalo zadatak da razvije strategije za unaprijeđenje ženskog fudbala na svim nivoima, od osnovnih do elitnih takmičenja. Stvaranje ove divizije pokazalo je posvećenost FIFA-e premošćivanju rodnog jaza i podizanju statusa ženskog fudbala.

Značajna prekretnica nastupila je 2016. godine kada je Đani Infantino izabran za predsjednika FIFA. On je obećao da će dati prioritet rodnoj ravnopravnosti i predstavio viziju FIFA 2.0, koja je naglasila posvećenost organizacije jačanju ženskog fudbala i obezbejđivanju jednakih mogućnosti za sve. FIFA je uvela inicijative za povećanje ulaganja u ženski fudbal, povećanje vidljivosti ženske igre i podsticanje većeg broja žena da preuzmu vodeće uloge u fudbalskoj administraciji.

Jedna od najznačajnijih prekretnica na FIFA-inom putu ka promociji roda bila je najava u 2019. godini revolucionarnog povećanja novčane nagrade za Svjetsko prvenstvo za žene. Ova odluka je označila značajan korak ka riješavanju dugotrajnog dispariteta u finansijskoj podršci između muških i ženskih turnira.

Svjetsko prvenstvo u fudbalu za žene 2019. godine [167] je bio događaj koji je pokazao izuzetan rast i značaj ženskog fudbala na globalnoj sceni. Igran u Francuskoj, turnir je privukao široku pažnju i ostavio trajan uticaj. Učestvovalo je 24 tima sa različitih kontinenata, koji su se takmičili u ukupno 52 utakmice. Sjedinjene Države su postale šampionke, obezbijedivši svoju četvrtu titulu na Svjetskom prvenstvu za žene. Takmičenje je obuhvatilo mečeve sa visokim rezultatima i nevjerovatne pojedinačne nastupe, što je povećalo vrijednost ženskog fudbala kao izvora zabave.

Turnir je privukao pažnju oko 1,12 milijardi gledalaca širom svijeta, sa naglašenim velikim globalim interesovanjem za ženski fudbal. Mediji su odigrali ključnu ulogu u pokrivanju i promociji događaja. Novinske kuće širom svijeta su opširno izvještavale o mečevima, doprinoseći podizanju

[166] Za sveobuhvatan pregled FIFA-inog evoluirajućeg pristupa promociji rodne ravnopravnosti, možete pogledati zvaničnu veb stranicu FIFA-e posvećenu ženskom fudbalu : https://www.fifa.com/womens-football.
[167] Za detaljnije uvide i informacije o FIFA Svjetskom prvenstvu za žene 2019, možete posjetiti zvaničnu veb stranicu FIFA Svjetskog prvenstva za žene: https://www.fifa.com/womensworldcup/ .

svijesti o događaju. Pored toga, društveni mediji su postali prostori koji su uživo pratili učešće navijača i igrača, podstičući osjećaj zajednice i pojačavajući uticaj ovog turnira.

Svjetsko prvenstvo za žene 2019. odigralo je ključnu ulogu u daljem podizanju statusa ženskog fudbala. Služio je kao platforma za proslavu izuzetnog sportskog duha i vještine ženskih sportista, istovremeno naglašavajući potrebu za većom rodnom ravnopravnosti u sportu. Povećana vidljivost i medijska pokrivenost pomogli su da se izazovu stereotipi i promoviše ideja da je ženski fudbal podjednako uzbudljiv i konkurentan kao i muški.

Uprkos svojim uspjesima, Svjetsko prvenstvo za žene 2019. je otkrilo i izazove sa kojima se suočava ženski fudbal. Dispariteti u novcu nagrada i investicijama između muških i ženskih turnira dospjeli su u fokus, što je izazvalo razgovore o rodnoj ravnopravnosti u sportu. Pored toga, problemi kao što su nejednaki uslovi igranja i ograničeni resursi u nekim timovima skrenuli su pažnju na tekuću borbu za jednak tretman i mogućnosti.

Osnovana 1954. godine, **Unija evropskih fudbalskih asocijacija (UEFA)** se u početku fokusirala na muški fudbal, ali je vremenom prepoznala potrebu za njegovanjem rodne ravnoteže i osnaživanjem žena u sportu. UEFA-in veliki korak ka promociji rodne ravnopravnosti došao je osnivanjem Ženskog fudbalskog komiteta 1985. Ovo je označilo svjesni napor da se odgovori na disparitete i izazove sa kojima se suočavaju žene u fudbalu. Komitet je imao zadatak da nadgleda razvoj ženskog fudbala i da obezbijedi da dobije pažnju koju zaslužuje u okviru strukture UEFA. Vremenom, UEFA je posvetila više resursa ženskom fudbalu, pružajući finansijsku podršku, poboljšanu infrastrukturu i mogućnosti za profesionalnu obuku. Štaviše, UEFA je prepoznala moć medija u pokretanju popularnosti ženske igre, što je dovelo do povećanog prenosa ženskih utakmica i turnira. [168] Učešće UEFA u procesu kvalifikacija za FIFA Svjetsko prvenstvo za žene bilo je ključno za podsticanje međunarodnog takmičenja i podizanje standarda ženskog fudbala širom Evrope. Intenzivne utakmice i rastući talenat doprinijeli su ukupnom napretku igre na kontinentu.

Pod krilaticom #TimeForAction, krovna europska fudbalska organizacija UEFA predstavila je svoju prvu strategiju za razvoj ženskog fudbala. UEFA je tako prvi put pokrenula jasno oreijentisanu strategiju samo za ženski fudbal, sa ciljem da udvostruči broj igračica u Evropi do 2024. godine. Ovom inacijativom se UEFA obavezuje na petogodišnji strateški okvir sa ciljem podrške, usmjeravanja i podizanja kako ženskog fudbala, tako i položaja žena u fudbalu širom Evrope[169].

[168] Za sveobuhvatan pregled UEFA-inog puta u promociji rodne ravnopravnosti, uključujući prethodne i tekuće napore za promociju roda, posjetite zvaničnu veb stranicu UEFA posvećenu ženskom fudbalu: https://www.uefa.com/womens-football/ .

[169] Vrijeme je za Akciju je dostupno na UEFA sajtu https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/Womensfootball/02/60/51/38/2605138_DOWNLOAD.pdf

UEFA strategija za ženski fudbal dio je UEFA opšte strategije „Zajedno za budućnost fudbala“ za period od 2019. do 2024. godine, koja je usvojena na Kongresu UEFA u februaru 2019. godine[170].

Predsjednik UEFA Aleksandar Čeferin u uvodu strategije ističe da „ženski fudbal nije fudbal sjutrašnjice, već fudbal današnjice. Kao krovna fudbalska organizacija u Europi, UEFA ima odgovornost da radi na jačanju ženskog fudbala. S tim u vezi UEFA će uložiti značajna finansijska sredstva u ženski fudbal, što pokazuje kako UEFA cilja visoko i čini sve da evropski fudbal bude još bolji. Smjernice i akcije koje predlažemo u 2019. godini će dovesti do bolje, profesionalnije i uspješnije igre do 2024. godine. Vrijeme je za akciju!“

Strategija UEFA za ženski fudbal 2019–24. godine, se fokusira na izgradnju temelja unutar UEFA i njenih članica kako bi se evropskom ženskom fudbalu dala najbolja moguća platforma za napredovanje. UEFA će ulagati u programe i inicijative kako bi podržala uravnoteženost ovog plana od osnovnog do elitnog nivoa.

Strategija UEFA za ženski fudbal ima za cilj postizanje sledećih ciljeva do 2024. godine:

- Udvostručiti broj žena i djevojaka koje igraju fudbal u asocijacijama članicama UEFA na sa 1,3 miliona na 2,5 miliona
- Promjena javnog mnjenja o ženskom fudbalu širom Evrope
- Udvostručiti gledanost i vrijednost Evropskog prvenstva za fudalerke i ženske Lige šampiona
- Poboljšanje standarda za sve fudbalerke i reprezentavike u u svih 55 saveza članica
- Dvostruko veća zastupljenost žena u svim organima UEFA

UEFA je takođe odvojila mjesto održavanja finala UEFA Lige šampiona za žene od takmičenja za muškarce kako bi ženskom finalu dala sopstvenu platformu.

Nadine Kessler, UEFA direktorka za ženski fudbal je poručila da „ova strategija će promovisati ženski fudbal i ubrzati njegov razvoj kako bi se kod svake djevojke razvila ljubav prema ovoj igri - bilo kao igračica, trenerica, sudija, član administracije ili navijačica. Svaka djevojka zaslužuje priliku da igra fudbal.“

Jedan od najvažnijih koraka za popularizaciju i razvoj ženskog fudbala bilo je redizajniranje Lige šampiona od sezone 2021/22. Novi model, donijeće ženskom fudbalu kroz Ligu šampiona čak 24 miliona evra. Riječ o četiri puta većem iznosu od sadašnje zarade, a značajno povećanje rezultat je redizajna UEFA Lige šampiona za žene, koji uključuje centralizaciju sponzorstava i medijskih prava od grupne faze takmičenja sve od zaršnice.

UEFA se takođe obavezala da će 23 posto od ovih 24 miliona evra, dostupnih putem „solidarnih plaćanja”, raspodijeliti klubovima koji se nisu plasirali u Ligu šampiona, a dolaze iz najboljih

[170] Strategija je dostupna na UEFA sajtu https://www.uefa.com/insideuefa/news/01e1-0f85d7a12b2d-eac10470dab8-1000--uefa-strategy-together-for-the-future-of-football/

nacionalnih prvenstava zastupljenih u elitnom ženskom klupskom takmičenju. Ta zarada, naravno, mora ponovo da se uloži u razvoj ženskog klupskog fudbala

Ova objava predstavlja ogroman korak naprijed za fudbal. Novi model finansijske raspodjele u ženskoj Ligi šampiona značajno će ojačati ženski profesionalni fudbal širom Evrope. Ovo je takođe potvrda da je evropski sportski model presudan za dugoročni razvoj fudbala. Razvoj ženskog fudbala ne bi trebalo da se oslanja na kratkoročni dobitak već na dugoročnu viziju.

Zahvaljujući solidarnim uplatama koje su srž ovog projekta, ali i povećanom nagradnom fondu, svaki evro koji generiše Liga šampiona još će se više vratiti ženskom fudbalu.

Takođe, UEFA je odobrila pokretanje novog reprezentativnog takmičenja za žene koje će voditi i na Evropsko i na Svjetsko prvenstvo. Fudbalerke će dobiti svoju Ligu nacija. Kada se počne sa novim formatom, on će predstavljati put za plasman na Evropsko prvenstvo 2025. Počeće u jesen 2023. godine, a takmičenje će biti kombinacija Lige nacija i evropskih kvalifikacija, uključivaće plasman u viši rang i ispadanje u niži, i dodatne plej-of mečeve za plasman na Evropsko prvenstvo.

Reprezentacije će biti podijeljene u tri divizije, divizije će biti podijeljene na grupe od po četiri ili tri reprezentacije i igraće se po sistemu Lige nacija – po dva meča svako sa svakim, kao domaćin i kao gost.

Na kraju Lige nacija, pobjednici grupa iz prve divizije igraće finale koje će odlučiti pobjednika. Svake četvrte godine, tri tima iz Evrope na ovaj način će se kvalifikovati za Olimpijske igre. Konačan plasman u Ligi nacija biće takođe i startne pozicije timovima za kvalifikacije.

Na kraju evropskih kvalifikacija, konačan raspored će odlučivati o tome ko se direktno plasirao na Evropsko prvenstvo i Svjetsko prvenstvo, a koji timovi će to moći da učine kroz plej-of.

Šta je neformalno obrazovanje

Neformalno obrazovanje je proces učenja koji se odvija van sistema formalnog obrazovanja i može ga dopuniti ili dopuniti. Evropska unija definiše neformalno obrazovanje kao organizovanu obrazovnu aktivnost koja se odvija izvan formalnih sistema kako bi se zadovoljila široka lepeza učenika. [171] Ovo može uključivati, ali nije ograničeno na, lični i društveni razvoj, neformalno sticanje vještina i građansko angažovanje. Neformalno obrazovanje često sprovode institucije,

[171] Definicija neformalnog obrazovanja Evropske unije, se može naći u „Preporuci Evropskog parlamenta i Savjeta od 18. decembra 2006. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje": „Neformalno obrazovanje znači učenje koje se odvija kroz planirane aktivnosti. (u smislu ciljeva učenja, vremena učenja ili podrške učenju), ali što ne vodi nužno sticanju formalno priznatih kvalifikacija." Izvor: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:248604cb-9598-48a7-adad-8ff00e061a05.0001.02/DOC_1&format=PDF

nevladine organizacije ili druge organizacije koje nude strukturirane programe sa obrazovnim ciljevima.

Ključne karakteristike neformalnog obrazovanja uključuju[172]:

- **Dobrovoljno**: Neformalno obrazovanje je najčešće dobrovoljno. Pojedinci sami odlučuju da učestvuju u obrazovnim iskustvima koja ih zanimaju. Ovo omogućava samousmjereno obrazovanje, gdje pojedinci preuzimaju vlasništvo nad svojim obrazovanjem i slijede svoja interesovanja pod sopstvenim uslovima.
- **Dostupno svima**: Neformalno obrazovanje treba da bude dostupno svima, bez obzira na njihovo socioekonomsko Porijeklo, godine, pol ili sposobnosti. Ovaj ključni kvalitet je važan u promovisanju jednakih mogućnosti i promovisanju društvene kohezije.
- **Organizovani proces sa obrazovnim ciljevima**: Neformalno obrazovanje je organizovan proces sa obrazovnim ciljevima koji su jasno definisani i strukturirani. To znači da postoji jasan cilj, jasan plan šta će učesnici naučiti i kako će postići svoje ishode učenja.
- **Participativno:** Neformalno obrazovanje je participativni proces koji podstiče aktivno angažovanje svih učesnika. Inkluzivno je i inspiriše učešće i doprinos svih. Sprovodi se kroz oblike kao što sui grupne diskusije, aktivnosti kojima se rešavanju problema i druge interaktivne metode učenja.
- **Usredsređeno na pojedinca**: Neformalno obrazovanje je usmereno na pojedinca koji želi da stiče znanja, što znači da su potrebe i interesi pojedinačnih učesnika u centru procesa učenja. Ovo omogućava personalizovaniji i fleksibilniji pristup učenju, koji zadovoljava potrebe pojedinca i obezbjeđuje da učesnici, uzimanjem učešća u aktivnostnima, uče.
- **Životne vještine za aktivnu društvenu ulogu**: Neformalno obrazovanje je usmjereno na razvoj životnih vještina i pripremu pojedinaca kako bi aktivno učestvovali u društvu. To podrazumijeva obuke koje razvijaju kritičko mišljenje, jačaju sposobnosi riješavanja problema, poboljšavaju komunikacione i liderske vještine.
- **Individualno i grupno učenje sa kolektivnim pristupom**: Neformalno obrazovanje se zasniva i na individualnom i na grupnom učenju, uz kolektivni pristup. To znači da učesnici uče jedni od drugih i zajedno rade na ostvarivanju zajedničkih ciljeva.
- **Holističko i procesno orijentisano**: Neformalno obrazovanje je holističko i procesno orijentisano, što znači da razmatra cijelu osobu i njen razvoj tokom vremena. Ovo omogućava sveobuhvatniji pristup učenju koji uzima u obzir i lični i društveni razvoj.
- **Zasnovano na iskustvu i djelanju**: Neformalno obrazovanje je zasnovano na iskustvu i djelanju, što znači da učesnici uče kroz rad i razmišljanje o svojim iskustvima. Ovo omogućava praktičniji pristup učenju.
- **Prvo potrebe učesnika**: Neformalno obrazovanje se organizuje na osnovu potreba učesnika, što omogućava prilagođeniji pristup učenju. To znači da su programi stvoreni da zadovolje različite specifične potrebe i interese učesnika, uz pristup koji odgovara svima.

[172] Puna informacija se može naći na sljedećem linku https://www.coe.int/en/web/european-youth-foundation/definitions

Ovo su planirani, strukturirani programi i procesi ličnog i društvenog obrazovanja za ljude koji su dizajnirani da unaprede niz vještina i kompetencija, van formalnog obrazovnog programa. Iako je neformalno obrazovanje obično povezano sa organizacijama civilnog društva, omladinskim organizacijama, sportskim klubovima i grupama u zajednici, njegova upotreba sada prelazi u formalnije oblasti učenja.

Prednosti neformalnog obrazovanja

Neformalno obrazovanje nudi dinamičan i fleksibilan pristup učenju koji dopunjuje tradicionalne sisteme formalnog obrazovanja. Jedna od njegovih ključnih prednosti je njegova inkluzivnost, jer se brine za sve učenike: svih uzrasta, porijekla i sposobnosti. Za razliku od krutih postavki učionice, neformalno obrazovanje podstiče interaktivno i iskustveno okruženje za učenje, omogućavajući učesnicima da se aktivno uključe u scenarije iz stvarnog svijeta i jačaju praktične vještine. Ovaj pristup jača sposobnosi rešavanja problema i podstiče kritičko razmišljanje.

Štaviše, neformalno obrazovanje podstiče samo-usmjereno obrazovanje, zasnovanu na autonomiji volje i motivaciji pojedinca, jer učesnicnici ove vrste obuke imaju slobodu da istražuju teme od ličnog interesa.

Ova vrsta obrazovanja često premošćuje jaz između teorijskog znanja i njegove primjene, opremajući pojedince relevantnim vještinama koje mogu dovesti do veće zapošljivosti i preduzetničkih mogućnosti. Takođe se brzo prilagođava promenljivim društvenim potrebama i industrijama u nastajanju, omogućavajući učenicima da steknu najnovije znanje. Naročito, neformalno obrazovanje može biti posebno uticajno na marginalizovane zajednice ili one sa ograničenim pristupom formalnom školovanju. Promoviše cjeloživotno učenje, usađujući kontinuiranu potragu za znanjem i ličnim rastom.[173]

Izazovi neformalnog obrazovanja

Iako neformalno obrazovanje nudi brojne prednosti, važno je priznati da postoje i određeni nedostaci koji su povezani sa ovim pristupom. Ovi nedostaci, iako nisu nepremostivi, ističu potrebu za pažljivim planiranjem i efikasnom implementacijom kako bi se maksimizirao pozitivan uticaj inicijativa neformalnog obrazovanja.

[173] Za sveobuhvatno razumevanje prednosti neformalnog obrazovanja, možete istražiti ovaj UNESCO resurs: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245653.

U nastavku je dat pregled potencijalnih nedostataka i kako prevazići ove nedostatke da biste osigurali da je inicijativa uspešna.

Izazov	Mjere ublažavanja
Neredovno prisustvo učesnika	Obezbijedite fleksibilan raspored koji odgovara dostupnosti učesnika. Komunicirajte o važnosti doslednog prisustva i posledicama propuštanja sesija. Ponudite podsticaje ili nagrade za dosledno prisustvo.
Obuka nije obavezna, ili se ne dodeljuje diploma/diploma	Jasno saopštite učesnicima ciljeve i ciljeve treninga. Naglasite praktične prednosti treninga za lični i profesionalni razvoj učesnika. Obezbedite učesnicima sertifikat o završenom kursu kako biste prepoznali njihov trud i dostignuća.
Nedostatak stručnih i obučenih predavača	Unajmite iskusne i kvalifikovane predavače koji imaju neophodne veštine i stručnost da efikasno predaju materijal. Obezbedite obuku i podršku predavačima kako biste bili sigurni da su opremljeni da efikasno predaju materijal. Razmislite o partnerstvu sa spoljnim organizacijama ili pojedincima koji su specijalizovani treneri.
Učesnici nemaju puno povjerenje.	Stvorite podsticajno i inkluzivno okruženje za učenje koje podstiče učesnike da postavljaju pitanja i dijele svoje misli i ideje. Pružajte redovne povratne informacije i ohrabrujte učesnike da pomognu u izgradnji njihovog samopouzdanja. Njegujte kulturu poštovanja i uvažavanja različitosti u okviru programa obuke.

Neformalno obrazovanje u kontekstu sporta

Neformalno obrazovanje u kontekstu sporta, a posebno fudbala, može biti moćno sredstvo za jačanje rodne ravnopravnosti. Inkluzivnost i prilagodljivost koju ovaj vid edukacije pruža, omogućavaju da poruke koje se prenose kroz metode neformalnog obrazovanja dopru do široke raznovrsne publike, što je i suština sporta.

Rodna ravnopravnost u fudbalu uključuje prepoznavanje različitih potreba i iskustava žena i muškaraca u sportu, i sprovođenje inicijativa u cilju stvaranja jednakih mogućnosti za učestvovanje i napredovanje za. Neformalno obrazovanje to čini kroz obuku koja je prilagođena specifičnim potrebama žena i devojčica u fudbalu, a ujedno pružajući dečacima i muškarcima priliku da se edukuju o značaju rodne ravnopravnosti i kako da se zalažu za to. Na primer, programi trenera koji su osmišljeni da podrže razvoj ženskih trenera mogu pomoći da se poveća broj žena na rukovodećim pozicijama u sportu. Slično tome, radionice i treninzi koji se fokusiraju na rodno osetljivu komunikaciju i liderstvo mogu pomoći u jačanju kulture poštovanja i jednakosti u fudbalu.

Principi ključni za stvaranje i sprovođenje održivih modela neformalnog obrazovanja

Stvaranje i sprovođenje uspešnih modela neformalnog obrazovanja koji jačaju rodnu ravnopravnost u sportu zahteva kombinaciju ključnih komponenti koje rade zajedno na održiv način. Ove ključne komponente uključuju identifikaciju ciljnih grupa, stvaranje bezbjednog okruženja, korišćenje inovativnih i participativnih nastavnih metoda, izgradnju partnerstava, održivo finansiranje i evaluaciju.

13. Identifikovanje ciljnih grupa

Efektivno jačanje rodne ravnopravnosti u fudbalu zahteva pažan odabir ciljne grupe za određenu inicijativu. Ciljne grupe mogu uključivati igrače, trenere, zaposlene u klubu, zainteresocane strane ili navijače. Identifikovanje ciljne grupe omogućava da se program oblikuje prema učesnicima, pa je neophodno da se oni adekvatno identifikuju. Ovo se radi kroz sledeće korake:

- **Definisanje obima i svrhe aktivnosti koja se sprovodi** (šta će se raditi, u kojim specifičnim oblastima delovanja fudbalskog kluba, koji je krajnji cilj).
- **Prikupljanje i analiza relevantih podataka** (demografski podaci o ciljnoj grupi, uključujući pol, starost, fizičke i druge sposobnosti, mesto stanovanja, dr) u cilju identifikovanja osnovnih karakteristika ciljne grupe, kao i da li su u pitanju nedovoljno zastupljene ili marginalizovane grupe.
- **Procena trenutne situacije** (kakve politike već postoje u klubu i koje su postojeće prakse, u svim sferam delovanja kluba, i analiza ukupnog društvenog okruženja se odnosi na žene u sportu: kako zajednica gleda i reaguje na rodnu ravnopravnost, devojke i žene u sportu, ko su šampioni, kako porodice reaguju, koji stereotip i pravila postoje itd.)
- **Identifikacija specifične ciljne grupe** zasnovana na analizi, a prema kojoj će aktivnosti biti prilagođene.

Idealno, potrebno je identifikovati dve ciljne grupe.

- **Krajnja ciljna grupa** – ona koju pokušavate da dosegnete aktivnošću koju planirate da sprovedete, to mogu biti devojke/žene i dečaci/muškarci (potencijalno) uključeni u svet sporta – mladi, članovi zajednice, igrači, sudije, treneri , menadžment.
- **Posredna ciljna grupa** – sve zainteresovane strane sa kojima želite da radite da biste postigli željeni rezultat koji je koristan za krajnju ciljnu grupu (donosioci odluka, treneri, sportski savezi, sportski klubovi, mediji, sponzori, itd.).

Pravilnom identifikacijom ciljnih grupa fudbalski klubovi mogu prepoznati oblasti u kojima postoji rodna pristrasnost i diskriminacija i razviti ciljane inicijative za rešavanje ovih pitanja kroz rad sa određenom grupom.

14. Stvaranje inkluzivnog i bezbjednog prostora

Inkluzivno i bezbedno okruženje je važan preduslov za jačanje rodne ravnopravnosti putem neformalno obrazovanje u fudbalu, jer će okruženje omogućiti učesnicima da se potpunosti otvore i upuste u temu. Ovakvo okruženje neguje osećaj pripadnosti i jednakosti, podstičući pojedince svih polova da se aktivno uključe u edukativne procese. Inkluzivni prostor omogućuje da se sve perspektive vrednuju i čuju, uz atmosferu poštovanja i međusobnog razumevanja, stvarajući idealnu osnovu za efektivnu promociju roda kroz neformalno obrazovanje u fudbalskim klubovima.

Inkluzivno i bezbedno okruženje se stvara razvijanjem rodno osetljivih politika i smernica i olakšavanjem njihove primene. Oni su ključni za njegovanje okruženja inkluzivnosti, razumevanja i osnaživanja. Ove politike i smernice nude jasna uputstva za uspostavljanje rodno ravnopravnog okruženja, kao i kako pristupiti diskusijama i aktivnostima oko roda. Uzimajući u obzir različite perspektive i iskustva svih polova, politike i smernice obezbeđuju da okruženje i svi kreirani sadržaji budu poštovani, osetljivi i oslobođeni štetnih stereotipa ili predrasuda. Kada se ove politike i smernice integrišu u programe neformalnog obrazovanja, one pružaju sadržaj i strukturirani okvir za smislene razgovore, omogućavajući učesnicima da kritički ispitaju društvene norme, izazovu diskriminatorne stavove i zamišljaju pravedniju budućnost.

Nedavne dobre prakse politike za jačanje rodne ravnopravnosti uključuju:

- **Stvaranje Povelje za promociju rodne ravnopravnosti na Novom Zelandu** [174] - U julu 2023. na Novom Zelandu, osam klubova se udružilo sa Fudbalskim udruženjem Severne regije (Northern Region Football) kako bi pokrenuli Povelju o rodnoj jednakosti NRF-a, kao odraz javne posvećenosi rastućoj inkluzivnosti u fudbalskim klubovima. Ovi klubovi su već prilagodili objekte i politike pre početka FIFA Svetskog prvenstva za žene 2023. Povelja dalje postavlja temelje za stvaranje bezbedne prostore tako što utvrđuje gdje se klubovi sada nalaze, gdje žele da dostignu i potrebne korake, sa fokusom na:

[174] https://www.friendsoffootballnz.com/2023/07/31/clubs-and-federation-launch-new-charter-to-promote-gender-equity/

- Liderstvo - Vođstvo i uprava klubova koji su odraz stanja u klubu i podržavaju rodnu ravnopravnost.
- Učešće – Pravo učešća i mogućnosti za razvoj za sve, uključujući fudbal za juniore i mlade za djevojčice.
- Vidljivost – Aktivnosti koje djevojke i žene u fudbalu čine vidljivim, pokazujući njihovu vrijednost u klubovima.
- Resursi – Jednaki resursi i jednake mogućnosti za djevojke i žene.
- Objekti – Sportski objekti treba da odgovaraju svrsi i da zadovoljavaju specifične potrebe djevojaka i žena.

- **Postavljajući temelje u Australiji za jačanje rodne ravnopravnosti**, Football Australia je osmislio Vodič za razvoj ženskog fudbala[175] i istakao važnost svih uloga koje treba da zauzima zdrav procenat žena, istovremeno naglašavajući odgovornost stvaranja jake platforme za dugoročnu stabilnost ženskog fudbala. Ovaj resurs će fudbalskim klubovima u zajednici pružiti praktične strategije i „uputstva“ za regrutovanje i kontinuirano učešće ženskih igračica, trenera, administratora i sudija. Ovaj vodič će pomoći da se stvori idealno okruženje za žene da doprinesu i napreduju u različitim ulogama u fudbalskoj zajednici.

15. Inovativne i participativne nastavne metode

Primena inovativnih i participativnih nastavnih metoda tokom sesija neformalnog obrazovanja u cilju jačanja rodne ravnopravnosti u fudbalu je neophodna, pošto ove metode prevazilaze konvencionalne načine uključivanja u proces učenja. Prihvatajući kreativan pristup, fudbalski klubovi mogu negovati okruženje koje osvaja pažnju učenika, izaziva njihovu radoznalost i gradi entuzijazam. Inovativni pristupi prevazilaze jezik i pismenost, čineći znanje dostupnim svim učesnicima, bez obzira na njihova znanja i Porijeklo. Ovo omogućava dopiranje do šire publike pažljivo odabranim aktivnostima i inovativnim pristupima.

Participativnim pristupom koji je dominantan u neformalnom obrazovanju, gubi se tradicionalna hijerarhija između predavača i učenika, jer učesnici se podstiču da se uključe, preuzmu vlasništvo nad svojim učenjem i postanu aktivni saradnici na obrazovnom putu. Interaktivne sesije podstiču kritičko razmišljanje i omogućavaju učesnicima da raspakuju složena pitanja vezana za rod, izazivajući predrasude. U kontekstu fudbala, ovaj pristup podstiče na razmišljanje o postojećim polnim disparitetima u sportu i otvara put za zajedničko pronalaženje rešenja koja se mogu primijeniti.

Ove angažovane metode imaju trajan uticaj izvan obrazovnog okruženja, jer je veća vjerovatnoća da će učesnici internalizovati stečeno znanje i primijeniti ga u svom svakodnevnom životu. Iskustvena priroda ovih metoda podstiče osećaj empatije i povezanosti, što može dovesti do promjena u stavovima i ponašanja koje doprinose jačanju rodne ravnopravnosti na terenu i van njega.

[175] https://www.playfootball.com.au/ncdp/toolkits/female-participation/promotion

Neki formati inovativnih i participativnih nastavnih metoda uključuju:

- **Igranje uloga i simulacije**: Učesnici učestvuju u scenarijima koji repliciraju situacije iz stvarnog života u vezi sa rodnom dinamikom u fudbalu. Ovaj metod podstiče empatiju, kritičko razmišljanje i istraživanje različitih perspektiva.
- **Interaktivne radionice**: Sprovođenje radionica koje uključuju grupne diskusije, sesije razmišljanja i praktične aktivnosti podstiču aktivno učešće i zajedničko rješavanje problema.
- **Pripovedanje priča i studije slučaja**: Dijeljenje priča iz stvarnog života i studija slučaja pojedinaca koji su doveli u pitanje rodne norme u sportu može inspirisati učesnike i pružiti relevantne primjere za diskusiju.
- **Iskustveno učenje**: Organizovanje izleta, posjeta sportskim događajima ili dovođenje gostujućih govornika pruža učesnicima iskustva iz prve ruke, podstičući dublje razumijevanje pitanja vezanih za rod. https://childrenchangecolombia.org/gender-equality-in-colombia-through-womens-football/
- **Vizuelna pomagala i multimedija**: Uključivanje vizuelnih materijala kao što su vidio snimci, infografike i multimedijalne prezentacije povećavaju angažovanje i pojednostavljuju složene koncepte za raznovrsnu publiku.
- **Debate i diskusije**: Strukturisane debate i diskusije podstiču kritičko razmišljanje i istraživanje različitih gledišta o rodnoj ravnopravnosti u fudbalu.
- **Učenje zasnovano na problemima**: Predstavljanje učesnicima izazova iz stvarnog svijeta u vezi sa rodnim disparitetima u fudbalu ih podstiče da rade zajedno na osmišljavanju inovativnih riješenja.
- **Gamifikacija**: Uvođenje elemenata dizajna igara, kao što su kvizovi, interaktivne aktivnosti i izazovi, može učiniti učenje zanimljivijim i konkurentnijim, uz jačanje ključnih koncepata.
- **Vršnjačko učenje i mentorstvo**: Uparivanje učesnika radi razmjene iskustava i uvida promoviše podsticajno okruženje za učenje, omogućavajući pojedincima da uče iz perspektive jedni drugih.
- **Umetnost i kreativno izražavanje**: Podsticanje učesnika da izraze svoje misli kroz umjetnost, muziku, pisanje ili druge kreativne medije pruža alternativne kanale za diskusiju o rodnim pitanjima.
- **Reflektivni dnevnic**i: Dodijeljivanje učesnicima da vode reflektivne dnevnike pomaže im da procesuiraju i internalizuju svoje učenje, podstičući dublje angažovanje u predmetu.
- **Sokratov dijalog**: Upotreba metode vođenog ispitivanja podstiče učesnike da kritički analiziraju rodno povezane koncepte i dođu do sopstvenih zaključaka.
- **Učenje zasnovano na scenariju**: Kreiranje hipotetičkih scenarija u kojima učesnici treba da se kreću pomaže im da razumiju složenost rodne ravnopravnosti u fudbalu i da izrade strategiju za promjene.
- **Integracija tehnologije**: Korišćenje digitalnih alata, onlajn platformi i društvenih medija podstiče interaktivno učenje i olakšava diskusije među učesnicima sa različitih lokacija.

- **Izazovi rješavanja problema**: Predstavljanje učesnicima specifičnih rodnih izazova u fudbalu i zadavano im je da predlože rješenja koja mogu da se sprovedu u poboljšavaju njihove vještine rješavanja problema.

Primjeri inovativnih

- Women in football, mreža fudbalskih profesionalaca sa sjedištem u Velikoj Britaniji koja nastoji da poveća broj žena u fudbalu, održava interaktivne radionice za žene, koje se odvijaju uporedo sa njihovim kursom za liderstvo. Ove radionice su osmišljene da osnaže pojedince, bez obzira na pol, u fudbalskoj industriji tako što će ih opremiti osnovnim vještinama i znanjem za napredovanje u karijeri. Na osnovu svog iskustva u njegovanju različitosti i inkluzivnosti u fudbalu, oni imaju mjesečni program koji pokriva širok spektar pažljivo odabranih tema. Ove radionice su dizajnirane kao samostalne jedinice, koje se protežu od dvočasovnih sesija do cjelodnevnih događaja i fokusiraju se na teme kao što su rodna ravnopravnost, inkluzivnost, liderstvo itd.[176]

- Fondacija za ženski sport i NBC Sports [177] su uspostavili saradnju kako bi sproveli jednu od dobrih u promociji rodne ravnopravnosti u oblasti sporta — Mentorski program učenika i sportista. Ova inicijativa se bavi izazovom sa kojim se suočavaju mnoge univerzitetske sportistkinje u prevođenju svojih sportskih vještina u uspješne karijere zbog zahtjevnih akademskih obaveza i obaveza na treningu. Pokrenut u partnerstvu sa NBC Sports-om 2019. godine, ovaj program nastoji da premosti jaz pružanjem vrijednih alata za mentorstvo i pripremu za karijeru. Mentorski program studenata-sportista se fokusira na osnaživanje studenata-sportista da istraže različite puteve karijere i opremanje njima osnovnim vještinama za radno mesto. Ono što izdvaja ovu inicijativu je aspekt mentorstva jedan na jedan. Svaki student sportista je uparen sa zaposlenim NBC Sports koji služi kao njihov posvećeni mentor. Ovi mentori dijele sopstvene profesionalne uvide, iskustva i savjete, usmjeravajući sportiste u navigaciji kroz složenost radnog okruženja.

- U martu 2022. Nike je najavio pokretanje Athlete Think Tank-a[178], nove inicijative brenda za ulaganje i šampionat sledeće generacije devojčica u sportu. Kampanja je kreirana da pomogne u rješavanju nekih prepreka sa kojima se suočavaju sportistkinje. Think Tank uključuje elitni, raznolik spisak sportskih superzvijezda i globalnih katalizatora, uključujući tenisku legendu Serenu Vilijams i košarkašku zvijezdu Sabrinu Jonesku, između ostalih, da podijele svoje vrijedne uvide o stvarnosti sa kojima se svaka žena suočava u sebi. put kao sportista. Okupljanje ove grupe uticajnih kreatora promjena omogućilo im je da podjele svoju strast prema podršci rodnoj ravnopravnosti, jednakim platama i pristupu sportu. Svaki član Think Tank-a će izabrati organizaciju za podršku. Na primer, Vilijamsova je odlučila da podrži *Brown Girls Dream* u Los Anđelesu. Uspešno vođenje Think Tank-a 2022.

[176] Više o mreži I njihovim uslugama https://www.womeninfootball.co.uk/
[177] Višpe informacija o ovoj mentorskoj metodi na https://www.womenssportsfoundation.org/wsf_programs/student-athlete-mentoring-program/
[178] Više o Athlete Think Tank projektu možete pronaći na https://about.nike.com/en/newsroom/releases/nike-athlete-think-tank-second-cohort

i 2023. rezultiralo je time da će NIKE kasnije ove godine formirati treći Athlete Think Tank. Zajedno sa nekim od najvećih sportistkinja našeg vremena, Nike kaže da ima za cilj da redefiniše model partnerstva sportista - onaj koji govori o široj posvećenosti da se duboko sluša, holistički služi sportistima i sarađuje u stvaranju pozitivnih promjena kroz sport.

Katalog inovativnih metoda neformalnog obrazovanja sastavio je projekat e „DROP'IN", koji se fokusira na inovativne metode koje se mogu primijeniti u učionici i nudi mnoge prilagodljive metode neformalnog obrazovanja.[179]

16. Partnerstva i umrežavanje za održive inicijative

Izgradnja partnerstava i mreža je još jedan ključni element u obezbeđivanju održivosti i djelotvornosti inicijativa za uvođenje rodne ravnopravnosti u fudbal kroz neformalno obrazovanje. Saradnja sa različitim zainteresovanim stranama, uključujući administraciju, lokalne samouprave, obrazovne institucije, organizacije civilnog društva i druge sportske subjekte, pojačava uticaj ovih inicijativa. Partnerstva obezbeđuju pristup raznovrsnoj stručnosti, resursima i perspektivama koje obogaćuju iskustvo učenja i povećavaju domet napora za promociju roda.

Ova partnerstva diverzifikuju resurse za sprovođenje ovih inicijativa. Oni otvaraju pristup znanju i uvidima različitih stručnjaka, uključujući stručnjake za obrazovanje i rodnu ravnopravnost, zagovornike rodne ravnopravnosti, lidere zajednice itd., koji mogu oblikovati dizajn programa i odabir sadržaja, čineći ga relevantnijim i uticajnijim.

Saradnja sa članovima zajednica čini programe lokalno relevantnim i stvaraju uslove za bolje angažovanje lokalnog stanovništva. Partnerstva sa obrazovnim institucijama omogućavaju širi direktan kontakt sa mladima, kao i integraciju tema o rodnoj ravnopravnosti u šire obrazovne okvire, šireći uticaj inicijativa neformalnog obrazovanja van sfere sporta.

Mreže su sistemi podrške koje obezbjeđu održivost inicijativa jer nude prostor za razmjenu informacija, najboljih praksi, naučenih lekcija, pronalaženje novih partnera i generisanje novih ideja i pristupa za rješavanje rodnih dispariteta. Mreže stvaraju osećaj pripadnosti i zajedničke svrhe među pojedincima i organizacijama posvećenim unapređenju rodne ravnopravnosti u fudbalu. Udruživanjem, zainteresovane strane mogu kolektivno da se pozabave izazovima, poboljšaju strategije i razviju sveobuhvatna rešenja koja doprinose smislenim i održivim promjenama.

[179] Katalog "DROP'IN" projekte, koji je implementiran pod ERASMUS+ Programom, Ključna akcija 2 – Saradnja inovacija i razmjena dobrih praksi, se može naći na https://drop-in.eu/media/drop-in-io2-en.pdf

I partnerstva i mreže stvaraju mogućnosti za zajedničko finansiranje i zajedničko aktivno amgažovanje u cilju prikupljanju sredstava.

Važnost izgradnje partnerstava i mreža prevazilazi operativni aspekt i šalje snažnu poruku široj zajednici da je rodna ravnopravnost u fudbalu kolektivni napor koji uključuje različite aktere. Ovaj pristup saradnje povećava kredibilitet i legitimitet inicijativa, dobijajući podršku i priznanje od fanova, sponzora i javnosti.

- **Partnerstva sa obrazovnim institucijama**: Uspostavljanje partnerstava sa školama, fakultetima i univerzitetima kako bi se integrisali sadržaji o rodnoj ravnopravnosti u njihove nastavne planove i programe i obrazovne programe, osiguravajući da mladi učenici budu izloženi ovim konceptima od najranijeg uzrasta.
- **Radionice i konferencije**: Organizovanje radionica, seminara i konferencija koje okupljaju zainteresovane strane iz različitih sektora, uključujući obrazovanje, sport i civilno društvo, kako bi podijelili uvide, najbolje prakse i strategije za jačanje rodne ravnopravnosti u fudbalu.
- **Angažovanje civilnog društva**: Saradnja sa lokalnim organizacijama civilnog društva kako bi se osiguralo da inicijative za gender “mainstreaming” budu kontekstualno relevantne i da odgovaraju potrebama zajednice.
- **Partnerstva sa državnom upravom i lokalnim samoupravom**: Partnerstvo sa vladinim agencijama i opštinskim vlastima radi usklađivanja inicijativa za promociju rodne ravnopravnosti sa širim okvirima politike i iskorišćenja raspoloživih resursa za efektne programe.
- **Korporativna sponzorstva**: Partnerstvo sa korporativnim sponzorima koji dijele posvećenost rodnoj ravnopravnosti, čime se obezbeđuje održivo finansiranje i podrška inicijativama.
- **Online forumi i mreže**: Stvaranje onlajn platformi, foruma i mreža gdje se zainteresovane strane mogu povezati, razmijeniti ideje, dijele resurse i sarađivati na inicijativama za rodnu ravnopravnost u fudbalu.
- **Angažovanje mladih**: Uključivanje mladih sportista, i muškaraca i žena, u razvoj i implementaciju inicijativa za rodnu ravnopravnost kako bi se osiguralo da njihove perspektive budu zastupljene i vrednovane.
- **Regionalne i međunarodne alijanse**: Formiranje saveza sa drugim fudbalskim klubovima, sportskim organizacijama i inicijativama za rodnu ravnopravnost na regionalnom i međunarodnom nivou radi razmjene resursa, iskustava i naučenih lekcija.
- **Prijave za bespovratnu finansijsku pomoć**: Podnošenje zahtjeva za vladine grantove i mogućnosti finansiranja posvećene rodnoj ravnopravnosti i inicijativama za neformalno obrazovanje u sportu.

Neki primjeri izgradnje partnerstva

- Vomen Vin (Women Win)[180] su 2006. osnovale Astrid Aafjes i Maria Bobenrieth da bi se pozabavile ogromnim nedostatkom sportskih programa usredsređenih na djevojke, koji bi se takođe bavili rodnim nejednakostima i stereotipima. Oboje su shvatili da barijere koje sprečavaju djevojčice da se bave sportom sprečavaju ih da idu u školu, da razviju vještine za napredovanje. Imaju dugogodišnje partnerstvo sa Pumom. U 2020. godini, PUMA je donirala 100.000 evra organizaciji u okviru kampanje „Zauvijek vezane zajedno" da podrži napore Žene pobijede u unapređenju rodne ravnopravnosti odozdo prema gore. Od 2021. godine, projekti koje direktno podržava PUMA dostići će 5000 djevojaka i žena godišnje, ali Puma je takođe glavni finansijski partner organizacije, doprinoseći tome da žene pobijede i dođu do još milion devojaka i žena do kraja 2023[181].

- U aprilu 2023. Nike je najavio trogodišnje partnerstvo sa Liga BBVA MX Femenil[182] kako bi postao ekskluzivni sportski partner lige, pojačavajući svoju posvećenost rastu ženskog fudbala širom svijeta. Nike će pomoći da Liga BBVA MKS Femenil obezbedi neophodne alate i resurse za fudbalerke da dostignu svoj puni potencijal na terenu i van njega, uključujući tehnologiju i inovacije proizvoda, razvojne programe za sledeće generacije koje sanjaju da budu fudbalerke, kao i zvanične meč lopte koja će se koristiti na turniru.

17. Održivo finansiranje

Finansiranje je još jedna ključna komponenta za uspješne modele neformalnog obrazovanja. Održivi izvori finansiranja osiguravaju održive programe. Mnogi napori za unapređenje rodne ravnopravnosti imaju ograničen životni vijek, jer njihovo finansiranje nije održivo.

Održivo finansiranje proizilazi iz adekvatnog planiranja, razvoja relevantnog programa i efektivnih rezultata koji se vrednuju kroz praćenje prikupljanja informacija i izveštavanje. Izvori finansiranja, kao što su grantovi državnih institucija ili privatne donacije, mogu pomoći da se osigura dugoročna održivost programa neformalnog obrazovanja. Pored toga, partnerstva sa finansijskim agencijama ili korporativnim sponzorima mogu pružiti neophodnu finansijsku podršku za održavanje i širenje inicijativa neformalnog obrazovanja.

Prepoznajući istorijske razlike, mnogi međunarodni donatori su preduzeli proaktivne korake da osnaže žene u sportu i izazovu tradicionalne norme. I jedni i drugi dodjeljuju resurse za podršku rodnoj ravnopravnosti u sportu ne samo da osnaže djevojke i žene da učestvuju u sportu kroz stipendije, objekte za obuku i turnire, već imaju i širok spektar otvorenih poziva za finansiranje

[180] Više o ovoj organizaciji na https://www.womenwin.org/
[181] Informacija na zvaničnij prezentaciji Pume https://www.puma-catchup.com/puma-partners-with-women-win-to-promote-gender-equality-in-sports/
[182] More information on the Partnership available on https://about.nike.com/en/newsroom/releases/nike-liga-bbva-mx-femenil

projekata, podržavajući inovativne načine za uspostavljanje rodne ravnopravnosti. i uključivanje u sport.

Evropska unija je bila pokretačka snaga u unapređenju rodne ravnopravnosti u sportu i fudbalu kroz svoj Erazmus+ program[183]. Kroz različite programe finansiranja EU podržava inicijative koje promovišu učešće žena u sportskom liderstvu, treniranju i učešću. Erazmus+ finansira projekte koji osnažuju žene u sportu, podstiču ravnotežu polova i poboljšavaju mogućnosti za obrazovanje i obuku. Ove inicijative su u skladu sa širom posvećenošću EU rodnoj ravnopravnosti i socijalnoj inkluziji.

Erazmus+ je inicijativa koju finansira EU i koja podržava različite projekte i inicijative koje imaju za cilj promociju obrazovanja, obuke, mladih i sporta širom Evrope. U okviru sportskog sektora, Erazmus+ igra ključnu ulogu u pružanju finansijske podrške inicijativama koje doprinose rodnoj promociji u sportu i fudbalu. Ima tri oblasti koje se fokusiraju na pol i sport:

- **Erazmus+ i jačanje rodne ravnopravnosti**: Erazmus+ nudi mogućnosti finansiranja za projekte koji se fokusiraju na osnaživanje žena, razvoj liderstva i rodnu ravnotežu u sportu. Ovi projekti obuhvataju širok spektar aktivnosti, uključujući kurseve obuke, radionice, programe razmene, istraživačke inicijative i aktivnosti izgradnje kapaciteta, a svi su dizajnirani da se pozabave rodnim disparitetima i poboljšaju mogućnosti za žene i djevojčice u sportu
- **Osnaživanje žena u sportu**: Erazmus+ podržava projekte koji osnažuju žene da preuzmu liderske uloge u sportskim organizacijama, podstiču učešće žena u treniranju i suđenju i jačaju rodnu ravnopravnost u procesima donošenja odluka. Ove inicijative imaju za cilj rušenje barijera i stvaranje inkluzivnijeg i pravednijeg sportskog okruženja.
- **Učešće mladih i žena**: Erazmus+ takođe naglašava angažovanje mladih, posebno mladih žena, u sportu i fizičkim aktivnostima. Program finansira projekte koji podstiču aktivno učešće, podižu svest o rodnim pitanjima i promovišu prednosti zdravog i aktivnog načina života među mladim devojkama.

Savjet Evrope igra značajnu ulogu u jačanju rodne ravnopravnosti u sportu kroz svoje inicijative i zalaganje. Inicijative naglašavaju važnost eliminacije diskriminacije na osnovu pola i povećanja mogućnosti za žene i djevojke u sportu. Različiti programi i resursi Saveta Evrope pružaju platformu za diskusije, razvoj politike i kampanje podizanja svesti koje se bave rodnim neravnotežama u sportu i fudbalu.[184]

FIFA je napravila korake u promovisanju rodne ravnopravnosti kroz svoju Strategiju za ženski fudbal. Inicijative FIFA se fokusiraju na povećanje učešća žena, osnaživanje ženskih liderskih uloga

[183] Više o Erazmus+ inicijativama u promovisanju rodne ravnopravnosti u sportu, je dostupno na zvaničnoj Erazmus+ sportsku web stranici: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/actions/sport_en.
[184] Da biste istražili inicijative Savjeta Evrope za rodnu ravnopravnost u sportu, možete posetiti njihovu zvaničnu veb stranicu: https://www.coe.int/en/web/sport/gender-equality .

i zalaganje za jednake mogućnosti. FIFA podržava različite programe i turnire koji ističu dostignuća žena u fudbalu, podstičući okruženje inkluzivnosti i osnaživanja. [185]

UEFA je napravila značajan napredak u unapređenju rodne ravnopravnosti u fudbalu. Kroz svoj Program za razvoj ženskog fudbala, UEFA ima za cilj da poveća učešće žena i djevojaka u fudbalu, poboljša mogućnosti za liderstvo i stvori inkluzivnije okruženje. UEFA takođe podržava inicijative na lokalnom nivou, programe trenera i takmičenja kojima je prioritet promocija roda u sportu.[186]

18. Monitoring i evaluacija

Monitoring i evaluacija su poslednja ključna komponenta uspešnih modela neformalnog obrazovanja.

Monitoring omogućava fudbalskim klubovima da prate implementaciju svojih programa neformalnog obrazovanja koji su usmereni na promociju roda. On pruža uvid u to da li inicijative rezultiraju povećanim učešćem žena i djevojaka u sportu, većim mogućnostima za liderstvo za žene u fudbalskoj zajednici i povećanom sviješću o rodnim pitanjima.

Evaluacija pomaže da se izmeri uticaj programa neformalnog obrazovanja na ishode rodne ravnopravnosti, kao što je povećano učešće žena i djevojčica u sportu, poboljšane mogućnosti liderstva za žene i povećana svijest o rodnim pitanjima u sportskoj zajednici. Evaluacija takođe može pomoći da se identifikuju oblasti za poboljšanje i informiše razvoj budućih programa.

Praćenje i evaluacija daju klubovima konkretne podatke za donošenje odluka. Sistematskim prikupljanjem informacija o rezultatima aktivnosti, klubovi mogu prilagoditi svoje strategije i aktivnosti kako bi se bolje uskladili sa potrebama svojih učesnika. Povratne informacije učesnika pokazuju da li inicijative imaju odjek kod učesnika, da li se bave željenim ishodima i da li su potrebna bilo kakva prilagođavanja. Takođe, povratne informacije učesnika osiguravaju da programi neformalnog obrazovanja ostanu dinamični i prilagodljivi. Kako se potrebe i preferencije učesnika razvijaju, klubovi mogu prilagoditi svoje programe kako bi ostali relevantni i efikasni.

[185] Informacije o FIFA-inim inicijativama u promociji rodne ravnopravnosti u fudbalu dostupne su na zvaničnoj veb stranici na https://www.fifa.com/womens-football/development/ .
[186] Više o UEFA-inim inicijativama u promociji roda u fudbalu dostupno je na zvaničnoj veb stranici posvećenoj razvoju ženskog fudbala: https://www.uefa.com/womens-football/development/ .

Najbolje prakse u promociji rodne ravnopravnosti u sportu putem neformalnog obrazovanja

Preporuke iz Izvještaja EU Grupe na visokom nivou za rodnu ravnopravnost u sportu

Kao što je već pomenuto, Grupa na visokom nivou za rodnu ravnopravnost u sportu[187], koju je osnovao komesar Gabrijel, iznela je akcioni plan i preporuke[188] za Evropsku komisiju, države članice EU, nacionalna i međunarodna sportska tela i lokalne organizacije u cilju većeg rodnog balansa u sportu. Da bi se osigurao dugoročni uticaj, mere bi trebalo da imaju snažan fokus na lokalnom nivou.

TEMATSKA OBLASTI I SRODNE PREPORUKE

Postoji šest ključnih tematskih oblasti angažovanja.

Učešće: žene se manje bave sportom nego muškarci.

- Kreirati akcione planove za rodnu ravnopravnost naglašavajući šire prednosti sporta.
- Uspostaviti mehanizme kako bi se žene i djevojke podstake da se bave sportom.
- Promovisati ravnotežu između posla/učenja, porodičnog života i sporta.
- Obezbediti jednak pristup resursima, uključujući prostor za trening, opremu i odjeću.
- Praćenje i procena napretka kao i prepreka u jačanju rodnoj ravnopravnosti.

Treniranje i suđenje: manje je vjerovatno da će žene postati treneri nego muškarci.

- Podrška razvoju mogućnosti za obuku i suđenje za žene na svim nivoima.
- Postaviti ciljeve rodno ravnopravnog učešća za obrazovne programe za trenere i zaposlene i razviti inicijative da se ženama pruži nacionalno i međunarodno iskustvo.
- Razviti mentorske inicijative na svim nivoima.
- Pokrenuti kampanje kako bi treniranje i suđenje učinili privlačnim ženama i podstakli njihovo zapošljavanje.

---

[187] Više informacija o Grupi možete naći na https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/who-we-work-gender-equality/high-level-group-gender-mainstreaming-and-advisory-committee-equal-opportunities-women-and-men_en

[188] Kompletan izveštaj je dostupan na https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/684ab3af-9f57-11ec-83e1-01aa75ed71a1 dok je informativni liflet dostupan za preuzimanje na https://sport.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-03/Factsheet%20Gender%20Equality%20in%20Sport%202022.pdf

- Implementirati alate i procese za prikupljanje podataka i podsticati razmjenu informacija.

Rukovođenje: žene su nedovoljno zastupljene na rukovodećim pozicijama.

- Posvećenost mjerama za obezbeđivanje rodne ravnopravnosti u rukovodstvu.
- Podići svijest o vrijednosti raznovrsne rodne zastupljenosti u izvršnim odborima.
- Odrediti kvotu od 50% zastupljenosti žena u svim tijelima za donošenje odluka i odredite ograničenja mandata.
- Uspostaviti programe za podizanje svijesti o predrasudama koje žene drže podalje od rukovodećih uloga.
- Rad sa grupama specijalizovanim za evaluaciju i implementaciju rukovođenja i rodne politike.

Društveni i ekonomski aspekti sporta: rodne nejednakosti na tržištu rada su izraženije u sportu.

- Promovisati jednake uslove ugovora i osigurati da se zakoni o radu primenjuju.
- Osigurati jednake mogućnosti za sportistkinje i transparentan proces zapošljavanja.
- Uspostaviti procese za smanjenje ekonomske nejednakosti, promovisati socijalni dijalog i pružiti pravnu i administrativnu podršku.
- Objaviti pitanje radne diskriminacije u sportu i uspostaviti prateće sisteme praćenja.
- Podrška i zaštita uzbunjivača.

Medijska pokrivenost: ženski sport nije široko pokriven u medijima i ono što postoji često pojačava negativne rodne stereotipe.

- Podsticati razvoj inicijativa za povećanje pokrivenosti ženskog sporta i osigurati da su sportistkinje prikazane pošteno.
- Podsticati medijske organizacije da angažuju urednike oba pola i poboljšaju rodnu ravnotežu u redakcijama.
- Podići svest sportskih novinara o predrasudama u izveštavanju o ženskom sportu.
- Implementirati alate za prikupljanje podataka i istraživanje i promovisati razmenu informacija.

Rodno zasnovano nasilje: može biti fizičko, seksualno ili psihičko.
Više žena nego muškaraca to doživljava.

- Sprovoditi edukativne i preventivne programe na svim nivoima.
- Naterajte sportske lidere i organizacije da se posvete okončanju seksualnog uznemiravanja i nasilja.
- Prikupiti podatke za merenje obima problema i efikasnosti preventivnih inicijativa.
- Uspostaviti mehanizme za uzbunjivanje i imenovati službenike za zaštitu koji će se baviti pritužbama.

- Promovisati razmjenu prakse u cilju sprečavanja nasilja u sportu i izgraditi partnerstva među sektorima.

Najbolje prakse UEFA-e u promociji rodne ravnopravnosti putem neformalnog obrazovanja u sportu

Program UEFA za razvoj ženskog fudbala[189] služi kao dinamična platforma za unapređenje rodne ravnopravnosti i inkluzivnosti u oblasti fudbala. U okviru ovog sveobuhvatnog okvira nastala je zbirka najboljih praksi u neformalnom obrazovanju, koja predstavlja kulminaciju inovativnih strategija koje imaju za cilj jačanje rodne ravnopravnosti u sportu. Ove prakse obuhvataju raznovrstan niz pristupa, a svi su prilagođeni njegovanju okruženja u kojem žene i djevojke mogu napredovati u fudbalu. Koristeći moć neformalnog obrazovanja, ove prakse predstavljaju primer UEFA-ine posvećenosti pokretanju pozitivnih promena, rušenju barijera i stvaranju ravnopravnijeg i živahnijeg pejzaža za učešće žena u fudbalu.

Dole su date pet primera najbolje prakse neformalnog obrazovanja koje može da osnaži žene i djevojčice u sportu iz Programa razvoja ženskog fudbala UEFA:

- **Obuka i obrazovanje za trenere i zvaničnike**: Pružanje obuke i obrazovanja za trenere i zvaničnike može pomoći da se osigura da oni poseduju znanje i vještine neophodne za stvaranje inkluzivnog i podržavajućeg okruženja za sportistkinje. Ovo bi moglo da uključi radionice o rodnoj osetljivosti, vještinama liderstva i komunikacije, kao io tome kako se baviti i sprečiti diskriminaciju i uznemiravanje.
- **Mentorstvo i uzori**: Pružanje mogućnosti za sportistkinje da se povežu sa ženskim uzorima u sportu može biti moćno sredstvo za osnaživanje. Ovo bi moglo uključivati programe mentorstva, gdje etablirani sportisti ili treneri pružaju smjernice i podršku mlađim sportistima, ili stvaranje mogućnosti da se sportistkinje upoznaju i uče od uspešnih žena u sportskoj industriji.
- **Obuka životnih vještina**: Pružanje neformalnog obrazovanja koje se fokusira na razvoj životnih vještina može biti dragoceno sredstvo za osnaživanje sportistkinja na terenu i van njega. Ovo bi moglo da uključi radionice o upravljanju vremenom, postavljanju ciljeva, finansijskom planiranju i komunikacijskim vještinama, koje mogu pomoći sportistkinjama da razviju samopouzdanje, otpornost i liderske veštine.
- **Doseg i angažovanje zajednice**: Angažovanje sa širom zajednicom može pomoći u stvaranju svijesti i podrške za ženski sport, i pružiti mogućnosti za sportistkinje da razviju svoje vještine i mreže. Ovo bi moglo uključivati programe pružanja pomoći školama ili

[189] Najbolje prakse UFEA -e za promociju rodne ravnopravnosti putem neformalnog obrazovanja dostupne su na https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/OfficialDocument/uefaorg/WFprogramme/02/41/42/32/2414232_DOWNLOAD.pdf

društvenim centrima, stvaranje mogućnosti za sportistkinje da volontiraju i daju doprinos svojim zajednicama, ili održavanje događaja koji slave ženski sport i dostignuća.

- **Podizanje svesti i zagovaranje**: Obrazovanje javnosti o prednostima rodne ravnopravnosti u sportu i zalaganje za promjenu politike može pomoći u stvaranju okruženja sa više podrške i inkluzije za sportistkinje. Ovo bi moglo uključivati kreiranje kampanja za podizanje svijesti, korišćenje društvenih medija za promociju ženskog sporta i dostignuća, ili zalaganje za promjene politike koje promovišu rodnu ravnopravnost u sportu na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou.

Najbolje prakse u promociji rodne ravnopravnosti u sportu putem neformalnog obrazovanja Savjeta Evrope

Savjet Evrope je razvio onlajn biblioteku o rodnoj ravnopravnosti u sportu[190], koja sadrži kompilaciju od 25 najboljih praksi u vezi sa promocijom roda kroz neformalno obrazovanje. Ove prakse ističu inovativne strategije i pristupe koji imaju za cilj njegovanje rodne ravnopravnosti u sportu i šire. Pokrivajući širok spektar tema, od razvoja liderstva do inicijativa za osnaživanje, ove najbolje prakse pružaju vrijedan uvid u to kako neformalno obrazovanje može da igra ključnu ulogu u promovisanju inkluzivnosti i rušenju rodnih barijera u oblasti sporta. Teme uključuju:

- **Programi za liderstvo i osnaživanje**: Inicijative koje nude obuku za liderstvo i mogućnosti za osnaživanje žena i djevojaka u sportu, omogućavajući im da preuzmu uticajne uloge u sportskoj zajednici.
- R**adionice za razvoj vještina**: Radionice koje se fokusiraju na usavršavanje specifičnih vještina, kao što su trenerski, sudijski i administrativni zadaci, opremanje žena stručnošću i povećanje njihovog učešća u različitim aspektima sporta.
- **Obuka o rodnoj osetljivosti**: Programi obuke koji povećavaju svijest o pitanjima vezanim za rod, izazivaju stereotipe i neguju inkluzivnije okruženje za sve učesnike.
- **Mentorstvo i umrežavanje**: Uspostavljanje mentorskih programa i platformi za umrežavanje koje povezuju žene sa iskusnim pojedincima u sportskom polju, podstičući usmeravanje, podršku i razmjenu znanja.
- **Sportske inicijative usmerene na žene**: Kreiranje sportskih inicijativa dizajniranih posebno za žene i djevojčice, pružajući prilagođene mogućnosti za učešće i razvoj vještina u udobnom okruženju sa podrškom.

[190] Onlajn biblioteka o rodnoj ravnopravnosti u sportu dostupna je na adresi https://pjp-eu.coe.int/en/web/gender-equality-in-sport/online-library-25-best-practices

- **Kampanje zagovaranja i podizanja svijesti**: Pokretanje kampanja koje podižu svijest o rodnoj nejednakosti u sportu i zalažu se za promjene politike i veće resurse za rješavanje ovih neravnoteža.
- **Inkluzivni jezik i komunikacija**: Promocija upotrebe inkluzivnog jezika i komunikacije u sportskim sredinama kako bi se osiguralo da se svi pojedinci, bez obzira na pol, osjećaju cijenjenima i poštovanim.
- **Promocija ženskih sportskih dostignuća**: Isticanje i proslavljanje dostignuća žena u sportu kroz medijsko praćenje, događaje i ceremonije priznanja, inspirišući sledeću generaciju.
- **Nastavni plan i program o rodno ravnopravnim sportovima**: Izrada obrazovnih programa koji integrišu diskusije o rodnoj ravnopravnosti, izazivanju predrasuda i promovisanju raznovrsne zastupljenosti u istoriji i obrazovanju sporta.
- **Angažovanje zajednice:** Angažovanje sa lokalnim zajednicama radi njegovanja ekosistema podrške za žene i djevojčice u sportu, podsticanje učešća i stvaranje osjećaja pripadnosti.

Ove teme odražavaju sveobuhvatan niz najboljih praksi koje naglašavaju potencijal neformalnog obrazovanja da podstakne promociju roda u sportu, stvarajući okruženje koje je inkluzivnije, osnažujuće i raznovrsnije.

Koristeći moć obrazovanja, ove prakse doprinose stvaranju pravičnijih prilika i okruženja za žene i djevojke u sportu, podstičući pozitivne promjene i njegovanju raznovrsnije sportske zajednice.

Izbor dobre prakse u promociji rodne ravnopravnosti u sportu putem neformalnog obrazovanja

Dobra praksa 1: Mentoring

Mentorstvo kao nastavno sredstvo datira iz antičkih vremena. Homer o tome govori u "Odiseji", u kojoj lik Mentor je služio kao vodič i savetnik Odisejevom sinu, Telemahu, oblikujući njegov rast. Ovaj narativ je postavio osnovu za ulogu mentora kao vodeće sile u ljudskom razvoju. U kontekstu sporta, mentorstvo je odigralo ključnu ulogu u njegovanju vještina, liderstva i ličnog rasta među sportistima.

Kroz vjekove, mentorstvo je postalo ključ za lični rast i uspešnu profesionalnu evoluciju. U sportu je poprimio različite oblike. U tradicionalnom okruženju, iskusni sportisti bi svoje znanje i mudrost

prenosili na sledeću generaciju, obezbeđujući nastavak atletskog nasleđa. Sa formalizacijom sporta i usponom profesionalnih liga, treneri su preuzeli ulogu mentora, nudeći smjernice, taktičke uvide i motivacionu podršku svojim igračima. Ova dinamika je prevazišla oblast takmičenja, proširivši se na lične i profesionalne aspekte života sportista.

Poslednjih decenija, sportske organizacije su prepoznale neprocjenjiv uticaj strukturisanih mentorskih programa. Ove inicijative spajaju sportiste sa iskusnim mentorima koji nude savete o razvoju vještina, mentalnoj otpornosti i životu izvan sporta. Konkretno, sportistkinje su imale koristi od savjetovanja mentora koji su se bavili izazovima rodne pristrasnosti i nejednakosti u svijetu sporta. Kako je sve više žena došlo do rukovodećih pozicija u sportu, njihovo mentorstvo je postalo katalizator za razbijanje granica i promociju različitosti.

Mentorstvo je pokazalo svoj kapacitet da olakša napredak žena u različitim oblastima, čineći ga održivim putem za žene u sportu [191]. Ovo istraživanje se bavilo iskustvima ženskih trenera iz prve ruke. Konkretno, studija je uključivala intervjue sa osam glavnih trenera, pet pomoćnih trenera i dva administratora povezana sa jednom institucijom. Ovi pojedinci su podelili svoja putovanja u carstvo atletike i ispričali svoja iskustva u razvoju. Koristeći metod konstantne komparacije, pojavile su se četiri sveobuhvatne teme: putanja razvoja, rodno zasnovani dispariteti, postizanje ravnoteže i mreža podrške. Nalazi ovog istraživanja naglašavaju značaj mentorstva kao katalizatora za napredak žena u sportu. Štaviše, istraživanje proširuje postojeću literaturu pomjeranjem fokusa sa identifikovanja faktora koji dovode do odlaska žena iz sporta na istraživanje strategija koje se koriste za kultivisanje ispunjene i trajne karijere u atletici.

Istraživačice sa Univerziteta u Kanzasu Margaret Keli i Ketrin Vagalis su 2018 godine istražile su uticaj mentorstva na sportistkinje [192]. Otkrile su da su jaki mentorski odnosi pomogli u rješavanju seksizma i izazova. Sportisti sa mentorima su prijavili podršku protiv diskriminacije i maltretiranja, pomažući im da se bave sportom. Mentorstvo je podstaklo samopoštovanje, liderstvo i trajno učešće. Studija, zasnovana na 42 intervjua sa bivšim srednjoškolskim sportistima, pokazala je da su mentori pružili emocionalnu podršku, smanjenu delinkvenciju i njegovali radnu etiku. Međutim, pojavili su se različiti rezultati; dok su mentori osnaživali sportistkinje, ponekad su pojačavali rodno zasnovane sportske norme. Mentije su naveli manju podršku, a muški mentori su podržavali tradicionalnu muškost. Istraživanje naglašava vrijednost prirodnog mentorstva, naglašavajući važnost za razvoj adolescenata i podstičući svijest o rodnoj dinamici kod trenera i nastavnika.

Strateški osmišljeno istraživanje[193] o iskustvima univerzitetskih košarkašica kroz mentorstvo vršnjačkih grupe pokazalo je da se posvećenost učesnica mentorskom iskustvu vršnjačke grupe i jedna drugoj pokazala obogaćujućom i razvojnom. Oni su (a) njegovali sinergijske odnose; (b)

[191] Tharenou, P. (2005). Does mentor support increase women's career advancement more than men's? The differential effects of career and psychosocial support. Australian Journal of Management, 30(1), 77-109..

[192] What Does It Mean to Matter? Natural Mentors in the Sporting Life Margaret S. Kelley, University of Kansas 2018

[193] O uspjehu vršnjačkog mentorstva u tekstu Razvojni ishodi univerzitetskih košarkašica kao učesnica vršnjačkih mentorskih grupa možete naći na https://scholarworks.bgsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1092&context=jade

kultivisana je otpornost; i (c) aktivirana samoefikasnost. Na osnovu prethodnih studija mentorstva vršnjačke grupe, ova jedinstvena istraživačka populacija (tj. Univerzitetske košarkašce i sportistkinje) dovela je do novih uvida o moćnim razvojnim ishodima učešća u vršnjačkim mentorskim grupama. Štaviše, ovi rezultati su posebno snažni zbog konteksta kolektivnih loših košarkaških performansi učenika-sportista i izgubljene sezone, kao i spornog odnosa sa njihovim glavnim trenerom.

U savremenom sportskom pejzažu, mentorstvo je evoluiralo izvan odnosa jedan na jedan. Vršnjačko mentorstvo, grupno mentorstvo i onlajn platforme su proširile domet vođenja i savjeta. Mentorski programi više nisu ograničeni na elitne sportiste; proširuju se na osnovne nivoe, osnažujući mlade talente i podstičući ih da dostignu svoj puni potencijal. Ove inicijative ne samo da podstiču razvoj vještina već i usađuju vrijednosti timskog rada, sportskog duha i karaktera.

Kako sport nastavlja da prihvata mentorstvo, praksa ostaje sastavni dio kultivisanja dobro zaokruženih sportista koji se ističu ne samo u odabranim disciplinama već i u ličnom i profesionalnom životu. Nasleđe mentorstva u sportu ilustruje dubok uticaj koji vođenje, podrška i osnaživanje mogu imati na pojedince dok se kreću kroz svoja sportska putovanja i dalje.

Značaj i efikasnost mentorstva može se vidjeti u činjenici da ne samo da je mentorstvo postalo komercijalna praksa, već su vlade počele da razvijaju sistemski pristup, sa programima kao što je Globalni program mentorstva u sportu, međunarodni program za razvoj liderstva koji je pokrenut godine. 2012. od strane Stejt departmenta SAD.[194] Takođe, mnoge sportske profesionalne i razvojne mreže nude mentorstvo kao plaćenu uslugu svojim članovima.

Međunarodni ženski forum (International Women's Forum (IWF)[195]i EY[196] su zajedno uspostavili revolucionarnu mentorsku inicijativu, poznatu kao Mentorski program poslovne mreže žena sportista. Ova incicjativa ima za cilj da oslobodi neiskorišćeni liderski potencijal penzionisanih sportistkinja i olimpijaca tako što će ih upariti sa uspješnim poslovnim liderima. Program nastoji da olakša uspješnu tranziciju sa sportske na poslovnu karijeru otvaranjem vrata i generisanjem novih mogućnosti za žene koje žele da naprave promjenu. Odabrane sportistkinje su uparene sa vrhunskim ženama iz široke mreže IVF-a, koja obuhvata 33 zemlje. Kroz ovo mentorstvo, mentori dijele znanja, stručnost i lekcije kako bi olakšali nesmetanu tranziciju i osnažili mentije. Programska definicija elitnih sportista obuhvata one koji su učestvovali u profesionalnim, poluprofesionalnim ili nacionalnim/međunarodnim takmičenjima.

---

[194] https://globalsportsmentoring.org/global-sports-mentoring-program/

[195] Information on the mentoring program is available on the EY website https://www.ey.com/en_gl/athlete-programs and the World Olympians Association website https://olympians.org/news/88/female-olympians-to-benefit-from-business-mentoring-programme/?langid=1 and https://olympians.org/news/582/female-olympians-benefit-from-elite-mentor-program/

[196] Informacije o mentoring programu iz perspektive EY na https://www.ey.com/en_jp/entrepreneurial-winning-women/how-can-we-empower-women-athletes-to-generate-long-term-value-for-the-world

Vodiči kako obučiti mentore i započeti mentorski program su dostupni na mreži i mogu se preoblikovati tako da odgovaraju tipu mentorstva, karakteristikama mentora i mentija.[197]

U tabeli su prikazane različite vrste mentorstva u sportu, koje nude različite pristupe za jačanje rodne ravnopravnosti, podsticanje razvoja vještina i osnaživanje pojedinaca da napreduju u sportu. Svaka vrtsa se bavi specifičnim izazovima i razmatranjima, omogućavajući organizacijama da stvore inkluzivno i podržavajuće okruženje za sportiste, trenere, administratore i zainteresovane strane oba pola.

[197] Some available guides include
For peer mentoring programs https://www.sportsengine.com/article/how-start-peer-mentoring-program-your-student-athletes
New Zealand Coach Mentoring Programme https://sportnz.org.nz/media/3022/sport-nz-coach-mentor-programme.pdf
Australia Mentor traing guide
https://www.sportaus.gov.au/__data/assets/pdf_file/0007/684970/FINAL_Mentor_Training_Deliverers_Guide.pdf

Vrste mentorstva	Objašnjenje	Pogodnosti	Izazovi	Mitigacione mere
Jedan na jedan	Mentorstvo jedan na jedan uključuje iskusnog profesionalca, često sa značajnim iskustvom u sportu, pružajući personalizovana uputstva, savjete i podršku pojedinačnom sportisti, treneru ili administratoru. Ova vrsta mentorstva njeguje blizak, poverljiv odnos.	Menti dobija direktan pristup stručnosti, iskustvima i uvidima mentora, što dovodi do poboljšanog razvoja vještina, izgradnje samopouzdanja i napredovanja u karijeri. Personalizovana priroda ovog tipa mentorstva promoviše duboko razumijevanje izazova i težnji mentija.	Dostupnost odgovarajućih mentora može biti ograničena, što može dovesti do nejednakog pristupa mogućnostima mentorstva. Pored toga, format jedan na jedan možda neće prihvatiti velike napore mentorstva.	Organizacije mogu uspostaviti strukturirane mentorske programe koji odgovaraju mentorima i mentorima na osnovu specifičnih kriterijuma. Programi obuke i izgradnje kapaciteta za mentore takođe mogu pomoći da se obezbedi dosljednost i kvalitet u mentorstvu.
Grupno mentorstvo	Grupno mentorstvo uključuje kolektiv mentora koji vodi malu grupu mentija sa zajedničkim ciljevima i izazovima. Ovaj format podstiče saradničko učenje, jer više mentora donosi različite perspektive i iskustva grupi. Grupne mentorske sesije često uključuju diskusije, radionice i aktivnosti koje podstiču međusobnu podršku i razmenu znanja.	Koristi kombinovanu stručnost mentora, omogućavajući mentorima da uče iz različitih perspektiva. To stvara zajednicu podrške u kojoj mentori mogu da dele iskustva, rešenja i najbolje prakse. Format je efikasan, jer mentori mogu istovremeno da se angažuju sa više mentija.	Balansiranje individualnih potreba unutar grupnog okruženja može biti izazovno. Može doći do izazova u grupnoj dinamici i potencijalnih odstupanja u mentorskim doprinosima.	Jasno definisanje ciljeva grupe i donošenje smernice za interakciju između mentora i mentija. Podsticanje otvorene komunikacije i redovne provjere da bi se utvrdilo da su potrebe svakog mentija adresirane.
Obrnuto mentorstvo	Obrnuto mentorstvo uključuje mlađe ili manje iskusne pojedince koji mentorišu iskusnije profesionalce, često u oblastima u kojima mentijati nisu upoznati, kao što su nove	Obrnuto mentorstvo upoznaje mentore sa novim idejama, tehnologijama i perspektivama sa kojima se inače ne bi susreli. Ona ruši hijerarhijske barijere	Neki profesionalci bi se u početku mogli oduprijeti ideji da uče od onih koje smatraju mlađima. Premošćivanje generacijskih jazova i prevazilaženje bilo kakve	Promovišite vrijednost uzajamnog učenja, naglašavajući da i mentori i mentori imaju jedinstvene uvide da ponude. Stvorite

	tehnologije ili trendovi. Ovaj pristup dovodi u pitanje tradicionalne hijerarhije i osnažuje mentije da uče iz jedinstvenih perspektiva svojih mlađih kolega.	i podstiče kulturu kontinuiranog učenja unutar organizacija.	nelagode povezane sa zaokretom uloga mogu biti prepreke.	okruženje podrške koje slavi različite perspektive.
Online/virtuelno mentorstvo	Online ili virtuelno mentorstvo uključuje mentorske interakcije koje se sprovode preko digitalnih platformi, omogućavajući mentorima da se povežu na daljinu. Koristi tehnologiju za olakšavanje mentorskih odnosa bez obzira na geografske udaljenosti.	Online mentorstvo prevazilazi geografske barijere, omogućavajući mentorima i mentorima da se angažuju bez obzira na njihovu fizičku lokaciju. Format nudi fleksibilnost u zakazivanju i prilagođava različite vremenske zone.	Nedostatak interakcije licem u lice može dovesti do pogrešne komunikacije ili izazova u izgradnji lične veze. Tehnički problemi takođe mogu ometati efikasnu komunikaciju.	Obezbedite jasne smjernice za virtuelno mentorstvo, podstaknite redovnu komunikaciju putem vidio poziva i uspostavite protokole za rješavanje tehničkih problema. Naglasite važnost izgradnje snažnog onlajn odnosa.
Vršnjačko mentorstvo	Vršnjačko mentorstvo uključuje pojedince sa sličnim nivoima iskustva koji mentorišu jedni druge. Vršnjaci sa zajedničkim izazovima i ciljevima sarađuju kako bi razmijenili uvide, strategije i podršku za navigaciju na svojim putovanjima u sportu.	Vršnjačko mentorstvo stvara neformalno i povezano okruženje za učenje u kojem se mentori osjećaju prijatno da razgovaraju o izazovima i traže savet od onih koji su iskusili slične situacije. Format podstiče razmenu znanja i druženja.	Vršnjacima možda nedostaje specijalizovana stručnost, što dovodi do potencijalnih dezinformacija. Osigurati da vršnjačko mentorstvo dopunjuje stručno vođenje je ključno.	Kombinujte vršnjačko mentorstvo sa strukturiranim stručnim vođenjem da biste pružili dobro zaokruženo mentorsko iskustvo. Uspostavite smernice za razmenu iskustava i saveta i naglasite vrednost učenja od vršnjaka.
Međupolno mentorstvo	Međurodno mentorstvo podrazumijeva mentorstvo odnosa između pojedinaca različitog pola, sa ciljem promovisanja inkluzivnosti, rušenja rodnih barijera i podsticanja razumijevanja.	Međurodno mentorstvo podstiče različite perspektive i dovodi u pitanje rodne stereotipe. Ona igra ključnu ulogu u rešavanju rodnih dispariteta u sportu i njegovanju okruženja u kome se vrednuje svačiji doprinos.	Rodne predrasude i stereotipi mogu uticati na dinamiku mentorstva, potencijalno ometajući napredovanje mentija. Nesjvesne pristrasnosti mogu uticati na odnos mentor-mentij.	Podići svijest o rodnim predrasudama i stereotipima kroz obuku i obrazovanje. Fokusirajte se na zajedničke ciljeve i naglasite da je mentorstvo podsticanje rasta i jednakosti za oba pola.

Strukturirani mentorski programi	Strukturirani mentorski programi su formalne inicijative koje prate unapred definisane smernice, ciljeve i mehanizme evaluacije. Ovi programi su dizajnirani da obezbede dosljednost, odgovornost i mjerljive rezultate u mentorskim odnosima.	Strukturirani programi pružaju jasna očekivanja i za mentore i za mentore, što dovodi do efikasnijih i svrsishodnijih interakcija mentora. Oni olakšavaju postavljanje ciljeva, razvoj vještina i napredovanje u karijeri.	Uspostavljanje i održavanje strukturiranih programa može zahtevati intenzivne resurse. Rigidan pristup možda neće zadovoljiti individualne potrebe.	Dizajnirajte programe koji su prilagodljivi različitim potrebama i okolnostima. Strateški dodijelite resurse kako biste osigurali održivost programa. Kontinuirano procjenjujte i usavršavajte program na osnovu povratnih informacija i rezultata.

Najbolja praksa 2: Muškarci i dječaci kao saveznici

Uključivanje muškaraca i dječaka kao saveznike u inicijative kojima se jača rodna ravnopravnost u sportu je vremenom dobilo na značaju. Istorijski gledano, diskusije o jačanju rodne ravnopravnosti su se pretežno fokusirale na osnaživanje žena i djevojaka. Međutim, vremnom se pojavio obuhvatiniji pristup, koji prepoznaje da i muškarci i dječaci takođe igraju važnu ulogu u unapređenju rodne ravnopravnosti i razbijanju štetnih stereotipa.

Poslednjih godina raste svijest o tome da je angažovanje muškaraca i dječaka kao saveznika neophodno za jačanje inkluzivnog i pravičnog sportskog okruženja. Različite organizacije, uključujući sportske klubove, pokrenule su programe obuke i inicijative koje imaju za cilj da podstaknu svijest i razumijevanje rodnih pitanja među muškarcima i dječacima. Ovi programi često naglašavaju značaj izazivanja toksične muškosti, suočavanja sa stereotipima i podsticanja poštovanja na terenu i van njega.

Sportski klubovi, kao uticajna središta unutar sportske zajednice, imaju jedinstvenu platformu za angažovanje muškaraca i dječaka u naporima za promociju roda. Oni sprovode radionice, seminare i treninge koji imaju za cilj da edukuju učesnike o važnosti rodne ravnopravnosti, uticajima diskriminacije i načinima na koje mogu doprinijeti pozitivnim promjenama. Ovi programi obuke podstiču otvorene dijaloge, omogućavajući učesnicima da razmisle o svom ponašanju i stavovima uz razvijanje empatije i razumevanja.

Jedan značajan pristup koji koriste sportski klubovi je uključivanje rodne svijesti i obuke o osetljivosti u treniranje i razvoj liderstva. Ovo ne samo da obučava trenere i mentore znanjem da promovišu poštovanje među sportistima, već ih takođe osnažuje da budu uzori mladim igračima. Ovi treninzi naglašavaju ulogu sporta u rušenju rodnih normi i njegovanju timskog rada i drugarstva bez obzira na pol.

Primjer takvog angažovanja može se uočiti u inicijativama koje vode organizacije poput „MenCare“,[198] čiji je cilj da mobiliše muškarce i dječake kao saveznike za jačanje rodne ravnopravnosti u različitim domenima, uključujući sport. Štaviše, sportski klubovi povezani sa istaknutim fudbalskim udruženjima često uključuju principe rodne ravnopravnosti u svoje programe i politike, jačajući ideju da sport može poslužiti kao katalizator društvenih promjena.

U kontekstu UEFA-ine podrške, uvedeni su programi obuke i kampanje podizanja svijesti kako bi se podstaklo poštovanje prema ponašanju i osporile štetne norme među muškarcima i dječacima.

[198] MenCare. (n.d.). Engaging Men and Boys in Gender Equality. Podaci sa https://men-care.org/

Ove inicijative se često fokusiraju na jačanju rodne ravnopravnosti ne samo na terenu već i u različitim aspektima života. UEFA-ino priznanje fudbala kao moćnog oruđa za društvene promjene dovelo je do uključivanja principa rodne ravnopravnosti u njene programe i politike. UEFA je pokrenula različite inicijative koje imaju za cilj njegovanje inkluzivnijeg i pravednijeg okruženja u fudbalu. Organizacija je priznala da rešavanje rodne diskriminacije i stereotipa zahtijeva aktivno učešće svih polova. Fudbalski klubovi pod UEFA-om su bili sastavni dio unapređenja ovih napora. Redovno sprovode radionice, seminare i treninge kako bi senzibilizirali muške igrače, trenere i navijače o važnosti rodne ravnopravnosti. Promocijom dijaloga i introspekcije, ovi programi imaju za cilj da preoblikuju stavove, ponašanja i percepcije u vezi sa rodnim ulogama.

Najbolja praksa 3: Stvaranje bezbjednog okruženja

Bezbjedni prostori su od suštinskog značaja za žene i devojčice u sportu jer obezbeđuju okruženje bez diskriminacije, uznemiravanja i nasilja. Ovi prostori njeguju osjećaj pripadnosti, omogućavajući im da u potpunosti učestvuju bez straha od osude ili zastrašivanja. Nudeći atmosferu podrške, sigurni prostori osnažuju žene i djevojke da razviju svoje vještine, samopouzdanje i liderske sposobnosti. Ova okruženja igraju ključnu ulogu u rušenju rodnih barijera, podsticanju raznovrsnog učešća i promovisanju rodne ravnopravnosti u sportu.

Kao što je gore pomenuto, ova inkluzivna i bezbedna okruženja se stvaraju razvojem rodno osjetljivih politika i smjernica i olakšavanjem njihove primjene. Sport deluje kao moćno sredstvo za osnaživanje žena i djevojaka, promovišući samopouzdanje, liderstvo i fizičko blagostanje. Učešće u sportu omogućava ženama i djevojkama da razbiju stereotipe, rušeći barijere koje ih ograničavaju na tradicionalne uloge. Kako napreduju u raznim sportskim disciplinama, oni dobijaju platformu da zahtijevaju jednaku zastupljenost, platu i mogućnosti.

Štaviše, pozitivan uticaj angažovanja žena i djevojaka u sportu prevazilazi atletsku arenu. Zajednice imaju koristi od smanjenja rodno zasnovanog nasilja, boljeg obrazovanja za djevojčice i većeg učešća žena u radnoj snazi. Osnažene žene i djevojke su bolje opremljene da se suoče sa društvenim izazovima, doprinoseći smanjenju siromaštva, zdravije su i ekonomski osnažene. Ova sveobuhvatna transformacija dovodi do rušenja širih društvenih prepreka za žene i devojčice, njegovanje tolerancije, prihvatanja i međusobnog poštovanja.

Program Proširivanje pristupa kroz sport (WATS) [199] baziran na Univerzitetu Laughborough u Ujedinjenom Kraljevstvu [200], predstavlja izuzetan primjer angažovanja zajednice u promovisanju rodne ravnopravnosti u sportu, posebno fudbalu. Pokrenut 2003. godine, VATS ima za cilj da osnaži djevojke iz etničkih manjina u Lafborou, ohrabrujući ih da nastave sa visokim obrazovanjem i podstičući njihovu integraciju u društvo. Sa lokalnim partnerima, uključujući obrazovne i rodno orijentisane organizacije, inicijativa stvara most između sporta i obrazovanja radi rješavanja integracije etničkih manjina.

Uspjeh ovog programa se pripisuje činjenici da se bavi svojom ciljnom grupom, jer je program prilagođen kulturološkim osjetljivostima, nudeći ekskluzivne prostore i vremenske termine za bavljenje ženama u sportu.

Tokom godina, inicijativa je postigla značajan uspjeh. Djevojke sa entuzijazmom učestvuju u sportskim i obrazovnim aktivnostima, donoseći im neizmjernu radost i zadovoljstvo. Njihov angažman seže dalje od njihovog ličnog angažmana, jer postaju zastupnici koji podstiču druge u svojoj zajednici da se pridruže. Pozitivan uticaj programa je dubok; učesnici stiču sportske vještine, a neki su i sami izabrali da postanu sportski treneri.

Efikasnost WATS programa zavisi od nekoliko kritičnih elemenata:

- Bliska saradnja sa etničkom zajednicom kako bi se osigurala relevantnost i prihvatanje.
- Planiranje je povjereno osobi zaduženoj za razvoj projekta, koja je blisko povezana sa zajednicom i lako se identifikuje sa kranjim korisnicama programa, te prepoznaje načine kako bi se aktivnosti prilagodile potrebama djevojčica.
- Proširivanje pažnje i resursa kako bi se porodice uključile u proces.
- Nuđenje sveobuhvatnog spektra aktivnosti usklađenih sa interesima učesnica.
- Omogućavanje pristupa sportskim mogućnostima koje su u skladu sa preferencijama zajednice.
- Priznavanje i adresiranje specifičnih zahtjeva, kao što su posebni prostori i termini za različite po polu, za maksimalnu inkluzivnost i udobnost.

VATS služi kao glavna ilustracija kako angažovanje zajednice, u kombinaciji sa prilagođenim programima i kulturnim razumijevanjem, može efikasno promovisati rodnu ravnopravnost i osnaživanje u sportu.

Fudbalski klub Vest Hem Junajted[201], ima širok spektar aktivnosti angažovanja zajednice, što je navedeno na njegovoj veb stranici i u štampi. Klub je takođe kontinuirano angažovan na

[199] Više informacija o programu dostupno je na https://www.icsspe.org/system/files/CoE%20-%20Gender%20Equality%20in%20Sports%20-%20Handbook%20on%20Good%20Practices.pdf kao i na sajtu Univerziteta u Lauborou https://www.lboro.ac.uk/.
[200] Univerzitet u Lauborou (n.d.). Širenje pristupa kroz sport. Sa sajta univerziteta https://www.lboro.ac.uk/
[201] On the Club's community engagement from the official web site https://www.whufc.com/club/community/players-project/community-engagement

jednakosti, raznolikosti i inkluziji, i dobio je napredni nivo standarda jednakosti Premier lige, prepoznajući njegovu posvećenost.

Svake godine na međunarodni dan žena[202], klub ima kampanju kojom vrši promociju i uključuje zajednicu na različite načine. U 2019. godini, pomovisali su kako žene, fudbalerke reaguju na titove sa seksističkim sadržajem[203] . U 2020, klub je bio je domaćin virtuelnog događaja uživo sa publikom timova osoblja, studenata Univerziteta u Istočnom Londonu (UEL) i učesnika Akademije kako bi se istakla i ojačala posvećenost odbora Vest Ham United-a privlačenju i zadržavanju zaposlenih žena, posebno u oblastima u kojima su žene nedovoljno zastupljene. Događaj je imao za cilj da pomogne u suočavanju sa preprekama i da podigne i podrži aspiracije internih timova, učenika i igrača. Događaj je osvijetlio uspješne žene u sportskoj industriji kako bi istakli i proslavili njihov uspjeh i dostignuća. 2023. godine istakla je svoj program **Premier League Kicks** programme[204], koji koristi moć sporta za rad sa mladim ljudima od 8 do 18 godina u oblastima koje su najpotrebnije. Jedna od ključnih tačaka fokusa za PL Kicks program je da se osigura da više mladih žena, koje se obično ne osjećaju dovoljno samopouzdano da se pridruže fudbalskoj sesiji, može da pristupi ovim zabavnim sportskim aktivnostima i da se u njih uključi. Tokom perioda kada sesije ne mogu da se održe, osoblje Fondacije nastavilo je da se bavi mladima kroz redovne prijave, biltene uključujući zabavne aktivnosti i kvizove, kao i igre, vještine i vježbe postavljene na Tviteru preko #KicksCorner. Sesije 'PL Kicks Virtual Meet' pokrenute su u januaru i fokusirane su na to da učesnicima obezbede siguran i prijatan prostor za angažovanje u nizu interaktivnih aktivnosti kao što su izazovi, diskusije i takmičenja, dok steknu nove prijatelje, izgrade društvene vještine i razvijaju se u samopouzdanje.

Porast popularnosti ženskog fudbala

Da li ženski fudbal postaje sve popularniji, Odgovor je - da! Ženski fudbal nastavlja da raste iz godine u godinu i može da se pohvaliti talentima svjetske klase. Ovo je učinilo samu igru još popularnijom, sa djevojkama iz cijelog svjeta koji žele da oponašaju svoje omiljene igračice.

Rastu popularnosti ženskog fudbala na međunarodnom nivou u velikoj mjeri je pomoglo to što su igračice dobile zasluženo mjesto u medijima na globalnom nivou i što su tamičenja i mečevi sada dostupni svima. U 2019, kada je Francuska bila domaćin Svjetskog prvenstva, interesovanje je bilo na istorijskom vrhuncu, a više od 82 milion gledalaca je pratilo finale između SAD i Holandije.

---

[202] Informacija o događaju kojim su obeležili Međunarodni dan žena https://www.internationalwomensday.com/Activity/16555/West-Ham-United-Football-Club-chooses-to-challenge-marking-IWD-with-an-engaged-community#:~:text=Also%20on%20International%20Women's%20Day,in%20areas%20where%20women%20are

[203] Zvanični Jutjub kanal Vest Hem https://youtu.be/jjFTYfZUfIA

[204] O projektima koje finansira Fondacija kluba https://www.whufc.com/node/456645

Gledaoci širom planete su počeli da se vezuju uz imena fudbalerki, što je bio jedan od glavnih preduslova da se sve više priča o ženskom fudbali. Nadija Nadim je jedna od najpoznatijih fudbalerki. Rođena u Avganistanu, pobegla je u Skandinaviju kao dijete tokom rata. Ona priznaje da ju je Danska obrazovala i nastavila je da kao sportistkinja predstavlja svoju "usvojenu zemlju" na međunarodnom nivou.

Ona je sada ambasador za obrazovanje devojčica i žena UNESCO-a i vjeruje da sport može da igra ključnu ulogu u pravu na školovanje za žene širom svijeta.

- Mislim da su obrazovanje i fudbal skoro iste stvari, jer su obe alatke za postizanje svojih ciljeva. Ne sviđa mi se činjenicu da ima toliko djevojaka širom svijeta koje nemaju tu priliku da imaju pristup školi ili sportski terenima. Srceparajuće je. Pokušaću da učinim sve što je u mojoj moći da se to nekako promijeni - poručila je Nadija Nadim.

U januaru 2023. Arsenal je ponudio svjetski rekord za transfer zvezde Mančester junajteda Alesi Ruso. Junajted je bio čvrst i više je volio da zadrži svoju zvijezdu i odbio je novac.

Kira Volš je 2022. prešla iz Mančester sitija u Barselonu za svjetski rekord od 400.000 evra. Poređenja radi, prvi transfer od milion funti za fudbalere bio je daleke 1979. Mi smo daleko od tog iznosa u ovom trenutku u ženskom fudbalu, ali kako sa svakom novom generacijom dobijamo kvalitetnije igračice i kako one postaju sve poznatija imena, vrijednosti vezane za transfere u budućnost će samo rasti.

U avgustu 2023. održano je Svjetsko prvenstvo u Australiji i Novom Zelandu koje je potuklo sve dosadašnje rekorde po gledanosti. Takođe, postalo je i jasno da rast popularnosti ženskog fudbala raste tokom velikih turnira. Međunarodni turniri su intenzivni i uzbudljivi. Umjesto da traju veći dio godine, kao što se to radi u ligama, mečevi su grupisani i traju u periodu od 3 do 4 nedelje. Navijačima se daje mogućnost da biraju koje reprezentacije će da gledaju, sa najboljim igračicama na svijetu i to im daje osećaj uključenosti u organizaciju velikog događaja kao što je Svjetsko prvenstvo.

Takođe, besplatni striming utakmica i onlajn kanali su pomogli da se podigne gledanost ženskog fudbala. Gledanje utakmica redovno dovodi fudbalerke i timove u vaš dom i stvara vezu sa navijačima. Igrači postaju poznata imena. Čak i oni koji ne gledaju ili nisi fanovi ženskog fudbala, najbrojaće vam nekoliko najpoznatijih igračica.

Preko svih medijskih kanala, ženski fudbal je svima dostupniji. Češće razgovaramo o igračima, timovima, ligama, turnirima i predstojećim utakmicama. Ovo znači da je dijalog oko ženskog fudbala uvijek prisutan i postaje nam normalna tema u svakodnevnom razgovoru.

FIFA Svjetsko prvenstvo za žene u Australiji i Novom Zelandu 2023. je postiglo veliki uspjeh, zahvaljujući rekordnoj posjeti - prodato je više od 1,77 miliona ulaznica. Pošto je turnir zauzeo srca i umove kako domaćih tako i gostujućih navijača, predsjednik FIFA Đani Infantino zahvalio je nacijama domaćinima na njihovim naporima da podignu profil ženskog fudbala na nivo bez presedana na globalnom nivou.

Svjetsko prvenstvo je prenošeno na 200 teritorija i 64 mečeva gledalo je više od dve milijarde navijača iz svakog dijela naše planete. U prosjeku, svaki od mečeva je pratilo 7.000 gledalaca više

nego prije četiri godine na planetarnom šampionatu održanom u Francuskoj. FIFA je objavila da je SP 2023. donijelo zaradu od gotovo 570 miliona dolara.

- Jednaka plata za fudbalere i fudbalerke na svjetskim prvenstvima? Već idemo u tom pravcu! Ali to ne bi riješilo ništa. Možda je to simbolka, ali ništa ne bi riješilo, jer je to jedan mesec u svake četiri godine i to je samo nekoliko igrača od hiljada i hiljada fudbalerki širom svijeta. Moramo da zadržimo zamah! Ovo kažem svim ženama – a znate da imam četiri ćerke kod kuće – da imate moć da se promijenite. Izaberite prave bitke. Izaberite prave borbe. Imate moć da ubijedite nas muškarce šta moramo da radimo, a šta ne moramo. Vi to uradite. Samo uradite to - rekao je predsjednik FIFA, Đani Infantino, na Svjetskom prvenstu u Australiji i Novom Zelandu.

Pošto je španski tim osvojio Svjetsko prvenstvo za žene u fudbalu u avgustu 2023. godine, svijest o značaju žena u fudbalu i rodnoj ravnopravnosti u sportu je porasla na globalnom nivou. FIFA procjenjuje da je Svjetsko prvenstvo za žene u fubalu 2023. pratilo više od 2 milijarde ljudi. Zamah je tu, na nama je da ga iskoristimo.

Co-funded by
the European Union

Finansira Evropska unija. Izneti stavovi i mišljenja su, međutim, samo autora(a) i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili Evropske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu biti odgovorne za njih.